

הזוהר הקדוש

זוהר
לך
לך

The Holy Zohar

Zohar Lech Lecha

With English commentary by Zion Nefesh

Based on Zohar Hasulam, and the teachings of Rabbi Yehuda Halevi Ashlag

DailyZohar 2020 edition

** This is the first and an unedited edition. Please forgive any mistakes and share your comments by email to zion@dailyzohar.com

Future editions may include additional commentaries published on DailyZohar.com.

Copyright © 2020 DailyZohar.com, Zion Nefesh. All rights reserved.

You may share this file with your friends exactly AS IS. No change is allowed. You may print one copy for personal use and study. Reproduction and distribution beyond personal use of this file or parts of it without written permission is prohibited.

Memorial page

For the soul elevation of

**Lazar ben
Manya**

לעילוי נשמת

רב יחיאל הלל בן רב יעקב

לעילוי נשמת

יוכבד הענא בת חיים יהושע פאליק

For the soul elevation of

**Shayna Mindel bat
Rav Yechiel Hillel**

לעילוי נשמת

יחיה בן חיים

לעילוי נשמת

יהודית בת נחמיה

1. לך לך מארצך וגו'. רבי אבא פתח ואמר (ישעיה מו) שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה. שמעו אלי אבירי לב – כמה חזקים לבותיהם של הרשעים, שרואים את שבילי ודרכי התורה ולא מסתכלים בהם, ולבותיהם חזקים שאינם חוזרים בתשובה לרבונם, ונקראים אבירי לב. הרחוקים מצדקה – שמתרחקים מן התורה.

2. רבי חזקיה אמר, שמתרחקים מן הקדוש ברוך הוא, והם רחוקים ממנו, ומשום כך נקראו אבירי לב. הרחוקים מצדקה – שאינם רוצים לקרב אל הקדוש ברוך הוא, משום כך הם רחוקים מצדקה. פיון שהם רחוקים מצדקה, רחוקים הם משלום, שאין להם שלום, שכתוב (ישעיה מח) אין שלום אמר ה' לרשעים. מה הטעם? משום שהם רחוקים מצדקה.

3. בא ראה, אברהם רצה לקרב אל הקדוש ברוך הוא והתקרב. זהו שכתוב (תהלים מה) אהבת צדק ותשנא רשע. משום שאהב צדק ושנא רשע, התקרב לצדקה, ועל זה כתוב (ישעיה מא) אברהם אהבי. מה הטעם אהבי? משום שכתוב אהבת צדק. האהבה שאהב אברהם את הקדוש ברוך הוא מכל בני דורו, שהיו אבירי לב, והם רחוקים מצדקה, כמו שנתבאר.

4. רבי יוסי פתח, (תהלים פד) מה ידירות משפנותיך ה' צבאות. כמה יש לבני אדם להסתכל בעבודת הקדוש ברוך הוא, שהרי כל בני האדם לא יודעים ולא מסתכלים על מה עומד העולם ועל מה הם קיימים. שבאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה שמים מאש וממים מערבים יחד, ולא היו קופאים, ואחר כך קפאו ועמדו ברוח עליונה, ומשם שתל את העולם לעמד על עמודים, ואותם התומכים לא עומדים אלא ברוח ההיא. ובשעה שאותה הרוח עולה, כלם מתרופפים וזעים והעולם רותת. זהו שכתוב (איוב ט) המרגזי ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. והכל עומד על התורה.

1. לך לך מארצך וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (ישעיה מו) שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה. שמעו אלי אבירי לב, כמה תקיפין לביהו דווייביא, דוזמאן שבילי וארוזי דאורייתא ולא מסתכלן בהו, ולבייהו תקיפין דלא מהדרין בתיובתא לגבי מריהון, ואקרון אבירי לב. הרחוקים מצדקה דמתרוזקי מאורייתא.

2. רבי חזקיה אמר דמתרוזקי מקודשא בריה הוא ואנון רוזקיין מניה, ובגין כך אקרון אבירי לב. הרחוקים מצדקה דלא בעאן לקרבא לגבי קודשא בריה הוא, בגין כך אנון רוזקים מצדקה, פיון דאנון רוזקים מצדקה רוזקים אנון משלום דלית לון שלום. דכתיב, (ישעיה מח) אין שלום אמר ה' לרשעים. מאי טעמא בגין דאנון רוזקים מצדקה.

3. תא וזוי, אברהם בעי לקרבא לקודשא בריה הוא ואתקרב. הדא הוא דכתיב, (תהלים מה) אהבת צדק ותשנא רשע. בגין דאהב צדק ושנא רשע אתקרב לצדקה, ועל דא פתיב, (ישעיה מא) אברהם אהבי. מאי טעמא אהבי, בגין דכתיב אהבת צדק. רוזימוותא דקודשא בריה הוא דרוזים ליה אברהם מכל בני דריה דהו אבירי לב ואנון רוזקים מצדקה כמה דאתמר.

4. רבי יוסי פתח (תהלים פד) מה ידירות משפנותיך ה' צבאות. כמה אית לון לבני נשא לאסתכלא בפולוונא דקודשא בריה הוא. דהא כל בני נשא לא ידעי ולא מסתכלי על מה קאים עלמא. ואנון על מה קיימין. דכד ברא קודשא בריה הוא עלמא עבד שבניא מאש וממים מתערבין כוזדא ולא הוו גלדי. ולבתר אגלדו וקיימו ברוזא עלאה ומתמן שתיל עלמא, לקיימא על סמכין, ואנון סמכין לא קיימין אלא בההוא רוזא, ובשעתא דההוא רוזא אסתלק כלהו מרפפין וזעין ועלמא ארתת הדא הוא דכתיב, (איוב ט) המרגזי ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. וככלא קאים על אורייתא,

שכאשר ישראל משתדלים בתורה, מתקיים העולם, ואותם העמודים התומכים קמים במקומם בקיום שלם.

5. בא ראה, בשעה שמתעורר חצות הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים, כל האילנות של גן העדן מזמרים ומשבחים לפניו, שכתוב (דברי הימים א טז) אז ירננו עצי היער מלפני יי וגו'.

6. והכרוז קורא בחיל ואומר: לכם אומרים קדושים עליונים, מי מכם שנכנסה רוח לאזניו לשמע, ועיניו פקוחות לראות, ולבו פתוח לדעת, בשעה שהרוח של כל הרוחות מרימה את התבשמות הנשמה, ומשם יוצא הקול של הקולות, הצבאות התפארו לארבעה רוחות העולם.

7. א. אחד עולה לצד אחד. ב. אחד יורד לאותו הצד. ג. אחד נכנס בין שנים. ד. שנים מתעוררים [מתעטרים] בשלשה. ה. שלשה נכנסים באחד. ו. אחד מוציא גנים. ז. ששה מהם לצד אחד, וששה מהם יורדים לאותו הצד. ח. ששה נכנסים בשנים עשר. ט. שנים עשר מתעוררים בעשרים ושנים. י. ששה כלולים בעשרה. יא. עשרה עומדים באחד.

8. אוי לאותם שישינים ושנה בנחיריהם, לא יודעים ולא מסתכלים איך יקומו בדין פשהחשבון נמנה, פשנטמא הגוף, והנשמה משוטטת על פני האויר שמאיר ועולה ויורדת, והשערים לא נפתחים, ומתגלגלים באבנים בתוף הקלע. אוי להם! מי יבקש אותם שלא יקומו בתענוג הזה? בתוף המקומות של ענוגי הצדיקים ונפקד מקומם. ונמסרים בידי דומה, יורדים ולא עולים. עליהם כתוב (איוב ז) פלה ענן וילך בן יורד שאול לא יעלה.

9. באותה השעה מתעוררת שלהבת אחת מצד הצפון, ומכה בארבעה רוחות העולם, ויורדת ומגיעה לבין פנפי התרנגול, ומתעוררת בו אותה השלהבת וקורא. ואין מי שמתעורר, פרט לאותם צדיקי האמת

דכד ישראל משתדלי באורייתא מתקיים עלמא ואנון קיימין וסמכין קיימין באתרייהו בקיובא שלים.

5. תא זוזי, בשעתא דאתער פלגות ליליא וקודשא בריה הוא עאל לגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא, כלהו אילנין דגנתא דעדן מוזמן ומשבוןן קמיה. דכתיב, (דברי הימים א טז) אז ירננו עצי היער מלפני יי וגו'.

6. וכרוזא קרי בזיל ואמר לכוון אמרין קדישין עליונין, מאן מנכון דעיל רוזא באודנוי למשמע, ועינוי פקוזין למזומי. ולביה פתוז למנדע, בשעתא דרוזא דכל רוזין ארים בסימו דנשמתא, ובתמן נפיק קלא דקליא, זילין אתבדר לארבע סטרי עלמא.

7. א זוד סליק לסטר זוד. ב זוד זוזית ליהוא סטר. ג (תיקונים עג, לעיל לב ב) זוד עיל בין תרין. ד תרין מתערין מתעטרין בתלת. ה תלת עילי בזוד. ו זוד אפיק גווינין. ז שית מנהון לסטר זוד, ושית מנהון זוזתי ליהוא סטר. ח שית עילי בתריסר. ט תריסר מתערין בעשרין ותרין. י שית כליכן בעשרה. יא עשרה קאים בזוד.

8. ווי לאנון דגיימי שנתא בזוזריהון, לא ידעי ולא מסתכלאן איך יקומו בדינא דזושבן אתפקד, כד אסתאב גופא, ונשמתא שטיא על אנפי דאורא דטיהרא, וסלקא ונזתא, ותרעין לא מתפתוזין, מתגלגלן כאבנין בגו קוספיתא. ווי לון מאן יתבע לון, דלא יקומו בערוזא דא בגו דוכתי דענוגי דצדיקיא, אתפקדון דוכתייהו. אתמסרון בידא דדומה, זוזתי ולא סלקי. עליהו כתיב, (איוב ז) כלה ענן וילך בן יורד שאול לא יעלה.

9. בהיא שעתא אתער שלהובא זוד מסטר צפון ובטיש בארבע סטרי עלמא וזוזית ובטי בין גרפי דתרנגולא ואתער ההוא שלהובא ביה וקרי, ולית מאן דאתער בר אנון זכאי קשוט דקיימי ואתערו

שְׁעוּמָדִים וּמִתְעוֹרְרִים בְּתוֹרָה. וְאֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל אוֹתָם הַצְדִּיקִים שְׁבִתוּף גַּן הַעֲדָן מִקְשִׁיבִים לְקוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּנִים חֲבֵרִים מִקְשִׁיבִים לְקוֹלֶךָ הַשְּׂמִיעֵנִי.

בְּאוֹרֵייתָא. וּכְדִין קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל אַנְוֹן צְדִיקֵי אֵי דְבָנֵי גִנְתָּא דְעֵדָן צִיִּיתֵי לְקַלְיָהוֹן. כְּמָא דְאֵת אָמַר, (שיר השירים ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּנִים וְזַבְרִים מִקְשִׁיבִים לְקוֹלֶךָ הַשְּׂמִיעֵנִי:

10. (סְתָרֵי תוֹרָה) לְמַדְנוּ בְּתַקְרָף רְצוֹן הַמְלָךְ נִטְעַ אֵילָן אֶחָד גָּדוֹל וְחֹזֵק בְּתוֹךְ הַנְּטִיעוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת, הַנְּטִיעָה שֶׁל הָאֵילָן הִנֵּה בְּתַרְסֵר תְּחוּמִים מְסֻבָּת. בְּאַרְבַּע צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם פְּרוּשָׁה רַגְלוֹ.

10. תֵּאֲנָא בְּתוֹקְפָא דְהֶרְמֵנוּ דְּמִלְכָּא, אֲנַצִּיב זוּד אֵילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף גּוֹ נְטִיעֵן עֲלֵאִין, נְטִיעֵ אֵילָנָא דָּא, בְּתַרְסֵר תְּחוּמִין אֶסְתֹּזֵר, בְּאַרְבַּע סְטָרִין דְעֲלָמָא פְּרִישָׁא רַגְלֵיהָ.

11. ת"ק פְּרָסִי מִטְלָנוּי, כָּל רְעוּתֵין דְאַנְוֹן פְּרָסִין בֵּיהַ תְּלִיין, כִּד אֶתְעַר הָאֵי, כְּלָהוּ מִתְעַרִין בְּהַדְרֵיהַ לִית מֵאֵן דְנִפְיק מִרְעוּתֵיהַ לְבַתֵּר, כְּלָהוּ בְּרְעוּתָא זוּדָא בְּהַדְרֵיהַ.

11. ת"ק פְּרָסִי מִטְלָנוּי, כָּל רְעוּתֵין דְאַנְוֹן פְּרָסִין בֵּיהַ תְּלִיין, כִּד אֶתְעַר הָאֵי, כְּלָהוּ מִתְעַרִין בְּהַדְרֵיהַ לִית מֵאֵן דְנִפְיק מִרְעוּתֵיהַ לְבַתֵּר, כְּלָהוּ בְּרְעוּתָא זוּדָא בְּהַדְרֵיהַ.

12. קָם מִלְעֵילָא (ס"א נחית) אֶתְנַזוּיֵת בְּמִטְלָנוּי לְגוֹ יִבְּא. מַנִּיָּה יִבְּא (אתגלו) אֶתְמַלְיָא. אִיהוּ מִקוֹרָא (דכל ד"א לכל) מִיין דְנִבְעֵין. תְּחוּתֵיהַ מִתְפַּלְצִין כָּל מִיּוּמֵי דְבְּרָאשִׁית, שְׁקִינְי דְגִנְתָּא בֵּיהַ תְּלִיין.

12. קָם מִלְעֵילָא (ס"א נחית) אֶתְנַזוּיֵת בְּמִטְלָנוּי לְגוֹ יִבְּא. מַנִּיָּה יִבְּא (אתגלו) אֶתְמַלְיָא. אִיהוּ מִקוֹרָא (דכל ד"א לכל) מִיין דְנִבְעֵין. תְּחוּתֵיהַ מִתְפַּלְצִין כָּל מִיּוּמֵי דְבְּרָאשִׁית, שְׁקִינְי דְגִנְתָּא בֵּיהַ תְּלִיין.

13. כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָמִים פּוֹרְחוֹת מִמֵּנוּ. הַנְּשָׁמוֹת הַלְלוּ וְנִכְנְסוֹת לְגַן לְרֵדֵת לְעוֹלָם הַיְהוּ. בְּשִׁיעָצָא נִשְׁמָה, הִיא מִתְבְּרַכַת בְּשֶׁבַע בְּרֻכּוֹת לְהִיּוֹת אָב לְגוּף בְּעֵלְיָה [שֶׁל הַקְּדוּמוֹת הַעֲלִיּוֹנָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיֹּאמֶר ה' אֵל אֲבָרָם. הֲרִי נִשְׁמָה עֲלִיּוֹנָה אֶפָא לְגוּף בְּעֵלְיָה שֶׁל דְמוּת עֲלִיּוֹנָה.

13. כָּל זְשֻׁמְתֵין דְעֲלָמָא מַנִּיָּה פְּרוּזִין. זְשֻׁמְתֵין אֵלִין עֲאֵלִין בְּגִנְתָּא לְנֻזְתָּא לְהָאֵי עֲלָמָא. זְשֻׁמְתָא כִּד נְפָקָא אֶתְבְּרַכָּא בְּשֶׁבַע בְּרַכָּאן לְמַהוּי אֲבָא לְגוּפָא בְּסִלְיָקוּ עֲלָאָה הָדָא הוּא דְכַתִּיב וַיֹּאמֶר יי אֵל אֲבָרָם הִיא זְשֻׁמְתָא עֲלָאָה אֲבָא לְגוּפָא בְּסִלְיָקוּ דְדִיוֹקָנָא עֲלָאָה.

14. בְּשִׁרְזָה [הַנְּפֵשׂ] לְרֵדֵת לְעוֹלָם הַיְהוּ, מְשֻׁבֵיעַ אוֹתָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשֹׁמֵר אֵת מִצְוֹת הַתוֹרָה וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, וּמוֹסֵר לָהּ מֵאָה מִפְתַּחוֹת שֶׁל בְּרֻכּוֹת שֶׁל כָּל יוֹם לְהַשְׁלִים אֵת הַדְּרָגוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת כְּחֻשְׁבוֹן ל"ף ל"ף. שְׁהַרִי כָּלֵם נִמְסְרוּ לָהּ כְּדִי לְתַקֵּן בְּהֵם אֵת הַגַּן וְלַעֲבֹדָה וּלְשִׁמְרָהּ. מֵאַרְצָךְ – זֶה גַן הָעֵדֶן.

14. כִּד בְּעֵיָא (נפשא) לְנֻזְתָּא לְהָאֵי עֲלָמָא, אוּמֵי לָהּ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיטֵר פְּקוּדֵי אוֹרֵייתָא וּלְמַעַבְדֵי רְעוּתֵיהַ. וּמוֹסֵר לָהּ מֵאָה מִפְתַּחוֹתֵין דְבְּרַכָּאן. דְכָל יוּבָא, לֹאשְׁלָמָא לְדַרְגִין עֲלֵאִין, כּוּזוּשְׁבֹן לָךְ לָךְ. דְהָא כְּלָהוּ אֶתְמַסֵּר לָהּ, בְּגִין לֹאֶתְקַנָּא בְּהוּ לְגִנְתָּא, וּלְמַפְלֹז לָהּ וּלְנִטְרָא לָהּ. מֵאַרְצָךְ דָּא גִנְתָּא דְעֵדֶן.

15. וּמוֹלְדֵתֵךְ דָּא גּוּפָא דְאֶתְקַרִי אֵילָנָא דּוּזִי דְאִיהוּ תַרְסֵר שְׁבִטִין עֲלֵאִין. וּמִבֵּית אֲבִיךָ דָּא שְׁכִינְתָּא. אֲבִיךָ דָּא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כח) גּוֹזֵל אֲבִיו וְאִמּוֹ וְאִמֵּר אֵין פֶּשַׁע וְגו'. וְאֵין אֲבִיו אֶלָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין אִמּוֹ אֶלָּא בְּנִסְתַּיִשְׂרָאֵל. אֵל הָאָרֶץ

15. וּמוֹלְדֵתֵךְ דָּא גּוּפָא דְאֶתְקַרִי אֵילָנָא דּוּזִי דְאִיהוּ תַרְסֵר שְׁבִטִין עֲלֵאִין. וּמִבֵּית אֲבִיךָ דָּא שְׁכִינְתָּא. אֲבִיךָ דָּא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כח) גּוֹזֵל אֲבִיו וְאִמּוֹ וְאִמֵּר אֵין פֶּשַׁע וְגו'. וְאֵין אֲבִיו אֶלָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין אִמּוֹ וְאִמֵּר אֵין פֶּשַׁע וְגו'. וְאֵין אֲבִיו אֶלָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין אִמּוֹ אֶלָּא בְּנִסְתַּיִשְׂרָאֵל. אֵל הָאָרֶץ

אשר ארנך – זה הוא העולם הזה. (עד כאן סתרי תורה)

הוא ואין אמו אלא כנסת ישראל. אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא, (עד כאן סתרי תורה)

16. ויאמר ה' אל אברם. מה כתוב למעלה? (בראשית יא) וימת הרן על פני תרח אביו וגו'. מה אומר כאן? אלא עד אותו היום לא היה אדם שמת בחיי אביו פרט לזה, ובשגזרק אברהם לאש, נהרג חרן, ומשום זה יצאו משם.

16. ויאמר יי אל אברם, מה כתיב לעילא (בראשית יא) וימת הרן על פני תרח אביו וגו'. מאי איריא הכא, אלא עד ההוא יומא לא הוה בר נש דבית בוזיי אבוי בר דא, וכד אתרמי אברם לנורא אתקטיל הרן, ובגין דא נפקו מתמן.

17. בא ראה מה כתוב, ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן וגו', ויצאו אתם מאור כשדים. ויצאו אתם? אתו היה צריך להיות, שהרי כתוב ויקח תרח וגו'. מה זה ויצאו אתם? אלא תרח ולוט עם אברהם ושרה יצאו, שהם היו העקר לצאת מתוך אותם הרשעים. שבין שראה תרח שאברהם בנו נצל מתוך האש, חזר לעשות את רצונו של אברהם, ומשום כך ויצאו אתם תרח ולוט.

17. תא זוזי, מה כתיב ויקוז תרוז את אברם בנו ואת לוט בן הרן וגו'. ויצאו אתם מאור כשדים. ויצאו אתם, אתו מבועי ליה. דהא כתיב ויקוז תרוז וגו' מאי ויצאו אתם. אלא תרוז ולוט עם אברהם ושרה נפקו דאנן הוו עקרא למיפק מנזו אנן זוייביא, דכיון דזומא תרוז דאברהם בריה אשתויב מנזו נורא, אתהדר למעבד רעותיה דאברהם, ובגין כך ויצאו אתם תרוז ולוט.

18. ובשעה שיצאו מה כתוב? ללכת ארצה כנען. שרצונם היה ללכת לשם. מכאן למדנו, כל מי שמתעורר להטהר, מסייעים אותו. בא ראה שבך הוא, שבין שכתוב ללכת ארצה כנען, מיד – ויאמר ה' אל אברם לך לך. ועד שהוא התעורר בתחלה, לא כתוב לך לך.

18. ובשעתא דנפקו מה כתיב ללכת ארצה כנען. דרעותא דלהון הוה למיהר תמן. מכאן אוליפנא כל מאן דאתער לאתדכאה מסייעין ליה. תא זוזי, דהכי הוא דכיון דכתיב ללכת ארצה כנען מיד ויאמר יי אל אברם לך לך, ועד דאיהו אתער בקדמיתא לא כתיב לך לך.

19. בא ראה, הדבר שלמעלה לא מתעורר עד שמתעורר למטה בראשונה על מה שישרה עליו אותו שלמעלה. וסוד הדבר – האור השחר אינו נאחז באור הלבן עד שהיא מתעוררת בראשונה. כיון שהיא מתעוררת בראשונה, מיד שורה עליה האור הלבן.

19. תא זוזי, מלה דלעילא לא אתער עד דאתער לתתא בקדמיתא על מה דתשרי והיא דלעילא, ורזא דמלה, נהורא אוכמא לא אתאזויד בנהורא זווורא עד דאיהו אתערית בקדמיתא, כיון דאיהו אתערית בקדמיתא, מיד נהורא זווורא שרייא עלה.

20. ועל זה כתוב (שם פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל, כדי שלא יפסק האור הלבן מן העולם לעולמים. וכן (ישעיה סב) המזכירים את ה' אל דמי לכם, כדי לעורר למטה במה שתשרה ההתעוררות שלמעלה. וכן כיון שמעיר אדם התעוררות [טובה] בראשונה, אז מתעוררת התעוררות שלמעלה. בא ראה, כיון שכתוב

20. ועל דא כתיב (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. בגין דלא יתפסק נהורא זווורא מעלמא לעלמין. וכן (ישעיה סב) המזכירים את יי אל דמי לכם. בגין לאתערא לתתא במה דישרי אתערותא דלעילא. וכן כיון דאתער בר נש אתערותא בקדמיתא כדיון אתער אתערותא דלעילא. תא זוזי,

ויצאו אתם מאור פשדים וגו' מיד – ויאמר ה' אל אברם וגו'.

פיון דכתיב ויצאו אתם מאור פשדים וגו' מיד ויאמר יי אל אברם וגו'.

21. ויאמר ה' אל אברם לך לך. אמר רבי אלעזר, לך לך – לעצמה, לתקן את עצמה, [להתקן] לתקן את ברגתה. לך לך – אינך [ס"א כדאי] לעמד כאן בין הרשעים הללו.

21. ויאמר יי אל אברם לך לך, אמר רבי אלעזר לך לך, לברמה לאתקנא (לאתתקפא) לאתקנא דרגא דילך. לך לך, לית אנת (ס"א כדאי) לבמיקם הכא בין זויבין אליו.

22. וסוד הדבר – לך לך, שהרי הקדוש ברוך הוא נתן לאברהם רוח של חכמה, והיה יודע ומצרף [צנורות] צדדי ישוב העולם, והסתכל בהם ושקל במשקל וידע את הכחות הממנים על צדדי הישוב.

22. ורזא דמלה לך לך (דף עח ע"א) דהא קודשא בריך הוא יהיב ליה לאברהם רוזא דזוכמותא, והוה ידע ומצרף (צנורי) סטרי דיישובי עלמא, ואסתכל בהו ואתקל בתיקלא וידע זילין די מבינן על סטרי יישובא.

23. בשהגיע לתוף נקדת אמצע הישוב, שקל במשקל ולא היה עולה בידו. התבונן לדעת את הכח שממנה עליה, ולא יכל להתדבק ברצונו.

23. פד מטא לזו נקודה דאמצעיתא דיישובא תקיל בתיקלא ולא הוה סליק בידיה. אשזוז למנדע זילא די מבינא עלה ולא יכיל לאתדבקא ברעותיה.

24. שקל כמה פעמים, וראה שהנה משם נשתל כל העולם. התבונן וצרף ושקל לדעת, וראה שהנה הכח העליון שעליה אין לו שיעור, עמק ונסתר, ואינו כמו הצדדים של דרגות הישוב.

24. תקיל כמה זמנין וזומא דהא מתמן אשתיל כל עלמא, אשזוז וצרף ותקל למנדע וזומא דהא זילא עלאה דעלה לית ליה שיעורא עמיק וסתים ולא איהו כזווגי הסטרי דרגי דיישובא.

25. התבונן ושקל וידע שהרי כמו שמהנקדה ההיא אמצעיתו של הישוב, ממנה נשתל כל העולם לכל צדדיו. כך גם ידע שהרי הכח ששורה עליה, משם יצאו כל שאר הכחות הממנים על כל צדדי העולם, וכלם אחוזים בו. אז (בראשית יא) ויצאו אתם מאור פשדים ללכת ארצה כנען.

25. אשזוז ותקיל וידע דהא כמה דמההיא נקודה אמצעיתא דיישובא מניה אשתיל כל עלמא לכל סטרוי. הכי נמי ידע דהא זילא דשרי עלה מתמן נפקו כל שאר זילין דמבינן על כל סטרי עלמא, וכלהו ביה אזוידן. פדין (בראשית יא) ויצאו אתם מאור פשדים ללכת ארצה כנען.

26. עוד, השגים ושקל וצרף לעמד על ברוך הדבר של אותו המקום ולא היה יודע, ולא יכל לעמד עליה להשיג. פיון שראה את כחו של המקום הזה ולא יכל לעמד עליו, מיד ויבאו עד חרן וישבו שם.

26. עוד אשזוז ותקיל וצרף לבמיקם על בריא דמלה דההוא אתר ולא הוה ידע ולא יכיל לבמיקם עלה לאתדבקא, פיון דזומא תוקפא דהאי אתר ולא יכיל לבמיקם עליה מיד ויבאו עד חרן וישבו שם.

27. מה הטעם של אברהם? אלא שהוא היה יודע ומצרף את כל אותם השליטים מנהיגי העולם בכל צדדי הישוב, והיה שוקל ומצרף אותם השולטים בצדדי הישוב מנהיגי הכוכבים והמזלות שלהם מי הם החזקים אלו

27. מאי טעמא דאברהם. אלא דהוה ידע וצרף בכל אנון שלטנין מדברי עלמא בכל סטרו דיישובא, והוה תקיל וצרף אנון דשלטין בסטרי דיישובא מדברי ככביא ומזליהון, מאן אנון תקיפין אליו על אליו, והוה

על אלו. והיה שוקל את כל ישובי העולם [ולא] והיה עולה בידו. בשהגיע למקום הזה ראה את חזק העמקים ולא יכל לעמד בו.

28. כיון שראה הקדוש ברוך הוא את התעוררותו ותשוקתו, מיד התגלה עליו ואמר לו לך לך, לדעת אותך ולתקן עצמך.

29. מארצך – מאותו הצד של הישוב שהיית נדבק בו. וממולדתך – מאותה החכמה שאתה מתבונן ושוקל את תולדותך והרגע והשעה והזמן שגולדת בו, ובאותו הכוכב ובאותו המזל.

30. ומבית אביך – שלא תשיגח בבית אביך. ואם יש לך שרש להצליח בעולם מבית אביך, משום כך לך לך מהחכמה הזו וממה שגתה הזו

31. בא ראה שכך הוא, שהרי יצאו מאור כשדים והיו בחרו, למה יאמר לו לך לך מארצך וממולדתך? אלא עקר הדבר כמו שנאמר. אל הארץ אשר ארצך. ארצך – מה שלא יכלת לעמד עליו, ולא יכלת לדעת את כח הארץ ההיא שהוא עמק ונסתר.

32. ואעשה לְגוֹי גָדוֹל וְגוֹי וְאֶעֱשֶׂךָ – משום שכתוב לך לך. ואברכה – משום שכתוב מארצך. ואגדלה שמך – משום שכתוב ממולדתך. והיה ברכה – משום שכתוב ומבית אביך.

33. רבי שמעון אמר, ואעשה לְגוֹי גָדוֹל – מצד הימין. ואברכה – מצד השמאל. ואגדלה שמך – מצד האמצע. והיה ברכה – מצד של ארץ ישראל. הנה כאן כפא של ארבעה עמודים שכלם כלולים באברהם. מכאן והלאה ברכות לאחרים שנוונים מכאן, שכתוב ואברכה מברכיך. ומקללך אאר ונברכו בך כל משפחת האדמה.

34. רבי אלעזר היה יושב לפני רבי שמעון אביו, והיה עמו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר לו רבי אלעזר לרבי שמעון

תקיל כל ישובי העלמא (ולא) והוה סליק בידוי. כד מטא להאי אתר זומא תקיפו דעמיקין ולא יכיל למיקם ביה.

28. כיון דזומא קודשא בריה הוא אתערותא דיליה ותיאובתא דיליה. מיד אתגלי עליה ואמר ליה כך כך. למנדע לך ולאתקנא גרמך.

29. מארצך, מההוא סטרא דישובא דהוית מתדבק ביה. וממולדתך, מההוא זכמה דאת משעזו ותקיל תולדתא דילך ורגעא ושעתא וזמנא דאתיילידת ביה ובההוא כוכבא ובההוא מזלא.

30. ומבית אביך, דלא תשעזו בביתא דאבור. ואי אית לך שרשא לאצלוזא בעלמא מביתא דאבור, בגין כך כך לך מוזכמה דא ומאשעזותא דא.

31. תא זוזי, דהכי הוא, דהא נפקו מאור כשדים והיו בזורן, אמאי יימא ליה לך לך מארצך וממולדתך. אלא עקרא דמלכתא כמה דאתמר. אל הארץ אשר ארצך. ארצך מה דלא יכילת למיקם עליה ולא יכילת למנדע זילא דההיא ארעא דאיהו עמיק וסתים:

32. ואעשה לְגוֹי גָדוֹל וְגוֹי וְאֶעֱשֶׂךָ, בגין דכתיב לך לך. ואברכה, בגין דכתיב מארצך. ואגדלה שמך, בגין דכתיב וממולדתך. והיה ברכה, בגין דכתיב ומבית אביך.

33. רבי שמעון אמר ואעשה לְגוֹי גָדוֹל מוסטרא דימינא. ואברכה מוסטרא דשמאלא ואגדלה שמך מוסטרא דאמצעיתא. והיה ברכה מוסטרא דארעא דישראל. הא הכא כרטייא דארבע סמוכין דכלהו כלילין ביה באברהם, מכאן ולהלאה ברכאן לאזוריני דמתנזי מהכא דכתיב ואברכה מברכיך (דף עז ע"ב) ומקללך אאר ונברכו בך כל משפחות האדמה.

34. רבי אלעזר הוה יתיב קמיה דרבי שמעון אבוי, והוי עמיה רבי יהודה ורבי יצחק ורבי זוקיה. אמר

אביו, זה שכתוב לך לך מארצך וממולדתך, כיון שכלם יצאו ללכת, למה לא נאמר לו שכלם יצאו?

35. שהרי אף על גב שתרח היה עובד לעבודה זרה, כיון שהתעורר בהתעוררות טובה לצאת עם אברהם, וראינו שהקדוש ברוך הוא מרצה מתשובת הרשעים, והתחיל לצאת, למה לא כתוב לנו למה למה לא אברהם לבדו לך לך?

36. אמר לו רבי שמעון, אם תאמר שתרח, פשיעא מאור בשדים, זה היה כדי לחזר בתשובה – לא פדו אלא פשיעא, יצא להנצל, שכל בני ארצו רצו להרג אותו. כיון שראו שנצל אברהם, היו אומרים לתרח: אתה הוא שהיית מטעה אותו בפסילים הללו. ומתוך ההפחדה שלהם יצא תרח. כיון שהגיע לתרו, לא יצא משם אחר כך, שכתוב וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט. ואלו תרח לא כתוב [בו וילך, אלא ויצא].

37. פתח ואמר, (איוב לח) וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר. הפסוק הזה הקימוהו, אבל וימנע מרשעים אורם – זה נמרוד ובני דורו שיצא אברהם מהם, שהיה אורם. וזרוע רמה תשבר – זה נמרוד.

38. דבר אחר וימנע מרשעים אורם – זה תרח ובני ביתו. אורם – זה אברהם. לא כתוב האור אלא אורם, שהיה עמהם. וזרוע רמה תשבר – זה נמרוד, שהיה מטעה אחריו את כל בני העולם, ומשום כך כתוב לך לך, כדי להאיר לך ולכל אותם שיצאו ממך מכאן והלאה.

39. עוד פתח ואמר, (שם לו) ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם. ועתה לא ראו אור – מתי? בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך. בהיר הוא בשחקים – שרצה הקדוש ברוך הוא להדביק את אברהם באור שהוא שלמעלה ולהאיר שם.

למה רבי אלעזר לרבי שמעון אביו, האי דכתיב לך לך מארצך וממולדתך, כיון דכלהו נפקו למהר, אמאי לא אתמר ליה דכלהו יפקון.

35. דהא אף על גב דתרוז הוה פלזו לעבודה זרה. כיון דאתער באתערותא טוב למיפק בהדיה דאברהם, וזומינן דקודשא בריה הוא אתרעי בתשובתא דזיבינא ושרא למיפק אמאי לא כתיב לנו לכו לכם, אמאי לא אברהם בלזודוי לך לך.

36. אמר ליה רבי שמעון, אי תימא דתרוז פד נפק מאור בשדים כיון לאהדרא בתשובה הוה, לאו הכי. אלא פד נפק לאשתובא נפק, דהוה פלהו בני ארעיה בעאן למקטליה. כיון דזווי דאשתויב אברהם הוה אמרי ליה לתרוז, אנת הוא דהוית מטעי לן באלין פסילין, ומגו דזולא דלהון נפק תרוז, כיון דמטא לזורן לא נפק מתמן לכתר, דכתיב וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט, ואילו תרוז לא כתיב (ביה וילך, אלא ויצא).

37. פתוז ואמר (איוב לח) וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר. האי קרא אוקמוה, אבל וימנע מרשעים אורם, דא נמרוד ובני דריה דנפק אברהם מנייהו דהוה אורם. וזרוע רמה תשבר, דא נמרוד.

38. דבר אזור וימנע מרשעים אורם, דא תרוז ובני ביתיה. אורם, דא אברהם. האור לא כתיב אלא אורם דהוה עמהון. וזרוע רמה תשבר, דא נמרוד דהוה מטעי אבתריה כל בני עלמא, ובגין כך כתיב לך לך. בגין לאהדרא לך ולכל אנון דיפקון מינה מכאן ולהלאה.

39. תו פתוז ואמר, (איוב לו) ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם. ועתה לא ראו אור, אימתי, בשעתא דאמר קודשא בריה הוא לאברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך. בהיר הוא בשחקים. דבעא קודשא בריה הוא

לְאֲדַבְּקָא לִיה לְאֲבָרְהָם בְּהָהוּא אֹר דְּלַעֲלֵילָא וּלְאֲנָהָרָא תַמְזֵן.

40. וְרוּז עֲבָרָה וְתַטְהָרִים - שְׁהָרִי אַחַר קָדְ שָׁבוּ בַתְּשׁוּבָה תַרַח וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ [נ"א וְכָל בְּנֵי עִירוֹ]. בְּנֵי בֵיתוֹ [נ"א בְּנֵי עִירוֹ], שְׁכַתוּב וְאֵת הַנְּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְזֵן. תַרַח, שְׁכַתוּב וְאֵתָה תְבוּא אֶל אֲבֹתֶיהָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

40. וְרוּז עֲבָרָה וְתַטְהָרִים. דְּהָא לְבַתֵּר תְּבוּ בַתְּיֻבְתָּא תַרַזוּ וְכָל בְּנֵי בֵיתִיהָ (נ"א וְכָל בְּנֵי מֵאתִיה). בְּנֵי בֵיתִיהָ (נ"א בְּנֵי מֵאתִיה) דְּכַתִּיב וְאֵת הַנְּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְזֵן. תַרַזוּ, דְּכַתִּיב וְאֵתָה תְבוּא אֶל אֲבֹתֶיהָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

41. (סְתָרֵי תוֹרָה) (וְאֲעֲשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל. זֶה בְּרַכָּה אַסְת. וְאֲבָרְכָה - שְׁפִימִים. וְאֲגַדְלָה שְׁמָךְ - שְׁלֹשׁ. וְהִיָּה בְּרַכָּה - אַרְבַּע. וְאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ - חֲמִשׁ. וּמְקַלְלֶיךָ אָאָר - שֵׁשׁ. וְנִבְרַכְו בְּךָ פֶל מִשְׁפּוֹחוֹת הָאֲדָמָה הָא שְׁבַע. כִּיֹּן שְׁהַתְּבַרְכָּה בְּשֶׁבַע הַבְּרָכוֹת הַלָּלוּ, מָה כְּתוּב? וְיִלְךְ אֲבָרְכָם כַּאֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵי ה', לְרַדַּת לְעוֹלָם הַיָּה כְּפִי שְׁהַצְטָנָה.

41. וְאֲעֲשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל הָאִי בְּרַכְתָּא זוּדָא, וְאֲבָרְכָךְ תַרִין, וְאֲגַדְלָה שְׁמָךְ תַלְתֵי, וְהִיָּה בְּרַכָּה אַרְבַּע. וְאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ זִמְשֵׁי, וּמְקַלְלֶיךָ אָאָר שֵׁיטֵי. וְנִבְרַכְו בְּךָ כָּל מִשְׁפּוֹחוֹת הָאֲדָמָה הָא שְׁבַע. כִּיֹּן דְּאֵתְבָרְכְו בְּאֵלִין שְׁבַע בְּרַכָּאן, מָה כְּתִיב וְיִלְךְ אֲבָרְכָם כַּאֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵי יי לְנוֹזְתָא לְהָאִי עֲלֵמָא כְּמָה דְּאֵתְפַקְדָּא.

42. מִיָּד וְיִלְךְ אֲתוּ לוֹט. זֶה הַנְּחֹשׁ שְׁהַתְּקַלֵּל וְהַתְּקַלֵּל הָעוֹלָם בְּגִלְלוּ, שְׁהוּא עוֹמֵד לְפַתַח לְהַסְטִין לְגוֹף, וְלֹא תַפְעַל הַנְּשִׁמָּה עֲבוּדָה שְׁהַצְטוּתָה עַד שִׁיעֲבְרוּ עָלֶיהָ בְּעוֹלָם הַיָּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים. שְׁהָרִי מִשְׁנִים עֶשְׂרֵה שָׁנִים וּמַעֲלָה מִתְעוֹרְרַת הַנְּשִׁמָּה לְעַבְדָּא אֵת הָעֲבוּדָה שְׁהַצְטוּתָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב. וְאֲבָרְכָם בְּן חֲמִשׁ שָׁנִים וְשֶׁבַע שָׁנָה. שְׁבַע וְחֲמִשׁ הֵם שָׁנִים עֶשְׂרֵה [וְשָׁנֵי עֲלִיּוֹנִים עָלֶיהֶם - אַרְבַּעַה עֶשְׂרֵה הֵם].

42. מִיָּד וְיִלְךְ אֲתוּ לוֹט. דָּא אִיהוּ נְזוּשֵׁי דְּאֵתְלַטֵּיָא וְאֵתְלַטֵּיָא עֲלֵמָא בְּגִינִיָּה דְּאִיהוּ קָאִים לְכַתְּוֹזָא לְאֲסַטָּאָה לְגוֹפָא, וְלֹא תַפְעוּל נְשִׁמָּתָא פּוּלְחוּזָא דְּאֵתְפַקְדַת עַד דְּיַעֲבְרוּן עָלֶיהָ בְּהָאִי עֲלֵמָא יי גְּשִׁינִין, דְּהָא מִתְרִיסַר שְׁנִין וְלַעֲלֵילָא נְשִׁמָּתָא אֵתְעַרַת לְמַפְלּוּז פּוּלְחוּזָא דְּאֵתְפַקְדַת הָדָא הוּא דְּכַתִּיב. וְאֲבָרְכָם בְּן זִמְשֵׁי שָׁנִים וְשֶׁבַע שָׁנָה. שְׁבַע וְזִמְשֵׁי תְרִיסַר אַנּוּן (וְתַרִין עֲלֵאִין עֲלִיָּהוּ אַרְבַּע סְרִי אַנּוּן).

43. וְאִז נְרָאִית הַנְּשִׁמָּה בְּעוֹלָם הַיָּה, שְׁהִיא בְּאָה מִחֲמִשׁ שָׁנִים שְׁהֵם ת"ק פְּרָסוֹת שֶׁל עֵץ חַיִּים. וְשֶׁבַעִים שָׁנָה - זֶהוּ אוֹתוֹ אֵילָן מִמֶּשׁ, שְׁהוּא שְׁבִיעֵי לְדַרְגּוֹת וְנִקְרָא שְׁבַעִים שָׁנָה.

43. וְכַדִּין אֵתְנוּזִיאַת נְשִׁמָּתָא בְּהָאִי עֲלֵמָא. דְּאִיהִי אֵתְיָא מִזִּמְשֵׁי שָׁנִים דְּאַנּוּן ת"ק פְּרָסֵי דְּאֵילָנָא דְּזוּזִי. וְשֶׁבַעִים שָׁנָה דָּא אִיהוּ הָהוּא אֵילָנָא מִמֶּשׁ דְּאִיהוּ שְׁבִיעֵאָה לְדַרְגִין וְשֶׁבַעִין שָׁנָה אֵתְקָרִי.

44. אִז יוֹצֵאת מֵאוֹתָה זְהַמַת הַנְּחֹשׁ, וְנִכְנַסַת לְעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה. זֶהוּ שְׁכַתוּב בְּצֵאתוֹ מִחַרְזֵן [יְמֵי שְׁבַעִים שָׁנָה לֹא סְפוּרוֹת חַיִּים מֵאוֹתָם אַרְבַּע עֶשְׂרֵה] מֵאוֹתוֹ הִרְגוּ וְהַתְּקַף שֶׁל [הַשָּׁטָן] הָהוּא הַנְּחֹשׁ שְׁהִיָּה מִסִּית אוֹתוֹ עַד עַכְשָׁו אֵת הַגּוֹף וְשׁוֹלֵט עָלָיו.

44. כַּדִּין נְפַקַת מִהָהוּא זְהַמָּא דְּנְזוּשֵׁי וְעֵאֱלֵת בְּפּוּלְחוּזָא קַדִּישָׁא הָדָא הוּא דְּכַתִּיב בְּצֵאתוֹ מִחַרְזֵן (יְמֵי ע' שָׁנָה לֹא סְפוּרוֹת חַיִּים מִהָהוּא אַרְבַּע סְרִי) מִהָהוּא רוּזָא וְתוֹקְפָא דְּהָהוּא (שְׁטוֹן) נְזוּשֵׁי דְּהָהוּא אֲסִטִי לִיָּה עַד הַשְּׁתָּא לְגוֹפָא וְשִׁלְטָא עָלָיו.

45. בְּאֵילָן שׁוֹלֵטַת עַרְלָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים. בְּאָדָם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים שְׁנִקְרָאִים שְׁנֵי עַרְלָה. כִּיֹּן שְׁעֲבְרוּ עַל הַגּוֹף אוֹתָן הַשָּׁנִים

45. בְּאֵילָנָא שְׁלִטָּא עַרְלָה תַלְתֵי שְׁנִין. בְּבַר נְשֵׁ תַלְתֵי סְרִי שְׁנִין דְּאֵקְרוּן שְׁנֵי עַרְלָה, כִּיֹּן דְּאֵעֲבְרוּ עַל גּוֹפָא אַנּוּן שְׁנִין וְאֵתְעַבְרַת (ד"א וְאֵתְעַרַת) נְשִׁמָּתָא לְמַפְלּוּז

והתעברה [ד"א והתעוררה] הנשמה לעבוד את עבודת הקדש, היא מצוה את הגוף לרצון טוב, להכניע את אותו הנחש שהנה לא יכול לשלט כמו שהיה.

46. שבתוב ויקח אברם את שרי אשתו וגו' [אברם זו י'. את שרי זו ה'. י' זו הנשמה לנשמה, והוא זכר. ה' זו הנשמה של הנקבה.] זה הגוף, שהוא אצל הנשמה כמו נקבה אצל הזכר. ואת לוט בן אחיו – זה [יצר הרע] הנחש שלא זו כל כף מן הגוף, משום הדבקות של הגוף לא כל כף זים [הזמן ההוא] ממנו. אבל התעוררות הנשמה תמיד מלקה אותו ומתרה בו ומוכיחה אותו ומכניעה אותו בעל כרחו, ולא יכול לשלט.

47. ואת כל רכושם אשר רכשו – אלו המעשים הטובים שעושה אדם בעולם הזה בהתעוררות של הנשמה. ואת הנפש אשר עשו בחרן – אותה הנפש שהיתה בראשונה בדבקות בחברות של הערלה ההיא עם הגוף ותקן אותה לאחר מכן, שהרי אחר שלש עשרה שנים ומעלה, כשהנשמה מתעוררת לתקן את הגוף, שניהם מתקנים את אותה הנפש שמשתתפת עם חזק הנחש ותשוקתו הרעה. זהו שבתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן.

48. ועם כל זה הנשמה מתגברת באותו הנחש לשבר אותו בחזק בשעבוד של תשובה [נ"א בשעבוד של תורה, ומושך אותו לבתי פנסיות ובתי מדרשות כדי שלא יתגבר על הרוח פכראשונה.] זהו שבתוב ויעבר. (ע"כ סתרי תורה.)

49. וילך אברם כאשר דבר אליו ה'. אמר רבי אלעזר, בא ראה, שהרי לא כתוב ויצא אברם כאשר דבר אליו ה', אלא וילך, כמו שנאמר לך לך, שהרי בראשונה עשו יציאה, שבתוב ויצאו אתם מאור פשדים ללכת ארצה פנען. ועכשיו כתוב וילך, ולא כתוב ויצא.

פולחן קדישא, פקידת לגופא לרעותא טבא, לכפוף לכהוא נזוש דהא לא יכיל לשלטאה כמה דהוי.

46. דכתיב ויקח אברם את שרי אשתו וגו' (אברם דא י' את שרי דא ה'. י' דא נשמתא לנשמתא והוא זכר. ה' דא נשמתא דנוקבא). דא גופא, דאיהי לגבי נשמתא כנוקבא לגבי דכורא. ואת לוט בן אזוי דא (יצר הרע) נזוש דלא אעדי כל כף מן גופא, בגין דבקותא דגופא לא אעדיו כל כף (זמנא ההוא) מניה, אבל אתערותא דנשמתא אלקי ליה תדיר ואתרי ביה ואוכוז ליה וכפוף ליה על כרוזיה ולא יכיל לשלטאה.

47. ואת כל רכושם אשר רכשו אלין עובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא באתערותא דנשמתא. ואת הנפש אשר עשו בחרן, ההוא נפש דהות בדבקותא פקדמיתא בזבורותא דההיא ערלה בהדי גופא ואתקין לה לבתר, דהא לבתר דתליסר שנין ולעילא דנשמתא אתערת לאתקנא לגופא, תרווייהו מתקנין לכהוא נפש דמשתתפא בתוקפא דנזוש ותאובתיה בישא הדא הוא דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן.

48. ועם כל דא נשמתא אתקיפת ביה בההוא נזוש לתברא ליה בתוקפא בשעבודא דתשובה (נ"א בשעבודא דאורייתא, ואמשיך ליה לגבי בתי כנסיות ובתי מדרשות בגין דלא יתגבר על רוחא כדבקדמיתא) הדא הוא דכתיב ויעבור (הכתוב בדף פ' אחר הגליון שורה ט"ו) (עד כאן סתרי תורה)

49. וילך אברם כאשר דבר אליו י'. אמר רבי אלעזר תא זזוי, דהא לא כתיב ויצא אברם כאשר דבר אליו י'. אלא וילך. כמא דאת אמר כף לך, דהא יציאה פקדמיתא עבדו דכתיב ויצאו אתם מאור פשדים ללכת ארצה פנען, והשתא כתיב וילך ולא כתיב ויצא.

50. כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי יי, דַּאֲבִטּוּז לִיה בְּכֻלְהוּ הַבְּטוּזוֹת. וַיִּלְךָ אֶתּוֹ לוֹט, דַּאֲתוּזְבֵּר עֲמִיה בְּגִין לְמִיִּלְכָּה מִעוּבְדוּי, וְעַם כָּל דָּא לֹא אֹלִיף כּוּלֵי הָאִי. אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר זְכָאִין אַנּוּן צְדִיקָיָא דְאֹלְפֵי אַרְזוּזֵי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּגִין לְמִיִּהָר בְּהוּ וְלְדוּזוּלָא מִנִּיה מִתְהוּא יוֹמָא דְדִינָא דְזַמִּין בַּר זָשׁ לְמִיִּהָב דִּינָא וְזוּשְׁבָנָא לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

51. פָּתַח וְאָמַר, (איוב לז) בְּיַד כָּל אָדָם יִחְתוּם לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂהוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאַרְוֵהוּ. אָבֵל בָּא רָאָה, בְּיוֹם הַהוּא שְׁנִשְׁלָמִים יָמֵי הָאִישׁ לְצֵאת מִן הָעוֹלָם, הַיּוֹם הַהוּא שְׁהַגּוּף נִשְׁבֵּר וְהַנְּפֶשׁ רוּצָה לְהַפְרֵד מִמֶּנּוּ, אִזּוּ נִתְּנָת רְשׁוּת לְאָדָם לְרֵאוֹת מַה שְׁלֹא הִיָּתֵה לּוֹ רְשׁוּת לְרֵאוֹת בְּזַמֵּן שְׁהַגּוּף שָׁלֵט וְעֹמֵד עַל בְּרִיּוֹ.

52. וְאִזּוּ עוֹמְדִים עָלָיו שְׁלֶשֶׁה שְׁלִיחִים וּמְחַשְׁבִּים יָמָיו וְחַטָּאֵי וְכָל מַה שְׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּא מוֹדָה עַל הַכֹּל בְּפִיו, וְאַחַר כֵּן הוּא חוֹתֵם עָלָיו בְּיָדוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב בְּיַד כָּל אָדָם יִחְתוּם.

53. וּבְיָדוֹ בְּלָם חֲתוּמִים לְדוּן אוֹתוֹ [בְּאוֹתוֹ ד"א בְּנֵה] הָעוֹלָם עַל הַרְאֻשׁוֹנִים וְעַל הָאֲחֻרּוֹנִים, עַל חֲדָשִׁים וְעַל יִשְׁנִים, לֹא נִשְׁכַּח אֶחָד מֵהֶם. זֶהוּ שְׁכַתוּב לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂהוּ. וְכָל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים שְׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּגוּף וְרוּחַ, כֵּן גַּם נוֹתֵן חֲשׁוֹבֵן בְּגוּף וְרוּחַ בְּטָרַם יֵצֵא מִן הָעוֹלָם.

54. בָּא רָאָה בְּמַה הַרְשָׁעִים קָשִׁי עֶרְף בְּעוֹלָם הַזֶּה, כֵּן גַּם אֶפְלוּ בְּשַׁעַה שְׂרוּצִים לְצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה הֵם קָשִׁי עֶרְף. מִשּׁוּם כֵּן אֲשַׁרִּי הָאִישׁ שְׁלוּמֵד בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵת דְּרָכֵי הַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדִי לְלַכֵּת בְּהֶם. וְהַרְשָׁע, אֵף עַל פִּי שְׁמַסְתַּבֵּל בְּאֵלּוּ [נ"א שְׁמַשְׁתַּדֵּל עִם] הַצְּדִיקִים, מִקְשָׁה עֶרְף וְלֹא רוּצָה לְלַמֵּד.

55. וּמִשּׁוּם כֵּן יֵשׁ לְצְדִיק לְהַחְזִיק בּוֹ. וְאֵף עַל גַּב שְׁהַרְשָׁע מִקְשָׁה עֶרְף הוּא, לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, וְיֵשׁ לוֹ לְהַחְזִיק בְּיָדוֹ וְלֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ. כִּי אִם יַעֲזֹב אוֹתוֹ, יִלְךָ וְיַחְרִיב אֵת הָעוֹלָם.

50. כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי יי, דַּאֲבִטּוּז לִיה בְּכֻלְהוּ הַבְּטוּזוֹת. וַיִּלְךָ אֶתּוֹ לוֹט, דַּאֲתוּזְבֵּר עֲמִיה בְּגִין לְמִיִּלְכָּה מִעוּבְדוּי, וְעַם כָּל דָּא לֹא אֹלִיף כּוּלֵי הָאִי. אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר זְכָאִין אַנּוּן צְדִיקָיָא דְאֹלְפֵי אַרְזוּזֵי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּגִין לְמִיִּהָר בְּהוּ וְלְדוּזוּלָא מִנִּיה מִתְהוּא יוֹמָא דְדִינָא דְזַמִּין בַּר זָשׁ לְמִיִּהָב דִּינָא וְזוּשְׁבָנָא לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

51. פָּתַח וְאָמַר, (איוב לז) בְּיַד כָּל אָדָם יִחְתוּם לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂהוּ הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אָבֵל (דף עט ע"א) תָּא זַזִּי בְּתֵהוּא יוֹמָא דְאֲשְׁלִימוּ יוֹמוֹי דְבַר זָשׁ לְאִפְקָא מִעֲלָמָא, הַהוּא יוֹמָא דְגּוּפָא אֲתַבֵּר וְנִפְשָׁא בְּעִיָּא לְאֲתַפְרֵשָׁא מִנִּיה, כְּדִין אֲתִיָּהִיב רְשׁוּ לְבַר זָשׁ לְמוֹזְבֵי מַה דְלָא הוּא לִיה רְשׁוּ לְמוֹזְבֵי בְּזַמֵּן דְגּוּפָא שְׁלֵטָא וְקָאִים עַל בּוּרִיָּה.

52. וְכְדִין קָיָיִמִי עֲלִיה תִּלְתָּ שְׁלִיזוֹן וְזוּשְׁבֵי יוֹמוֹי וְזוּבּוֹי וְכָל מַה דְעֵבֵד בְּהָאִי עֲלָמָא, וְהוּא אוּדֵי עַל כָּלָא בְּפּוּמִיָּה, וְלְבַתֵּר הוּא זוֹתִים עֲלִיה בִּידֵיה, הָדָא הוּא דְכַתִּיב בְּיַד כָּל אָדָם יִחְתוּם.

53. וּבִידֵיה כְּלָהוּ זוֹתִימִין לְמִידָן לִיה (בֵּהוּא ד"א בֵּהָאִי) עֲלָמָא עַל קְדָמָי וְעַל בְּתַרְאֵי עַל זוֹדְתֵי וְעַל עֲתִיקֵי לֹא אֲתַנְשִׁי זוֹד מִנִּיהוּ, הָדָא הוּא דְכַתִּיב לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂהוּ. וְכָל אַנּוּן עוּבְדִין דְעֵבֵד בְּהָאִי עֲלָמָא בְּגוּפָא וְרוּזָא הִכִּי זָמִי יְהִיב זוּשְׁבָנָא בְּגוּפָא וְרוּזָא עַד לֹא יִפּוּק מִעֲלָמָא.

54. תָּא זַזִּי, כְּמַה דְזוּזִיבָּא אֲקָשִׁי קְדָל בְּהָאִי עֲלָמָא הִכִּי זָמִי אֶפְלוּ בְּשַׁעַתָּא דְבְּעִי לְנַפְקָא מִהָאִי עֲלָמָא אֲקָשִׁי קְדָל. בְּגִין כֵּן זְכָאָה הוּא בַר זָשׁ דִּיִּלְכִיף בְּהָאִי עֲלָמָא אַרְזוּזֵי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּגִין לְמִיִּהָר בְּהוּ. וְזוּזִיבָּא אֵף עַל גַּב דְאֲסַתְכָּל בְּהִנֵּי [נ"א דַּאֲשַׁתְדַּל בְּהִי] צְדִיקָיָא אֲקָשִׁי קְדָל וְלֹא בְּעִי לְמִיִּלְכָּה.

55. וּבְגִין כֵּן אֵיִת לִיה לְצְדִיקָא לְמוֹתְקָה בֵּיה וְאֵף עַל גַּב דְזוּזִיבָּא אֲקָשִׁי קְדָל הוּא לֹא יִשְׁבּוּק לִיה וְאֵיִת לִיה

שְׁמוּכָה אֶת הָאָחֵר, אוֹתָהּ הַזְכוּת תְּלוּיָה בּוֹ וְלֹא זוּה מִמֶּנּוּ. מִנֵּינ לָנוּ? שְׁכַתוּב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרוֹן. הַזְכוּת שֶׁל אוֹתָן הַנֶּפֶשׁוֹת הֵיטָה הוֹלֶכֶת עִם אַבְרָהָם.

מֵאֵן דְּמוּכָה לְאֶזְרָא הֵהוּא זְכוּתָא תְּלִיָא בֵּיה וְלֹא אַעֲרִי מֵיָה, מִנְלָן דְּכְתִיב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרוֹן, זְכוּתָא דְאֶזְרוֹן נִפְשָׁן הוּא אִיל עֲמִיָה דְאַבְרָהָם.

62. לָךְ לָךְ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מֵאֵי טַעְמָא דְגִלּוּיָא שְׁהִתְגַּלּוּת הִרְאֵשׁוּנָה שְׁהִתְגַּלְהַּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אַבְרָהָם פּוֹתַחַת בְּלָךְ לָךְ, שְׁהָרִי עַד כָּאֵן לֹא דָבַר עִמּוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. מָה הַטַּעַם פְּתַח בְּלָךְ לָךְ? אֵלֵא זֶה אָמְרוּ שְׂרַמְזוּ בַחֲשׁוֹבוֹ מֵאָה, שְׁהָרִי לְמֵאָה שָׁנִים נוֹלַד לוֹ בְּנִי.

62. לָךְ לָךְ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מֵאֵי טַעְמָא דְגִלּוּיָא קְדָמָא דְאִתְגַּלִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהּ דְאַבְרָהָם פְּתוּז בְּלָךְ לָךְ, דְהָא עַד הֵכָא לֹא מִלִּיל עֲמִיָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵאֵי טַעְמָא פְּתוּז לָךְ לָךְ. אֵלֵא זֶה קְאָמְרוּ דְרַמְזוּ בַחוּשְׁבִּינָה מֵאָה דְהָא לְמֵאָה שְׁנִין אִתְיִילִיד לֵיה בְּרִי.

63. אָבֵל בֵּא תְרָאָה, כָּל מָה שְׁעָשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְצֵי, הַכֵּל הוּא סוּד שֶׁל חֲכָמָה. מִשׁוּם שְׁאַבְרָהָם לֹא הָיָה דְבוּק בְּקְדוּשׁ – בְּרוּךְ – הוּא אִזְ בְּרָאוּי, אָמַר לוֹ לָךְ לָךְ. וְזֶה רַמְזוֹ לְמָקוֹם הַהוּא שְׁצָרִיף לְהִתְקַרֵב עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִיא הַדְרָגָה הִרְאֵשׁוּנָה לְהַכְנִס לְקְדוּשׁ – בְּרוּךְ – הוּא, מִשׁוּם כִּף לָךְ לָךְ.

63. אָבֵל תָּא זְוִי, כָּל מָה דְעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא כֻּלָּא רְזָא דְזוּכְמָתָא אִיהוּ, בְּגִין דְאַבְרָהָם לֹא הוּוּ דְבִיק בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדִין כְּדָקָא זְוִי, אָמַר לֵיה לָךְ לָךְ, וְדָא רַמְזוֹ לְהַהוּא אֶתֵר דְבִעֵי לְאִתְקַרְבָּא בְּהַדְיָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִיהוּ דְרָגָא קְדָמָא לְאַעְלָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כִּף לָךְ לָךְ.

64. וּבַדְרָגָה הַזֹּאת יָכוֹל אַבְרָהָם לְהֵאָחוּז בָּהּ עַד שִׁכְנָס לְאַרְצֵי, שְׁשֵׁם יִקְבַּל אֶת הַדְרָגָה הַהִיא. כִּמוֹ כֵּן פְּתוּב (שְׁמוּאֵל ב' ב') וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּה' לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה בְּאַחַת מֵעָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר ה' עֲלֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אֲנִי אֵעֲלֶה וַיֹּאמֶר חֲבֵרוֹנָה. וְכִי פִינֵן שְׁמַת שְׁאוּל וְהַמְּלָכוֹת רְאוּיָה לְדָוִד, לְמָה לֹא קִבַּל אֶת הַמְּלָכוֹת מִיַּד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל?

64. וְהֵאֵי דְרָגָא לֹא יָכִיל אַבְרָהָם לְאִתְאַוּדָא בֵּיה עַד דְיִיעוּל לְאַרְעָא דְתַמָּן יִקְבַּל לֵיה לְהַהוּא דְרָגָא, כְּזוּנָא דָא כְּתִיב, (שְׁמוּאֵל ב' ב') וַיִּשְׁאַל דָּוִד בִּי לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה בְּאַחַת מֵעָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יי עֲלֶה וַיֹּאמֶר אֲנִי אֵעֲלֶה וַיֹּאמֶר זְוִי בְרוֹנָה. וְכִי פִינֵן דְמִית שְׁאוּל וּמִלְכוּתָא אִתְזוּזִי כְדוּד אִמְאִי לֹא קִבִּיל מִלְכוּתָא מִיַּד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

65. אֵלֵא כֻּלָּא רְזָא דְזוּכְמָתָא אִיהוּ, בְּגִין דְדוּד לֵית לֵיה לְקַבְּלָא מִלְכוּתָא אֵלֵא עַד דְיִתְזוּבֵר בְּאַבְהָן דְאֶזְרוֹן בְּזוּבְרוֹן וּכְדִין בְּהוּ יִקְבַּל מִלְכוּתָא. וְעַל דָּא אִתְעַכַּב תַּמָּן שְׁבַע שְׁנִין בְּגִין דִּיקְבַּל מִלְכוּתָא כְּדָקָא יְאוּת וְכֻלָּא בְרָזָא דְזוּכְמָתָא וּבְגִין דִּיתַקֵּן מִלְכוּתֵיהּ. כְּזוּנָא דָא אַבְרָהָם לֹא עָאֵל בְּקִיּוּמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד דְעָאֵל לְאַרְעָא.

65. אֵלֵא כֻּלָּא רְזָא דְזוּכְמָתָא אִיהוּ, בְּגִין דְדוּד לֵית לֵיה לְקַבְּלָא מִלְכוּתָא אֵלֵא עַד דְיִתְזוּבֵר בְּאַבְהָן דְאֶזְרוֹן בְּזוּבְרוֹן וּכְדִין בְּהוּ יִקְבַּל מִלְכוּתָא. וְעַל דָּא אִתְעַכַּב תַּמָּן שְׁבַע שְׁנִין בְּגִין דִּיקְבַּל מִלְכוּתָא כְּדָקָא יְאוּת וְכֻלָּא בְרָזָא דְזוּכְמָתָא וּבְגִין דִּיתַקֵּן מִלְכוּתֵיהּ. כְּזוּנָא דָא אַבְרָהָם לֹא עָאֵל בְּקִיּוּמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד דְעָאֵל לְאַרְעָא.

66. רָאָה מָה פְּתוּב, וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאַרְצֵי. וַיַּעֲבֵר? וַיִּלָּךְ הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת! אֵלֵא כָּאֵן הוּא רַמְזוֹ הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ שְׁנַחֲתָם בּוֹ הָעוֹלָם בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתוֹת חֲקוּקוֹת שְׁכַלָּן בְּשֵׁם הַזֶּה.

66. זְוִי מָה כְּתִיב וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאַרְצֵי. וַיַּעֲבֵר וַיִּלָּךְ מִבְּעֵי לֵיה, אֵלֵא הֵכָא הוּא רַמְזוֹ שְׁמָא קְדִישָׁא דְאִתְזוּתִים בֵּיה עֲלָמָא בְּע"ב אִתְוּוֹן גְּלִיפָן דְכֻלְּהוּ

כתוב כאן ויעבר, וכתוב שם (שמות לד) ויעבר ה' על פניו ויקרא.

67. בספרו של רבי ייסא הזקן כתוב, ויעבר אברם בארץ וכתוב שם (שם לג) אני אעביר כל טובי. והוא רמז לקדושת הארץ שבאה ממקום עליון בראוי.

68. עד מקום שכם עד אלון מורה, מצד זה [ד"א ל"ג שלמטה] לצד זה בראוי. והכנעני אז בארץ, הרי נתבאר שעד פעת שולט הנחש הרע שהתקלל והביא קללות על העולם, שכתוב (בראשית ט) ארור פנען עבד עבדים יהיה לאחיו, וכתוב (שם ג) ארור אתה מפל הבהמה וגו'. ושם התקרב אברם לקדוש-ברוך-הוא. מה כתוב? וירא ה' אל אברם. כאן התגלה לו מה שלא היה יודע אותו הכח העמק ששולט על הארץ. ומשום כך וירא, מה שהיה מכסה ממנו.

69. ואז ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו. ביון שאמר לה', מה זה הנראה אליו? אלא כאן התגלתה לו אותה הדרגה ששולטת על הארץ, ונכנס בה והתקיים בה.

70. ויעתק משם ההרה. מתמן ידע הר' יי. וכלהו דרגין דנטיעין בהאי אתר. ויט אהלה בה"א כתיב. פריש פרישו וקביל מלכו שמיא בכלהו דרגין האוידן ביה. וכדין ידע דקודשא בריך הוא שליט על כלא. וכדין בנה מזבון.

71. ושני מזבחות היו, משום שכאן התגלה לו שהרי הקדוש ברוך הוא שולט על הכל, וידע החכמה העליונה מה שלא היה יודע מלפני כן. ובנה שני מזבחות – אחד לדרגה הגלוייה, ואחד לדרגה הנסתרת. בא ראה שכך היה בראשונה. כתוב ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו וגו', ואחר כך כתוב ויבן שם מזבח לה' סתם, ולא כתוב הנראה אליו, והכל הוא סוד של חכמה.

בשמה דא. כתיב הכא ויעבר וכתוב התם (שמות לה) ויעבר יי על פניו ויקרא:

67. בספרו דרבי ייסא סבא כתיב הכא ויעבר אברם בארץ וכתוב התם (שמות לג) אני אעביר כל טובי. והוא רמז לקדושה דארעא דאתי מאתר עלאה כדקא זוזי.

68. עד מקום שכם עד אלון מורה. מסטרא דא (ד"א ל"ג דלתתא). לסטרא דא כדקא זוזי. והכנעני אז בארץ. הא אתמר דעד כדין שלטא זוזיא בישא דאתלטיא ואייתי לוטין על עלמא דכתיב, (בראשית ט) ארור פנען עבד עבדים יהיה לאחיו וכתוב, (בראשית ג) ארור אתה מפל הבהמה וגו'. ותמן אתקריב אברם לנבי קודשא בריך הוא. מה כתיב וירא יי אל אברם הכא אתגלי ליה מה דלא היה ידע ההוא זילא עמיקא לשלטא על ארעא. ובגין כך וירא מה (דף פ ע"א) דהוה מתכסי מניה.

69. וכדין ויבן שם מזבון ליי הנראה אליו, ביון דאמר ליי מהו הנראה אליו. אלא הכא אתגלי ליה ההוא דרגא דשלטא על ארעא ועאל ביה ואתקיים ביה:

70. ויעתק משם ההרה. מתמן ידע הר' יי. וכלהו דרגין דנטיעין בהאי אתר. ויט אהלה בה"א כתיב. פריש פרישו וקביל מלכו שמיא בכלהו דרגין האוידן ביה. וכדין ידע דקודשא בריך הוא שליט על כלא. וכדין בנה מזבון.

71. ותרין מדבוןן הוו, בגין דהכא אתגלי ליה דהא קודשא בריך הוא שליט על כלא וידע זוכמה עלאה. מה דלא היה ידע מקדמת דנא. ובנה תרין מדבוןן זוד לדרגא דאתגליא וזוד לדרגא דאתכסיא. תא זוזי דהכי הוה בקדמיתא כתיב ויבן שם מזבון ליי הנראה אליו וגו'. ולבתר כתיב ויבן שם מזבון ליי סתם וכלא כתיב הנראה אליו. וכלא רזא דזוכמתא איהו.

72. ואז התעטר אברהם מדרגה לדרגה עד שעלה לדרגתו. זהו שבתוב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה. זה הדרום, שהוא חלקו של אברהם, הלוח ונסוע דרגה אחר דרגה עד שעלה לדרום ושם נקשר פראוי, ועלה לדרגתו של הדרום.

73. כיון שאברהם התעטר בדרגתו בארץ הקדושה ונכנס [בארץ] לדרגה הקדושה, אז מה פתוב? והי רעב בארץ, שלא היו יודעים ידיעה להתקרב אל הקדוש ברוב הוא.

74. והי רעב בארץ, שעד כעת לא היה הכח שעל הארץ נתן חוק ומזון על הארץ, משום שטרם התקדשה [נ"א נתקנה] ולא עמדה בקיים. כיון שאברהם ראה את אותו הכח הממנה על הארץ, לא נתן חוק וכח קדוש פראוי, אז וירד אברהם מצרים לגור שם.

75. מנין ידע אברהם? שבתוב לזרעך נתתי את הארץ הזאת. אז ידע אברהם שהנה הארץ לא נתקנה בתקון קדוש, אלא בדרגות [ידועות] קדושות שיצאו ממנו. ואז ידע אברהם את סוד החכמה, שהארץ לא תתקן בקדושה, אלא כפי שאמרנו.

76. הקדוש ברוב הוא רומז חכמה עליונה באברהם וביצחק. אברהם זו הנשמה לנשמה והיא [ס"א אב ורם], והנשמה היא שרה. לוט זה הוא הנח"ש ובת זוגו של הסמאל"ל ההוא. רוח הקדושה זה יצחק. נפ"ש הקדושה זו רבקה. יצ"ר הרע זו רוח הבהמה, ועל זה אמר שלמה בחכמתו (קהלת ג) מי יודע רוח בני האדם העלה היא וגו'. נפש הבהמית זו הנפש מצד היצר הרע.

77. ועל זה אמרו [שהוא] שהנשמה לנשמה היא מעוררת את האיש בירא"ה ובחכמ"ה. הנשמה מעוררת את האיש בבינה. זהו שבתוב (איוב כח) ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו'. הנשמה מעוררת בתשוב"ה שנקראת בינה ונקראת

72. וכדין אתעטר אברהם מדרגה לדרגה עד דסליק לדרגיה הדיא הוא דכתיב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה. דא דרום דהוא זולקיה דאברהם. הלוח ונסוע דרגה בטר דרגה עד דסליק לדרום ותמן אתקשר כדקא יאות וסליק לדרגיה דדרום.

73. כיון דאתעטר אברהם בדרגוי בארעא קדישא ועאל (בארעא) בדרגה קדישא, כדין מה פתיב ויהי רעב בארץ. דלא הווי ידעי ידיעה לקרבה לגבי דקודשא בריה הוא:

74. והי רעב בארץ, דעד כעין לא היה זולא דעל ארעא יהיב תוקפא ומזונא על ארעא, בגין דעד לא אתקדשת (נ"א אתתקנת) ולא קיימא בקיימא. כיון דזומא אברהם דהא הוא זולא דממנא על ארעא לא יהיב תוקפא וזולא קדישא כדקוזוי, כדין וירד אברהם מצרימה לגור שם.

75. מנא ידע אברהם, דכתיב לזרעך נתתי את הארץ הזאת. כדין ידע אברהם דהא ארעא לא אתתקנא בתקונא קדישא אלא בדרגין (ידיען) קדישין דיפקון מניה, וכדין ידע אברהם רזא דזכמתא דארעא לא תתקן בקדושה אלא כדאמרן:

76. (ע"ט ע"ב מקב"ה עד ויעבור הוא גליון) קודשא בריה הוא רמיו זכמתא עלאה באברהם וביצחק, אברהם דא נשמתא לנשמתא ואיהי (ס"א אב ורם), נשמה דא היא שרה. לוט דא הוא נח"ש ובת זוגיה דההוא סמאל"ל רוח קדישא דא יצחק. נפ"ש קדישא דא רבקה. יצ"ר הרע דא רוח הבהמה, ועל דא אמר שלמה בחכמתיה (קהלת ג) מי יודע רוח בני האדם העולה היא וגו' נפש הבהמית דא נפש מסטרא היצר הרע.

77. ועל דא אמרו (נ"א דהוא) דאיהי נשמתא לנשמתא אתערא לגברא בירא"ה ובחכמ"תא, נשמתא אתערא לאיניש בבניה, הדיא הוא דכתיב, (איוב כח) ויאמר לאדם הן יראת ה' היא זכמה וגו'. נשמה אתערי בתשוב"ה דאתקרי בינה ואקרי שרה. ורו"ז הוא

שְׂרָיָה. וְרוּחַ הוּא הַקּוֹיָל, וְנִקְרָא דַעַת, וּמַעוֹרָרִים אֶת הָאִישׁ שְׁקוּלוֹ עוֹלָה בַתּוֹרָה, וְנִקְרָא תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְהִנָּפֵשׁ הַשְּׂכָלִית מִתּוֹרָרִים מִמֶּנָּה מַעֲשִׂים טוֹבִים.

78. וּבְדִגְמָה הוּא בְּרָא אֶת הַגּוֹף מֵאַרְבַּע יְסוּדוֹת – אֵשׁ וְרוּחַ וְעָפָר וּמִים, כְּמוֹ שֶׁהוּא נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה, נִשְׁמָה וְרוּחַ וְנִפְשׁ. מִים זֶה זָכָר, וְזֶהוּ הַמִּים הַמְּתוֹקִים שֶׁל קִדְשָׁה. וְיֵשׁ מִים הַמְּאָרָרִים שֶׁהֵם יֵצֵר הָרָע. יֵשׁ אֵשׁ קְדוּשָׁה נִקְבָּה, וְיֵשׁ אֵשׁ נִכְרָה, אֵשׁ זָרָה. וְעַל זֶה כְּתוּב וְאֵל יָבֵא בְּכָל עֵת אֵל הַקִּדְשׁ, שֶׁהִיא נִקְבָּה מִיֵּצֵר הָרָע. רוּחַ קְדוּשָׁה הִיא זָכָר. יֵשׁ רוּחַ טְמָאָה, זֶה יֵצֵר הָרָע, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יד) כִּי מִשְׂרֵשׁ נִחַשׁ יֵצֵא צִפְעָה. יֵשׁ עָפָר קְדוּשׁ וְיֵשׁ עָפָר טְמָא.

79. וְעַל זֶה, הַנִּשְׁמָה שֶׁהִיא תְּשׁוּבָה, מִתְּגַבְּרֶת בְּאוֹתוֹ הַנִּחַשׁ לְשֹׁבֵר אוֹתוֹ בְּשִׁעְבוֹד שֶׁל תְּשׁוּבָה, וּמוֹשֵׁף אוֹתוֹ לְבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת, וְאוֹתָם אֲרַבְּעַת הַיְסוּדוֹת מִתְּפַשְׁטִים לְכִ"ב אוֹתוֹת, אַחַה"ע בּוּמ"ף גִּיכ"ק דְּטַלְנִית זִסְשֵׁר"ץ. (עד כאן גליון):

80. (סְתָרֵי תוֹרָה) (וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׂכָם - זֶה בֵּית הַכְּנַסְתָּ, מְקוֹם דִּיּוֹר הַשְּׂכִינָה שָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מח) וַאֲנִי נִמְתִּי לָךְ שְׂכָם אַחַד. זֶה שְׂכִינָה שְׂרָאוּיָה לוֹ, הוֹאִיל וְנִקְרָא צְדִיק, שֶׁהָרִי הַצֶּדֶק אֵין דִּיּוֹרָה אֶלָּא עִם צְדִיק, וְזֶהוּ עַד מְקוֹם שְׂכָם. עַד אֲלוֹן מוֹרָה - אֵלוֹן בְּתֵי מִדְּרָשׁוֹת שְׁלוֹמְדִים וּמוֹרִים שָׁם תּוֹרָה בְּרַבִּים.

81. וְהַכְּנַעֲנִי אֵין בְּאֶרֶץ – אֵין נִמְתַּק וְנִתְקַן יֵצֵר הָרָע בְּגוֹף בְּעַל כְּרַחֵם. שְׁשֵׁמוֹת רַבִּים יֵשׁ לוֹ, וּמִשׁוֹם כֶּף [חֲסוֹר] נִזְכָּר בְּשֵׁמוֹת רַבִּים. אֵין בְּאֶרֶץ, וְדָא, וְנִכְנַע בְּזָה, מִשׁוֹם שְׂאֵז הַגּוֹף בְּזִמְן שֶׁלֹּא בְּטַל מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ הַנִּחַשׁ כָּל כֶּף, מִשׁוֹם דְּבִקוֹת הַגּוֹף אֵין הַכְּנַעֲנִי אֵין בְּאֶרֶץ. לְמָה נִקְרָא כְּנַעֲנִי? שֶׁמְסוֹבֵב אֶת הַגּוֹף לְדִינִים רָעִים.

82. וְהַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בְּעוֹלָם הִיא כְּרָאוֹי כְּדִי לְזִכּוֹת בָּהּ, אַחַר כֶּף יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.

הַקּוֹיָל וְאֶתְקָרִי דַעַת וְאֶתְעָרִי לְאִינִישׁ דִּי סְלִיק קְלִיָּה בְּאוֹרֵייתָא, וְאֶתְקָרִי תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְנִפְשׁ הַשְּׂכָלִית אֶתְעָר מִנִּיה עוֹבְדִין טְבִין.

78. וּבְדִוְגְמָא דָּא בְּרָא גּוֹפָא מֵאַרְבַּע יְסוּדוֹת אֵשׁ וְרוּחַ וְעָפָר וּמִים כְּמוֹנָא דְהוּא נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא נִשְׁמָה וְרוּחַ וְנִפְשׁ. מִים דָּא דְכַר וְדָא הוּא מִים מִתִּיקֵי דְקְדוּשָׁה, וְאִית מִים הַמְּאָרָרִים דְאֵנוּן יֵצֵר הָרָע. אִית אֵשׁ קְדוּשָׁה וְנִקְבָּא וְאִית אֵשׁ נִכְרָה אֵשׁ זָרָה, וְעַל דָּא כְּתוּב וְאֵל יָבֵא בְּכָל עֵת אֵל הַקִּדְשׁ, דְאִיהִי נִקְבָּתָא מִן יֵצֵר הָרָע. רוּחַ קְדוּשָׁה אִיהוּ דְכַר. אִית רוּחַ מִסְאָבָּא דָּא יֵצֵר הָרָע שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יד) כִּי מִשְׂרֵשׁ נִחַשׁ יֵצֵא צִפְעָה. אִית עָפָר קְדוּשָׁה וְאִית עָפָר מִסְאָבָּא.

79. וְעַל דָּא נִשְׁמַתָּא דְאִיהִי תְּשׁוּבָה אֶתְקִיפַת בֵּיה בְּהוּא גּוֹזֵשׁ לְתַבְרָא לִיה בְּשִׁעְבוֹדָא דְתְּשׁוּבָה וְאִמְשִׁיף לִיה לְבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּלְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת, וְאֵנוּן אֲרַבְּעַת יְסוּדֵי מִתְּפַשְׁטִין לְכִ"ב אֶתְוֹן אוֹזְה"ע בּוּמ"ף גִּיכ"ק דְּטַלְנִית זִסְשֵׁר"ץ. (עד כאן גליון):

80. וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׂכָם. דָּא בֵּי כְּנִיזְתָּא אֶתֶר דְּדִיּוֹרָא דְשְׂכִינָתָא תַּמָּן כְּמָא דְאֶתְ אֶמֶר, (בראשית מח) וַאֲנִי נִמְתִּי לָךְ שְׂכָם אַחַד, דָּא שְׂכִינָתָא דְאֶתְוֹזֵי לִיה הוּאִיל וְאֶתְקָרִי צְדִיק, דְהָא אֶדְרִק לָא דִיּוֹרָה אֶלָּא בְּהַדִּי צְדִיק, וְדָא הוּא עַד מְקוֹם שְׂכָם. עַד אֲלוֹן מוֹרָה אֵלוֹן בְּתֵי מִדְּרָשׁוֹת דְאוֹלְפִין וּמוֹרִים תַּמָּן תּוֹרָה בְּרַבִּים.

81. וְהַכְּנַעֲנִי אֵין בְּאֶרֶץ. כְּדִין אֶתְבַּסֵּם וְאֶתְתַּקֵּן יֵצֵר הָרָע בְּגוֹפָא בְּעַל כְּרַחֲמֵיהּ. דְסִגְיָאִין שְׂמַהֵן אִית לִיה, וּבְגִינֵי כֶף (אֶתְהַדֵּר) אֶדְכַּר בְּשְׂמַהֵן סִגְיָאִין. אֵין בְּאֶרֶץ וְדָאִי וְאֶתְפַּסְיָא בְּהָאִי, בְּגִין דְכְּדִין אִיהוּ גּוֹפָא בּוֹמְנָא דְלֹא אֶתְעָבֵר מִנִּיה הוּא גּוֹזֵשׁ כָּל כֶּף, בְּגִין דְבִקוּתָא דְגּוֹפָא כְּדִין הַכְּנַעֲנִי אֵין בְּאֶרֶץ, אִמְאִי אֶקָרִי כְּנַעֲנִי, דְאֶסְזוֹר גּוֹפָא לְדִינִין בִּישִׁין.

82. וְנִשְׁמַתָּא קְיָימָא בְּהָאִי עֲלָמָא (לֹאֶתְתַּקְנָא אוֹרְחוֹי דְגּוֹפָא) כְּדִקָּא יִאוּת בְּגִין לְמוֹכְבֵי בָּהּ, לְבַתֵּר כּד גּוֹפָתָא

אם זוכה – עולה למקומה שמשם יצאה, שכתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה. וכתוב עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אהל"ה בה"א.

מהאי עלמא אי זכאת סלקא לאתרה דנפקת מתמן דכתיב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה וכתוב אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אהלה בה"א.

83. וכעת היא עומדת בין לעלות למעלה ובין לרדת למטה, [שכתוב] בין בית אל ובין העי. אם זוכה – עולה אל מקום המזבח אשר עשה שם וגו'. מי עשה ואיזה מזבח? אלא אשר עשה שם זה הקדוש ברוך הוא, שעשה שם את המזבח הזה ותמן אותו על שתים עשרה אבנים למספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך ודאי.

83. והשתא אידי קיימא בין לסלקא לעילא ובין לנזותא לתתא. (דכתיב) בין בית אל ובין העי. אי זכאת סלקא אל מקום המזבח, אשר עשה שם וגו'. מאן עשה ומאן מזבח. אלא אשר עשה שם, דא קודשא בריך הוא. דאיהו עבד תמן האי מזבח ואתקין לה על תריסר אבנין למספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך ודאי.

84. והמזבח הזה עשה שם בראשונה באשר נברא העולם העליון, [עליון] השמיר של כל העולמות, ומיכאל הכהן הגדול עומד ומקריב עליו קרבנות של נשמות. בין שעולה לשם נשמה מה כתוב? ויקרא שם אברהם בשם ה'. הנשמה קוראת שם ונצרת בצרור החיים.

84. ומזבח דא עשה שם בראשונה כד אתברי עלמא עלאה (עלאה) טמירא לכל עלמין, ומיכאל כהנא רבא קאים ומקריב עלה קרבנין דנשמותין, פיון (דף פ ע"ב) דנשמותא סלקא תמן מה כתיב ויקרא שם אברהם בשם ה'. נשמותא קארי תמן ואצירא בצרורא דווי.

85. וכל זה אם צדיק בעולם הזה לתמן הגוף בראוי ולהכניע [ולאספא] החזק של אותו המקלל. עד שנפרד ממנו מה כתוב? ויהי ריב בין רעי מקנה אברהם ובין רעי מקנה לוט [זה יצר הרע], שבכל יום ויום בעולם הזה הם מסייעים ומנהיגים את הנשמה, והם מסייעים ומנהיגים את היצר הרע, הם מקטרגים בקטרוג אלו עם אלו, וכל האיברים של הגוף בצער ביניהם, בין הנשמה לאותו הנפש שנלחמים בקרב בכל יום.

85. וכל דא, אי זכאה בהאי עלמא לאתקנא גופא כדקא יאות ולאכפויא (ולאספיא) תוקפא דההוא לטייא, עד דאתפרשא מניה מה כתיב, ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוט (דא יצר הרע), דבכל יומא ויומא בהאי עלמא, אנון סיען ובנהיגי דנשמותא, ואנון סיען ובנהיגי דיצר הרע, אנון בקטרוגא מקטרגין אלן באלין, וכל שייפין דגופא בצערא ביניהו בין נשמותא וההוא נזוש דקא מגיוזין קרבא בכל יומא.

86. מה כתוב ויאמר אברהם לו, אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי, כי אנשים אחים אנחנו. יצר הטוב ויצר הרע קרובים זה עם זה. זה לימין וזה לשמאל.

86. מה כתיב ויאמר אברהם אל לוט. נשמותא אהדרא לגבי יצר הרע ואמר ליה, אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי, סטרין דילי וסטרין דילך. כי אנשים אחים אנחנו, יצר טוב ויצר הרע קריבין דא בדא, דא לימינא ודא לשמאלא.

87. הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. רבים הרשעים בעולם, לך ושוטט אחריהם

87. הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. סגי אין זוייביא אנון בעלמא, זיל ושוטט אבתריהו ואתפרש

והפרד מעמי. אם השמאל ואימנה וגו'. ומוכיח אותו ומציק לו בכמה קרבות שעושה עמו בכל יום, עד שכתוב ויפרדו איש מעל אחיו.

מעמי. אם השמאל ואימנה וגו'. ואוכוז ליה ואעיק ליה בכמה קרבין דעביר בהדיה בכל יומא, עד דכתיב ויפרדו איש מעל אזויו.

88. כיון שנפרדים זה מזה מה כתוב? אברם יושב בארץ כנען. מתישבת הנשמה עם אותם הצדיקים בשוב טוב בשלום. ולוט יושב בערי הכפר. אותו המקלל המקטרג הולך לקטרג ולהתחבר במקום שהרשעים שם, שכתוב ויאהל עד סדם. מה כתוב אחריו? ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד. שם שרוי ושם דיורו בנייהם להתחבר עמהם להסיט אותם ולאבד אותם. [ואברהם במעשים טובים, בתשובה, ובתורה] [חסר] [במעשים רעים].

88. כיון דמתפרשין דא מן דא מה כתיב, אברם יושב בארץ כנען. אתישבת נשמתא באנון צדיקיא בישווא טוב בשלום. ולוט יושב בערי הכפר, ההוא לטיא מקטרגא אויל לקטרגא ולאחוזברא באתר דזוייביא תמן דכתיב ויאהל עד סדם. מה כתיב בתריה ואנשי סדם רעים וזוטאים ליי מאד. תמן שריא ושוי דיוריה בנייהו לאחוזברא בהו לאסטאה לון ולאובדא לון. (ואברהם בעובדין טבין בתשובה באורייתא) (חסר) (ס"א) בעובדין בישין.

89. [כיון שנשארת הנשמה בלי מקטרג ונטהר הגוף מאותה הנגמה, מיד הקדוש ברוך הוא משקה את דיורו עמו ויורש נחלה עליונה ומתחננה, ויש לו נחת בין הצדיקים. והמקלל ההוא בין אותם הרשעים חוטאים עמו, עד שאין פדות לחטאייהם.]

89. כיון דאשתארת נשמתא בלא מקטרגא ואתדכי גופא מההוא זוטמא, מיד קודשא בריך הוא אשרי דיוריה בהדיה וירית אחוסנתא עלאה ותתאה. ואת ליה זייזא בין צדיקיא, וההוא לטיא בין אנן רשיעיא זוטאן בהדיה, עד דלא הוה פורקנא לזויביהו.

90. [מה כתוב? וישמע אברם. זו הנשמה שנשארה בטהר הגוף. כי נשבה אחיו - זה יצר הרע שנשבה בין אותם הרשעים בחטאים רבים. וירק את חניכיו ילידי ביתו - אלו הם הצדיקים שעוסקים בתורה, שהם האיברים של הגוף הנרונים ללכת עמו. שמנה עשר ושלוש מאות - אלו רמ"ח איברי הגוף, ושבעים של סוד הנשמה שיוצאת משם.] בכל מודרו ללכת לשם לאותם הרשעים להשיב אותם [מחטאים] מחטאייהם.

90. מה כתיב וישמע אברם כי נשבה אזויו. וישמע אברם דא נשמתא דאשתארת ברכיו בגופא. כי נשבה אזויו, דא יצר הרע הנשבה בין אנן זוייביא בזויבין סגיאין. וירק את חניכיו ילידי ביתו, אלין אנן צדיקיא דלעאן באורייתא דאנון שייפי דגופא וריון למיהר בהדיה ייזו ושלש מאות, אלין רמ"ז שייפין דגופא, ושבעין, דרוא דנשמתא דנפקא מתמן (ע"כ). בכלא אנדרו למהר תמן לגבי אנן זוייביא לאתבא לון (מחובוי) מזויביהו.

91. מה כתוב? וירדה עד דן. רדיף אבתרייהו ואודע לון דינא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם, ולא יהיב דמיכו לעיניה ביממא ובליליא עד דאוכוז לון לאנון זוייבין ואתיב לון בתיובתא לגבי קודשא בריך הוא. מה כתיב וישב את כל הרכושי, אתיב לון בתיובתא שלמא כדקא יאות.

91. מה כתיב וירדה עד דן. רדיף אבתרייהו ואודע לון דינא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם, ולא יהיב דמיכו לעיניה ביממא ובליליא עד דאוכוז לון לאנון זוייבין ואתיב לון בתיובתא לגבי קודשא בריך הוא. מה כתיב וישב את כל הרכושי, אתיב לון בתיובתא שלמא כדקא יאות.

92. וגם את לוט אַזוי וגו'. אַפלו לַהֲוֹא יֵצֵר הָרַע אַתְּקִיף בְּהַרְיָה עַד דְּאַכְפִּייהּ בְּעַל כְּרוּזִייהּ (ולא) וְאַמְתִּיק לִיהּ כְּדָקָא זְוִי. כְּלָא אַתִּיב בְּתִיבְתָא שְׁלִימְתָא כְּדָקָא יְאוּת, בְּגִין דְּלֹא אֲשַׁתְּכוּז יִמְבֹּא וְלִילֵיָא עַד דְּאוּכוּז לֹון וְרַדְף לֹון עַל הַהוּא זְוֹבָא דְּזֹאבֹו עַד דְּתֵאבֹו בְּתִיבְתָא שְׁלִימְתָא כְּדָקֹוזֹו.

92. וגם את לוט אַזוי וגו'. אַפלו לַהֲוֹא יֵצֵר הָרַע אַתְּקִיף בְּהַרְיָה עַד דְּאַכְפִּייהּ בְּעַל כְּרוּזִייהּ (ולא) וְאַמְתִּיק לִיהּ כְּדָקָא זְוִי. כְּלָא אַתִּיב בְּתִיבְתָא שְׁלִימְתָא כְּדָקָא יְאוּת, בְּגִין דְּלֹא אֲשַׁתְּכוּז יִמְבֹּא וְלִילֵיָא עַד דְּאוּכוּז לֹון וְרַדְף לֹון עַל הַהוּא זְוֹבָא דְּזֹאבֹו עַד דְּתֵאבֹו בְּתִיבְתָא שְׁלִימְתָא כְּדָקֹוזֹו.

93. חֲזַרְנוּ לְדַבְרִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל הַפְּרָשָׁה. כְּתוּב (שִׁיר ג) מְצִאוֹנֵי הַשְּׂמֵרִים הַסְּכָבִים בְּעִיר וְגו'. [שְׁנִינֹו, כְּדָגְמָה שְׁרָמוּז בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק וְשָׂרָה וְרַבְקָה יְהו"ה, כְּדָגְמָה הַזֹּו רָמוּז בְּפֶסוּק הַזֶּה (רוּת א) וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נְעָמִי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מַחֲלוֹן וְכִלְיוֹן אֶפְרַתִּים. אֱלִימֶלֶךְ זֶה הַנְּשֻׁמָּה לְנְשֻׁמָּה. נְעָמִי זֶה הַנְּשֻׁמָּה. וְלָמָּה נִקְרָאת נְעָמִי? מִשּׁוּם (תְּהִלִּים צ) וַיְהִי נְעָם יְיָ אֱלֹהֵינוּ. מוֹזֶלֶן דָּא רִוּזָא קַדִּישָׁא, וְלָמָּה אַתְּקָרִי מוֹזֶלֶן דְּמוֹזֶל לִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא. רו"ת דָּא נְפִשׁ קַדִּישָׁא, וְלָמָּה אַתְּקָרִי רו"ת עַל שֵׁם תו"ר. כְּלִיּוֹן דָּא רִוּזָא דְּבְעִירָא, וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה עַלְיוֹן דְּאֵלֹהֵינוּ. מַחֲלוֹן זֶה רוּם הַקְּדוֹשׁ. וְלָמָּה נִקְרָא מַחֲלוֹן? שְׁמַסֵּל לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רו"ת זֶה הַנְּפִשׁ הַקְּדוֹשׁ. וְלָמָּה נִקְרָאת רו"ת? עַל שֵׁם תו"ר. כְּלִיּוֹן זֶה רוּם הַבְּהִמָּה, וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה עַלְיוֹן הַשְּׁלוֹם (קֹהֶלֶת ג) רוּם הַבְּהִמָּה. זֶה יֵצֵר הָרַע. עַרְפָּה זֶה נְפִשׁ הַשְּׂמָאל, בֵּת זֹוגוֹ שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע. וְלָמָּה נִקְרָאת עַרְפָּה? מִשּׁוּם כִּי עִם קִשָּׁה עַרְףּ הוּא.

93. חֲזַרְנוּ לְדַבְרִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל הַפְּרָשָׁה. כְּתוּב (שִׁיר ג) מְצִאוֹנֵי הַשְּׂמֵרִים הַסְּכָבִים בְּעִיר וְגו'. [שְׁנִינֹו, כְּדָגְמָה שְׁרָמוּז בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק וְשָׂרָה וְרַבְקָה יְהו"ה, כְּדָגְמָה הַזֹּו רָמוּז בְּפֶסוּק הַזֶּה (רוּת א) וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נְעָמִי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מַחֲלוֹן וְכִלְיוֹן אֶפְרַתִּים. אֱלִימֶלֶךְ זֶה הַנְּשֻׁמָּה לְנְשֻׁמָּה. נְעָמִי זֶה הַנְּשֻׁמָּה. וְלָמָּה נִקְרָאת נְעָמִי? מִשּׁוּם (תְּהִלִּים צ) וַיְהִי נְעָם יְיָ אֱלֹהֵינוּ. מוֹזֶלֶן דָּא רִוּזָא קַדִּישָׁא, וְלָמָּה אַתְּקָרִי מוֹזֶלֶן דְּמוֹזֶל לִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא. רו"ת דָּא נְפִשׁ קַדִּישָׁא, וְלָמָּה אַתְּקָרִי רו"ת עַל שֵׁם תו"ר. כְּלִיּוֹן דָּא רִוּזָא דְּבְעִירָא, וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה עַלְיוֹן דְּאֵלֹהֵינוּ. מַחֲלוֹן זֶה רוּם הַקְּדוֹשׁ. וְלָמָּה נִקְרָא מַחֲלוֹן? שְׁמַסֵּל לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רו"ת זֶה הַנְּפִשׁ הַקְּדוֹשׁ. וְלָמָּה נִקְרָאת רו"ת? עַל שֵׁם תו"ר. כְּלִיּוֹן זֶה רוּם הַבְּהִמָּה, וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה עַלְיוֹן הַשְּׁלוֹם (קֹהֶלֶת ג) רוּם הַבְּהִמָּה. זֶה יֵצֵר הָרַע. עַרְפָּה זֶה נְפִשׁ הַקְּדוֹשׁ. וְלָמָּה נִקְרָאת עַרְפָּה? מִשּׁוּם כִּי עִם קִשָּׁה עַרְףּ הוּא. אִי זְכָה בַר נֶשֶׁ סִלְקָא נְשֻׁמְתָא עַלְמָה, וְאִי לֹא מִסְתַּלְקִי אַנְוֹן דּוּבְרֵי נְשֻׁמְתָא וְרוּזָא וְאַשְׁתָּאָר נְשֻׁמְתָא עַלְמָה וְנְפִשׁ הַשְּׁכֵלִית, מִדָּה כְּתִיב, (רוּת א) וַתֵּצֵא מִן הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הִיְתָה שְׂמָה וְשִׁתִּי כְּלוּתִיהָ עָמָה וַתֹּאמֶר נְעָמִי כְּכֹלוּתִיהָ שְׂבָנָה בְּנִתִּי וְגו'. וַתֹּאמֶר רוּת אֵל תַּפְּגְעִי בִּי וְגו' וְעַרְפָּה שְׂבָנָה לְעָמָה וְלֹאֲלֵהִיא. תַּנֵּן עַבְדֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא יְרוּשְׁלָם לְעִילָא כְּזֹוּנָא דִּירוּשְׁלָם דְּלִתְתָא, בְּשׁוּרִין וּבְגִדְלִין וּפְתִיזִין פְּתִיזִין, וְאַנְוֹן זֹוּמוֹת דְּתַמְנָן אִיתַּ עַלְיָהּ וְזֹוּרִין (דף פא ע"א) דְּזֹוּרִי תַרְעִי דְּאַנְוֹן זֹוּמוֹת דְּכְתִיב, (ישעיה סב) עַל זֹוּמוֹתֵיהּ יְרוּשְׁלָם הַפְּקֻדְתֵּי שׁוּמְרִים וְגו'. וּבִיכְאֵל כְּהֵנָּה רַבָּא עַלְמָה מִכְּלָהּ זֹוּרִי תַרְעִי דְּאַנְוֹן זֹוּמוֹת.

94. הַנְּשֻׁמָּה [שְׁנִקְרָאת נְעָמִי], בְּשִׁינְיָאָה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אִם זֹוּכָה – נִכְנַסְתָּ לְגִן הָעֵדֶן שֶׁל הָאָרֶץ שְׁנַטְעַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרוּחוֹת הַצְּדִיקִים כְּמוֹ אוֹתוֹ גֵּן עֵדֶן שְׁלִמְעֵלָה, וְשֵׁם כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם.

94. הַנְּשֻׁמָּה (דַּאֲתַקְרִי נְעָמִי) כִּד זְפָקַת מִדָּהּ אִי עַלְמָה, אִי זְכָאת עֹאֲלַת בְּגִנְתָּא דְּעַדְן דְּאַרְעָא דְּנִטְעַת קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא לְרוּזִייהוֹן דְּצִדִּיקֵיהּ כְּזֹוּנָא דְּהַהוּא גִנְתָּא דְּעַדְן דְּלְעִילָא. וְתַמְנָן כָּל צְדִיקֵיהּ דְּעַלְמָה.

95. וכשנשמה יוצאת מן העולם הזה, נכנסת למערת המכפלה ששם הוא פתח גן העדן. פוגשת באדם הראשון ובאותם האבות ששם. אם היא זוכה – שמחים בה ופותחים לה פתחים ונכנסת, ואם לא – דוחים אותה החוצה [ומה היא אומרת כשדוחים אותה החוצה? (שיר ג) מצאוני השמרים וגו'. והולכת. אחר שהולכת שם מלפני שבאה לעולם הזה ונתון נר על ראשו, שנאמר (איוב כט) בהלו נרו עלי ראשי, כל מי שרואים אותה מנדעזעים ואומרים הזאת נעמי?! היא משיבה ואומרת, (רות א) אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרא וגו'. אני מלאה הלכתי - באותו מקום, וריקם השיבני ה' - בלי תורה ובלי מעשים טובים, שהכניס אותי לגוף רע. למה תקראנה לי נעמי נה' ענה בי. ואם זוכה, נכנסת לגן עדן. בין שנכנסת, יושבת שם בגן [מזדננת עם אלימלך, זה מחלון, שזה הרום מנדוג עם רות, שזו הנפש השכלית] והתלבשו [ד"א ומתלבשת] שם בלבוש של הדמות של העולם הזה ושם מתעדנת.

96. סתר הסתרים נמסר לחכמי הלב. [ארבע] שלש דרגות הן שאחוזות זו בזו, ואלו הן נפש [נשמה לנשמה, הנשמה העליונה שנקראת יו"ד] רי"ח ונשמה. [נפ"ש] הנפש היא הכח שהגוף נבנה ממנו. שבאשר האדם מתעורר בעולם הזה להודג עם נקבתו, כל איבריו מסבימים [נ"א מתכנסים] ונתקנים להנות [לנשמה] שם, ואותה הנפש והרצון שלו מסכים עם אותו המעשה [ממש], ומושך את אותה הנפש ומכניס אותה שם באותו הזרע ששופך.

97. ומתוך רצון והמשכת הנפש שמושך לשם, נמשך כח אחר לשם מאותן הדרגות שנקראות איש"ם, והכל נכנס במשיכת הזרע שהוא ונבנה ממנו הגוף. וזהו הכח הראשון התחתון של אותם [ארבע] שלש.

98. ומשום שזאת [נשמה לנשמה] הנפש נקרבת בדבקות והיסוד של הגוף, הקרבן שנקרב לכפר על הנשמה נתן חלק לאותם

95. וכד נשמתא נפקת מדהאי עלמא, עאלת במערתא דכפלתא דתמן איהי פתווא דגן עדן. פגעת באדם הראשון ובאנון אבהן דתמן, אי זכאת איהי, וזדאן בה ופתוון לה פתוון ועאלת. ואי לא דזוין לה לבר. (ומה היא אמרה כד דחיין לה לבר (שיר השירים ג) מצאוני השומרים וגו' אזלת. לבתר דאזלת תמן מקמי דאתיא לעלמא דא ויהיבת נר על רישיה שנאמר (איוב כט) בהלו נרו עלי ראשי כל מאן דחזון לה מזדעזעין ואמרי הזאת נעמי. אתיבת היא ואמרה (רות א) אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרה וגו'. אני מלאה הלכתי בההוא אתר וריקם השיבני יי בלא תורה ובלא מעשים טובים דאעיל לי בגופא בישא למה תקראנה לי נעמי ויי ענה בי). ואי ז זכאת עיילת לגנתא דעדן, כיון דעיילת יתבא תמן בגנתא (אזדוגת באלימלך דא מחלון דדא רוח אזדוג ברות דדא נפש השכלית) ואתלבשו (ד"א ואתלבשת) תמן בלבושא דדיוקנא דהאי עלמא ואתעדנת תמן.

96. סתרא דסתרין לזוכימי לבא אתמסר. (ארבע) תלת דרגין אנון דאזוידן דא ברא, ואלין אנון נפש (נשמתא לנשמתא נשמתא עלאה דאתקרי יו"ד) רי"ח ונשמה. (נפ"ש) נפש איהו זיילא דגופא אתבני מניה. דכד בר נש אתער בהאי עלמא לאזדווגא בנזקביה כל שיפי מסתכמי (נ"א מתכנשי) ובמתקני לאתהנאה (לנשמה) תמן, וההוא נפש ורעותא דייליה אסתכם ביה בההוא עובדא (ממש) ומשיך ליה לההוא נפש ואעיל ליה תמן בההוא זרעא דאושיד.

97. ומגו רעותא ומשיכו דנפשא דמשיך תמן, אתמשיך זיילא אוזרא תמן מאנון דרגין דאתקרון איש"ם, ועאל כלל במשיכו דההוא זרעא, ואתבני מניה גופא. ודא איהו זיילא קדמאת תתאה דאנון (ארבע) תלת.

98. ובגין דהאי (נשמתא לנשמתא) נפש אקריב בדבקותא ויסודא דגופא, קרבנא דאתקריב לכפרא

הדרגות של אישיים [שנקראו רום ונפש השכלית], משום שמשכיבת החלק של אותה [נשמה] הנפש באה מהם. והינו שכתוב את קרבני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי? שנותן מזון לאשי, וזהו שפע מאור שהם נהנים מזיו השכינה], משום שהיא כפרת הנפש נוטלים חלקם. וכשמת אדם בעולם הזה, אותה הנפש לא יזה מן הקבר לעולמים, ובכח הזה יודעים המתים ומספרים זה עם זה.

99. הרוח היא שמקימת את הנפש בעולם הזה, והיא משיבת התעוררות הנקבה לזכר כשהם בתשוקה אחת. ואז מתעוררת לזכר בתשוקתה לרוח הזו כמו שהנקבה כלפי מטה שופכת זרע בתשוקה אל הזכר. והסתר הזה [כשנשפך שפע בתשוקה לנקבה, וכאן סוד] [קהלת יב] והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

100. והרוח הוא ונפש"ש ונשמה"ה ונשמה"ה לנשמה כאשר], כשיצאת מן העולם הזה ונפרדת מן הנפש [נפרדים י"ה מסתלק לגן עדן בשמים העליונים, ומתלבש בדמות עליונה מרקמת מפל הגונים] נכנס לגן העדן שבעולם הזה [המתחונן], ומתלבש שם בתוך האויר של הגן כמו שמתלבשים המלאכים העליונים כשיורדים לעולם הזה, משום שהם מאותה הרוח היו, שכתוב (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות וגו'.

על נשמתא אתיהיבת זולקא לאנון הרגין דאישיים (דאתקרון רוח ונפש השכלית) בגין דמשיכו דזולקא דההוא (נשמה) נפש אתי מנייהו. והינינו דכתיב את קרבני לזומי לאשי (מהו לחמי לאשי דיהיב מזונא לאשי ודא הוא שפע מאור דאנון מתהנן מזיו השכינה) בגין דהוא כפרה דנפש נטלי זולקיהון. וכד מית בר נש בהאי עלמא, ההיא נפש לא אתעדי מן קברא לעלמין, ובזולקא דא ידעי מתניא ומשתעו דא עם דא.

99. רווח איהו דמקיים לנפש בהאי עלמא. ואיהו משיכו דאתערוותא דנוקבא לגבי דכורא כד אנון בתיאובתא זודא. וכדין אתערת לגבי דכורא בתיאובתא דילה, להאי רווח כגוונא דנוקבא לגבי דלתתא אשדיאת זרעא בתיאובתא לגבי דכורא. וסתרא דא (כד אשדיאת שפע בתיאובתא לגבי נוקבא והכא רזא) [קהלת יב] והרווח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

100. והאי רוחו ונפש"ש ונשמה"ה ונשמה"ה לנשמתא (כד נפקא מהאי עלמא) (ואתפרשת מנפש) (אתפרשן י"ה אסתלק לגנתא דעדן בשמיא עלאה ומתלבש בדיוקנא עלאה מרקמא בכל גוונין) עאל לגנתא דעדן דבהאי עלמא (תתאה), ואתלבש תמן זו אוירא דגנתא כמה דמתלבשי מלאכי עלאי כד נזוהיין להאי עלמא. בגין דאנון מההוא רווח הוו דכתיב, (תהלים קד) עושה מלאכיו רווחות וגו'. אוף הכי רווחא מתלבש בגן עדן דארעא בדיוקנא דהאי עלמא ותמן אתעדנת בכל ערונין, בגן עדן דא אית ציורין ודיוקנין דהאי עלמא. ואית ציורין ודיוקנין דעלמא עלאה, ותמן כל אנון צדיקייא אולין ומתעדנין תמן, ובריש ירוזי ושפתי אנון בעאן לסלקא לעילא. (דיוקנא דא מרו"ח וא"ש דבהאי עלמא ובדיוקנא דא אתעדנו בכל עדונין ובכל זמנ"י וירח"י ושבת"י אסתלקו רו"ח ונפש"ש ומתפשטי מהאי גופא ומתלבשי בדיוקנא עלאה בגן עדן דלעילא מרקמא בכל גוונין. באן אתר הוא י"ה בלבושא דיליה ואזדווגו כחדא ידו"ד ואנון נהנין מאור השכינה)

101. ובאמצע הגן יש עמוד אחד מרקם בכל הגנים, וכשאתה הרוח באשר רוצה לעלות, מתפשטת שם מהלבוש ההוא [הנפש נשארת שם בגוף] ונכנסת לתוך אותו העמוד [ועולה] ועולה למעלה לתוך אותו המקום שיצאה ממנו, כפיתוח והרוח תשוב וגו'.

102. ונטיל לה מיכאל כהנא רבא ומקריב לה קרבן בוסמין קמי קודשא בריה הוא, (ואתת) ויתבא תמן ובתעדנא בההוא צורא דווי (ישעיה סד) דעין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. לבתר (דף פא ע"ב) נזותא לזו גנתא דארעא ובתעדנא בכל עדוין, ואתלבשת בההוא לבושא (ואזדווגא בנפש דידיה) ויתבא תמן בטורא על זוד תרין מכמה דהות בקדמיתא. (ודא הוא בחול ואסתלקא בישיבות דגן עדן ומתעסק באורייתא ובכל רישי ירחי זמני ושבתי נחתא אזדווגת בנפש).

103. הנשמה היא זיכא עקאה על כל אליו, ואיהי מזיכא דדכורא רזא דאיכנא דווי. ודא סלקא לעילא מיד. וכל הני (ד"א אנון) תלת דרגין מתקשרין כוודא דא ברא. וכד מתפרשן כלהו סלקין ותבין לההוא אתר דנפקו מעיה.

104. בשחרות הוא יוצאת מן העולם הזה ונכנסת למערה ששם אדם והאבות, הם נותנים לה פנקס סימן, ונכנסת לגן העדן. קרבה לשם, ומוצאת הפרובים ואותה להט החרב המתהפכת. אם זוכה – רואים פנקס הסימן, ופותחים לה פתח ונכנסת. ואם לא – דוחים אותה החוצה.

105. ויושבת שם. כל אותו הזמן שיושבת, מתלבשת שם בדמות של העולם הזה. ובראשי חדשים ושבתות בשרוצה לעלות, הצדיקים שבגן עדן נותנים לה פנקס סימן ועולה בעמוד ההוא, ופוגשת את אותם שומרי חומות ירושלים. אם זוכה – פותחים לה פתח ונכנסת, ואם לא – נוטלים ממנה אותו הפנקס ודוחים אותה החוצה. היא שבה

101. ובמציעות גנתא אית עמודא זודא מרקמא בכל גוויין. וההוא רוזן כד בעא לסלקא, אתפשט תמן מההוא לבושא (ונפשא אשתארת תמן בגופא) ועאל זו ההוא עמודא (וסלקת) וסליק לעילא זו ההוא אתר דנפקת מעיה, כדכתוב והרוזן תשוב וגו'.

102. ונטיל לה מיכאל כהנא רבא ומקריב לה קרבן בוסמין קמי קודשא בריה הוא, (ואתת) ויתבא תמן ובתעדנא בההוא צורא דווי (ישעיה סד) דעין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. לבתר (דף פא ע"ב) נזותא לזו גנתא דארעא ובתעדנא בכל עדוין, ואתלבשת בההוא לבושא (ואזדווגא בנפש דידיה) ויתבא תמן בטורא על זוד תרין מכמה דהות בקדמיתא. (ודא הוא בחול ואסתלקא בישיבות דגן עדן ומתעסק באורייתא ובכל רישי ירחי זמני ושבתי נחתא אזדווגת בנפש).

103. הנשמה היא זיכא עקאה על כל אליו, ואיהי מזיכא דדכורא רזא דאיכנא דווי. ודא סלקא לעילא מיד. וכל הני (ד"א אנון) תלת דרגין מתקשרין כוודא דא ברא. וכד מתפרשן כלהו סלקין ותבין לההוא אתר דנפקו מעיה.

104. כד האי רוזא נפקת מהאי עלמא ועאלת בזו מערתא דאדם ואבהן תמן, אנון יהבין לה פנקס סימנא ועאלת לזבי גנתא דעדן, קרבת תמן ואשכוזת פרובים וההוא להט הזורב המתהפכת. אי זכאת זמאן פנקס סימנא ופתוזין לה פתוזא ועאלת. ואי לא דוויין לה לבר.

105. ויתבא תמן, כל ההוא זמנא דיתבא מתלבשא תמן בדיוקנא דהאי עלמא. ובריש ירווי ושבתו כד בעאת לסלקא. עדיקיא דבגנתא דעדן יהבין לה פנקס סימנא, וסלקת בההוא עמודא ופוגעת באנון נטרי זומות ירושלים, אי זכאה פתוזין לה פתוזא ועאלת. ואי לא נטלין מינה ההוא פנקס ודוויין לה לבר. תבת לגנתא ואמרה (שיר השירים ג) מצאוני השומרים

לָגֵן וְאוֹמְרָת, (שיר ג) מְצֹאוֹנֵי הַשְּׁמֵרִים
הַסְּבָבִים בְּעִיר וְגו', נִשְׂאוּ אֶת רִדְדֵי מַעְלֵי.
זְהוּ פְּנִקְס הַסִּימָן שֶׁנִּטְלוּ מִמֶּנּוּ [מִמְּנֶה] שׁוֹמְרֵי
הַחֹמֹת, אֵלּוּ אוֹתָם שׁוֹמְרֵי חֹמֹת
יְרוּשָׁלַיִם. [פְּדָגְמָה הַזֹּה, הַנְּשִׂמָה לְנִשְׂמָה
מִתְפַּשֵּׁט מְאוֹתוֹ הַלְבוּשׁ שֶׁלְמַעְלָה וּמִסְתַּלֶּקֶת
לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְנִהְיִית מְאוֹר הַשְּׂכִינָה.
וְהַנְּשִׂמָה (וְהַנְּפֶשׁ) נִשְׂאָרָת בְּגוֹף, וּבְכָל רֵאשִׁי
הַחֲדָשִׁים וְהַמוֹעֲדִים וְהַשְּׂבָתוֹת יוֹרְדָת נִשְׂמָה
לְנִשְׂמָה וּמְזוֹנָגָת עִם הַנְּשִׂמָה שֶׁנִּשְׂאָרָה בְּגוֹף
וּמְזוֹנָגָת עִם הַנְּשִׂמָה, וְהַקְּדוּמֹת שֶׁל גֵן הָעֵדֶן
שֶׁלְמַעְלָה הִיָּתָה מִן הָרוּם וְהַעֲפָר שֶׁנִּפְרָר לְגַבֵּי
מַעְלָה, וְסוּד חָשׁוּב הוּא, וּבְלְבוּשׁ זֶה מְתַלְבֵּשׁ
י"ה לְבוּשׁ שֶׁל גֵן הָעֵדֶן שֶׁלְמַטָּה, הוּא אֵשׁ וּמִים,
שֶׁנִּצְאָר שְׂמִים. עַד כָּאן הָרוּם שֶׁל הַשְּׂמָאֵל
הַיּוֹרְדָת לְמַטָּה, יוֹרְדָת לְדַרְגָּתָהּ, וְנִפְשָׁה נִשְׂאָרָת
בְּגוֹף שֶׁל הָאָרֶץ, שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב יד) אַךְ בְּשֵׁרוֹ
עָלְיוֹ יִכָּאֵב וְגו'. וְעַל זֶה אָמְרוּ שֶׁהַמַּתִּים יוֹדְעִים
בְּעוֹלָם הַבָּא מְכַבֵּד הַצְּדִיקִים וּמְהַעֲלֵם הַתַּחְתּוֹן
וּמְסַפְּרִים זֶה עִם זֶה. [עַד כָּאן סִתְרֵי תוֹרָה.

106. וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרֵימָה לְגוֹר שָׁם. מָה
הַשְּׂעָם לְמִצְרַיִם? אֵלֶּא מִשׁוּם שֶׁשְּׂקוּל לָגֵן ה',
שְׂבָתוֹב בְּגֵן ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. שָׂשׂוּם שְׂקָל וַיֵּרֶד
נִהָר אֶחָד שֶׁהוּא לִימִין, שְׂבָתוֹב (בְּרֵאשִׁית
ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסְּבָב אֶת כָּל אֶרֶץ
הַחַיִּילָה אֲשֶׁר שָׂם הַזֵּהָב.

107. וְאַבְרָהָם פִּיּוֹן דִּינְדֵעַ וְעָאֵל בְּהִיבְנוּתָא שְׁלִיבְמוּתָא.
בְּעָא לְמַנְדַּע כָּל אַנּוֹן דְרֵגִין דְאֶתְאַוּדָן לְתַתָּא. וּמִצְרַיִם
הָיָה זְטִיל מִיבִינָא (ד"א לִימִינָא) וּבְגֵן כָּךְ נְזוּת לְמִצְרַיִם.
וְתָא נְזוּי, כְּפִנָּא לָא אֶשְׁתַּכּוּז בְּאַרְעָא אֲלָא כַּד מִסְתַּלְקֵי
רְזוּמֵי מִן דִּינָא:

108. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבָא מִצְרֵימָה. אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב, כַּאֲשֶׁר קָרַב מִבְּעֵי לִיה. מֵאֵי
כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב, אֲלָא כְּדַכְתִּיב, (שְׁמוֹת יד) וּפְרַעֲהַ
הִקְרִיב דְאִיהוּ אֶקְרִיב לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְתִיבְתָא. אוּף
הָכָא הִקְרִיב, דְאֶקְרִיב גְּרַמִּיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
כְּדָקָא יְאוּת. לְבָא מִצְרֵימָה לְאֶשְׁזוּא בְּאַנּוֹן דְרֵגִין
וּלְאֶתְרוּקָא מַנְיָהּ וּלְאֶתְרוּקָא מַעוּבְדֵי מִצְרַיִם.

הַסּוּבָבִים בְּעִיר וְגו' נִשְׂאוּ אֶת רִדְדֵי מַעְלֵי, דָּא אִיהוּ
פְּנִקְס סִימָנָא דְזְטִילֵי מַנְיָה (ד"א מִינָה). שׁוֹמְרֵי הַחֹמֹת
אֵלּוּ אַנּוֹן זְטִירֵי זוּמוֹת יְרוּשָׁלַיִם. (כְּדוּגְמָא דָּא נִשְׂמַתָּא
לְנִשְׂמַתָּא אֶתְפַּשֵּׁט מַהֵהוּא לְבוּשָׁא דְלַעֲיֵלָא וּמִסְתַּלֶּק לְעֵילָא
לְעֵילָא וְאַתְהֵי מְאוֹר הַשְּׂכִינָה. וְנִשְׂמָה (ס"א וּנְפֶשׁא) אֶשְׂתַּאֲרָת
בְּגוֹפָא (שְׁמוֹת קמ"א ב) וּבְכָל רִישֵׁי יְרֵחֵי זוּמֵי וּשְׂבָתֵי נַחְתָּא
נִשְׂמָה לְנִשְׂמָה וּמְזוּוּגָא לְנִשְׂמָה דְאֶשְׂתַּאֲרָת בְּגוֹפָא וּמְזוּוּגָא
בְּנִשְׂמָה וּדְיוּקְנָא דַּגְנָתָא דְעַדן דְלַתְתָּא הוּא אֵשׁ וּמִים שְׂנֵאֲמַר
שְׂמִים. עַד הַכָּא רוּחָא דְשְׂמָאֵלָא הַיּוֹרְדָת לְמַטָּה אֶזְלַת לְדַרְגָּא
דִּילִיָּה וּנְפֶשׁ דִּילִיָּה אֶשְׂתַּאֲרָא בְּגוֹפָא דְאַרְעָא דְכְּתִיב, (אִיּוֹב
יד) אַךְ בְּשֵׁרוֹ עָלְיוֹ יִכָּאֵב וְגו'. וְעַל דָּא אָמְרוּ דְמַתִּיא יְדַעֵי בְּעֵלְמָא
דְאַתִּי מִיְקָרָא דְצְדִיקִיָּא וּמַעֲלָמָא תַּתָּא וּמִשְׁתַּעֲיִין דָּא עִם
דָּא (עַד כָּאן סִתְרֵי תוֹרָה):

106. וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרֵימָה לְגוֹר שָׁם. מֵאֵי טַעְמָא
לְמִצְרַיִם. אֲלָא בְּגֵן דְשְׂקִיל לָגֵן י". דְכְּתִיב כִּסֵּן י" כַּאֲרֵץ
מִצְרַיִם. דְתַמְנֵן שְׂקִיל וְנְזוּיָת זוּד נִהָרָא דְאִיהוּ לִימִינָא
דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ב) עִם הָאֶזְזוּד פִּישׁוֹן הוּא הַסּוּבָב אֶת
כָּל אֶרֶץ הַחַיִּילָה אֲשֶׁר שָׂם הַזֵּהָב.

107. וְאַבְרָהָם פִּיּוֹן דִּינְדֵעַ וְעָאֵל בְּהִיבְנוּתָא שְׁלִיבְמוּתָא.
בְּעָא לְמַנְדַּע כָּל אַנּוֹן דְרֵגִין דְאֶתְאַוּדָן לְתַתָּא. וּמִצְרַיִם
הָיָה זְטִיל מִיבִינָא (ד"א לִימִינָא) וּבְגֵן כָּךְ נְזוּת לְמִצְרַיִם.
וְתָא נְזוּי, כְּפִנָּא לָא אֶשְׁתַּכּוּז בְּאַרְעָא אֲלָא כַּד מִסְתַּלְקֵי
רְזוּמֵי מִן דִּינָא:

108. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבָא מִצְרֵימָה. אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב, כַּאֲשֶׁר קָרַב מִבְּעֵי לִיה. מֵאֵי
כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב, אֲלָא כְּדַכְתִּיב, (שְׁמוֹת יד) וּפְרַעֲהַ
הִקְרִיב דְאִיהוּ אֶקְרִיב לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְתִיבְתָא. אוּף
הָכָא הִקְרִיב, דְאֶקְרִיב גְּרַמִּיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
כְּדָקָא יְאוּת. לְבָא מִצְרֵימָה לְאֶשְׁזוּא בְּאַנּוֹן דְרֵגִין
וּלְאֶתְרוּקָא מַנְיָהּ וּלְאֶתְרוּקָא מַעוּבְדֵי מִצְרַיִם.

109. אמר רבי יהודה, בא ראה, כיון [ס"א משום] שירד אברהם למצרים בלי רשות, השתעבדו בניו במצרים ארבע מאות שנה, שהרי כתוב וירד אברהם מצרימה, ולא כתוב רד מצרים, והצטער כל הלילה ההוא בשביל שרה.

110. ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. וכי עד השעה ההיא לא היה יודע אברהם שהיתה אשה יפת מראה? אלא זה פרושה, שעד השעה ההיא לא הסתכל בדמות שרה מרב הצניעות שהיתה ביניהם. וכשקרב למצרים, היא התגלתה וראה אותה.

111. דבר אחר, במה ידע? אלא על ידי טרם הדרך אדם מתבזה, והיא עמדה בפינה ולא השתנתה. דבר אחר הנה נא ידעתי, שראה עמה את השכינה, ומשום כך בטח אברהם ואמר אחתי את.

112. וזה הדבר עולה לשני גונים – אחד כמשמעו, ואחד ככתוב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, וכתוב (דברים ה) ואת תדבר אלינו. למען ייטיב לי בעבורך – כלפי שכינה אמר, בעבורך ייטיב לי הקדוש ברוך הוא. וחייתה נפשי בגלגלך, משום שבזה יתעלה אדם ויזכה להתעלות לדרך החיים.

113. אמרי נא אחתי וגו'. רבי ייסא אמר, יודע היה אברהם שכל המצרים שטופים הם בזמה, וכיון שכל זה ידע, למה לא פחד על אשתו שלא חזר מן הדרך ולא יכנס לשם? אלא משום שראה עמה שכינה.

114. ויהי כבוא אברהם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי יפה היא מאד. אמר רבי יהודה, הכניס אותה בתבה, ופתחו אותה לקחת ממנה מכס. כיון שנפתח, היה אור כאור השמש. זהו שפתוב כי יפה הוא מאד.

109. אמר רבי יהודה תא וזוי, כיון (ס"א בגין) דנזות אברהם למצרים בלא רשו, אשתעבדו בניו במצרים ארבע מאה שנין, דהא כתיב וירד אברהם מצרימה. ולא כתיב רד מצרים, ואצטער כל ההוא ליליא בגינה דשרה.

110. ויאמר אל שרה אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. וכי עד ההיא שעתא לא היה ידע אברהם דאשה יפת מראה הות. אלא הא אוקמוה דעד ההיא שעתא לא אסתכל בדיוקנא דשרה בסגיאות צניעותא דהות ביעהון, וכד קריב למצרים אתגלייא אידי וזמא בת.

111. דבר אחר במה ידע, אלא על ידי אורזא בר גש מתבזה והיא קיימא בשפירו דילת ולא אשתני. דבר אחר הנה נא ידעתי דזמא עמה שכנתא. ובגין כך אתרוזן אברהם ואמר אזויתי היא.

112. ומלה דא אסתלק לתרי גוויין. זוד כמשמעו. וזוד כדכתיב, (משלי ז) אמור לזכמה אזויתי את. וכתיב אמרי נא אזויתי את. וכתיב, (דברים ה) ואת תדבר אלינו. למען ייטיב לי בעבורך, כלפי שכינה אמר בעבורך ייטיב לי קודשא בריך הוא. וזויתה נפשי בגלגלך. בגין דבדא יסתלק בר גש ויזכה לאסתלקא לארזא דזוי.

113. אמרי נא אזויתי וגו'. רבי ייסא אמר ידע היה אברהם דכלהו מצראי שטיפין אנן בזמה, וכיון דכל האי (דף פב ע"א) ידע אמאי לא דזיל על אתתיה דלא אהדר מארזא ולא ייעול לתמן. אלא בגין דזמא שכנתא עמה:

114. ויהי כבא אברהם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי יפה היא מאד. אמר רבי יהודה בתיבה אעיל לה, ופתחו לה למיסב מנה קוסטונא. כיון דאתפתח הות גהורא כנהורא דשמשא דא הוא דכתיב כי יפה היא מאד.

115. מאי מאד, אלא דזומו בתיבה דיוקנא (נ"א נהורא) אזורא. אפיקו לה וזומו לה כמלקדמין הדא הוא דכתיב ויראו אותה שרי פרעה. כיון דכתיב ויראו המצרים את האשה מאי ויראו אותה שרי פרעה, אלא דאפיקו לה וזומו לה כמלקדמין וכדין ויהללו אותה אל פרעה וגו'. (כאן שייך מה שבז"ח דף לח ע"ב)

116. אמר רבי יצחק. ווי לאנן זוייבא דעלמא דלא ידעין ולא משגיזין בעבידתיה דקודשא בריך הוא, ואנן לא מסתכלי (בכלא) דכל מה דהוי בעלמא מעם קודשא בריך הוא איהו, דאיהו ידע בקדמיתא מה דלהוי בסופא דכתיב, (ישעיה מו) מגיד מראשית אזורית. ואיהו אסתכי ועביד עבירן בקדמיתא בגין לסלקא לון לבתר יומין.

117. תא זויי אלמלא דאנסיבת שרי לגבי פרעה, לא אלקי הוא, ואלקאותא דא גרים אלקאותא לבתר כן דילקון מצרים בנגעים גדולים, כתיב הכא נגעים גדולים וכתוב התם (דברים ו) ויתן יי אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים. מה להלן עשר מכות אף כאן עשר מכות. כמה דעביד קודשא בריך הוא נסין וגבורן לישראל ליליא, אוף הכא עבד לה קודשא בריך הוא לשרה נסין וגבוראן ליליא.

118. רבי יוסי פתוז ואמר (תהלים ג) ואתה יי מגן בעדי כבודי ומרים ראשי. אמר דוד אף על גב דכל בני עלמא ייתון לאנזוא בי קרבא, ואתה יי מגן בעדי. תא זויי כתיב מגן בעדי. אמר דוד לקודשא בריך הוא, רבונו של עולם מפני מה לא עבדי בי זותימה דברכה כמה דזותמי ברכה באברהם דכתיב אנכי מגן לך. ואמרי מגן אברהם.

119. אמר הקדוש ברוך הוא לדוד: אברהם כבר בזונתיו וצרפתיו וקאים קמאי בקיומא שלים. אמר ליה דוד אי הכי (תהלים כו) בזונתי יי ונסני צרפה כליותי ולבי. כיון דעשה אותו הדבר של בת שבע, נזכר דוד לפניו על מה

115. מה זה מאד? אלא שראו בתבה דמות [נ"א אור] אחרת. הוציאו אותה וראו אותה כבתחלה. זהו שכתוב ויראו אתה שרי פרעה. כיון שכתוב ויראו המצרים את האשה, מה זה ויראו אתה שרי פרעה? אלא שהוציאו אותה וראו אותה כבתחלה, ואז ויהללו אותה אל פרעה וגו'.

116. אמר רבי יצחק, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים במעשי הקדוש ברוך הוא, והם לא מסתכלים [בכל] שכל מה שיש בעולם הוא מעם הקדוש ברוך הוא, שהוא יודע בתחלה מה שיהיה בסוף, שכתוב (ישעיה מו) מגיד מראשית אחרית. והוא צופה ועושה מעשים בראשונה כדי להעלותם לאחר ימים.

118. רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים ג) ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי. אמר דוד, אף על גב שכל בני העולם יבואו לערף עמי קרב – ואתה ה' מגן בעדי. בא ראה, כתוב: מגן בעדי. אמר דוד לקדוש-ברוך-הוא: רבונו של עולם, מפני מה לא עושים בי חתימה של ברכה כמו שחותמים ברכה באברהם, שכתוב אנכי מגן לך, ואמרים מגן אברהם?

119. אמר הקדוש ברוך הוא לדוד: אברהם כבר בזונתיו וצרפתיו, ועומד לפני בקיום שלם. אמר לו דוד: אם כך, (שם כו) בזונתי ונסני צרפה כליותי ולבי. כיון שעשה אותו הדבר של בת שבע, נזכר דוד לפניו על מה

שאמר. אמר (שם יז) בחנת לבי פקדת לילה צרפתני כל תמצא זמתי כל יעבר פי.

120. אמר, אני אמרתי בחנני ה' ונסני, ואתה בחנת לבי. אני אמרתי צרפה כליותי, ואתה צרפתני כל תמצא, לא מצאת אותי כראוי. זמתי כל יעבר פי – מי יתן והדבר הזה שחשבתני, שלא יעבר את פי.

121. ועם כל זה חותמים בו הברכה, שאנו אומרים מגן דוד. ומשום כך אמר דוד, ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי. [וזה] ודאי דרצה זו הכבוד שלי שאני מתעטר בו.

122. ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו. בא ראה, הקדוש ברוך הוא מגן לצדיקים שלא ישלטו בהם בני אדם, והקדוש ברוך הוא הגן על אברהם שלא ישלטו בו ובאשתו.

123. בא ראה, השכינה לא זזה משרה כל הלילה ההוא. בא פרעה לקרב אליה – בא המלאך והלקה אותו. כל פעם שאמרה שרה הלקה – היה מלקה. ואברהם היה מחזיק ברבנו, שהרי על שרה לא יכלו לשלט עליה. זהו שכתוב (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. וכאן הנסיון שלא הרחר אחר הקדוש ברוך הוא.

124. אמר רבי יצחק, בא ראה שמשום כך לא צנה הקדוש ברוך הוא לרדת למצרים, אלא הוא עצמו מעצמו ירד, כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם שאמר לו כן, ואחר כך הצטער על אשתו.

125. רבי יצחק פתח ואמר, (תהלים צב) צדיק בתמר יפרח בארו בלבנון ישגה. צדיק בתמר יפרח, מפני מה הקיש צדיק לתמר? מה תמר בין שגורים אותו לא עולה עד זמן רב – אף כך צדיק, בין שאבד מן העולם, לא עולה אחר תחתינו עד זמן רב. בארו בלבנון ישגה – אף כך גם.

קמיה על מזה דאמר. אמר (תהלים יז) בחנת לבי פקדת לילה צרפתני כל תמצא זמתי כל יעבר פי.

120. אמר אנו אמינא בחנני יי ונסני ואתה בחנת לבי. אנו אמינא צרפה כליותי ואתה צרפתני כל תמצא לא אשכחות לי כדקא יאות. זמתי כל יעבר פי. מאן יתן והאי מלה דחושבית דלא יעבר לי פומאי.

121. ועם כל דא זותמין ביה ברכה דקאמרן מגן דוד, ובגין כך אמר דוד ואתה יי מגן בעדי, כבוד ומרים ראשי. (ד"א ל"ג והאי) ודאי דרצה דא יקרא דילי דאנו מתעטרנא ביה:

122. ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו. תא זוזי, קודשא בריך הוא איהו מגן לצדיקיא דלא ישלטון בהו בני זשא, וקודשא בריך הוא אגין על אברהם דלא ישלטון ביה ובאתתיה.

123. תא זוזי, שכינתא לא אתעדי מנה דשרה כל ההוא ליליא, אתא פרעה למקרב בהדה, אתא מלאך ואלקי ליה, כל אימת דאמרה שרה אלקי הוא מלקי, ואברהם הוה מתקיף במאריה דהא שרה לא יכלין לשלטאה עלה דא הוא דכתיב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטון, והכא נסיונא הוא דלא הרחר אבתריה דקודשא בריך הוא.

124. אמר רבי יצחק תא זוזי, דבגין כך לא פקיד קודשא בריך הוא לנזותא למצרים אלא הוא עצמו מנרמיה נזות, בגין דלא יהא פתחון פה לבני עולמא דאמר ליה כן ולבתר אצטער על אתתיה.

125. רבי יצחק פתח ואמר (תהלים צב) צדיק בתמר יפרח בארו בלבנון ישגה. צדיק בתמר יפרח, מפני מה אקיש צדיק לתמר. מה תמר בין דגורין ליה לא סליק עד זמן סגיא, אוף הכי צדיק בין דאתאבד מעולמא לא סליק אזור תזותיו עד זמן סגיא. בארו בלבנון ישגה אוף הכי נמי.

126. בתמר יפרוז מזה תמר לא סליק אלא דכר ונוקבא. אוף הכי צדיק לא סליק אלא דכר ונוקבא, דכר צדיק ונוקבא צדיקת, כגוונא דאברהם ושרה. שאברהם ושרה.

126. בתמר יפרוז מזה תמר לא סליק אלא דכר ונוקבא. אוף הכי צדיק לא סליק אלא דכר ונוקבא, דכר צדיק ונוקבא צדיקת, כגוונא דאברהם ושרה.

127. בארו בלבנון ישגא מה ארו בלבנון עלאה על פלא וכלא יתבי תזוזתוי, אוף הכי צדיק הוא עלאה על פלא וכלא יתבי תזוזתוי. ועלמא לא קיימא אלא על צדיק זוד דכתיב, (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ועליה קאים עלמא, ובגנייה אסתמיה, ועליה אשתיל.

127. בארו בלבנון ישגא מה ארו בלבנון עלאה על פלא וכלא יתבי תזוזתוי, אוף הכי צדיק הוא עלאה על פלא וכלא יתבי תזוזתוי. ועלמא לא קיימא אלא על צדיק זוד דכתיב, (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ועליה קאים עלמא, ובגנייה אסתמיה, ועליה אשתיל.

128. רבי יהודה אמר והא תנין דעל שבעה סמכין עלמא קיימא דכתיב, (משלי ט) וצבה עמודיה שבעה. אמר ליה רבי יוסי הכי הוא ודאי, אבל (הכא) פלהו אזורין בשביעאה (דף פב ע"ב) קיימי דאיהו סמכא דעלמא, ואיהו צדיק ודא אשקי (לעלמא) ורוי עלמא (ס"א מן כלא) וון פלא. ועליה כתיב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. וכתיב, (תהלים קמה) טוב יי לכל ורוזמיו על כל מעשיו.

128. רבי יהודה אמר והא תנין דעל שבעה סמכין עלמא קיימא דכתיב, (משלי ט) וצבה עמודיה שבעה. אמר ליה רבי יוסי הכי הוא ודאי, אבל (הכא) פלהו אזורין בשביעאה (דף פב ע"ב) קיימי דאיהו סמכא דעלמא, ואיהו צדיק ודא אשקי (לעלמא) ורוי עלמא (ס"א מן כלא) וון פלא. ועליה כתיב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. וכתיב, (תהלים קמה) טוב יי לכל ורוזמיו על כל מעשיו.

129. אמר רבי יצחק, הרי פתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. זה הוא העמוד שהעולם עומד עליו והוא משקה לגן [העדן], והגן נשקה ממנו, וממנו עושה פרות. וכל הפרות פורחים בעולם והם הקיים של העולם, הקיים של התורה. ומי הם? נשמות הצדיקים שהם פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא.

129. אמר רבי יצחק, הרי פתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. דא הוא סמכא דעלמא קאים עליה, ואיהו אשקי לנגתא (דעדן) ונגתא אשתקי מניה ומניה עבידא פירין. וכלהו פירין פרוזין בעלמא ואנון קיימא דעלמא קיימא דאורייתא, ובאן גינהו, נשמתהון דצדיקיא דאנון פרי עובדוי הקודשא בריה הוא.

130. ומשום כך בכל לילה ולילה נשמות הצדיקים עולות. ובשנחלק הלילה, הקדוש ברוך הוא בא לגן העדן להשתעשע בהם. במי? אמר רבי יוסי, בכלם. בין אותם שמדורם בעולם ההוא, ובין אותם שישבים במדורם בעולם הזה, בכלם משתעשע הקדוש ברוך הוא בחצות הלילה.

130. ובגין כך בכל ליליא ולייליא נשמתהון דצדיקיא סלקון. וכד אתפלג ליליא קודשא בריה הוא אתי לנגתא דעדן לאשתעשעא בהו. במאן. אמר רבי יוסי בכלהו, בין אנון דמדוריהון בההוא עלמא, בין אנון דיתבי במדוריהון בהאי עלמא, בכלהו משתעשע בהו קודשא בריה הוא בפלגות ליליא.

131. בא ראה, העולם שלמעלה צריך את התעוררותו של העולם התחתון. ובשנשמות הצדיקים יוצאות מן העולם הזה ועולות

131. תא וזוי, עלמא דלעילא אצטריה לאתערוותא דעלמא תתאה, וכד נשמתהון דצדיקיא נפקי מזהאי עלמא וסלקי לעילא פלהו מתלבשי בגהורא דלעילא

למעלה, כלן מתלבשות באור שלמעלה בדמות נכבדה, ובהם הקדוש ברוך הוא משתעשע ותאב להם, שהם פרי מעשיו, ועל זה נקראו ישראל שיש להם נשמות קדושות בנים לקדוש-ברוך-הוא, כמו שנאמר (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם. בנים ודאי, פרי מעשיו.

132. אמר רבי ייסא ואפילו אנן דבהאי עלמא (דארעא), היאך. אמר ליה בגין די בפלגות ליליא כל אנן זכאי קשוט פלהו מתערי למוקרי באורייתא ולמשמע תושבון דאורייתא, והא אתמר דקודשא בריך הוא וכל אנן צדיקיא דבגו לנתא דערן פלהו צייתין לקליהון, וזוטא דזוסד אתמשך עליהו ביממא דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי זוסדו ובליילה שירה עמי.

133. ועל בן התשבחות שעולות בליילה לפניו, זו תשבחת שלמה. בא ראה, בשעה שישראל היו סגורים בבתיהם בשחרג הקדוש ברוך הוא בבכורי מצרים, היו אומרים הלל ותשבחות לפניו.

134. בא ראה שדוד המלך היה קם בחצות הלילה, שאם תאמר שהיה יושב או שוכב במטתו והיה אומר שירות ותשבחות – לא, אלא כמו שכתוב (שם קיט) חצות לילה אקום להודות לך. אקום ודאי בעמידה להתעסק בשירות ותשבחות של התורה.

135. ומשום כך דוד המלך חי לעולמים, ואפלו בימי מלך המשיח הוא מלך. שהרי שנינו, מלך המשיח, אם מן החיים הוא – דוד שמו, ואם מן המתים הוא – דוד שמו. והוא היה מתעורר בבקר בטרם יבא, שכתוב (שם נז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר.

136. בא ראה, כל אותו הלילה ששרה היתה אצל פרעה, באו המלאכים העליונים לומר לקדוש-ברוך-הוא בשירות ותשבחות. אמר להם הקדוש ברוך הוא: פלכם לכו ועשו מכות גדולות במצרים, סימן

בדיקנא יקר, ובהו קודשא בריך הוא משתעשע ותאיב לון דאינהו פרי עובדוי, ועל דא אקרון ישראל דאית לון נשמתין קדישין בגין לקודשא בריך הוא, כמא דאת אמר (דברים יד) בנים אתם ליי אלהיכם, בנים ודאי איבא דעובדוי.

132. אמר רבי ייסא ואפילו אנן דבהאי עלמא (דארעא), היאך. אמר ליה בגין די בפלגות ליליא כל אנן זכאי קשוט פלהו מתערי למוקרי באורייתא ולמשמע תושבון דאורייתא, והא אתמר דקודשא בריך הוא וכל אנן צדיקיא דבגו לנתא דערן פלהו צייתין לקליהון, וזוטא דזוסד אתמשך עליהו ביממא דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי זוסדו ובליילה שירה עמי.

133. ועל דא תושבון דסלקין בלייליא קביה דא תושבונתא שלים. תא זוזי, בשעתא דישראל היו סגורין בבתיהון כד קטל קודשא בריך הוא בכוריהון דמצראי, היו אמרי הליליא ותשבון קביה.

134. תא זוזי, דדוד מלכא הוה קם בפלגות ליליא, דאי תימא דהוה יתיב או שכיב בערסיה והוה אמר שירין ותושבון, לא, אלא כמא דכתיב (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך. אקום ודאי בעמידה לאתעסקא בשירין ותושבון דאורייתא.

135. ובגין כך דוד מלכא זוי לעלמין, ואפילו ביומי מלכא משיחא איהו מלכא. דהא תנן מלכא משיחא אי מן זוזיא הוא דוד שביה ואי מן מתניא הוא דוד שביה, ואיהו הוה אתער בעפרא עד לא ייתי דכתיב, (תהלים נז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר.

136. תא זוזי, כל ההוא ליליא דשרה הוה לגביה דפרעה אתו מלאכי עלאי לומר ליה לקודשא בריך הוא בשירין ותושבון, אמר להו קודשא בריך הוא פלכו זילו ועבדו מכתשין רברבין במצרים, רשימו

למי שאני עתיד לעשות אחר כך. זה מה שכתוב וינגע ה' את פרעה נגעים גדלים וגו'.

137. בא ראה מה כתוב, ויקרא פרעה לאברם וגו'. מנין היה יודע, שהרי לא כתוב כאן כמו שנאמר באבימלך, שכתוב ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא וגו', וכאן לא אמר לו דבר?

138. אמר רבי יצחק, הרי כתוב על דבר שרי אשת אברם. שפך היו אומרים לו: על דבר שרי אשת אברם. שהרי לא היה מדבר עמו כמו שמדבר עם אבימלך, אלא בדבר זה נתבאר ולא יותר: המכה הוא היא על דבר שרי אשת אברם. ולא היה מדבר [זה] עמו. או [הוא] ידע שזו אשתו של אברהם היא. מיד – ויקרא פרעה לאברם ויאמר וגו'.

139. ויצו עליו פרעה אנשים, למה? כדי שלא יקרב אדם להם להרע להם. וישלחו אתו, לזה עשו לו בכל ארץ מצרים. אמר לו הקדוש ברוך הוא: כך אתה עתיד לעשות לבניו, אתה תלוה אותם מארצה, שכתוב (שמות יג) ויהי בשלח פרעה את העם, שלוה אותם מכל ארצו.

140. אמר רבי אבא, כל כך למה הודמן לאברהם ולמה הצטרף? אלא כדי לגדל את שמם של אברהם ושרה בעולם, שאפלו במצרים שהם מכשפי העולם, ולא יכול היה אדם להנצל מהם, התגדל אברהם והתעלה למעלה. זהו שכתוב ויעל אברם ממצרים. לאיזה מקום? הנגבה [ומה זה הוא ואשתו וכל אשר לו? אלא להודיע שלא גזלו ממנו דבר מאותן מתנות שנתנו לו בשביל שרה שתהיה למלך].

141. אמר רבי שמעון, בא ראה, הכל הוא סוד של חכמה, ורמו כאן בחכמה והדרגות שלמשה שאברהם ירד לעמקם וידע אותם, ולא נדבק בהם, ושב לפני רבונו.

142. ולא התפתה בהם פאדם שפאשר הגיע לדרגה ההיא התפתה בנחש וגרם מות

למאן דאנא זמין למעבד לבתר, (דא) מה פתיב וינגע יי את פרעה נגעים גדולים וגו'.

137. תא זוזי, מה פתיב ויקרא פרעה לאברם וגו'. מנא הוה ידע, דהא לא פתיב הכא כמה דאתמר באבימלך דפתיב ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא וגו', והכא לא אמר ליה מדי.

138. אמר רבי יצחק הא פתיב על דבר שרי אשת אברם. דהכי הווי אמרי ליה, על דבר שרי אשת אברם. דהא לא הוה מומליל עמיה כמה דמומליל באבימלך, אלא במלה דא אתמר ולא יתיר, מכתשא דא על דבר שרי אשת אברם איהי, ולא הוה מליל (דא) עמיה, כדון ידע (הוא) דהא אתתיה דאברהם איהי מיד ויקרא פרעה לאברם ויאמר וגו'.

139. ויצו עליו פרעה אנשים. למה בגין דלא יקרב בר נש בהו לאבאשא לון. וישלחו אותו, לוייה עבדו ליה בכל ארעא דמצרים. אמר ליה קודשא בריך הוא הכי אנת זמין למעבד לבניו את תוויף לון מארעה דכתיב, (שמות יג) ויהי בשלחו פרעה את העם דאזויף לון מכל ארעיה.

140. אמר רבי אבא כל כך למה אודמן ליה לאברהם ולמאי איצטרף, אלא בגין לגדלך שמייה דאברהם ושרה בעלמא, (דף פג ע"א) דאפילו במצרים דאנון זורשי עלמא ולא הוה יכול בר נש לאשתויב מנייהו. אתגדל אברהם ואסתליק לעילא דהא הוא דכתיב ויעל אברם ממצרים, לאן אתר הנגבה. (ומאי הוא ואשתו וכל אשר לו, אלא לאודעא דלא גזלו מניה מדעם מאנון מתנו דיהבו ליה בדיל שרה דתהא למלכא)

141. אמר רבי שמעון תא זוזי, כלל רזא דחכמתא איהו, וקא רמו הכא בזוכמתא ודרגין דלתתא דקא נזוית אברהם לעומקניא דלהון וידע לון, ולא אתדבק בהו, ותב לקמי מריה.

142. ולא אתפתא בהו פאדם דכד מטא ליהוה דרנא אתפתא בגוזש וגרים מותא לעלמא. ולא אתפתא כזון

לעולם. ולא התפתה כמו נח, שבאשר ירד והגיע לדרגה ההיא מה כתוב? (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אהלה כתוב בה"א.

143. אבל באברהם מה פתיב ויעל אברם ממצרים. שעלה ולא ירד, ושב למקומו לדרגה עליונה שנדבק בה בבראשונה. והמעשה הזה היה כדי להראות החכמה שהתקיים בקיים שלם פראוי לו ולא התפתה, ועמד בקיים ושב למקומו. הנגבה – זה הדרום, הדרגה העליונה שנאחזו בה בבראשונה, שכתוב הלוח ונסוע הנגבה. אף פאן הנגבה – מקום שנדבק בו בראשונה.

144. בא ראה סוד הדבר, אם אברם לא ירד למצרים ולא יצטרף שם בראשונה, לא יהיה חלק וגורלו בקדוש-ברוך-הוא. כמו זה לבניו, בשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות לו [ד"א להם] עם אחד, עם שלם, ולקרבים אליו, אם לא ירדו בראשונה למצרים ולא יודכבו שם, לא היו העם היחידים שלו.

145. כמו כן אם לא נתנה הארץ הקדושה לכנען בראשונה וישלט בה, לא היתה הארץ חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא, והכל סוד אחד.

146. רבי שמעון היה הולך בדרך, והיה עמו רבי אלעזר בנו, ורבי אבא ורבי יהודה. בעודם הולכים, אמר רבי שמעון, תמהני איך בני העולם לא משגיחים לדעת דברי תורה ועל מה עומדים. פתח ואמר, (ישעיה כו) נפשי אניתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. הפסוק הזה בארזו ובארנו אותו. אבל בא ראה, נפש האדם, כשהוא עולה למטתו, יוצאת ממנו ועולה למעלה. ואם תאמר שכלן עולות – אין כל אחד ואחד רואה את פני המלך, אלא הנפש עולה ולא נשאר בה עם הגוף, רק רשם [גשימה] של המדה של חיות הלב.

147. והנפש הולכת ורוצה לעלות. וכמה דרגות לדרגות לעלות, היא משוטטת

דכד נזות ומטא להווא דרנא מה פתיב, (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אהלה פתיב בה"א.

143. אבל באברהם מה פתיב ויעל אברם ממצרים. דסליק ולא נזוית, ותב לאתריה לדרנא עכלאה דאתדבק ביה בקדמיתא. ועובדא דא הוה, בגין לאזוזאה זוכמתא דאתקיים בקיומא שלים כדקא זוזי ליה ולא אתפתא וקם בקיומא ותב לאתריה. הנגבה, דא דרום דרנא עכלאה דאתאזויד ביה בקדמיתא דכתיב הלוח ונסוע הנגבה. אוף הכא הנגבה, אתר דאתדבק ביה בקדמיתא.

144. תא זוזי, רזא דמלה, אי אברם לא ייזות למצרים ולא יצטרף תמן בקדמיתא. לא יהא זולק עדיביה בקודשא בריך הוא. פזוונא דא לבזוי כד בעא קודשא בריך הוא למעבד ליה (ד"א לון) עמא זודא עמא שלים ולקרבא לון לזביה, אי לא נזותו בקדמיתא למצרים ולא יצטרפון תמן, לא הוו עמא יזוידא דיליה.

145. (סא א) פזוונא דא אי לא אתיהיבת ארעא קדישא לכנען בקדמיתא וישלוט בה לא הות ארעא זולקיה ועדיביה דקודשא בריך הוא. וכלא רזא זודא.

146. רבי שמעון הוה אויל בארזוא, והוה עביה רבי אלעזר בריה ורבי אבא ורבי יהודה. עד דהוו אויל, אמר רבי שמעון תוהנא הין בני עלמא לא משגיזון למנדע מלי דאורייתא ועל מה קיימי. פתחו ואמר, (ישעיה כו) נפשי אניתך בלילה אף רוזי בקרבי אשחרך, האי קרא אוקמוה ואוקימונא ליה, אבל תא זוזי, נפשא דבר גשי, כד (איהו) סליק לערסיה, נפקת מניה וסלקא לעילא. ואי תימא דכלהו סלקאן. לאו כל זוד זוד זומי אפי מלכא, אלא נפשא סלקא ולא אשתאר בה בהדי גופא בר זוד רשימו (נשימו) דקיסטא דזויותא דלכא.

147. ונפשא אוכלא ובעיא לסלקא. וכמה דרגין לדרגין לסלקא, שטאת והיא אתערעת בהני קומרין טהירין

ופוגשת בקלפות של אורות הטמאה. אם היא טהורה, שלא נטמאה ביום, עולה למעלה. ואם לא טהורה, נטמאת ביניהם ונדבקת בהם ולא עולה יותר.

148. ושם מודיעים לה דברים, ונדבקת מאותם דברים של זמן קרוב. ולפעמים שצוחקים עליה ומודיעים לה דברים פוזבים. ואז הולכת כמו זה כל הלילה עד שיתעורר האיש, ושבה למקומה. אשרי הצדיקים שהקדוש ברוך הוא מגלה להם סודותיו בחלום כדי שישמרו מן הדין. או לאותם רשעי העולם שטמאים עצמם ונפשם.

149. בא ראה, אותם שלא נטמאו, בשעולים למטתם, הנפש עולה ונכנסת בין כל אותן הדרגות בראשונה, ועולה ולא נדבקת בהן. אחר כך הולכת ומשוטטת ועולה כפי דרכה.

150. אותה הנפש שזוכה לעלות, נראית לפני ספר פני הימים, ונדבקת ברצון להראות בתשוקה עליונה לראות בנעם המלך ולבקר בהיכלו. וזה הוא האיש שיש לו חלק תמיד בעולם הבא.

151. וזו היא הנפש שהכסוף שלה בשעולה בקדוש-ברוך-הוא [תמיד] ולא נדבקת במינים הללו אורות האחרים, והיא הולכת אחר מין קדוש במקום [אחר מקום] שיוצאת משם. ומשום כך כתוב נפשי איתך בלילה, כדי לרדף אחריו ולא להתפתות אחר מין אחר נכרי.

152. בא ראה, נפשי - זו הנפש ששולטת בלילה לרדף אחר הדרגה שלה. הרוח ביום, שכתוב נפשי איתך בלילה, זו הנפש ששולטת בלילה. אף רוחי בקרבי אשחרך - זו הרוח ששולטת ביום.

153. ואם תאמר ששתי דרגות הן בפרוד - לא כך, שהרי הן דרגה אחת, והן שמים בחבור אחד, ואחת עליונה ששולטת עליהן

דמסאבותא. אי היא דכיאת דלא אסתאבת ביממא סלקא לעילא. ואי לאו דכיאת, אסתאבת בינייהו ואתדבקת בהו ולא סלקא יתיר.

148. ותמן מודעי לה מלין ואיהו אתדבקת מאנון מלין דזמן קריב. וקאמנין דזוייכין בה ומודעין לה מלין כדיבין. וכדין אזלא כהאי גוונא כל ליליא עד דיתער בר נש ותאבת לאתרה. ופאין אנון צדיקיא דגלי לון קודשא בריה הוא רזין דיליה בוזלמא בגין דיסתמרון מן דינא. ווי לאנון זוייבי עלמא דמסאבין גרבייהו ונפשיהו.

149. תא זוי, אנון דלא אסתאבו, כד סלקי בערסייהו, נפשא סלקא ועאלת בין כל הגי דרגין בקדמיתא וסלקא ולא אתדבקת בהו. ולבתר אזלא ושטאת וסלקא פפום ארוזה.

150. ההיא נפשא דזכת לסלקא אתזוויאת קמיה דסבר אפי יומין ואתדבקת ברעותא לאתזוואה בתיאובתא עלאה למוזמי בנעם מלכא ולבקר ביהיכליה. ודא הוא בר נש דאית ליה זולקא תדיר בעלמא דאתי.

151. ודא היא נפשא דכסיפא דיליה כד סלקא בקודשא בריה הוא (תדיר), ולא אתדבקת בהגי זינין טהירין אזורין, והיא אולת בתר זינא קדישא באתרא (ד"א בתר אתרא) דנפקת מתמן. ובגין כך כתיב נפשי איתך בלילה. בגין למרדף בתרך ולא לאתפתאה בתר זינא אזורא נוכראה.

152. תא זוי, נפשי דא נפש דאיהי שלטא בלילה ולמרדף בתר דרגא. רוזן ביום, דכתיב נפשי איתך (דף פג ע"ב) בלילה, דא נפש דאיהי שלטא בלילה. אף רוזי בקרבי אשזורך. דא רוזן דאיהו שלטא ביממא.

153. ואי תימא דתרין דרגין אנון בפרודא, לאו הכי, דהא דרגא חד אנון, ואנון תרין בוזבורא חד. וזד

וּנְדַבְקַת בָּהֶן וְהֵן בָּהּ [וּנְקָרְאִים] וּנְקָרְאָה נְשָׁמָה.

154. וְכָל הַדְּרָגוֹת עוֹלוֹת בְּסוּד הַחֲכָמָה. שְׂבַשְׂמִסְתְּכָלִים עַל אֵלוֹ הַדְּרָגוֹת, יִסְתַּכַּל הָאָדָם בְּחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה, וְהַנְּשָׁמָה הַזֹּאת נִכְנָסֶת בָּהֶם וּנְדַבְקִים בָּהּ. וּכְשֶׁזֶה שׁוֹלֵט, אִזּוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ נִקְרָא קְדוֹשׁ, שְׁלֵם מִן הַכֹּל. רְצוֹן אֶחָד לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

155. הַנְּפִ"שׁ הַיָּה הַתְּעוֹרְרוֹת תַּחְתּוֹנָה, וְזוֹ סְמוּכָה בְּגוּף וְזִנָּה אוֹתוֹ, וְהַגּוּף אוֹחֵז בָּהּ וְהִיא אֲחוּזָה בְּגוּף. אַחַר כֵּן נִתְקַנְתָּ וְנַעֲשִׂיתָ כְּסֵא לְהַשְׂרוֹת עֲלֶיהָ רוּחַ בְּהַתְּעוֹרְרוֹת הַנְּפִשׁ הַזֹּאת שְׁנֵאֲחֻזָּת בְּגוּף, כְּפָתוּב (יִשְׁעִיָּה ל"ב) עַד יַעֲרָה עֲלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם.

156. לְאַחַר שְׂמֵתִיקִים אֵת שְׁנֵיָהֶם, עֲתִידִים לְקַבֵּל נְשָׁמָה, שְׁהַרִי הַרוּחַ נַעֲשִׂיתָ כְּסֵא לְנְשָׁמָה לְהַשְׂרוֹת עֲלֶיהָ, וְהַנְּשָׁמָה הַזֹּאת הִיא נִסְתַּרְתָּ עֲלִיּוֹנָה עַל הַכֹּל טְמוּנָתָה כָּל הַטְּמוּנִים.

157. נִמְצָא שֵׁשׁ [לָהּ] כְּסֵא לְכְּסֵא, וְכֵסֵא לְעֲלִיּוֹן עֲלֵיהֶם. וְכִשְׂתַּסְתַּכַּל בְּדְרָגוֹת, תִּמְצָא סוּד הַחֲכָמָה בְּדָבָר הַזֶּה, וְהַכֹּל הִיא חֲכָמָה לְהַדְבִּיק בְּגוֹן הַזֶּה דְּבָרִים נִסְתַּרִים.

158. בֵּא רְאֵה, הַנְּפִשׁ הַיָּה הַתְּעוֹרְרוֹת תַּחְתּוֹנָה שְׂנֵדְבַקְתָּ בְּגוּף, כְּמוֹ הָאוֹר שֶׁל הַמָּאוֹר, שֶׁהָאוֹר הַתַּחְתּוֹן שֶׁהוּא שָׁחַר, נִדְבַק בְּפִתְלֵהָ וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנָּה וְלֹא נִתְקַן אֲלָא בָּהּ. וְכִשְׁנִתְקַן בְּפִתְלֵהָ, נַעֲשֶׂה כְּסֵא לְאוֹר הָעֲלִיּוֹן הַלְבָן שְׁשׁוּרָה עַל אוֹתוֹ הָאוֹר הַשָּׁחַר.

159. אַחַר כֵּן כְּשֶׁשְׁנֵיָהֶם נִתְקַנְּוּ, נַעֲשֶׂה אוֹתוֹ אוֹר לְבָן כְּסֵא לְאוֹר הַנְּסִתָּר שְׂאִינוֹ נִרְאֶה וְאִינוֹ נוֹדָע מִה שֶׁשָּׂרָה עַל אוֹתוֹ הָאוֹר הַלְבָן, וְאִזּוֹ הָאוֹר שְׁלֵם. וְכֵן הָאָדָם שֶׁהוּא שְׁלֵם כְּכֹל, וְאִזּוֹ נִקְרָא קְדוֹשׁ, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (תְּהִלִּים ט"ז) לְקְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה וְגו'.

עֲלָא דְשִׁלְטָא עֲלֵיהוּ וְאִתְדַבֵּק בְּהוּ וְאִזּוֹן בֵּיהּ (וְאִקְרוּן) וְאִתְקַרְיָאֵת נְשָׁמָה.

154. וְכֹלְהוּ דְרָגִין סְלִקְאֵן בְּרוּזָא דְזוּכְמָתָא, דְכֹד מִסְתַּכְלָן אֲלִין דְרָגִין יִסְתַּכַּל בְּרִי נְשִׁ בְּזוּכְמָה עֲלָאָה, וְהִיא נְשָׁמָה עִיִל בְּהוּ וּמִתְדַבֵּקֵן בָּהּ, וְכֹד הִיא שִׁלְטָא כְּדִין הִהוּא בְּרִי נְשִׁ אִקְרִי קְדוּשָׁ שְׁלִים מִכְּלָא. רְעוּתָא זְוָרָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

155. נְפִ"שׁ אִיהוּ אֲתַעְרוּתָא תַתְּאָה וְדָא סְמוּכָא בְּגוּפָא וְזִנָּתָ לִיהָ, וְגוּפָא אֲחוּזִד בָּהּ וְהִיא אֲתַאֲזוּדָת בְּגוּפָא. לְבַתֵּר אֲתַתְקַנָּת וְאֲתַעֲבִידָת כְּרִסְיָא לְאֲשְׂרָאָה עֲלָה רוּזוֹ בְּאֲתַעְרוּתָא דְהִיא נְפִשׁ דְּאֲתַאֲזוּדָת בְּגוּפָא, כְּמָה דְכַתְּיב, (יִשְׁעִיָּה ל"ב) עַד יַעֲרָה עֲלֵינוּ רוּזוֹ מִמָּרוֹם.

156. לְבַתֵּר דְבִתְקִי תְרוּוִיָּהוּ, זְמוּיָן לְקַבְּלָא נְשָׁמָה. דְהִיא רוּזוֹ אֲתַעֲבִיד כְּרִסְיָא לְגַבֵּי נְשָׁמָה לְאֲשְׂרָאָה עֲלֵיהָ, וְהִיא נְשָׁמָה אִיהִי סְתִימָא עֲלָאָה עַל כְּלָא טְמוּרָא דְכָל טְמוּרִין.

157. אֲשִׁתְּכוּז דְאִית (לָהּ) כְּרִסְיָא לְכְּרִסְיָא וְכְּרִסְיָא לְגַבֵּי עֲלָאָה עֲלֵיהוּ. וְכֹד תִּסְתַּכַּל בְּדְרָגִין תִּשְׁכּוּז רוּזָא דְזוּכְמָתָא בְּהִיא מְלָה. וְכֹלָא הוּא זוּכְמָתָא לְאִתְדַבֵּקָא בְּהִיא זְוּוּנָא מִלִּין סְתִימִין.

158. תָּא זְוּוִי (לְעִיל עו"ב) נְפִשׁ אִיהִי אֲתַעְרוּתָא תַתְּאָה דְאִתְדַבֵּקָא בֵּיהּ בְּגוּפָא. כְּזוּוּנָא דְנְהוּרָא דְבוּעִינָא. דְנְהוּרָא תַתְּאָה דְאִיהִי אוּכְמָא אֲתַדַּבֵּקָת בְּפִתְלֵהָ וְלֹא אֲתַפְרִשׁ מִנָּה וְלֹא אֲתַתְקַנָּת אֲלָא בָּהּ. וְכֹד אֲתַתְקַנָּת בְּפִתְלֵהָ אֲתַעֲבִידָת כְּרִסְיָא לְנְהוּרָא עֲלָאָה זְוּוּרָא דְשְׂרִיָּא עַל הִהוּא נְהוּרָא אוּכְמָא.

159. לְבַתֵּר כֹּד מִתְקַנָּן תְּרוּוִיָּהוּ אֲתַעֲבִידָת הִהוּא נְהוּרָא זְוּוּרָא כְּרִסְיָא לְנְהוּרָא סְתִימָאָה דְלֹא אֲתַזְוּוִי וְלֹא אֲתִינִדָּע מִה דְשָׂרָא עַל הִהוּא נְהוּרָא זְוּוּרָא. וְכִדִּין נְהוּרָא שְׁלִים. וְכֵן הוּא בְּרִי נְשִׁ דְאִיהוּ שְׁלִים בְּכְלָא. וְכִדִּין אִקְרִי קְדוּשָׁ, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (תְּהִלִּים ט"ז) לְקְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה וְגו'.

160. כמו כן בסוד עליון. בא ראה, בשעה שאברהם נכנס לארץ, נראה לו הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר לה' הנראה אליו, וקבל שם נפש ובנה מזבח לדרגה ההיא. אחר כך הלך ונסוע הנגבה, שקבל רוח. אחר כך [עד] שעלה להתדבק תוך הנשמה, אז ויבן שם מזבח לה', סתם. זו היא הנשמה שהיא נסתרת כל הנסתרים.

161. אחר כך ידע שצריך להצטרף ולהתעטר בדרגות, מיד – וירד אברם מצרימה, ונצל משם, ולא התפתה תוך אותם האורות, ונצטרף ושב למקומו. כיון שירד ונצטרף, מיד – יעל אברם ממצרים. עלה ודאי ושב למקומו ונדבק באמונה העליונה, שפתוב הנגבה.

162. מכאן ולהלאה ידע אברהם החכמה העליונה ונדבק בקדוש-ברוך-הוא, ונעשה הימין של העולם. אז, ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב. כבד מאד – בצד המזרח. במקנה – בצד המערב. בכסף – מצד הדרום. בזהב – מצד הצפון.

163. באו רבי אלעזר ורבי אבא וכל החברים ונשקו את ידו. בכה רבי אבא ואמר, וי, בשתתלק מן העולם, מי יאיר את אור התורה? אשרי חלקם של החברים ששומעים דברי תורה הללו מפיך.

164. אמר רבי שמעון, בא ראה מה כתוב. וילך למסעיו, לפקד את מקומו ודרגתו. למסעיו – למסעו כתוב, מי המסעו? זו הדרגה הראשונה שראויה לו בראשונה. כתוב כאן מסעו, וכתוב שם (מלכים-א) ו אבן שלמה מסע נבנה. וחרי בארנו אבן שלמה ודאי. מסע, כמו שנתבאר.

165. וילך למסעיו, כל אותן הדרגות, דרגה אחר דרגה, כמו שנאמר. מנגב ועד בית אל, לתקן את מקומו ולחברם ביחוד שלם, שהרי מנגב ועד בית אל נמצא סוד החכמה בראוי.

160. כגוונא דא ברוך עלאה. תא זוזי, בשעתא דעאל אברהם לארעא, אתווי ליה קודשא בריך הוא כמה דאתמר דכתיב לוי הנראה אליו, וקביל תמן נפש ובנה מזבחו ליהוא דרגא. לבתר הלך ונסוע הנגבה דקביל רוינו. לבתר (עד) דסליק לאתר ביקא גו נשמה כדון ויבן שם מזבחו לוי סתם, דא היא נשמה דאיהי סתימא דכל סתימין.

161. לבתר ידע דבעי לאצטרפא ולא תעטר א בדרגין, מיד וירד אברם מצרימה, ואשתויב מתמן. ולא אתפתא גו אנון טהירין, ואתצריך ותב לאתריה. כיון דנזות ואתצריך, מיד ויעל אברם ממצרים, סליק ודאי ותב לאתריה ואתדבק במהימנותא עלאה דכתיב הנגבה.

162. מכאן ולהלאה ידע אברהם חוכמתא עלאה ואתדבק בקודשא בריך הוא ואתעביד ימינא דעלמא. כדון ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב. כבד מאד בסטרא דמזרוז. במקנה בסטרא דמערב. בכסף בסטרא דדרום. בזהב בסטרא דצפון.

163. אתו רבי אלעזר ורבי אבא וכלהו זובריא ונשקו ידוי. בכה רבי אבא ואמר ווי ווי כד תסתלק מן עלמא מאן יגהיר גהורא דאורייתא. זכאה זולקהון דזובריא דשמעין מלין דאורייתא אלן מפומך.

164. אמר רבי שמעון תא זוזי, מה כתיב וילך למסעיו, למפקד אתריה ודרגוי. למסעיו למסעו כתיב, מאן מסעו. דא דרגא קדמאה דאתווי ליה בקדמיתא, כתיב הכא מסעו וכתוב התם (מלכים א ו) אבן שלמה מסע נבנה. והא אוקימנא אבן שלמה ודאי. מסע כמה דאתמר.

165. וילך למסעיו. (עיין פ"ב בס' הגלגולים דף ו' ע"ג סוף פ' ו) כל אנון דרגין דרגא בטר דרגא כמה דאתמר. מנגב (דף פד ע"א) ועד בית אל לאתקנא אתריה ולזוברא לון פיזוודא שלים. דהא מנגב ועד בית אל אשתכחו ריא דזוכמתא פדקא יאות.

166. אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה, אהלה ביה"א. מי אהלה? זה בית אל. אבן שלמה, כמו שאמרנו. עוד רשם ואמר, אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה, שכתוב לה הנראה אליו. ואז ויקרא שם אברם בשם ה', אז נדבק באמונה השלמה.

167. בא ראה, בראשונה עלה ממטה למעלה, שכתוב וירא ה' אל אברם, וכתוב לה הנראה אליו, וזו הדרגה הראשונה כמו שאמרנו אבן שלמה [מסע נבנה, וכתוב למסעו], ואחר כך הלך ונסוע הנגבה, הדרגה אחר הדרגה, עד שהתעטר בדרום, חלקו וגורלו. אחר כך סתם הדבר בשעלה ואמר לה' סתם, זה העולם העליון, ומשם נסע בדרגות וירד ממעלה למטה, והכל נדבק במקומו פראוי.

168. וכאן בשתסתכל בדרגות, תמצא את סוד החכמה העליונה. מה כתוב? וילך למסעיו מנגב. מצד הימין, ראשית העולם העליון הנסתר העמק למעלה עד אין סוף. וירד הדרגה אחר הדרגה [עד] מנגב ועד בית אל, ממעלה למטה.

169. וכתוב ויקרא שם אברם בשם ה'. נדבק היחוד במקומו פראוי, שכתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה. מה זה אשר עשה שם? שהעלה אותה ממטה למעלה, ועכשיו ירד בדרגות ממעלה למטה כדי שלא תזוז מאותן הדרגות העליונות והם לא יזוזו ממנה, ויתחבר הכל ביחוד אחד פראוי.

170. אז התעטר אברהם והיה לחלק גורלו של הקדוש ברוך הוא ודאי. אשריהם הצדיקים שמתעטרים בקדוש ברוך הוא והוא מתעטר בהם. אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא. עליהם כתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, וכתוב (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום.

166. אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה, אהלה ביה"א, מאן אהלה, דא בית אל. אבן שלמה כדאמרן. תו רשים ואמר אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה וכתוב לוי הנראה אליו. וכדין ויקרא שם אברם בשם ה'. כדין אתדבק במוהימנותא שלימותא.

167. תא וזוי, בקדמיתא סליק מתתא לעילא וכתוב וירא ה' אל אברם. וכתוב לוי הנראה אליו. ודא הוא דרזא קדמאה כדאמרן אבן שלמה (מסע נבנה וכתוב למסעו). וקבטר הלך ונסוע הנגבה. דרזא בטר דרזא עד דאתעטר בדרום וזולקיה ועדיה. לבתר סתים מלה כד סליק ואמר לוי סתם, דא עלמא עלאה. ובתמן נטיל בדרזין וזוית מעילא לתתא ואתדבק כלא באתריה כדקא יאות.

168. והכא כד תסתכל בדרזין תשכוז רזא דזוכמתא עלאה. מה כתיב וילך למסעו מנגב מסטרא דימינא שירותא דעלמא עלאה סתימא עמיקא לעילא עד אין סוף, וזוית דרזא בטר דרזא (עד) מנגב ועד בית אל מעילא לתתא.

169. וכתוב ויקרא שם אברם בשם ה' אדבק יזודא באתריה כדקא יאות וכתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה. מאי אשר עשה שם, דסליק לה מתתא לעילא. והשתא זוית בדרזין מעילא לתתא, בגין דהיא לא תעדי מאנן דרזין עלאין, ואנן לא יעדון מנה, ויתזוד כלא ביזודא ודא כדקא יאות.

170. כדין אתעטר אברהם והיה זולק עדיה דקודשא בריך הוא ודאי. וכאין אנן צדיקייא דמתעטרי ביה בקודשא בריך הוא והוא מתעטר בהון. וכאין אנן בעלמא דין וזכאין אנן בעלמא דאתי. עלליהו כתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. וכתוב, (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום.

171. הָלוּכוּ. בְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד יֹשְׁבוּ. פִּתַּח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים כה) פְּנֵה אֵלַי וְחַנּוּנִי. בַּפְּסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, וְהָרִי בְּאָרְנוּ אוֹתוֹ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֲבָל בַּפְּסוּק הַזֶּה דְּבָרִים נִסְתָּרִים יֵשׁ בּוֹ. פְּנֵה אֵלַי – וְכִי דוֹד אָמַר פְּנֵה אֵלַי וְחַנּוּנִי?

171. אָלוּכוּ, כִּד מְטוֹ בְּזוּד בִּי זֹקֵל יִתְּבוּ. פִּתּוּז רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר (תהלים כה) פְּנֵה אֵלַי וְחַנּוּנִי וְגו'. הָאִי קָרָא אֵיט לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ, וְהָא אוֹקִימַנָּא לִיהּ בְּכַמָּה אַתְרַ. אֲבָל בְּהָאִי קָרָא מִלִּין סְתִימִין אֵיט בֵּיהּ. פְּנֵה אֵלַי. וְכִי דוֹד אָמַר פְּנֵה אֵלַי וְחַנּוּנִי.

172. אֵלָא בְּעֵבוֹר דְּרַגְתוֹ שְׁהוּא מִתְעַטֵּר בֵּיהּ הוּא אָמַר. (שם פו) תְּנֵה עֲזָרָה לְעַבְדְּךָ – תְּנֵה עֲזָרָה זֶה הָעֵז הָעֲלִיּוֹן, בְּפִתּוּב (שמואל א-ב) וַיִּתֵּן עֵז לְמִלְכוֹ. מִי מְלֻכּוֹ? זֶה מְלֻךְ סִתָּם, מְלֻךְ הַמְּשִׁיחִית. אִף כָּאֵן לְעַבְדְּךָ זֶה מְלֻךְ הַמְּשִׁיחִית, כְּמוֹ שְׁאִמְרֵנוּ מְלֻךְ סִתָּם.

172. אֵלָא בְּגִין דְּרַגָּא דִּלִּיהּ דְּאִיהוּ אֲתֵעַטֵּר בֵּיהּ קָאִמַר. תְּנֵה עֲזָרָה לְעַבְדְּךָ, תְּנֵה עֲזָרָה דָּא עֵז עַלְמָא פְּדֻכְתִּיב, (שמואל א ב) וַיִּתֵּן עֵז לְמִלְכוֹ. מֵאֵן מְלֻכּוֹ דָּא מְלֻךְ סִתָּם מְלֻכָּא מְשִׁיחָא. אוּף הֵכָא לְעַבְדְּךָ דָּא מְלֻכָּא מְשִׁיחָא כְּדָאִמְרֵן מְלֻךְ סִתָּם.

173. וְהוֹשִׁיעָה לְבָן אִמְתָּךְ – וְכִי לֹא הָיָה בֶן יִשְׁרָאֵל עַד שְׁאִמְרַ בְּשֵׁם שָׁל אִמּוֹ וְלֹא בְּשֵׁם שָׁל אָבִיו? אֵלָא הִנֵּה הַקְּמַנְנִי, שְׁפָאֲשֵׁר יָבֵא אָדָם לְקַבֵּל דְּבַר עֲלִיּוֹן לְהַזְכִּיר, עֲרִיד לְלִכְתּ בְּדָבָר שְׁהוּא וְדָאִי, וְעַל כֵּן הַזְכִּיר אֶת אִמּוֹ וְלֹא אֶת אָבִיו. וְעוֹד, הִנֵּה שְׁנִינּוּ [שְׁהָרִי] שְׁזָה מְלֻךְ כְּפִי שְׁאִמְרֵנוּ.

173. וְהוֹשִׁיעָה לְבָן אִמְתָּךְ, וְכִי לֹא הָיָה בְרִיהּ דִּישְׁרָאֵל אִיהוּ עַד דְּאִיהוּ אָמַר בְּשֵׁמָא דְּאִמִּיהּ וְלֹא בְּשֵׁמָא דְּאָבוּי. אֵלָא הָא אוֹקִימַנָּא דְּכִד יִיְתִי בַר נֶשֶׁ לְקַבֵּל מִלְכָּה עַלְמָא לְאִדְכָּרָא, בְּעֵי לְמִהָרָה בְּמִלְכָּה דְּאִיהוּ וְדָאִי. וְעַל דָּא אִדְכָּר לְאִמִּיהּ וְלֹא לְאָבוּי. וְתוּ הָא תְּנִינּוּ (ד"א ל"ג דהא) דְּדָא מְלֻךְ פְּדֻכְאִמְרֵן.

174. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רְאֵה מַה פְּתוּב. וַיְהִי רִיב בֵּין רַעֲי מְקַנְהַ אַבְרָם, רַב פְּתוּב חֶסֶד יו"ד. שְׂרָצָה לוֹט לְחֹזֵר לְעַבְדוּת הַיָּרֵחַ שְׁעוֹבָדִים יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וְסוּף הַפְּתוּב מוֹכִיחַ, שְׁפִתּוּב וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אִזּוּ יוֹשֵׁב בְּאָרֶץ.

174. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא זִוּי, מַה פְּתִיב וַיְהִי רִיב בֵּין רַעֲי מְקַנְהַ אַבְרָם, רַב פְּתִיב זִוְסֵר יוֹד, דְּבַעַא לוֹט לְמַהְדָּר לְפּוֹלְזוּנָא נוֹכְרָאָה דְּפִלְזוּי יִתְּבִי אַרְעָא, וְסוּפִיהּ דְּקָרָא אוֹכּוּז דְּכְתִיב וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אִזּוּ יוֹשֵׁב בְּאָרֶץ.

175. וּמִנֵּינן לָנוּ שְׁלוֹט חֹזֵר לְסוּרוֹ הָרַע לְעַבְדוּת זָרָה? שְׁפִתּוּב וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם. מַהוּ מִקְדָּם? מִקְדָּמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם. פְּתוּב כָּאֵן וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם, וְכְתוּב וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקְדָּם. מַה לְהֵלֵן נִסְיַעָה מִקְדָּמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם – אִף כָּאֵן בֶּן.

175. וּמִנֵּינן דְּלוֹט אַהֲדָר לְסְרוּזְנִיהּ לְפּוֹלְזוּנָא נוֹכְרָאָה, דְּכְתִיב וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם. מֵאִי (לְעִיל עַד ב) מִקְדָּם, מִקְדָּמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם. פְּתִיב הֵכָא וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם וְכְתִיב וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקְדָּם מַה לְהֵלֵן נִסְיַלוּ מִקְדָּמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם אוּף הֵכָא בֶּן.

176. בֵּינן שְׂיַדַע אַבְרָהָם שְׁלֻכְךָ נָטָה לְבוֹ שֶׁל לוֹט, מִיד – וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֵל לוֹט וְגו' הַפְּרָד נָא מֵעָלַי. אֵינְךָ כְּדָאִי לְהַתְּחַבֵּר עִמִּי. אִזּוּ נִפְרָד מִמֶּנּוּ אַבְרָהָם וְלֹא רָצָה לְלַכְתּ וְלְהַתְּחַבֵּר עִמּוֹ, שְׁכָל מִי שְׁמַתְחַבֵּר לְרָשָׁע, סוּפוֹ לְלַכְתּ אַחֲרָיו וְלְהַעֲנִשׁ בְּגִלְלוֹ.

176. בֵּינן דִּידַע אַבְרָהָם דְּלוֹט לְהִכִּי נָטָה לְבִיהּ. מִיָּד וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֵל לוֹט וְגו' הַפְּרָד נָא מֵעָלַי. לִית אַנְתָּ כְּדָאִי לְאִתּוּזְבְּרָא בְּהָדָאִי. כְּדִין אֲתִפְרֵשׁ אַבְרָהָם מִנִּיהּ וְלֹא בְּעָא לְמִיהָרָה וְלְאִתּוּזְבְּרָא עִמִּיהּ, דְּכָל מֵאֵן דִּיתּוּזְבֵּר לְזוּיָבֵא סוּפִיהּ לְמִיהָרָה אֲבִתְרִיהּ וְלְאִתְעַנֵּשׁ (דף פד ע"ב) בְּגִיעִיהּ.

177. מנין לנו? מיהושפט שהתחבר עם אחאב, ואלמלא זכות אבות נענש שם, שכתוב (דברי הימים-ב יח) ויזעק יהושפט. ואז נצל, שכתוב ויסיתם אלהים ממנו.

178. ועל כן לא רצה אברם ללכת עם לוט. ועם כל זה לא רצה לוט לחזור מסורו הרע, אלא ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן ויסע לוט מקדם. נסע מקדמונו של העולם, ולא רצה לדבק באמונה השלמה כמו אברהם.

179. אברם ישב בארץ כנען, להדבק במקום האמונה ולדעת החכמה להדבק בבונו. ולוט ישב בערי הכפר ויאהל עד סדם, עם אותם הרשעים של העולם שיצאו מתוך האמונה, שכתוב ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד. כל אחד נפרד לדרכו כראוי. משום כך אשריהם החברים שמשתדלים בתורה יומם ולילה, והחברות שלהם עם הקדוש ברוך הוא, ועליהם כתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

180. וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'. רבי אבא פתח, (יונה א) ויקם יונה לברח תרשישה מלפני ה' וגו'. אוי למי שמתנתר מלפני הקדוש ברוך הוא, שכתוב בו (ירמיה כג) הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה', והוא בא לברח מלפניו!

181. אלא כתוב (שיר ג) יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה. יונתי – זו כנסת ישראל. בחגוי הסלע – זו ירושלים שהיא עולה על כל העולם. מה הסלע הוא עליז וחזק על הכל, אף ירושלים היא עליזנה וחזקה על הכל. בסתר המדרגה – זה [בית המקדש] המקום שנקרא בית קדשי הקדשים, הלב של כל העולם.

182. ומשום כך כתוב בסתר המדרגה, משום ששם היתה השכינה נסתרת, כמו אשה שהיא צנועה לבעלה ואין יוצאת מביתה החוצה, כמו שנאמר (תהלים

177. מנין מיהושפט דאתזבר עם אחאב ואלמלא זכו דאבהן אתענש תמן דכתיב, (דברי הימים ב יח) ויזעק יהושפט. וכדין אשתוים דכתיב ויסיתם אלהים מפיו.

178. ועל דא לא בעא אברם למיהר בהדיה דלוט. ועם כל דא לא בעא לוט למהדר מסורוניה אלא ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן. ויסע לוט מקדם אתגטיל מן קדמאה דעלמא וכלא בעא לאתדבקה במהימנותא שלימתא כאברהם.

179. אברם ישב בארץ כנען. לאתדבקה באתרא דמהימנותא ולמנדע זוכמתא לאתדבקה במאריה. ולוט ישב בערי הכפר ויאהל עד סדום. עם אנן וזיבין דעלמא דנפקו מגו מהימנותא דכתיב ואנשי סדום רעים וזוטאים ליי מאד. כל זוד אתפרש לארנויה כדקא יאות. בגין כך זכאין אנן זובריא דמושתדלי באורייתא יממא וליליא, וזוברותא דלהון בקודשא בריה הוא. ועלייהו כתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים ביי אלהיכם וזיים כלכם היום:

180. ויי אמר אל אברם אזורי הפרד לוט מעמו וגו'. רבי אבא פתח (יונה א) ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה' וגו'. ווי למאן דאסתתר מקמי קודשא בריה הוא דכתיב ביה (ירמיה כג) הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה' והוא אתי למערק מקמיה.

181. אלא כתיב, (שיר השירים ב) יונתי בזוגי הסלע בסתר המדרגה. יונתי דא כנסת ישראל. בזוגי הסלע דא ירושלים דאיהי סלקא על כל עלמא. מה סלע איהי עלאה ותקיפא על כלא אוף ירושלים איהי עלאה ותקיפא על כלא. בסתר המדרגה דא (בית המקדש) אתר דאקרי בית קדש הקדשים לבא דכל עלמא.

182. ובגין כך כתיב בסתר המדרגה בגין דתמן הות שכינתא מסתתרא כאתתא דאיהי צנועה לבעלה וכלא נפקא מביתה לבר. כמה דאת אמר (תהלים קכח) אשתך כספן פוריה בירכתי ביתך וגו'. כך כנסת

קכח) אֶשְׁתַּף בְּגִפְנֵי פִּוְרִיָּה בִּירְכַתִּי בִּיתְךָ וּגְוֹ. כִּד בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל אֵינָה שׁוֹרָה מִחוּץ לְמִקְוָמָה בְּסִתְרֵי הַמְּדֻרָּה אֲלֵא בְּזִמְנֵי שְׁלֵה הַגְּלוּת שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַגְּלוּת. וּמִשׁוֹם שֶׁהִיא בְּגְלוּת, לְשֹׁאֵר הָעַמִּים יֵשׁ טוֹבָה וְשִׁלּוּהַ יוֹתֵר.

183. בֵּא רְאָה, בְּזִמְנֵי שִׁישְׂרָאֵל שׁוֹדִים בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, הַכֹּל הָיָה מִתְקַן פְּרָאוֹי, וְהַכְּסֵא שְׁלֵם עֲלֵיהֶם, וְעוֹשִׂים אֶת הָעֲבוּדָה, וּבִקְעֵי הָאוּרִים שֶׁל הָעוֹלָם. וְאוֹתָהּ הָעֲבוּדָה עוֹלָה לְמַעְלָה בְּמִקְוָמָה, מִשׁוֹם שֶׁהָאָרֶץ לֹא הִתְתַּקְּנָה לְעֲבוּדָה אֲלֵא לְיִשְׂרָאֵל לְבַדָּם. וּמִשׁוֹם כִּד שֹׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה הִיוּ מִתְרַחֲקִים, שְׁלֵא הִיוּ שׁוֹלְטִים בָּהּ כְּמוֹ עֲבָשׁ, מִשׁוֹם שֶׁלֹּא נִזְוְנוּ אֲלֵא מִהִתְמַצִּית.

184. וְאֵם תֵּאמֵר, הֲרִי רֵאִינוּ כְּמָה מַלְכִים הִיוּ שְׁשִׁלְטוּ בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קִיָּם עַל הָעוֹלָם – בֵּא רְאָה, בְּבֵית רֵאשׁוֹן, בְּשִׁטְרָם טְמָאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ, לֹא הִיוּ שׁוֹלְטִים שֹׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה, אֲלֵא נִזְוְנוּ מִן הַתְּמַצִּית, וּבָהּ הִיוּ שׁוֹלְטִים וְלֹא כָּל כָּף. בֵּינָם שְׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל וְטְמָאוּ אֶת הָאָרֶץ, אֲזַי כְּבִיכּוֹל דָּחוּ אֶת הַשְּׂכִינָה מִמִּקְוָמָה, וְהִתְקַרְבָּה לְמִקְוָמָה הָאֲחֵרָה, וְאֲזַי שְׁלְטוּ שֹׁאֵר הָעַמִּים וְנִתְּנָה לָהֶם הַרְשׁוּת לְשִׁלְטָה.

185. בֵּא רְאָה, עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא שׁוֹלְט מִמְנָה אַחַר פְּרִט לְקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא לְבַדּוֹ. וּבְשַׁעָה שְׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל וְהִיוּ מִקְטָרִים לְעֲבוּדָה הַזְּרָה שְׁבִתוֹךְ הָאָרֶץ, כְּבִיכּוֹל נִדְחָתָה הַשְּׂכִינָה מִמִּקְוָמָה, וּמוֹשְׁכִים וּמִקְטָרִים לְקִשְׁרֵי עֲבוּדָה זְרָה לְתוֹךְ הַשְּׂכִינָה, וְאֲזַי נִתְּנָה לָהֶם הַשְּׁלִיטָה, מִשׁוֹם שֶׁקְטָרֵת הִיא קִשְׁרֵי לְהִתְקַשֵּׁר, וְאֲזַי שְׁלְטוּ שֹׁאֵר הָעַמִּים וּבְטָלוּ נְבִיאִים, וְכֹל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת לֹא שְׁלְטוּ בְּאַרְץ.

186. וְלֹא הִסִּירוּ אֶת שְׁלִיטַת שֹׁאֵר הָעַמִּים, מִשׁוֹם שֶׁהֵם מְשַׁכּוּ אֶת הַשְּׂכִינָה אֲלֵיהֶם. וְעַל זֶה הִנֵּה בְּבֵית שְׁנִי לֹא סָרָה הַשְּׁלִיטָה מִשֹּׁאֵר הָעַמִּים, וְכֹל שְׁכֵן בְּגְלוּת שְׂשִׁינָה בְּשֹׁאֵר הָעַמִּים, הַמִּקְוָמָה שְׁשֵׁם שׁוֹלְטִים שֹׁאֵר הַמְּמַנִּים.

יִשְׂרָאֵל לֹא שְׁרִיָּא לְבַר מֵאַתְרָהָא בְּסִתְרֵי הַדְּרָגָא אֲלֵא בְּזִמְנָא דְגְלוּתָא דְאִיהוּ בְּגוֹ גְלוּתָא, וּבְגִין דְאִיהוּ בְּגְלוּתָא, שֹׁאֵר עַמִּין אִית לֹן טִיבוּ וְשִׁלּוּהַ יוֹתֵר.

183. תֵּא זְוִי בְּזִמְנָא דְיִשְׂרָאֵל שְׁרִיָּין עַל אֶרְעָא קְדִישָׁא כְּלָא הָוָה מִתְתַּקֵּן כְּדָקָא יְאוּתָהּ, וּכְרִסִּיָּא שְׁלִים עֲלֵיהוּ, וְעוֹבְדֵי פּוֹלְזוֹנָא וּבְקַע אוּרִין דְעֲלָמָא וְסִלְיָה הִוָּא פּוֹלְזוֹנָא לְעֵילָא לְאַתְרֵיהּ, בְּגִין דְאַרְעָא לֹא אִתְתַּקְּנָת לְפּוֹלְזוֹנָא אֲלֵא לְיִשְׂרָאֵל בְּלִזְוִדִּיהוּ. וּבְגִין כִּד שֹׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָת כּוֹכְבִים וּמְזֻלּוֹת הִיוּ מִתְרַחֲקֵי דְלֹא הִיוּ שְׁלְטִין בָּהּ כְּדֵהֲשִׁתָּא בְּגִין דְלֹא אִתְּוֵנוּ אֲלֵא מִתְמַצִּית.

184. וְאִי תִיבֵא הָא זְוִמִיָּן כְּמָה מַלְכִין הִיוּ דְשְׁלִיטִין בְּזִמְנָא דְבֵית הַמִּקְדָּשׁ קִיָּים עַל עֲלָמָא. תֵּא זְוִי, בְּבֵית רֵאשׁוֹן עַד לֹא סֵאִיבוּ יִשְׂרָאֵל אֶרְעָא, לֹא הִיוּ שְׁלְטִין שֹׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָת כּוֹכְבִים וּמְזֻלּוֹת אֲלֵא אִתְּוֵנוּ מִתְמַצִּית וּבָהּ הִיוּ שְׁלְטִין וְלֹא כָּל כָּף. בֵּינָם דְזוּבּוּ יִשְׂרָאֵל וְסֵאִיבוּ אֶרְעָא כְּדִין כְּבִיכּוֹל דְזוּוּ לָהּ לְשְׂכִינָתָא מֵאַתְרָהּ וְאַתְקַרְבַּת לְדוּכְתָא אוּזְרָא, וּכְדִין שְׁלְטִין שֹׁאֵר עַמִּין וְאַתִּיָּהִיב לֹן רֵשׁוּ לְשְׁלְטָאָה.

185. תֵּא זְוִי, אֶרְעָא דְיִשְׂרָאֵל לֹא שְׁלִיטָה עֲלָהּ מִמְנָא אוּזְרָא בְּרֵי קוֹדֶשׁא בְּרִיָּה הוּא בְּלִזְוִדִּי. וּבְשַׁעָתָא דְזוּאִבוּ יִשְׂרָאֵל וְהִיוּ מִקְטָרִין לְטַעוֹן אוּזְרִין בְּגוֹ אֶרְעָא, כְּבִיכּוֹל אֲדוּזִיָּא שְׂכִינָתָא מֵאַתְרָהּ וּמִשְׁכֵי וּמִקְטָרִי לְאַתְקַשְׂרָא טַעוֹן אוּזְרִין גּוֹ שְׂכִינָתָא, וּכְדִין אִתִּיָּהִיב לֹן שְׁלְטִנּוּתָא, בְּגִין דְקְטָרֵת קְטָרָא הוּא לְאַתְקַשְׂרָא. וּכְדִין שְׁלְטוּ שֹׁאֵר עַמִּין, וּבְטָלוּ נְבִיאִים, וְכֹל אֲנֹן דְרִגִין עֲלָיִן לֹא שְׁלְטוּ בְּאַרְעָא.

186. וְלֹא אֲעֲדִיו שְׁלְטִנּוּתָא דְשֹׁאֵר עַמִּין בְּגִין דְאֲנִין מְשַׁכּוּ לְשְׂכִינָתָא לְזַבִּיָּהוּ. וְעַל דָּא בְּבֵית שְׁנִי הִיא שׁוֹלְטִנּוּתָא מִשֹּׁאֵר עַמִּין לֹא אֲעֲדִיו וְכֹל שְׁכֵן בְּגְלוּתָא דְשְׂכִינָתָא בְּשֹׁאֵר עַמִּין אִתְרֵי דְשֹׁאֵר מִמְנָן שְׁלְטִין וּבְגִין כִּד כְּלָהוּ יִנְקִין מִן שְׂכִינָתָא דְאַתְקַרְיַבַּת זַבִּיָּהוּ.

ומשום כך בלם יונקים מן השכינה שנקרבת אליהם.

187. ועל זה, בזמן שישראל היו שרויים על הארץ ועובדים את עבודת הקדוש ברוך הוא, השכינה היתה צנועה ביניהם, ולא יצאה מתוך ביתה החוצה בגלוי. ומשום כך, כל אותם הנביאים שהיו באותו הזמן, לא נטלו נבואה אלא במקומה, כפי שאמרנו. ומשום כך יונה היה בורח מחוץ לארץ הקדש, כדי שלא תתגלה עליו הנבואה, ולא ילך בשליחות של הקדוש ברוך הוא.

188. ואם תאמר, הרי ראינו שהתגלתה השכינה בבבל, שהיא בחוץ – הנה פרשנו שכתוב (יחזקאל א) היה היה, דהנה מה דלא היה מלפני בן מים שנבנה בית המקדש, והנבואה ההיא היתה לשעתה.

189. וכתוב על נהר כבר, נהר הכבר הנה מיומא דאתברי עלמא, ושכינתא אתגליא תדיר עליה דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו' [שם האחד וגו'], וזה הוא אחד מהם.

190. ושם נגלתה השכינה לפי שעה שהצטרכו אותה ישראל לפי צערם, אבל בזמן אחר לא התגלתה. ומשום כך יונה, כדי שלא תשרה עליו השכינה ולא תתגלה עליו, הלך מארץ הקדש וברח. וזה שכתוב (יונה א) מלפני ה'. וכתוב כי ידעו האנשים כי מלפני ה' הוא ברח.

191. בא ראה, כמו שהשכינה לא מתגלה אלא במקום הראוי לה, אף כך לא ראוי ולא מתגלה אלא באדם שראוי לה. שהרי מיום שעלה על רצונו של לוט להתהפך לסורו הרע, הסתלקה רוח הקדש מאברהם. וכשהסתלק ממנו לוט, מיד שרתה רוח הקדש במקומה. וזה שכתוב וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'.

192. בא ראה, כיון שראה אברהם שלוט היה שב לסורו הרע, היה פוחד אברהם. אמר, אולי חס ושלום משום החברות עם זה

187. ועל (דף פה ע"א) דא בזמנא דישראל הוו שראן על ארעא ופלחוי פולחונא דקודשא בריך הוא, שכינתא הוות צנועה בעיניהו ולא נפקת מוה ביתא לבר פאתגליא. ובגין כך כל אנן נביאים דהוו בההוא זמנא לא נטלו נבואה אלא פאתרה פדקאמרן. ובגין כך יונה הוה ערק לבר מארעא קדישא, דלא יתגלי עליה נבואה ולא יהר בשליחותא דקודשא בריך הוא.

188. ואי תיבא הא זמין דאתגליא שכינתא בבבל דאיהו לבר. הא אוקימנא דכתיב, (יחזקאל א) היה היה, דהנה מה דלא היה מן קדמת דנא מיומא דאתבני בי מקדשא, וההיא נבואה לשעתא הוות.

189. וכתוב על נהר כבר, נהר הכבר הנה מיומא דאתברי עלמא, ושכינתא אתגליא תדיר עליה דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'. (שם האחד וגו') ודא איהו זוד בעיניהו.

190. ותמן אתגליא שכינתא לפום שעתא דאצטריכו לה ישראל לפום צעריהו. אבל בזמנא אזורא לא אתגליא. ובגין כך יונה בגין דלא תשרי עלוי שכינתא ולא תתגלי עליה, אול מארעא קדישא וערק. ודא הוא דכתיב (יונה א) מלפני ה'. וכתוב כי ידעו האנשים כי מלפני ה' הוא ברוח.

191. תא זוזי, כפוד דשכינתא לא אתגליא אלא פאתרא דאתוזי לה, אוף דכי לא אתוזי ולא אתגליא אלא בבר נש דאתוזי לה. דהא מן יומא דסליק על רעותיה דלוט לאתהפכא בסרוזניה, אסתלקת רוזא קדישא מאברהם. וכד אסתלק לוט מגיה, מיד שרא רוז קודשא ברוכתיה דדא הוא דכתיב וי אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'.

192. תא זוזי, כיון דזומא אברהם דלוט היה תב לסרוזניה, היה דזויל אברהם. אמר דילמא זוס ושלום

אבדתי בגללו את החלק הקדוש שעטר אותי הקדוש ברוך הוא. כיון שנפרד ממנו, אמר לו, שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם.

בגין זכרונת דדא אבידנא בגיניה זולקא קדישא דאעטר לי קודשא בריך הוא. כיון דאתפרש מגיה אמר ליה שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם.

193. כמו מה זה מן המקום אשר אתה שם? שנדבקת בו בתחלה והתעטרת באמונה השלמה. צפנה ונגבה וקדמה וימה – אלו הם מסעיו שהיו בתחלה, שכתוב וילך למסעיו. וכתוב הלוך ונסוע הנגבה – אלו הדרגות העליונות שהתעטר באמונה השלמה בתחלה.

193. מאי מן המקום אשר אתה שם דאתדבקת ביה בקדמיתא ואתעטרת בהימנותא שלימתא. צפונה ונגבה וקדמה וימה. אלן אנון מסעיו דהוו בקדמיתא דכתיב וילך למסעיו. וכתיב הלוך ונסוע הנגבה. אלן דרגין עלאין דאתעטר במהימנותא שלימתא בקדמיתא.

194. ואז התבשר שלא תזוז ממנו ומבני לעולמים, שכתוב כי את כל הארץ אשר אתה ראה. מה זה אשר אתה ראה? זו הדרגה הראשונה שהתגלתה לו, כמו שנאמר לה' הנראה אליו. ומשום כך אשר אתה ראה, משום שהדרגה הראשונה היא נכללת מכל הדרגות וכלן נראות בה. ומשום כך כי את כל הארץ אשר אתה ראה וגו'.

194. וכדין אתבשר דלא יעדי מגיה ומן בגוי לעלמין דכתיב כי את כל הארץ אשר אתה רואה. מאי אשר אתה רואה. דא דרגא קדמאה דאתגליא ליה כמא דאת אמר לני הנראה אליו. ובגין כך אשר אתה רואה בגין דרגא דא קדמאה אתכליל מכלהו דרגין וכלהו אתזוזן ביה, ובגין כך כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו'.

195. רבי אלעזר נקלע לבית אכסניה בלוד, והיה עמו רבי חזקיה. קם בלילה לעסק בתורה. קם רבי חזקיה אליו. אמר לו רבי אלעזר, החברים נמצאים בארמון צר.

195. רבי אלעזר אערא בבי אושפיזא בלוד, והיה עמיה רבי חזקיה. קם בליליא למלעי באורייתא, קם רבי חזקיה גביה. אמר ליה רבי אלעזר בקיסטרא דקוסטא זברייא שכיזוי.

196. פתח רבי אלעזר ואמר, (שיר השירים ב) כתפוזן בעצי היער וגו'. כתפוזן – זה הקדוש ברוך הוא, שהוא נחמד ומתעטר בגוניו מכל שאר האילנות שאין מי שדומה לו. רשום הוא מן הכל, רשום הוא שאין אחר כמותו.

196. פתוז רבי אלעזר ואמר (שיר השירים ב) כתפוזן בעצי היער וגו'. כתפוזן, דא קודשא בריך הוא, דאיהו זומיד ומתעטר בגונוי מכל שאר אילנין דלא אית דדמי ליה. רשים איהו מכפלא, רשים הוא דלית אזורא כותיה.

197. משום כך בצלו חמדתני. בצלו ולא בצל של אחר. בצלו ולא בצל של שאר הממנים. חמדתני – מתי? מן היום שהיה אברהם בעולם, שהוא נחמד ואהב את הקדוש ברוך הוא באהבה, כמו שנאמר (ישעיה מא) אברהם אהבי. ופריו מתוק לחכי – זה הוא יצחק, שהוא פרי קדוש.

197. בגיני כך בצלו זומדתני. בצלו ולא בצלא אזורא. בצלו ולא בצלא דשאר ממנין. זומדתני, אימתני, מן יומא דהיה אברהם בעלמא דאיהו זומיד ורוזים ליה לקודשא בריך הוא באהבה כמא דאת אמר, (ישעיה מא) אברהם אהבי. ופריו מתוק לזוכי, דא הוא יצחק דאיהו איבא קדישא.

198. דְּבַר אַחַר בְּצִלוֹ זִמְדַתִּי וַיִּשְׁבַּתִּי – זֶה יַעֲקֹב. וּפְרִיז מִתּוֹק לְזֹכְרִי – זֶה יוֹסֵף הַצַּדִּיק שְׁעָשָׂה פְרוֹת קְדוּשִׁים בְּעוֹלָם, וְעַל זֶה כְּתוּב (בְּרַאשִׁית לז) אֱלֹהֵי תְלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. שְׁכַל אוֹתָם הַתּוֹלְדוֹת שֶׁל יַעֲקֹב (יוֹסֵף שֶׁהוּא שְׁעוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת) [נ"א בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק הֵם עוֹמְדִים, שְׁעוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת כְּעֵין כָּלָם] [ד"א שְׁבַטִּים], וּמִשּׁוּם כֵּן נִקְרָא יִשְׂרָאֵל עַל שֵׁם אֶפְרַיִם, שְׁכַתּוֹב (יִרְמִיָּה ל"א) הִבֵּן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם וְגו'.

199. דְּבַר אַחַר כְּתוּבוֹ בְּעֵצֵי הַיַּעַר – זֶה אַבְרָהָם, שְׂדוּמָה לְתַפּוּחַ שְׁמַעְלָה רִיחוֹת, וְנִצְטִין בְּאִמּוּנָה שְׁלֵמָה עַל כָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, וְנִרְשָׁם אֶחָד לְמַעַלָּה וְנִרְשָׁם אֶחָד לְמַטָּה, שְׁכַתּוֹב אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם.

200. מֶה הַטַּעַם הָיָה אֶחָד? שְׁלֵא הָיָה אַחַר בְּעוֹלָם שְׁעָלָה לְאִמּוּנַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּרַט לוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזַקְיָה, וְהָיָה כְּתוּב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְזָן אָמַר לוֹ, עַד כְּעַת הֵם לֹא הָיוּ בְּדַרְגּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת שֶׁהַתַּעֲטָר בָּהֶם אַבְרָהָם.

201. אַחַר כֵּן אָמַר לוֹ, עוֹד שְׁמַעְתִּי, שְׁלֵא נִקְרָא אַבְרָהָם אֶחָד עַד שֶׁהַתַּעֲלָה בִּיצְחָק וַיַּעֲקֹב. בֵּינָן שֶׁהַתַּעֲלָה בִּיצְחָק וַיַּעֲקֹב וְהָיָה שְׁלֵשֶׁתָם אֲבוֹת הָעוֹלָם, אִם נִקְרָא אַבְרָהָם אֶחָד. וְאִם הוּא תַפּוּחַ בְּעוֹלָם, מִצֵּין מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ, יִפֶּה אִמְרַתִּי.

202. דְּבַר אַחַר, כְּתוּבוֹ בְּעֵצֵי הַיַּעַר – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. בֶּן דוּדִי – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּצִלוֹ – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. חִמְדַּתִּי וַיִּשְׁבַּתִּי – בַּיּוֹם שֶׁנִּגְלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַר סִינַי וְקִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (שְׁמוֹת כד).

203. וּפְרִיז מִתּוֹק לְחֻכִּי – אֵלּוּ דְבָרֵי הַתּוֹרָה שְׁכַתּוּב בָּהֶם (תְּהִלִּים יט) וּבְמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנִפְתַּח צוּפִים. דְּבַר אַחַר וּפְרִיז מִתּוֹק לְחֻכִּי –

198. דְּבַר אַחַר בְּצִלוֹ זִמְדַתִּי וַיִּשְׁבַּתִּי, דָּא יַעֲקֹב. וּפְרִיז מִתּוֹק לְזֹכְרִי, דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק דְּעָבַד פִּירִין קְדִישִׁין בְּעֻלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בְּרַאשִׁית לז) אֱלֹהֵי תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. דְּכָל אַנּוּן תּוֹלְדוֹת דְּיַעֲקֹב (יוֹסֵף דַּאִהוּ דְּעַבִּיד תּוֹלְדוֹת) (נ"א בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק קִימִי, דְּעַבִּיד תּוֹלְדוֹת כְּעֵין כְּלָהוּ) (ד"א ל"ג שְׁבַטִּים), וּבְגִין כֵּן אֶקְרוּן יִשְׂרָאֵל עַל שְׁמַא דְּאֶפְרַיִם דְּכְתִיב, (יִרְמִיָּה ל"א) הִבֵּן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם וְגו'.

199. דְּבַר אַחַר כְּתוּבוֹ בְּעֵצֵי הַיַּעַר. דָּא אַבְרָהָם. דְּדָמִי לִיהָ לְתַפּוּחַ דְּסַלִּיק רִיזוּן (דָּף פה ע"ב) וְאִתְרַשִׁים בְּמַהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא עַל כָּל בְּנֵי דְרִיָּה, וְאִתְרַשִׁים זוּד לְעִילָא, וְאִתְרַשִׁים זוּד לְתַתָּא דְּכְתִיב (יחזקאל ל"ג כ"ד) אֶזְוַד הָיָה אַבְרָהָם.

200. מַאי טַעְמָא הוּא אֶזְוַד. דְּלֹא הוּא אֶזְוַד בְּעֻלְמָא דִּי סַלִּיק לְמַהִימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִי אִיהוּ. אָמַר לִיהָ רַבִּי זִזְקִיָּה וְהָא כְּתִיב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּזוּרָן. אָמַר לִיהָ עַד כְּעַן אַנּוּן לֹא הָיוּ בְּדַרְגִּין עֲלִיאִין דְּאִתְעַטְר בְּהוּ אַבְרָהָם.

201. לְבַתֵּר אָמַר לִיהָ תוּ שְׁמַעְנָא דְּלֹא אֶקְרִי אַבְרָהָם אֶזְוַד עַד דְּאִסְתַּלַּק בִּיצְחָק וַיַּעֲקֹב. פִּינּוּ דְּאִסְתַּלַּק בִּיצְחָק וַיַּעֲקֹב (נ"א וְהָא) וְהָיוּ כְּלָהוּ תְלַתְהוּן אַבְהֵן דְּעֻלְמָא כְּדִין אֶקְרִי אַבְרָהָם אֶזְוַד. וּכְדִין הוּא תַפּוּחַ בְּעֻלְמָא רְשִׁים מִכָּל בְּנֵי עֻלְמָא. אָמַר לִיהָ שְׁפִיר קָא אִמְרַתִּי.

202. דְּבַר אַחַר כְּתוּבוֹ בְּעֵצֵי הַיַּעַר דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בֶּן דוּדִי דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּצִלוֹ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. זִמְדַתִּי וַיִּשְׁבַּתִּי, בְּיוֹמָא דְּאִתְגַּלִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל טוּרָא דְּסִינַי וְקִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל אִוְרִייתָא וְאָמְרוּ (שְׁמוֹת כד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

203. וּפְרִיז מִתּוֹק לְזֹכְרִי. אֵלּוּן מַלְיָן דְּאִוְרִייתָא דְּכְתִיב בְּהוּ (תְּהִלִּים יט) וּבְמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנִפְתַּח צוּפִים. דְּבַר אַחַר וּפְרִיז מִתּוֹק לְזֹכְרִי, אֵלּוּן נְשַׁמְתְּהוּן דְּצַדִּיקָא

אלו נשמות הצדיקים שבלן פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא ועומדות עמו למעלה.

204. בא ראה, כל נשמות העולם שהן פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא, בלן אחד בסוד אחד. וכשיורדות לעולם, בלן נפרדות בגנים זכר ונקבה, והן זכר ונקבה מחברות יחד.

205. ובא וראה, תשוקת הנקבה לזכר עושה נפש, ותשוקת הזכר לנקבה עושה נפש. והרצון של תשוקת הזכר לנקבה והתדבקותו בה מוציאה נפש, וכולל תשוקת [משוקתו] הנקבה ונטל אותה. ונכללת התשוקה התחתונה בתשוקה שלמעלה, ונעשית רצון אחד בלי פרוד.

206. ואז [נוטל] כולל הכל נקבה, ומתעברת מן הזכר, והתשוקות של שניהם נדבקות יחד, ועל כן הכל כולל זה עם זה. וכשהנשמות יוצאות, הן יוצאות יחד זכר ונקבה.

207. אחר כך, כיון שיורדות, נפרדות זו לצד זה וזו לצד זה, והקדוש ברוך הוא מוונן אותן אחר כך. והוונן לא נתן לאחר, אלא לקדוש-ברוך-הוא לבדו, שהוא יודע את ווונן לחבר אותם בראוי.

208. אשרי האיש שאזכה במעשיו והולך בדרך האמת כדי שתתחבר נפש בנפש כמו שהיה בתחלה. שהרי אם הוא זוכה במעשיו, זהו אדם שלם בראוי. ומשום כך כתוב ופריו מתוק לחכי, שהוא בתקון מברך שיתברך ממנו העולם, משום שהכל תלוי במעשי האדם אם זוכה ואם לא זוכה.

209. אמר רבי חזקיה (הושע יד) שמעתי, שכתוב (הושע יד) ממני פריה נמצא. הקדוש ברוך הוא אמר לכנסת ישראל, ודאי ממני פריה נמצא. לא כתוב פריי נמצא, אלא פריה. אותה תשוקת הנקבה שעושה נפש ונכללת בכח הזכר, ונכללת נפש בנפש, ונעשות אחת כוללת זו בזו, כפי שאמרנו.

דכלהו איבא דעובדוי הקודשא בריך הוא וקיימי עמיה לעילא.

204. תא וזוי, כל נשמתין דעלמא דאנון איבא דעובדוי הקודשא בריך הוא כלהו זוד ברוך זוד, וכד נזותי לעלמא כלהו מתפרשין בגוונין דכר ונקבא, ואנון דכר ונקבא מוזבין כוזא.

205. ותא וזוי, תיאובתא דנקבא לגבי דכורא עביד נפש. ורעותא דתיאובתא דכורא לגבי נוקבא ואתדבקותא דיליה בה, אפיק נפש וכליל תיאובתא (נ"א תיאובתיה) דנקבא ונטיל לה. ואתכליל תיאובתא תתא בתיאובתא דלעילא ואתעבידו רעותא חדא בלא פירודא.

206. וכדין (נטיל) כליל כלא נוקבא ואתעברת מן דכורא ותיאובתין דתרווייהו מתדבקן כוזא, ועל דא כלא כליל דא ברא. וכד נשמתין נפקין דכר ונקבא כוזא נפקין.

207. לבתר כיון דנזותי מתפרשין דא לסטרא דא ודא לסטרא דא, וקודשא בריך הוא מוונן לון לבתר. ולא אתייהב ווונן לאזורא אלא לקודשא בריך הוא בלחודוי, דאיהו ידע ווונן דלהון לוזבא לון כדקא יאות.

208. זכאה הוא בר נש דזכי בעובדוי ואזיל באורוז קשויט בגין דאתזבר נפש בנפש כמה דהוה מעיקרא, דהא אי זכי בעובדוי דא הוא בר נש שלים כדקא יאות. ובגין כך כתיב ופריו מתוק לזוכי. דהוא בתקוונא מברך לאתברכא מניה עלמא, בגין דכלא בעובדין דבר נש תכלא אי זכי אי לא זכי.

209. אמר רבי חזקיה הכי שמענא דכתיב, (הושע יד) ממני פריה נמצא. קודשא בריך הוא אמר ליה לכנסת ישראל ממני ודאי פריה נמצא. פריי נמצא לא כתיב אלא פריה. ההוא תיאובתא דנקבא דעביד נפש ואתכליל בתוקפא דכורא ואתכליל נפש בנפש ואתעבידו זוד כליל דא ברא כדאמרן. לבתר

לאחר מכן נמצאים שניהם בעולם, ודאי בכח הזכר נמצא פרי הנקבה.

210. דבר אחר, בתשוקת הנקבה נמצא פרי הזכר, שאם לא תשוקת הנקבה לזכר, לא נעשו פרות לעולמים. זהו שבתוב ממני פריך נמצא.

211. ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'. רבי יוסי פתח, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'. את הפסוק הזה בארו החברים. אבל הפסוק הזה הוא בסוד של החכמה, שהרי שנינו, שבעה רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא למעלה, וכלם להודיע את כבוד הקדוש ברוך הוא, וכלם עומדים להודיע את סוד האמונה העליונה.

212. בא ראה, יש רקיע עליון נסתר למעלה מאותם השבעה, וזה הוא הרקיע שמנהיגים ומאיר לכלם, וזה אינו נודע, ועומד בשאלה שלא ידועה, משום שהוא נסתר ועמק, וכלם תמהים עליו. ומשום כך נקרא מ"י, כמו שפרשנו שבתוב (איוב לח) מבטן מי יצא הקרח, ונאמר. וזה הוא הרקיע העליון שעומד על כל אותם השבעה.

213. ויש למטה רקיע שהוא תחתון מכלם ולא מאיר. ומשום שהוא תחתון שלא מאיר, אותו הרקיע שעליהם מתחבר עמו, ושתי האותיות הללו הוא כוללם בתוכו, ונקרא ים, שאותו הרקיע העליון שנקרא מ"י.

214. משום שכל אותם הרקיעים האחרים נעשים נחלים ונכנסים אליו, ואז הוא הים העליון, ועושה פרות ודגים למיניהם. ועל זה אמר דוד (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר זויות קטנות עם גדולות.

215. ועל זה כתוב (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו. מי העיר ממזרח – זה אברהם. צדק יקראהו לרגלו – [נ"א זו שרה. ד"א צדק יקראהו לרגלו וגו'] זה הוא הרקיע התחתון של כל הרקיעים שנעשה ים.

אשתכחו תרווייהו בעלמא, ודא בזוילא דדכורא אשתכחו איבא דנוקבא.

210. דבר אחר בתיאובתא דנוקבא אשתכחו איבא דדכורא. דאי לא תיאובתא דנוקבא לזבי דכורא לא אתעבידו פירין לעלמין דדא הוא דכתיב ממני פריך נמצא:

211. ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'. רבי יוסי פתח (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'. האי קרא אוקמוה זברייא. אבל האי קרא ברזא דזוכמתא איהו. דהא תנינן שבעה רקיעין עבד קודשא בריה הוא לעילא, וכלהו לאשתמודע יקרא דקודשא בריה הוא, וכלהו קיימין לאודעא רזא דמהיבנותא עלאה.

212. תא זוזי, אית רקיעא עלאה סתים לעילא בנייהו דאנון שבעה, ודא הוא רקיעא דדבר לון ונהיר לון לכלהו, ודא לא אתיידע, וקיימא בשאכלתא דלא ידעא, בגין דאיהו סתים ועמיק, וכלא תוהוין עליה, ובגין כך אקרי מ"י, כמה דאוקמוה דכתיב, (איוב לח) מבטן מי יצא הקרח ואתמר, והאי הוא רקיעא עלאה (דף פו ע"א) דקיימא על כל אנון שבעה.

213. ואית לתתא רקיעא דאיהו תתאה מכלהו וכלא נהיר, ובגין דאיהו תתאה דלא נהיר, ההוא רקיעא דעליהו אתזבר ביה, ואלין תרין אתוון כליל לון בגויה ואקרי ים, דההוא רקיעא עלאה דאקרי מ"י.

214. בגין דכל אנון רקיעין אזורנין אתעבידו זוזלין ועאלין לזביה, וכדין איהו ים עלאה ועבד איבין ונניין לזביהו, ועל דא אמר דוד (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר זויות קטנות עם גדולות.

215. ועל דא כתיב, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו. מי העיר ממזרח. דא אברהם. צדק יקראהו לרגלו. [נ"א דא שרה, ד"א צדק יקראהו לרגלו וגו'] דא הוא רקיעא תתאה דכלהו רקיעין דאתעביד ים. יתן

לתן לפניו גוים, מי זה? הוא הרקיע התחתון שאמרנו, שעושה נקמות ומפיל שונאים. ובה השתבט דוד ואמר (תהלים יח) ואיבי נתתה לי ערף ומשנאי אצמיתם. (ישעיה מא)

לפניו גוים. מאן האי, הוא רקיעא תתאה דאמרן דעביר נוקמין ואפיל שונאין. ובהאי אשתבזו דוד ואמר (תהלים יח) ואיבי נתתה לי ערף ומשנאי אצמיתם.

216. יתן לפניו גוים – אלו הם העמים שהיה אברהם רודף אחריהם, והקדוש ברוך הוא היה הורג אותם. [ומלכים ירך, (מה זה ירך? אלא) אלו המלכים שממנים למעלה עליהם. יתן לפניו גוים - אלו העמים שלמטה] ומלכים ירך - אלו הממנים הגדולים שלמעלה. שבאשר הקדוש ברוך הוא עושה דין בעולם [ד"א בעם], הוא עושה דין בכל, במעלה ובמטה.

216. (ישעיה מא) יתן לפניו גוים. אלין אנון עמין דהוה רדיף עליהון אברהם וקודשא בריך הוא הוה קטיל לון. (ומלכים ירד. (מאי ירד אלא) אלין מלכים דממנן לעילא עלייהו. יתן לפניו גוים, אלין עמין דלתתא) ומלכים ירך אלין ממונן רברבן דלעילא. דכד עביר קודשא בריך הוא דינא בעלמא (ד"א בעמא) בכלא עביר דינא בעילא ותתא.

217. (ישעיה מא ג) ירדפם יעבור שלום ארץ ברגליו לא יבוא, (ישעיה מא ג). ירדפם - זה אברהם, שאברהם היה רודף אותם, והקדוש ברוך הוא היה עובר לפניו והורג אותם, שכתוב יעבור שלום. זה הקדוש ברוך הוא שנקרא שלום.

217. ירדפם יעבור שלום ארזו ברגליו לא יבוא. ירדפם דא אברהם. דאברהם הוה רדיף לון, וקודשא בריך הוא הוה עבר קמיה וקטיל לון. דכתיב יעבור שלום דא קודשא בריך הוא דאקרי שלום.

218. ארץ ברגליו לא יבוא, וכי עולה על דעתך שאברהם היה הולך בתוך העננים או בתוך סוסים ומרכב? אלא ארץ ברגליו לא יבוא, שלא היה הולך לפני אברהם לא מלאך ולא שליח, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, שכתוב ארץ ברגליו. מי זה רגליו? אלו המלאכים שתחתיו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (זכריה יד) ועמדו רגליו ביום ההוא וגו'.

218. ארזו ברגליו לא יבוא. וכי סלקא דעתך דהוה אברהם אזיל בגו ענני או בגו סוסון ורתיכין. אלא ארזו ברגליו לא יבוא, דלא הוה אזיל קמיה דאברהם לא מלאכא ולא שליחא אלא קודשא בריך הוא בלחודו דכתיב ארזו ברגליו. מאן רגליו אלין מלאכין דאנון תזוזתוי דקודשא בריך הוא כמא דאת אמר, (זכריה יד) ועמדו רגליו ביום ההוא וגו'.

219. דבר אחר מי העיר ממזרח - בא ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא העיר את העולם להביא את אברהם ולקרב אותו אליו, ההתעוררות הזו משום שעתיד היה לצאת ממנו יעקב ולהעמיד שנים עשר שבטים בלם צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא.

219. דבר אחר מי העיר ממזרח. תא זוזי בשעתא דקודשא בריך הוא אתער עלמא לאייתאה לאברהם ולקרבא ליה לגביה, האי אתערותא בגין דזמין יעקב למיפק מניה ולקיימא תריסר שבטין כלהו זכאין קמיה דקודשא בריך הוא.

220. צדק יקראהו לרגלו, שהקדוש ברוך הוא היה תמיד קורא לו מים שנברא העולם, כמו שנאמר (ישעיה מא) קרא הדרות מראש. ומשום כך, צדק יקראהו ודאי לרגלו

220. צדק יקראהו לרגלו. דקודשא בריך הוא הוה קרי ליה תדיר בן יומא דאתברי עלמא כמא דאת אמר, (ישעיה מא) קורא הדרות מראש, ובגין כך צדק יקראהו ודאי לרגלו, לאתזברא ביה בפורקוזניה

– להתחבר בו בעבודתו ולקרב אותו אליו, כמו שנאמר (שמות יא) העם אשר ברגליך.

221. דבר אחר מי העיר ממזרח – שמשם ראשית האור להאיר. משום שהדרום, אותו החזק של האור שלו הוא מן המזרח. ועל כן, מי העיר – אותו האור של הדרום. ממזרח – משום שהוא נוסע ונזון בראשונה, ותשוקתו של אותו הרקיע העליון לתת למזרח.

222. צדק יקראהו לרגלו – זה המערב, שהוא תמיד קורא לו ולא שוקט, כמו שנאמר (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל, משום שהמערב תמיד מתעורר אליו. יתן לפניו גוים ומלכים ירד, שהרי ממנו מקבל את החזק להכניע את כל אותם העמים של העולם.

223. רבי יהודה אומר (ישעיה מא) מי העיר ממזרח – זה אברהם, שלא נטל התעוררות אל הקדוש ברוך הוא אלא ממזרח. משום שראה את השמש שיוצאת בבקר מצד המזרח, נטל התעוררות לנפשו שהוא הקדוש ברוך הוא. אומר, זה הוא המלך שברא אותי. עבד לו כל היום ההוא. לערב ראה השמש שנסאספ [והלכנה יוצאת] והלכנה מאירה. אומר, זה הוא ודאי ששולט על אותה העבודה שעבדתי כל היום הזה, שהנה נחשף לפניו ולא מאיר. עבד לו כל הלילה ההוא.

224. לבקר ראה שהלכה החשכה והאיר צד המזרח. אומר, ודאי כל אלו יש עליהם מלך ושלט שמנהיג אותם. כיון שראה הקדוש ברוך הוא את תשוקתו של אברהם אליו, אזי התגלה אליו ודבר עמו, שכתוב צדק יקראהו לרגלו, שדבר עמו והתגלה עליו.

225. רבי יצחק פתח (ישעיה מה) דובר צדק מגיד מישרים. כל דברי הקדוש ברוך הוא הם אמת ועושה מישרים. במה הוא עושה מישרים? משום שבאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא היה עומד, והיה

ולקרבא ליה לגביה. כמא דאת אמר, (שמות יא) העם אשר ברגליך.

221. דבר אחר מי העיר ממזרח. דמתמן שרותא דנהורא לאנהרא. בגין דדרום ההוא תוקפא דיכיה מגו מזרח איהו. ועל דא מי העיר ההוא נהורא דדרום. ממזרח, בגין דאיהו נטיל ואתון בקדמיתא, ותיאובתא דההוא רקיעא עלאה למיהב ליה למזרח.

222. צדק יקראהו לרגלו. דא מערב, דאיהו קרי ליה תדיר ולא שכיף כמא דאת אמר (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל. בגין דמערב אתער תדיר לגביה. יתן לפניו גוים ומלכים ירד. דהא מניה קביל תוקפא לאכנעא כל אנן עמין דעלמא.

223. רבי יהודה אומר (ישעיה מא) מי העיר ממזרח, דא אברהם דלא נטיל אתערותא לגבי קודשא בריה הוא אלא ממזרח, בגין דזומא שמישא דנפיק בצפרא מסטרא דמזרח, נטיל אתערותא לגביה דאיהו קודשא בריה הוא. אומר דא הוא מלכא דברא יתני פלז ליה כל ההוא יומא, לרמישא זומא שמישא דאתכניש (וירחא נפקת) וסיהרא נהרא. אומר דא הוא ודאי דשליט על ההוא פולחנא דפלוזית כל האי יומא, דהא אתחושף קמיה ולא נהיר. פלז ליה כל ההוא ליליא.

224. לצפרא זומא דאולא וזשוכא ואתנהיר סטרא דמזרח. אומר ודאי כל אלו מלכא אית עליהו ושלטי דאנהיג לון. כיון דזומא קודשא בריה הוא תיאובתא דאברהם לגביה, כדן אתגלי עלוי ומליל עמיה, דכתוב צדק יקראהו לרגלו. דמליל עמיה ואתגלי עליה.

225. רבי יצחק פתח (ישעיה מה) דובר צדק מגיד מישרים. (דף פו ע"ב) קודשא בריה הוא כל מלוי אנן בקושטא, ועביד מישרים, במה עביד מישרים. בגין דכד ברא קודשא בריה הוא עלמא, לא היה קאים

מתמוטט לכאן ולכאן. אמר הקדוש ברוך הוא לעולם: מה לך שאתה מתמוטט? אמר לו: רבוננו של עולם, איני יכול לעמד, שאין בי יסוד על מה שאתקיים.

והוה מתמוטט להכא ולהכא. אמר ליה קודשא בריך הוא לעלמא, מה לך דאת מתמוטט. אמר ליה, רבוננו של עולם לא יכולנא למיקם דלית בי יסודא על מה דאתקיים.

226. אמר לו: הרי אני עתיד להעמיד בך צדיק אחד שהוא אברהם שיאהב אותי. מיד עמד העולם בקיומו. זהו שבתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אל תקרי בהבראם אלא באברהם. באברהם מתקיים העולם.

226. אמר ליה הא אנא זמין למיקם בך זוד צדיק דאיהו אברהם די ירוזים לי. מיד קאים עלמא בקיומיה דדא הוא דכתיב, (בראשיתב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרא בהבראם אלא באברהם. באברהם מתקיים עלמא.

227. אמר רבי חייא, (ישעיה מה) מגיד משרים, שהנה השיב העולם לקדוש-ברוך-הוא: אותו אברהם עתיד הוא שייצאו ממני בנים שיחריבו את המקדש וישרפו את התורה. [נ"א לצאת ממנו ישמעאל. אמר לו: הנה יצחק! אמר לו: עתיד לצאת ממנו עשו הרשע שיחריב את בית המקדש וישרף התורה.] אמר לו: עתיד אדם אחד לצאת ממנו שהוא יעקב, וייצאו ממנו שנים עשר שבטים כלם צדיקים. מיד התקיים העולם בשבילו. זהו שבתוב מגיד משרים.

227. אמר רבי זוייא (ישעיה מה) מגיד משרים. דהא אתיב ליה עלמא לקודשא בריך הוא ההוא אברהם זמין הוא דיפקון בנייה בגין דיחריבו מקדשא ויחריבו אורייתא. (נ"א לנפקא מניה ישמעאל. אמר ליה הא יצחק, אמר ליה זמין למיפק מניה עשו חייבא דיחריב בי מקדשא ויחריב אורייתא), אמר ליה זמין זוד בר זש למיפק בנייה דאיהו יעקב ויפקון בנייה תריסר שבטין כלהו זכאין. מיד אתקיים עלמא בגיניה דדא הוא דכתיב מגיד משרים.

228. רבי אלעזר אמר, הרי הערנו, וידבר, ויגד, ויאמר – כלם לטעמם מתפרשים. וידבר הוא בגלוי, דרצה חיצונה, שאינה דרצה פנימית כמו אותן הדרגות העליונות. וזהו דבר צדק.

228. רבי אלעזר אמר הא אתערנא וידבר ויגד ויאמר כלהו לטעמייהו מתפרשין. וידבר איהו באתגלוא דרנא לבר, דלא איהו דרנא פנימאה פאנון דרנא עלאין, ודא איהו (ישעיה מה) דובר צדק.

229. ויגד, הוא רמז לדרגה פנימית עליונה ששולטת על הדבור, וזהו מגיד משרים. מי המשרים? זו הדרגה העליונה שיעקב שרוי בה. זהו שבתוב (תהלים צט) אתה כוננת משרים. ומשום כך בכתוב מגיד ולא כתוב דובר.

229. ויגד איהו רמז לדרנא פנימאה עלאה דשקלא על דבור, ודא הוא מגיד משרים. מאן משרים דא דרנא עלאה דיעקב שרייא ביה דדא הוא דכתיב, (תהלים צט) אתה כוננת משרים. ובגין כך מגיד כתיב, ולא כתיב דובר.

230. אמר רבי יצחק, והרי בכתוב (דברים ד) ויגד לכם את בריתו? אמר לו, כך הוא ודאי, היא הדרגה ששולטת על התחתונה שהיא דבר צדק, והכל [בה] הוא [נ"א לשהל הפרי] להתבונן [יש] פאן. בא ראה, שאף על גב שהדבור הוא תחתון, אל תאמר שאינו עליון, אלא ודאי הדבור הוא מלא מן

230. אמר רבי יצחק והא כתיב, (דברים ד) ויגד לכם את בריתו. אמר ליה הכי הוא ודאי איהו דרנא דשקלא על תתאה דאיהו דובר צדק. לאשתלא זכלא (בה) איהו (נ"א איבא) לאסתכלא (איכא) הכא. (נ"א אתיא) תא זזוי, דאף על גב דדבור איהו תתאה, לא תימא דלא עלאה

הכל והוא דרגה עליונה, וסימן לדבר – (שם לב) כי לא דבר רק הוא מכאן.

231. רבי אלעזר היה הולך לבית חמיו, והיו עמו רבי חייא ורבי יוסי ורבי חזקיה. אמר רבי אלעזר, הנה ראיתי שהתעוררות של מעלה אינה אלא בשמתעורר למטה, שהרי ההתעוררות של מעלה תלויה בתשוקה של מטה [הדבר].

232. פתח ואמר, (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. זו היא ההתעוררות של מטה כדי לשלט. אמר דוד, אלהים אל דמי לך, להעיר אל העליון ולהתחבר אל הימין.

233. מה הטעם? משום (שם) כי הנה אויבך יהימין וגו'. [וכתוב] כי נועצו לב יחדו עליך ברית יברתו. ומשום כך, אלהים אל דמי לך להעיר כלפי מעלה, שהרי אז מתעורר הימין וקושר אותה עמה, וכאשר נקשרת בימין, אז נשברים השונאים, שכתוב (שמות טו) ימינה ה' נאדרי בכח ימינה ה' תרעץ אויב.

234. ובא וראה, בשעה שהתחברו כל אותם המלכים להלחם בקרב על אברהם, התיעצו להעבירו מן העולם, וכיון ששלטו בלוט בן אחיו של אברהם, מיד הלכו, שכתוב ויקחו את לוט ואת רבשו בן אחי אברהם וילכו. מה הטעם? משום שדמותו של לוט היתה דומה לאברהם, ומשום כך וילכו, שכל אותו הקרב היה בשבילו.

235. מה הטעם? משום שאברהם היה מוציא את בני העולם מעבודה זרה ומכניס אותם לעבודת הקדוש ברוך הוא. ועוד, הקדוש ברוך הוא העיר אותם בעולם כדי לגדל את שמו של אברהם בעולם ולקרב אותו לעבודתו.

236. וסוד הדבר – פיון שאברהם התעורר לרדף אחריהם, אז אלהים אל דמי לך, עד שהכל נקשר לאברהם. וכשהכל נקשר

איהו, אלא ודאי דבור מלייא איהו מכלא ודרגא עלאה איהו. וסימניה (דברים לז) כי לא דבר רק הוא מכאן.

231. רבי אלעזר היה אויל לבי חמיו, והיו עמו רבי חייא ורבי יוסי ורבי חזקיה. אמר רבי אלעזר הא זמניא דאתערותא דלעילא לאו איהו אלא כד אתער לתתא, דהא אתערותא דלעילא בתיאובתא דלתתא תלייא (מלתא).

232. פתח ואמר, (תהלים פג) אלהים על דמי לך אל תזרש ואל תשקוט אל. דא הוא אתערותא דלתתא בגין לשלטאה. אמר דוד, אלהים אל דמי לך, לאתערא לגבי עלאה וקאתזברא גבי ימינא.

233. מאי טעמא בגין (תהלים פג) כי הנה אויבך יהימין וגו' (וכתיב) כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יברתו, ובגין כך אלהים אל דמי לך לאתערא לגבי עילא, דהא כדן אתערת ימינא וקטירת לה בהדה. וכד אתקשרת בימינא כדן אתבר שניאין דכתיב (שמות טו) ימינה י' נאדרי בכח ימינה י' תרעץ אויב.

234. ותא זוזי בשעתא דאתזברו כל אנון מלכין לאנזוא קרבא עליה דאברהם, אתייעטו לאעברא ליה מן עלמא, וכיון דשלטו בלוט בר אזוה דאברהם מיד אזלו, דכתיב ויקחו את לוט ואת רבשו בן אזוי אברהם וילכו. מאי טעמא, בגין דדיוקניה דלוט הוה דמי לאברהם, ובגין כך וילכו, דכל ההוא קרבא בגיניה הוה.

235. מאי טעמא בגין דהוה אברהם אפיק בני עלמא מפולזנא נוכראה ואעיל לון בפולזנא דקודשא בריה הוא. ותו קודשא בריה הוא אתער לון בעלמא בגין לגדלא שמו דאברהם בעלמא ולקרבא ליה לפולזניה.

236. ורזא דמלה פיון דאברהם אתער למרדף אבתרייהו כדן אלהים אל דמי לך עד דאתקשר כלא באברהם, וכד אתקשר כלא באברהם כדן אתברו

פלהו מלכין מקמייה פדקא אמרן דכתיב ימינה יי תרעץ אויב וגו':

237. ומלכי צדק מלך שלם הוציא לזום ויין. רבי שמעון פתחו ואמר (תהלים עו) ויהי בשלם סיכו וגו'. בא ראה, כשעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, הוציא שלהבת אחת של המאור של הניצוץ הקשה, ונשף רוח ברוח חשוכה ושורפת. והוציא מתוך צדדי התהום טפה אחת, וחבר אותם יחד, וברא בהם את העולם.

238. אותה השלהבת עלתה והתעטרה בשמאל, ואותה הטפה עלתה והתעטרה בימין. עלו אחד עם אחד, החליפו מקומות, זה לצד זה וזה לצד זה. זה שירד עלה, וזה שעלה ירד.

239. נקשרו זה עם זה ויצאה מביניהם רוח שלמה, ואז אותם שני הצדדים נעשו אחד, ונתנה ביניהם [הרוח] והתעטרו האחד עם האחד. ואז נמצא שלום למעלה ושלום למטה, והדרגה התקיימה.

240. התעטרה ה"א עם וא"ו, וא"ו עם ה"א, ואז עלתה ה"א ונקשרה בקשר שלם. ואז ומלכי צדק מלך שלם. מלך שלם הוא ודאי מלך ששולט בשלמות. מתי הוא מלך שלם? ביום הכפורים, כשכל הפנים מאירות.

241. דבר אחר ומלכי צדק – זה העולם האחרון. מלך שלם – זה העולם העליון. שהתעטר אחד עם אחד בלי פרוד שני עולמות יחד, ואפלו העולם התחתון הוא הכל, והוא דבר אחד. הוציא לחם ויין – שבו שני אלו. והוא כהן לאל עליון – משמש

237. ומלכי צדק מלך שלם הוציא לזום ויין. רבי שמעון פתחו ואמר (תהלים עו) ויהי בשלם סיכו וגו'. תא וזוי כד סליק ברעותא דקודשא בריה הוא למברי עלמא זוד שלהובא דבוצינא דקרדינותא. ונשף זיקא בזיקא וזשכאת ואוקידת. ואפיק מגו (דף פז ע"א) סטרי תהומא זוד טיף וזובר לון כוזר וברא בהו עלמא.

238. ההוא שלהובא סליק ואתעטרא בשמאלא, והוא טיף סליק ואתעטר בימינא, סלקו זוד כוזר אזולפו הוכתי דא לסטרא דא ודא לסטרא דא, דזוזית סליק ודסליק זוזית.

239. אתקטרו דא בדא, נפיק מבינייהו רוזן שלים. כדון אנון תרין סטרין אתעבידו זוד ואתייהיב בינייהו ואתעטרו זוד כוזר. כדון אשתכוז שלם לעילא ושלם לתתא, ודרגא אתקיים.

240. אתעטרת ה"א בוא"ו וא"ו בה"א, כדון סלקא ה"א ואתקשרא בקשורא שלים. כדון ומלכי צדק מלך שלם. מלך שלם ודאי מלך איהו דשליט בשלימו, אימתי איהו מלך שלם ביומא דכפורי דכל אנפין נהירין. (דבר אחר מלכי צדק מלך שלם, אמר רבי שמעון בעא קודשא בריך הוא למיפק כהונתא משם כמא דאת אמר ברוך אברם לאל עליון, כיון דאקדים ברכתא דאברהם לברכתא דמריה, אמרו ליה אברהם וכי מקדימין ברכתא דעבדא לברכתא דמריה, מיד אתיהיבת כהונתא לאברהם דכתיב, (תהלים קי) נאם יי לאדני שב לימיני. וכתיב בתריה נשבע יי ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק, דכתיב והוא כהן לאל עליון, ואין זרעו כהן)

241. דבר אזור ומלכי צדק. דא עלמא בתרא. מלך שלם, דא עלמא עלאה. דאתעטר זוד כוזר בלא פירודא תרין עלמין כוזר, ואפילו עלמא תתאה כלא הוא. וזוד מלה איהו. הוציא לזום ויין דתרי אלין ביה. והוא כהן לאל עליון משמש עלמא לכול עלמא. והוא

עולם נגד עולם. והוא כהן – זה הימין. לאל עליון – העולם העליון, ומשום כך צריך הכהן לברך את העולם.

כהן דא ימינא. לאל עליון עלמא עלאה. ובגין כך בעי כהנא לברכא עלמא.

242. בא ראה, הברכות נוטל העולם התחתון הזה, פשמתחבר עם הכהן הגדול, ואז וברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון. כך זה ודאי. כמו בן צריך הכהן למטה לקשר קשרים ולברך את המקום הזה, כדי שיתקשר הימין לקשר שני עולמות יחד.

242. תא זוזי, ברכאן (ד"א ל"ג כד) גטיל האי עלמא תתאה כד אתזובר ככהנא רבא פדין ויברכהו ויאמר ברוך אברם (וגו) לאל עליון הכי הוא ודאי. כזוונא דא בעי כהנא לתתא לקשרא קשרין ולברכא האי דוכתא בגין דיתקשר בימינא לאתקשרא תרין עלמין כוזר.

243. ברוך אברם – סוד הדבר הוא תקון הברכות. ברוך אברם – כמו שאמרנו, ברוך אתה. לאל עליון – ה' אלהינו. קנה שמים וארץ – מלך העולם. והפסוק הזה הוא סוד הברכות. (ומשום כך) ויברכהו מיתתא לעילא. וברוך אל עליון (אשר מגן צריך בידך). מעילא לתתא. ויתן לו מעשר מכל לאתדבקא באתר דקשורא אתקשר לתתא.

243. ברוך אברם רזא דמלה תקוונא דברכאן איהו. ברוך אברם כמה דאמרינן ברוך אתה. לאל עליון. יי אלהינו. קונה שמים וארץ. מלך העולם. והאי קרא רזא דברכאן איהו. (ובגין כך) ויברכהו מיתתא לעילא. וברוך אל עליון (אשר מגן צריך בידך). מעילא לתתא. ויתן לו מעשר מכל לאתדבקא באתר דקשורא אתקשר לתתא.

244. בעודם הולכים פגש בהם רבי ייסא ויהודי אחד עמו. והיה אותו היהודי אומר, (שם כה) לדוד אליך ה' נפשי אשא. לדוד, וכי למה לא כתוב מזמור לדוד או לדוד מזמור?

244. עד דהוו אילי, אערע בהו רבי ייסא וזר יודאי בהדיה. והוה אמר והוא יודאי (תהלים כה) לדוד אליך יי נפשי אשא. לדוד. וכי אמאי לא פתיב מזמור לדוד או לדוד מזמור.

245. אלא בשביל דרגתו אמר דוד את התשבחת שאמר בשבילו. אליך ה' נפשי אשא, אליך ה' למעלה. נפשי, מי זו נפשי? [אשא] זה דוד, [הוא] הדרגה הראשונה שאמרנו. אשא – אעלה, כמו שנאמר (שם קכא) אשא עיני אל הקרים. משום שדוד היה משתדל כל ימיו להעלות את דרגתו להתעטר למעלה ולהתקשר שם בקשר שלם בראוי.

245. אלא בגין דרגיה קאמר לדוד תושבוחתא דאמר בגיניה אליך יי נפשי אשא. אליך יי לעילא. נפשי, מאן נפשי, (אשא) דא דוד (הוא) דרגא קדמאה דקאמרו. אשא, אסלק. כמה דאת אמר, (תהלים קכא) אשא עיני אל הקרים. בגין דכל יומיו דדוד הוה משתדל לסלקא דרגיה לאתעטרא לעילא ולא אתקשרא תמן בקשורא שלים כדקא יאות.

246. כמו בן (שם קג) לדוד ברכי נפשי את ה'. משום דרגתו אמר. ומה אמר ברכי נפשי את ה'? את – להתקשר בקשר למעלה. וכל קרבי, מי הם קרבי? אלו שאר חיות השדה שנקראות קרבים, כמו שנאמר (שיר ה) ומעי המו עליו. דבר אחר ברכי נפשי – בשבילו הוא אמר. את ה' – זו שלמות הכל. את ה' – הכלל של הכל.

246. כזוונא דא (תהלים קג) לדוד ברכי נפשי את יי בגין דרגיה קאמר, ומאי אמר ברכי נפשי את יי. את לאתקשרא בקשורא לעילא. וכל קרבי, מאן קרבי. אלן שאר זיוון ברא. דאקרון קרבים כמה דאת אמר, (שיר השירים ה) ומעי המו עליו. דבר אזור ברכי

נְפִשִׁי, בְּגִינִיהָ קָאָמַר. אֵת יִי דָא שְׁלִימוּ דְכֻלָּא, אֵת יִי כֻלָּא דְכֻלָּא.

247. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יִיסָא, רְאִיתִי אוּתְרָךְ שְׁבָאֲתָ עִם הַשְּׂכִינָה וְהַתְּחַבְּרָתָ. אָמַר לוֹ, כִּדְ זֶה וּדְאִי. וְשָׁלַשׁ פְּרָסָאוֹת שֶׁהִלְכְתִי עִמָּה וְאָמַרְהָ לִי כַּמָּה דְבָרִים מְעָלִים, וְאֲנִי שְׁמַרְתִּי אוֹתָם לַיּוֹם הַזֶּה, וְלֹא יָדַעְתִּי שֶׁהוּא הַמְּאֹד שְׁמַאִיר כְּמוֹ שְׂרָאִיתִי כְּעַתָּה.

247. אָמַר לִיהִ רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יִיסָא זֻמְיָנָא כִּיף דְהָא עִם שְׂכִינְתָא קָאֲתִית וְאֲתוּזְבְּרָת. אָמַר לִיהִ הִכִּי הוּא וּדְאִי, וְתִלְתַּת פְּרָסִי הוּא דְאֵילָנָא בְּהַדְרִיהָ וְאָמַר לִי כַּמָּה מְלִי מְעַלְיָתָא וְאֲנָא אֲגִירָנָא לִיהִ לְיוֹמָא דָא וְלֹא יָדַעְנָא דְאִיהוּ בּוֹעִינָא דְנִהִיר כְּדוּזְמִינָא הַשְּׂתָא.

248. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְיִהוּדִי הַהוּא, מַה שְׁמַךְ? אָמַר לוֹ, יוֹעֵזֶר. אָמַר לוֹ, יוֹעֵזֶר וְאֶלְעָזָר [דְּכַר אֶחָד] יוֹשְׁבִים יַחַד. יֵשְׁבוּ עַל סֵלַע אֶחָד בְּשָׂדֵה הַהוּא. פָּתַח אוֹתוֹ הַיְהוּדִי וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵג) אֲנָכִי אֲנָכִי הוּא מִחָה מִחָה פְּשְׁעִיךָ לְמַעַנִי וְחַטָּאתֶיךָ לֹא אֲזַכֵּר. מַה הַטַּעַם פְּעָמִים אֲנָכִי אֲנָכִי.

248. אָמַר לִיהִ רַבִּי אֶלְעָזָר לְהַהוּא יוּדְאִי מַה שְׁמִיךָ, אָמַר לִיהִ יוֹעֵזֶר. אָמַר לִיהִ יוֹעֵזֶר וְאֶלְעָזָר (מִלְהָ חֲדָא) יְתִיבֵן כְּפִזְדָּא, יְתִבּוּ גַבֵּי זוּד טַנְרָא (דָּף פִּז ע"ב) בְּהַהוּא זֻקְלָא. פָּתַחוּ הַהוּא יוּדְאִי וְאָמַר (יִשְׁעִיָּה מֵג) אֲנָכִי אֲנָכִי הוּא מוּזָזָה פְּשְׁעִיךָ לְמַעַנִי וְחַטָּאתֶיךָ לֹא אֲזַכֵּר. מַאי טַעְמָא תְרִי זְמִינִי אֲנָכִי אֲנָכִי.

249. אֵלָּא אֶחָד בְּסִינִי, וְאֶחָד בְּשַׁעָה שְׁבָרָא אֵת הָעוֹלָם, שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת כ) אֲנָכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. זֶה הוּא בְּסִינִי. וְאֶחָד בְּשַׁבְּרָא אֵת הָעוֹלָם, שְׁכַתּוֹב (יִשְׁעִיָּה מֵה) אֲנָכִי עֲשִׂיתִי אַרְץ וְאָדָם עֲלֶיהָ בְּרָאתִי. הוּא כְּדִי לְהִרְאוֹת שְׂאִין פְּרוּד בֵּין מַעְלָה וּמַטָּה.

249. אֵלָּא זוּד בְּסִינִי וְזוּד בְּשַׁעָתָא דְבְּרָא עֲלָמָא, דְכַתְּיֵב (שְׁמוֹת כ) אֲנָכִי יִי אֱלֹהֶיךָ דָּא הוּא בְּסִינִי. וְזוּד כְּדִי בְּרָא עֲלָמָא דְכַתְּיֵב, (יִשְׁעִיָּה מֵה) אֲנָכִי עֲשִׂיתִי אַרְץ וְאָדָם עֲלֶיהָ בְּרָאתִי. הוּא, בְּגִין לְאִזְזוּתָא דְלֹא הָוִי פִירוּדָא בֵּין עֵילָא וְתַתָּא.

250. מִחָה פְּשְׁעִיךָ, לֹא כְּתוּב מְעַבִּיר פְּשְׁעִיךָ אֵלָּא מוּזָזָה. בְּגִין דְלֹא יִתְזַזְזוּן לְעַלְמִין. מַאי לְמַעַנִי, בְּגִין אֲנִין רְזוּמִין דְתַלְמִין בִּי דְכַתְּיֵב, (דְּבָרִים ד) כִּי אֵל רְחוּם רְחוּם יִי אֱלֹהֶיךָ וְגו'.

250. מוּזָזָה פְּשְׁעִיךָ. מְעַבִּיר פְּשְׁעִיךָ לֹא כְּתִיב, אֵלָּא מוּזָזָה. בְּגִין דְלֹא יִתְזַזְזוּן לְעַלְמִין. מַאי לְמַעַנִי, בְּגִין אֲנִין רְזוּמִין דְתַלְמִין בִּי דְכַתְּיֵב, (דְּבָרִים ד) כִּי אֵל רְחוּם יִי אֱלֹהֶיךָ וְגו'.

251. דְּבַר אֲזַר מוּזָזָה פְּשְׁעִיךָ לְמַעַנִי. תָּא זְוִי (לְעִיל פִּד ב) זְוִיבִי עֲלָמָא עֲבָדִין פְּגִימוּתָא לְעֵילָא, דְכַד אֲנִין זְוִיבִין סְלִקִין רְזוּמִין וְנִהִירוּ עֲלָאָה וְנִיִּיקוּ דְבְּרַכָּאן לֹא גְזוּזִית לְתַתָּא, וְהֵא דְרָגָא לֹא גְטִיל בְּרַכָּאן דְלְעֵילָא לְיַנְקָא לְתַתָּא. וּבְגִין כִּי לְמַעַנִי בְּגִין דְלֹא יִתְבַּנְּעוּן בְּרַכָּאן לְיַנְקָא (לִיהִ) לְכֻלָּא.

251. דְּבַר אֲזַר מוּזָזָה פְּשְׁעִיךָ לְמַעַנִי. תָּא זְוִי (לְעִיל פִּד ב) זְוִיבִי עֲלָמָא עֲבָדִין פְּגִימוּתָא לְעֵילָא, דְכַד אֲנִין זְוִיבִין סְלִקִין רְזוּמִין וְנִהִירוּ עֲלָאָה וְנִיִּיקוּ דְבְּרַכָּאן לֹא גְזוּזִית לְתַתָּא, וְהֵא דְרָגָא לֹא גְטִיל בְּרַכָּאן דְלְעֵילָא לְיַנְקָא לְתַתָּא. וּבְגִין כִּי לְמַעַנִי בְּגִין דְלֹא יִתְבַּנְּעוּן בְּרַכָּאן לְיַנְקָא (לִיהִ) לְכֻלָּא.

252. כְּמוֹ כֵּן, (שֵׁם לֵב) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא. לְהִרְאוֹת שְׂאִין פְּרוּד בֵּין מַעְלָה וּמַטָּה, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר.

252. כְּמוֹזְנָא דָּא (דְּבָרִים לֵב) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא. לְאִזְזוּתָא דְלֹא הָוִי פִירוּדָא בֵּין עֵילָא וְתַתָּא כַּמָּה דְאֲתָמַר.

253. בא ראה, כמו זה כשנמצאים צדיקים בעולם, מתעוררות ברכות לכל העולמות. כיון שבא אברהם, התעוררו ברכות לעולם, שבתוב ואברכה והיה ברכה. מה זה והיה ברכה? רמז שימצאו בגללו ברכות למעלה ומטה, שבתוב ונברכו בך וגו', וכתוב ואברכה מברכך.

254. בא יצחק והודיע לכל שיש דין ויש דין למעלה להפרע מן הרשעים, והוא עורך את הדין בעולם כדי שיראו מהקדוש ברוך הוא כל בני העולם. בא יעקב ועורר רחמים בעולם, והשלים את האמונה בעולם כראוי.

255. בימי אברהם מה כתוב? ומלכי צדק מלך שלם. שהתעטר הכסף במקומו, ואז נמצא מלך שלם ללא פגם כלל. הוציא לחם ויין – שהוציא מזונות וברכות לעולמות כלם כראוי. הוציא לחם ויין – שלא ימנעו הברכות מכל העולמות. הוציא – כמו שנאמר תוצא הארץ מהדרגות שלמעלה מוציא מזונות וברכות לכל העולמות.

256. והוא כהן לאל עליון – שהכל נמצא בשלמות עליונה כראוי. להראות, כמו שהרשעים עושים פגם בעולם ומונעים ברכות, כך גם בשביל הצדיקים באות ברכות לעולם, ובגללם מתברכים כל בני העולם.

257. ויתן לו מעשר מכל, מה זה מעשר מכל? מאותם הברכות שיוצאות מכל, משום שהוא המקום שכל הברכות שיוצאות לעולם יוצאות משם. דבר אחר ויתן לו מעשר מכל – הקדוש ברוך הוא נתן לו מעשר, ומה הוא? זו הדרגה שכל פתחי האמונה והברכות של העולם עומדות בה, והיא מעשר, והיא אחת מעשרה, והיא עשרה ממאה. מכאן והלאה נכנס אברהם בקיים שלמעלה כראוי. אמר לו רבי אלעזר, יפה אמרת.

253. תא וזוי, כגוונא דא כד אשתכחו זכאין בעלמא אתער ברכאן לעלמין כלהו. כיון דאתא אברהם אתער ברכאן לעלמא דכתיב ואברכה והיה ברכה. מאי והיה ברכה. רמז דישתכחוון בגיניה ברכאן לעילא ותתא דכתיב בך וגו' וכתוב ואברכה מברכך.

254. אתא יצחק אודיע לכלא דאית דין ואית דין לעילא לאתפרעא מרשיעא, ואיהו אתער דינא בעלמא בגין דידזלוון ליה לקודשא בריה הוא כל בני עלמא. אתא יעקב ואתער רחמי בעלמא ואשלים מהימנותא בעלמא כדקא וזוי.

255. ביומי דאברהם מה כתיב ומלכי צדק מלך שלם, דאתעטר כרסיא בדוכתיה, וכדין אשתכוון מלך שלם בלא פגמו כלל. הוציא לחם ויין דאפיק מזונין לעלמין כלהו כדקא וזוי. הוציא לחם ויין דלא אתמנעו ברכאן מפלהו עלמין. הוציא כמא דאת אמר, (בראשית א) תוצא הארץ מדרגין דלעילא אפיק מזונין וברכאן לעלמין כלהו.

256. והוא כהן לאל עליון דאשתכוון כלא בשלמינו עלאה כדקא וזוי. לאתזוזאה כמה דזוייביא עבדי פגמו בעלמא ומנעי ברכאן. הכי נמי בגין זכאין אתיין (אתחזיאן) ברכאן לעלמא, ובגיניהו אתברכאן כל בני עלמא:

257. ויתן לו מעשר מכל. מאי מעשר מכל מאזון ברכאן דנפקי מכל. בגין דאיהו אתר דכל ברכאן דגזוהי לעלמא מתמן נפקי. דבר אזור ויתן לו מעשר מכל. קודשא בריה הוא יהב ליה מעשרא. ובמאן איהו דא דרגא דכל פתוון דמהימנותא וברכאן דעלמא ביה קיימי ואיהו מעשר ואיהו זוד מעשרה ואיהו עשרה ממאה. מכאן ולהלאה עאל אברהם בקיימא דלעילא כדקא וזוי. אמר ליה רבי אלעזר שפיר קא אמרת.

258. אמר לו רבי אלעזר, מה מעשיך? אמר לו, מלמד תינוקות במקומי. כעת בא רבי יוסי מכפר חנני לעיר, וסלקו אותם מאצלי, והושיבו אותם אצלו. והיו נותנים לי כל בני העיר שָׁכר כמו אותו הזמן שהתינוקות היו אצלי, והסתכלתי בעצמי שלא ראוי לי להנות מהם בחנם, והשפרתי עצמי עם החכם [ההוא] הזה. אמר רבי אלעזר, באן צריך את הברכות של אבא.

259. קמו. הלכו לפני רבי שמעון [אמר קד], והיה יושב ולומד כל יום לפני רבי שמעון. ויום אחד היה עסוק בנטילת ידיים לפניו. אמר, כל מי שלא נוטל ידיו בראוי, אף על גב שנגענש למעלה – נגענש למטה. ומה ענשו למטה? שגורם לעצמו עני. כמו שענשו בך – כד זוכה מי שנוטל ידיו בראוי, שגורם לעצמו ברכות שלמעלה, ששורות הברכות על ידו בראוי ומתברך בעשר.

260. אחר כך הקדים רבי שמעון, וראה אותו שנוטל ידיו במים, ונוטל ידיו בשעור רב של מים. אמר רבי שמעון, מלא ידיו מברכותיך. וכך היה. מאותו היום והלאה התעשר ומצא אוצר, והיה עוסק בתורה ונותן מזון לעניים כל יום, והיה שמח עמהם, ומסביר להם בפנים מאירות. קרא עליו רבי שמעון, (ישעיה מא) ואתה תגיל בה' בקדוש וגו'.

261. אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם וגו'. רבי יהודה פתח, (שיר ז) אני לדודי ועלי תשוקתו. הרי פרושה, אבל בהתעוררות שלמטה תמצא ההתעוררות שלמעלה, שהרי אין מתעורר למעלה עד שמתעורר למטה, והברכות שלמעלה לא נמצאות אלא במה שיש בו ממש, ואינו ריקן.

262. מנין לנו? מאשת עובדיהו שאמר לה אלישע (מלכים ב ד) הגידי לי מה יש לך בבית. שהרי הברכות שלמעלה אינן שורות על שלחן ריק ולא במקום ריק. מה כתוב?

258. אמר ליה רבי אלעזר מאי עובדתך, אמר ליה קרינא דרדקי באתרי, השתא אתא רבי יוסי הכפר זוגין למתא וסליקו לון מנגבאי ואותבו לון לגביה. והו זבין לי כל בני מתא אנרא פההוא זמנא דרדקי הו גבאי. ואסתכלנא בנפשאי דלא אתווי לי לאתהני מנייהו למנגנא, ואגרינא גרמאי בהדי דהאי זוכים. אמר רבי אלעזר ברכאן דאבא אצטריכו הכא.

259. קמו. אתו קמיה דרבי שמעון (לבתר), והוה יתיב ולעי כל יומא קמיה דרבי שמעון. ויומא זוד הוה עסיק בנטילת ידיים קמיה. אמר כל מאן דלא נטיל ידיו כדקא יאות, אף על גב דאתענש לעילא אתענש לתתא, ובאי עונשיה לתתא, דגרים ליה לגרמיה מספנותא. כמה דעונשיה פה, הכי הוא זכי מאן דנטיל ידיו כדקא יאות דגרים לגרמיה ברכאן דלעילא דשראן ברכאן על ידיו כדקא יאות, ואתברך בעותרא. (דף פח ע"א)

260. לבתר אקדים רבי שמעון זומא ליה דאנטל ידיו במינא ונטיל לון בשיעורא סגיא דמיין. אמר רבי שמעון מלא ידיו מברכותיך. וכך הוה, מההוא יומא ולהלאה אתעטר ואשכח סימא והוה לעי באורייתא והיב מזנא למסכני כל יומא, והוה זודי עמהון ומסבר לון אנפין גהירין. קרא עליה רבי שמעון (ישעיה מ"א) ואתה תגיל בני בקדוש וגו' (חסר)

261. אזור הדברים האלה היה דבר יי אל אברהם וגו'. רבי יהודה פתח (שיר השירים ז) אני לדודי ועלי תשוקתו. הא אוקמוה, אבל באתערוותא דלתתא אשתכח אתערוותא לעילא, דהא לא אתער לעילא עד דאתער לתתא. וברכאן דלעילא לא משתכחי אלא במה דאית ביה ממשא וכלאו איהו ריקניא.

262. מנלן מאשת עובדיהו דאמר לה אלישע (מלכים ב ד) הגידי לי מה יש לך בבית. דהא ברכאן דלעילא לא שריין על פתורא ריקניא ולא באתר ריקניא. מה כתיב והאמר אין לשפזתך כל בבית כי אם אסוף

ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסודך שמן. מה זה אסודך? אלא אמרה לו, השעור של השמן הזה אינו אלא כדי משיחת אצבע קטנה.

263. אמר לה, נחמתני, שהרי לא ידעתי איך ישרו הברכות שלמעלה במקום ריק, אבל עכשו שיש לך שמן, זהו מקום שימצאו בו ברכות. מנין לנו? שכתוב (תהלים קלג) בשמן הטוב וגו'. ובסופו מה כתוב? (שם) כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. ובמקום הזה שורות הברכות. [ונתבאר].

264. ואם תאמר, (שם) בטל חרמון שירד על הררי ציון, ולא כתוב שמן אלא טל? אלא הוא שמן והוא טל. אותו הטל הוא שהטיל הקדוש ברוך הוא מהשמן העליון. שאותו השמן יוצא לצד הימין.

265. שנים הם – יין ושמן, והלכו לשני צדדים – היין לצד שמאל, והשמן לצד ימין. ומצד הימין יוצאות ברכות לעולם, ומשם נמשחת המלכות הקדושה. ומשום שהשמן היה נתקן למטה בראשונה, השמן מזמן למעלה הרקת הברכות.

266. בא ראה, מההתעוררות של השמן הזה שלמעלה בא להריק על דוד ושלמה להתברך [על] בנו. מנין לנו? שכתוב ויעמד השמן. כתוב כאן ויעמד, וכתוב שם (ישעיה יא) שרש ישי אשר עמד לנס עמים.

267. בא ראה, משלחן של לחם הפנים, שמשם יוצאות הברכות ומזון לעולם, לא צריך שימצא ריק אפלו רגע אחד, כדי שלא יסתלקו משם הברכות. אף כך לא מברכים על שלחן ריק, שהרי הברכות שלמעלה אין שורות על שלחן ריק.

268. בא ראה מה כתוב, אני לדודי ועלי תשוקתו. אני לדודי בתחלה, ואחר כך ועלי תשוקתו. אני לדודי לתקן לו מקום בתחלה, ואחר כך ועלי תשוקתו.

שמון. מאי אסודך. אלא אמרה ליה שיעורא דהאי משיזא לאו איהי אלא כדי משיזת אצבעא ועירא.

263. אמר לה נחמתני. דהא לא ידענא היאך ישרון ברכאן דלעילא בדוכתא ריקנא, אבל השתא דאית לך שמון, דא הוא אתר לאשתכוזא ביה ברכאן. מנלן דכתיב, (תהלים קלג) בשמן הטוב וגו' וסיפיה מה כתיב, (תהלים קלג) כי שם צוה יי את הברכה וזיים עד העולם. ובאתרא דא שראן ברכאן. (ואתמר).

264. ואי תיבא (תהלים קלג) בטל חרמון שירד על הררי ציון ולא כתיב שמן אלא טל. אלא איהו שמן ואיהו טל. ההוא טל איהו דאטיל קודשא בריך הוא מבישזא עלאה. דההוא שמן נפק לסטרא דימינא.

265. תרין אגון יין ושמן. ואזלו לתרין סטרין. יין לסטר שמאלא שמן לסטר ימינא. ומסטרא דימינא נפקי ברכאן לעלמא ומתבון אתבישזו מלכותא קדישא ובגין דשמון הוה אתתקן לתתא בקדמינתא, שמן אזדמן לעילא אריקו דברכאן.

266. תא זוזי, מאתערוותא (דף פה ע"ב) דהאי שמן דלעילא קאי לארקא על דוד ושלמה לאתברכא (על) בנו. מנא לן דכתיב ויעמד השמן. כתיב הכא ויעמד. וכתיב התיב (ישעיה יא) שרש ישי אשר עומד לנס עמים.

267. תא זוזי, משלחון דלחם הפנים דברכאן נפקין מתבון ומזוזא לעלמא, לא בעי לאשתכוזא ריקנא אפלו רגעא זדא, בגין דלא יסתלקון ברכאן מתבון, אוף דכי לא מברכין על שלחון ריקנא, דהא ברכאן דלעילא לא שריין על שלחון ריקנא.

268. תא זוזי, מה כתיב אני לדודי ועלי תשוקתו, אני לדודי בקדמינתא ולבתר ועלי תשוקתו. אני לדודי לאתקנא ליה דוכתא בקדמינתא. ולבתר ועלי תשוקתו.

269. דבר אחר אני לדודי. דבר אחר אני לדודי, שהרי שנינו ששכינה לא נמצאת עם הרשעים. בין שבא האדם להטהר ולהתקרב לקדוש-ברוך-הוא, או השכינה שורה עליו. זהו שבתוב אני לדודי – בהתחלה, ועלי תשווקתו – לאחר מכן. בא האדם להטהר – מטהרים אותו.

270. בא ראה, אחר הדברים האלה שאברהם רדף אחר המלכים הללו והרג אותם הקדוש ברוך הוא, היה אברהם תוהה. אמר, אולי חס וחלילה גרעתי אותו השכר שהייתי מחזיר בני אדם אל הקדוש ברוך הוא, ואחזתי בהם לקרב אותם אליו, וכעת נהרגו אנשים על ידי. מיד אמר לו הקדוש ברוך הוא, אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכר הרבה מאד וגו'. שכר קבלת עליהם, שהרי כלם לא יזכו לעולמים.

271. היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר, מה זה במחזה? אלא באותו המראה, הדרגה שכל הדמיות נראות בה. אמר רבי שמעון, בא ראה, טרם שנמול אברהם, היתה דרגה אחת מדברת עמו, ומי המחזה הזה? שבתוב (במדבר כד) מחזה שדי יחזה.

272. בין שנמול, היו כל הדרגות שורות על הדרגה הזו, ואז דבר עמו. זהו שבתוב (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. וטרם שנמול, לא היו אותן הדרגות שורות עליו לדבר.

273. ואם תאמר שהנה בתחלה כתוב וירא ה' אל אברהם, וכתוב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה, וכתוב ויבן שם מזבח. הנה כאן אותן הדרגות העליונות. וכעת אומרים, שטרם שנמול לא היה אותן הדרגות העליונות שורות על הדרגה הזו לדבר עמו?

274. בא ראה, בתחלה נתן הקדוש ברוך הוא חכמה לאברהם לדעת את החכמה להדבק בו, וידע את סוד האמונה, אבל לדבר עמו לא היתה אלא הדרגה התחתונה הזו לבדה. בין שנמול, כל הדרגות העליונות

269. דבר אחר אני לדודי. דבר אחר אני לדודי, שהרי שנינו ששכינה לא נמצאת עם הרשעים. בין שבא האדם להטהר ולהתקרב לקדוש-ברוך-הוא, או השכינה שורה עליו. זהו שבתוב אני לדודי – בהתחלה, ועלי תשווקתו – לאחר מכן. בא האדם להטהר – מטהרים אותו.

270. תא וזוי, אחר הדברים האלה דרדף אברהם בטר אליו מלכין וקטיל לון קודשא בריך הוא, הוה אברהם תוהא, אמר דילמא זוס ושלום גרענא הוה אנרא דהוינא אהדר בני נשא לגבי קודשא בריך הוא ואוידנא בהו לקרבא לון לגביה והשתא אתקטילו בני נשא על ידי. מיד אמר ליה קודשא בריך הוא אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכר הרבה וגו'. אנרא קבילת עליהו, דהא כלהו לא יזכו לעלמין.

271. היה דבר יי אל אברהם במחזה לאמר, מאי במחזה, אלא בההוא זיוו דרגא דכל דיוקנין אתוויין ביה. אמר רבי שמעון תא וזוי, עד לא אתגור אברהם הוה זוד דרגא מליל עמיה, ומאן איהו דא מחזה דכתיב, (במדבר כד) מחזה שדי יחזה.

272. בין דאתגור הוה כלהו דרגין שראן על האי דרגא, וכדין מליל עמיה דהא הוא דכתיב, (שמות ו) וארא (דף פט ע"א) אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ועד לא אתגור לא הוה אנון דרגין שראן עליו למכלא.

273. ואי תימא דהא בקדמיתא כתיב וירא יי אל אברהם וכתיב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה וכתיב ויבן שם מזבח. הנה כאן אותן הדרגות העליונות. וכעת אומרים, שטרם שנמול לא היה אותן הדרגות העליונות שורות על הדרגה הזו לדבר עמו?

274. תא וזוי, בקדמיתא יתב קודשא בריך הוא זוכמה לאברהם למנדע זוכמה לאתדבקה ביה וידע רזא דמהיבנותא, אבל למכלא עמיה לא הוה אלא האי דרגא תתאה בלזודוי, פון דאתגור, כלהו דרגין

היו שורות על הדרגה הזו התחתונה כדי לדבר עמו, ואז התעלה אברהם בכל, כמו שנתבאר.

275. בא ראה, טרם שנמול האדם, לא נאחו בשמו של הקדוש ברוך הוא. פיון שנמול, נכנס בשמו ונאחו בו. ואם תאמר, אברהם שנאחו בו טרם שנמול? כך היה, שנאחו בו ולא פראוי, שהרי מתוך האהבה העליונה שאהב אותו הקדוש ברוך הוא קרב אותו.

276. אחר כך צוה אותו שימול ונתנה לו הברית, הקשר של כל הדרגות העליונות. הברית – הקשר לקשר הכל יחד להכליל זה עם זה. הברית – הקשר שהכל נקשר בו. ומשום כך, טרם שנמול אברהם, דבורו לא היה עמו אלא במחזה, כמו שנתבאר.

277. בא ראה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא נברא אלא על הברית, כמו שנאמר ברא"ש ש"ת, ברא אלהים. והינו [ברית] שעל הברית קים הקדוש ברוך הוא את העולם, וכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתני. שהרי הברית היא הקשר שהיום והלילה לא נפרדים.

278. אמר רבי אלעזר, בשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, על תנאי היה: שבאשר יבאו ישראל, אם יקבלו את התורה – יפה, ואם לא – הריני מחזירכם לתהו ובהו. והעולם לא התקיים עד שעמדו ישראל על הר סיני וקבלו תורה, ואז התקיים העולם.

279. ומאותו היום והלאה, הקדוש ברוך הוא בורא עולמות, ומי הם? זוגי בני האדם. שהרי מאותו הזמן הקדוש ברוך הוא מוזג זוגים ואומר: בת פלוני לפלוני. ואלו הם העולמות שהוא בורא. בא ראה, אנכי מגן לך, אנכי – זו היא הדרגה הראשונה שנאחו בה בתחלה.

עלאין הוו שראן על האי דרגא תתאה בגין למללא עמיה, וכדין אסתלק אברהם בכלא כמה דאתמר.

275. תא זוזי, עד לא אתגור בר נש לא אתאזייד בשמא הקודשא בריך הוא, פיון דאתגור עאל בשמיה ואתאזייד ביה. ואי תימא אברהם דאתאזייד ביה עד לא אתגור. הכי הוה דאתאזייד ביה ולא כדקא יאות, דהא מנו רוזימותא עלאה דרוזים ליה קודשא בריך הוא קריב ליה.

276. לבתר פקיד ליה דיתגור ואתייהיב ליה ברית. קשורא, דכלהו דרגין עלאין. ברית קשורא לאתקשורא כלא כוודא לאכללא דא ברא, ברית קשורא דכלא אתקשר ביה. ובגין כך אברהם עד לא אתגור. מלוי לא הוה עמיה אלא במחזה כמה דאתמר.

277. תא זוזי, בשעתא דברא קודשא בריך הוא עלמא לא אתברי אלא על ברית כמא דאת אמר ברא"ש ש"ת ברא אלהים, והיינו (ד"א ל"ג ברית) דעל ברית קיים קודשא בריך הוא עלמא, וכתוב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתני. דהא ברית קשורא איהו דיומא ולילה לא מתפרשאן.

278. אמר רבי אלעזר כד ברא קודשא בריך הוא עלמא על תנאי הוה, דכד ייתון ישראל אם יקבלון אורייתא יאות. ואם לאו הרי אנא אהדר לכו לתהו ובהו. ועלמא לא אתקיים עד דקיימו ישראל על טורא דסיני וקבלו אורייתא וכדין אתקיים עלמא.

279. ומההוא יומא ולהלאה קודשא בריך הוא ברי עלמין. ומאן אנן, וזוגין דבני נשא. דהא מההוא זמנא קודשא בריך הוא מוזוג זוגין ואומר בת פלוני לפלוני. ואלין אנן עלמין דהוא ברי.

280. (סְתָרֵי תוֹרָה) אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו'. אֵלֶּיךָ פִּתְגָמִי אֲוִרִיתָא, דְּכִתִּיב, (דברים ה) אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יי' אֶל כָּל קְהֵלְכֶם. מִה לְהִלְוֵן פִּתְגָמִי אֲוִרִיתָא. בְּתַר דְּאַשְׁתַּדַּל בְּרַגְלֵי נֶשׁ בְּהָאֵי עֲלָמָא בְּדְבָרִים הָאֵלֶּה, קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא מְבֹשֵׁר לִיה וְאַקְדִּים לֵה לְנִשְׁמָתָא שְׁלָם (בשורות טובות), הָדָא הוּא דְכִתִּיב אֶל תִּירָא אֲבָרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ. מִכָּל זַיִינִין בִּישׁוּן דְּגִיחָנָם.

280. (סְתָרֵי תוֹרָה) אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו'. אֵלֶּיךָ פִּתְגָמִי אֲוִרִיתָא, דְּכִתִּיב, (דברים ה) אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יי' אֶל כָּל קְהֵלְכֶם. מִה לְהִלְוֵן פִּתְגָמִי אֲוִרִיתָא. בְּתַר דְּאַשְׁתַּדַּל בְּרַגְלֵי נֶשׁ בְּהָאֵי עֲלָמָא בְּדְבָרִים הָאֵלֶּה, קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא מְבֹשֵׁר לִיה וְאַקְדִּים לֵה לְנִשְׁמָתָא שְׁלָם (בשורות טובות), הָדָא הוּא דְכִתִּיב אֶל תִּירָא אֲבָרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ. מִכָּל זַיִינִין בִּישׁוּן דְּגִיחָנָם.

281. שְׂכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד בְּגִין דְּכָל מַאן דְּאַשְׁתַּדַּל בְּאֲוִרִיתָא בְּהָאֵי עֲלָמָא זְכִי וְאֲוִסִין יְרוּתָא אֲוִסִינָתָא בְּעֲלָמָא דְּאַתִּי כְּמֵה דְּכִתִּיב (משלי ח) לְהַנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ. מַאי יֵשׁ (דא י"ש מאין תלת עשר נהרי דאפרסמונא דכיא (מכילן) דיהבי ליה אחסנתא עלאה בעלמא דאתי) (נ"א דא עלמא דאתי). וְאֲוִרִיתָא אֲמַלָּא, בְּהָאֵי עֲלָמָא מֵעוּתָרָא וּמִכָּל טִיבֵי דְּעֲלָמָא. מַאן דְּאִוִּיל לִימִינָא זְכִי לְעֲלָמָא דְּאַתִּי, וּמַאן דְּאִוִּיל לְשִׁמְאַלָּא הָא עוּתָרָא בְּעֲלָמָא דִּין, (דאית שמאלא קדישא ואית שמאלא מסאבא, ודא הוא דאמרינן מאן דמתעסק באורייתא יהבי ליה ארך ימים בעלמא דאתי, ויהבי ליה עשר וכבוד בעלמא דין שנאמר (משלי ג) ארך ימים בימינה וגו', ומאן דיתרעי דיתהני גופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא ובעובדין טבין, יהבי ליה עותרא בעלמא דין מסטרא דשמאלא מסטרא דיצר הרע, ובעותרא דא עביד ביש ירית גיהנם. ואי תימא וכי לא אית בעלמא דין עותרא מסטרא דקדושה, אין, דכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעשר, ודא הוא עותרא טבא דמסטרא דקדושה).

281. שְׂכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד בְּגִין דְּכָל מַאן דְּאַשְׁתַּדַּל בְּאֲוִרִיתָא בְּהָאֵי עֲלָמָא זְכִי וְאֲוִסִין יְרוּתָא אֲוִסִינָתָא בְּעֲלָמָא דְּאַתִּי כְּמֵה דְּכִתִּיב (משלי ח) לְהַנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ. מַאי יֵשׁ (דא י"ש מאין תלת עשר נהרי דאפרסמונא דכיא (מכילן) דיהבי ליה אחסנתא עלאה בעלמא דאתי) (נ"א דא עלמא דאתי). וְאֲוִרִיתָא אֲמַלָּא, בְּהָאֵי עֲלָמָא מֵעוּתָרָא וּמִכָּל טִיבֵי דְּעֲלָמָא. מַאן דְּאִוִּיל לִימִינָא זְכִי לְעֲלָמָא דְּאַתִּי, וּמַאן דְּאִוִּיל לְשִׁמְאַלָּא הָא עוּתָרָא בְּעֲלָמָא דִּין, (דאית שמאלא קדישא ואית שמאלא מסאבא, ודא הוא דאמרינן מאן דמתעסק באורייתא יהבי ליה ארך ימים בעלמא דאתי, ויהבי ליה עשר וכבוד בעלמא דין שנאמר (משלי ג) ארך ימים בימינה וגו', ומאן דיתרעי דיתהני גופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא ובעובדין טבין, יהבי ליה עותרא בעלמא דין מסטרא דשמאלא מסטרא דיצר הרע, ובעותרא דא עביד ביש ירית גיהנם. ואי תימא וכי לא אית בעלמא דין עותרא מסטרא דקדושה, אין, דכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעשר, ודא הוא עותרא טבא דמסטרא דקדושה).

282. כְּשֶׁבָא מִשֵׁם רַבִּי אַבָּא, הִיָּה מְכַרְיוֹ: מִי רוּצָה עֲשֶׂר וּמִי רוּצָה אַרְבֵּי חַיִּים בְּעוֹלָם הַבָּא, יְבֵא וְיִשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה. הָיוּ מִתְכַּנְּסִים אֵלָיו כָּל הָעוֹלָם. הִיָּה רִנָּה אֶחָד בְּשִׁכְנֵינָנוּ. יוֹם אֶחָד בָּא אֵלָיו. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֲנִי רוּצָה לְעַסֵּק בְּתוֹרָה כְּדֵי שִׂיחֶיהָ לִי עֲשֶׂר. אָמַר לוֹ: הִנֵּה וְדַאי. אָמַר לוֹ: מִה שְׂמֵךְ? אָמַר לוֹ: יוֹסִי. אָמַר לְתַלְמִידָיו שִׂיקְרָאוּ לוֹ רַבִּי יוֹסִי בְּעַל הָעֲשֶׂר וְהַכְּבוֹד. יָשָׁב וְהִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה.

282. רַבִּי אַבָּא כִּד אֶתָּא מִהֵתָם, הָוֵה מְכַרְיוֹ מַאן בְּעֵי עוּתָרָא וּמַאן בְּעֵי אֲוִרְכָא דְּזוּזֵי בְּעֲלָמָא דְּאַתִּי יִיתֵי וְיִשְׁתַּדַּל בְּאֲוִרִיתָא. הָוֵה מִתְכַּנְּסִין כּוּלֵי עֲלָמָא לְגַבִּיהָ. רִוּוּק זוּד הָוֵה בְּשִׁיבְבוּתֵיהָ. יוּבָא זוּד אֶתָּא לְגַבִּיהָ, אֲמַר לִיה רַבִּי בְּעֵינָא לְמוֹלְעֵי בְּאֲוִרִיתָא כְּדֵי שִׂיחֶיהָ לִי עוּתָרָא. אֲמַר לִיה הָא וְדַאי. אֲמַר לִיה מַה שְׂמֵךְ. אֲמַר לִיה דְּאִוִּיל לִימִינָא זְכִי לְעֲלָמָא דְּאַתִּי, וּמַאן דְּאִוִּיל לְשִׁמְאַלָּא הָא עוּתָרָא בְּעֲלָמָא דִּין, (דאית שמאלא קדישא ואית שמאלא מסאבא, ודא הוא דאמרינן מאן דמתעסק באורייתא יהבי ליה ארך ימים בעלמא דאתי, ויהבי ליה עשר וכבוד בעלמא דין שנאמר (משלי ג) ארך ימים בימינה וגו',

ומאן דיתרעי דיתהני גופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא ובעובדין טבין, יהבי ליה עותרא בעלמא דין מסטרא דשמאלא מסטרא דיצר הרע, ובעותרא דא עביד ביש ירית גיהנם. ואי תימא וכי לא אית בעלמא דין עותרא מסטרא דקדושה, אין, דכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעשר, ודא הוא עותרא טבא דמסטרא דקדושה). רבי אבא פד אבא מיהתם, הוה מכריז מאן בעי עותרא ומאן בעי אורכא דזוי בעלמא דאתי ייתי וישתדל באורייתא. הוה מתכונשין כולי עלמא לגביה. ריוק זוד הוה פשיבבותיה. יומא זוד אבא לגביה, אמר ליה רבי בעינא למלעי באורייתא כדי שיהיה לי עותרא. אמר ליה הא ודאי. אמר ליה מה שמהך. אמר ליה יוסי. אמר לון לתלמידוי דיקרון ליה רבי יוסי מארי דעותרא ויקרא. יתיב ואתעסק באורייתא.

283. לימים היה עומד לפניו. אמר לו: רבי, איפה העשר? אמר: נשמע מזה שלא עשה לשם שמים. נכנס לחדרו, שמע קול אחד שהיה אומר: אל תעניש אותו [שוב אליו], שהיה איש גדול. שב אליו. אמר לו: שב, בני, שב, ואני נותן לך עשר.

283. ליומין הוה קאים קמיה, אמר ליה רבי אן הוא עותרא. אמר שמע מינה דלא לשם שמים קא עביר, ועאל לאדריה, שמע זוד קלא דהוה אמר לא תענשיה (תוב לגביה) דגברא רבא ליהוי. תב לגביה, אמר ליה תיב ברי תיב ואנא יהיבנא לך עותרא.

284. בינתים בא איש אחד וכלי של פז בידו. הוציא אותו ונפל אור בבית. אמר לו: רבי, אני רוצה ליזכות בתורה ואני לא זכיתי, ורוצה מי שישתדל בתורה בשבילי, שהרי יש לי עשר רב שהשאיר לי אבי, שבאשר ישב על שלחנו היה מסדר עליו שלשה עשר כוסות מאלו, ואני רוצה ליזכות בתורה ואני נותן עשר.

284. אדחכי אבא גברא זוד ומאנא דפו בידיה, אפקיה ונפל זהורא בביתא. אמר ליה רבי בעינא למזכי באורייתא ואנא לא זכינא, ובעינא מאן דישתדל באורייתא בגיני. דהא אית לי עותרא סגי דקא שבק לי אבא, דכד יתיב על פתוריה הוה מסדר עליה תליסר פסי מאלין. ובעינא למזכי באורייתא ואנא יהיבנא עותרא.

285. אמר לאותו הרוק: תשתדל בתורה, וזה נותן לך עשר. נתן לו אותו הכוס של הפז. קרא עליו רבי אבא: (איוב כח) לא יערכנה זקב וזכוכית ותמורתה כלי פז. ישב ולמד בתורה, והאדם ההוא היה נותן לו עשר.

285. אמר ליה ליהוה ריוק תשתדל באורייתא ודא יהיב לך עותרא, יהב ליה ההוא כסא דפז. קרא עליה רבי אבא (איוב כח) לא יערכנה זקב וזכוכית ותמורתה כלי פז. יתיב ולמד באורייתא וההוא בר נש הוה יהיב ליה עותרא.

286. לימים נכנסה חמדת התורה למעיו. יום אחד היה יושב והיה בוכה. מצא אותו רבו שהיה בוכה. אמר לו: על מה אתה בוכה? אמר לו: ומה אני מניח את חיי העולם הבא

286. ליומין עאל זומירו דאורייתא במעוי. יומא זוד הוה יתיב והוה בכי. אשכחיה רביה דהוה בכי, אמר ליה על מה קא בכית. אמר ליה ומה מנזנא זוי

בשביל זה? איני רוצה אלא לזכות אצלי.
אמר: עכשו מזה נשמע שהנה עשה לשם
שמים.

287. קרא ליה ליהוה גברא, אמר ליה טול עותרהך
והב ליה ליתמי ולמסכני, ואנא יהיבנא לך זולתך יתיר
באורייתא בכל מה דאנן לעאן. אהדר ליה רבי יוסי
ההוא פסא דפזי, ועד יומא לא אעדי שמייה, ומן בגוי
בן פזי, והיגו רבי יוסי בן פזי, וזכה לכמה תורה הוא
ובגוי [משום שלמד תורה]. שאין לך שבר
טוב בעולם כמי שלומד תורה ומקיים אותה.

288. אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל
אברם במחזה לאמר וגו'. בכל מקום שכתוב
בתורה במחזה, זה השם שהתגלה לאבות,
ומי הוא? שדי", שנאמר (שמות ו) וארא אל
אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, כמו
שנאמר (במדבר כד) אשר מחזה שדי יחזה.
וזה המראה שכל המראות העליונות נראים
מתוכו. כמו המראה הזה שכל הדמיות
נראות בו והכל אחד. מראה ומחזה הוא
אחד. זה תרגום וזה לשון הקדש.

289. אמר רבי יוסי, רבים הם בתורה, ועל
פן היתה רשות לאונקלוס לתרגם באותה
הלשון שגלה הקדוש ברוך הוא בתורה,
והלשון הזו היא נסתרת מהמלאכים
העליונים. במחזה, [שהנה] שהיה נסתר
מהמלאכים העליונים שאינם יודעים בזה
כשמדבר עם אברהם.

290. מה הטעם? משום שאברהם לא היה
מהול, והיה ערל סתום בשר, ומשום כך היה
מסתיר מהם בלשון תרגום. כמו בן בבלעם,
שכתוב אשר אשר מחזה שדי יחזה. יחזה, נסתר
היה הדבר מתוך מלאכי השרת כדי שלא
יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא
מדבר עם אותו הערל הטמא, שהרי
המלאכים הקדושים אינם [קוראים] נזקקים
ללשון תרגום.

291. אם תאמר שלא יודעים – והרי
גבריאל למד את יוסף שבעים לשון,

דעלמא דאתי בגין האי, לא בעינא אלא למוכי לגבאי.
אמר השתא שמע מינה דהא לשם שמים קא עביר.

287. קרא ליה ליהוה גברא, אמר ליה טול עותרהך
והב ליה ליתמי ולמסכני, ואנא יהיבנא לך זולתך יתיר
באורייתא בכל מה דאנן לעאן. אהדר ליה רבי יוסי
ההוא פסא דפזי, ועד יומא לא אעדי שמייה, ומן בגוי
בן פזי, והיגו רבי יוסי בן פזי, וזכה לכמה תורה הוא
ובגוי [בגין דלעא באורייתא]. דלית לך אגר טב בעלמא
כמאן דלעי באורייתא ומקיימה:

288. אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם
במחזה לאמר וגו', בכל אתר דכתיב באורייתא
במחזה דא שמא דאתגלי לאבהן, ומאן איהו, שדי",
שנאמר (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל
יעקב באל שדי. כמא דאת אמר, (במדבר כד) אשר
מחזה שדי יחזה. ודא איהו זיוו דכל זיוון עלאין
אתזוין במחזה, כהאי מראה דכל דיוקנין אתזוין ביה
וכלא זוד. מראה מחזה זוד הוא, דא תרגום ודא לשון
הקדש.

289. אמר רבי יוסי סגיאין אנן באורייתא, ועל דא הוה
ליה רשו לאונקלוס לתרגם בההוא לישנא דגלי
קודשא בריה הוא באורייתא. ולישנא דא סתים איהו
מגו מלאכי עלאה, במחזה (דהא) דהוה סתים ממלאכי
עלאי דלא ידעי בדא כד ממליל ביה באברהם.

290. מאי טעמא, בגין דאברהם לא הוה מהול והוה
ערל סתים בשרא. ובגין כך הוה סתים מנייהו בלשון
תרגום. כגוונא דא בלעם דכתיב אשר מחזה שדי
יחזה, יחזה. סתים הוה מלה מגו מלאכי השרת בגין
דלא יהא לון פטרא דקודשא בריה הוא ממלל בההוא
ערל מסאבא (עד ב, עה ב) דהא מלאכי קדישי
לאו (יקרוו) נזקקין בלשון תרגום.

291. אי תיבא דלא ידעי, והא גבריאל אוליף ליוסף ע'
לשון, ותרגום זוד מע' לשון הוא, אלא מגדע ידעי אכל

והתרגום הוא אחד משבעים לשון? אלא ידוע יודעים, אבל שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפניהם מכל שאר הלשונות.

292. ואם תאמר, שהואיל והוא מאוס מן המלאכים העליונים, למה תרגם אונקלוס את התורה בלשון הזו, ויונתן בן עזיאל את המקרא? אלא מאוס הוא לפניהם, וכך צריך שאין קנאה למלאכים העליונים עם ישראל יותר, ועל כן תרגום תורה ומקרא כן, ואינו מאוס, שהרי בכמה מקומות כתב הקדוש ברוך הוא בתורה כן.

293. ומשום כך הוא נסתר מתוך המלאכים העליונים הקדושים. ועל כן התגלה לאברהם בדרך נסתר, שלא ישגחו בו המלאכים הקדושים, ולא יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא התגלה על איש ערל.

294. מתי התגלה לו בהתגלות של מלאכים עליונים? באשר נתן לו ברית קיום הקדש, שכתוב וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים – השם של הקדש, ולא כתוב במחזה השם בהתגלות.

295. לאמר, מה זה לאמר? לאמר ולהכריז בכל לשון שלא תהיה במקסה, לא בלשון אחרת, אלא בלשון שכלם מדברים בה, שיכולים לומר זה לזה ולא יכולים לקטרג ולומר פתחון פה, ועל כן וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים ולא מחזה, משום שהיה מכניס אותו לברית קיום הקדש וקרוב אותו אליו.

296. רבי יהודה אמר, משום כך הה"א לא נתנה לו עד שנמול. מה הטעם? שהיא ממש נקראת ברית. ועל כן, כיון שנכנס בברית, אז נתנה לו האות ה"א, שכתוב אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד שמך אברהם וגו'.

297. אחר הדברים האלה. רבי תימא היה הולך לראות את רבי אלעזר. פגש אותו רבי

לא נזקקין תנו, דלא זויישי ולא משגיזין עליה דהא מאיס איהו קמיהו מכל שאר לשון.

292. ואי תימא הואיל ומאיס איהו ממלאכי עלאי, אמאי תרגם אונקלוס אורייתא בהאי לשון, ויונתן בן עזיאל המקרא. אלא מאיס הוא קמיהו והכי אצטריך, דלית קנאה למלאכי עלאי בהדייהו דישראל (אלא אורייתא, ואלמלא הוּו ידעי שבחי דאורייתא הוה להו קנאה בהדייהו דישראל) יתיר, ועל דא תרגום תורה ומקרא כן, ולא מאיס איהו דהא בכמה דוכתי פתב קודשא בריה הוא באורייתא הכי.

293. ובגין כך סתים איהו מגו מלאכי עלאי קדישי. ועל דא אתגלי ביה באברהם באורו סתים דלא ישגיזין ביה מלאכין קדישין ולא יהא לון פטרא, דקודשא בריה הוא אתגלי על בר נש ערל.

294. אימתי אתגלי ליה פאתגליא דמלאכי עלאי, כד יהיב ליה ברית קיימא קדישא דכתיב וידבר אתו אלהים לאמר, אלהים שמא דקודשא ולא כתיב במוזזה. שמא פאתגליא.

295. לאמר מאי לאמר, לאמר ולאכרזא בכל לשון דלא תהא פאתכסיא, לאו בלישנא אורא, אלא בלישנא דכלא משהתעין בה דיכלי למימר דא לדא ולא יכלי לקטרגא ולמימר פטרא, ועל דא וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים ולא מוזזה. בגין דהוה מעייל ליה בברית קיימא קדישא וקרוב ליה לגביה.

296. רבי יהודה אמר בגין כך את ה' לא אתייהב ליה עד דאתגזר, מאי טעמא דאיהי ממש ברית אקרי. ועל דא כיון דעאל בברית כדון אתייהיבת ליה את ה"א. דכתיב אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד שמך אברהם וגו'.

297. אחר הדברים האלה. רבי זימא היה הולך לראות את רבי אלעזר, פגש ביה רבי זימא, אמר ליה האי ארזא

חגאי. אמר לו, הדרוך הוא שמתקנת לפני מר, לאן הולכת היא? אמר לו, לראות את רבי אלעזר. אמר לו, וגם אני אלך עמך? אמר לו, אם תוכל להבין להשכיל למה שתשמע – לך, ואם לא – שוב לאחוריה. אמר לו, שלא יחשש מור לזה, שהרי אני שמעתי כמה סודות של תורה ויכלתי לעמד בהן.

298. פתח רבי חגאי ואמר, מה שבתוב (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו', את קרבני – זה קרבן הבשר שנקרב לכפר דם על דם, בשר על בשר, משום שכל הקרבנות לא נקרבין אלא הבשר לכפר על הבשר.

299. וכך שמעתי, אם אדם חטא – בהמה מה חטאה שהקדוש ברוך הוא אמר (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן וגו' למה? אלא הקדוש ברוך הוא עשה את רוח בני אדם ואת רוח הבהמה, והפריד זו מזו, ומשום כך (קהלת ג) רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה וגו'. ודאי נפרדים זה מזה.

300. בטרם שחטא אדם מה פתוב? (בראשית א) ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע וגו', וכתוב לכם יהיה לאכלה, ולא יותרו! פיון שחטא והיצר נשאב לגופו, ובכל אותם התולדות עשה דין.

301. ואחר בא נח וראה שהנה הגוף נבנה מהמקום של היצר הרע, הקריב קרבן כמו שהקריב אדם, מה פתוב? (שם ה) וירח ה' את ריח הניחח וגו', וכתוב כי יצר לב האדם רע מנעריו. אמר הקדוש ברוך הוא, מפאן והלאה, הואיל והגוף נשאב מאותו היצר הרע, יתענג הגוף כמו שראוי לו, יאכל בשר. פירק עשב נתתי לכם את כל.

302. בשאובל בשר, מאותו הבשר מתענג הבשר שלו, ומתערבים זה עם זה ומתגדל ממנו הגוף, ומאותו הענג הגוף חוטא בכמה חטאים. אמר הקדוש ברוך הוא, הבשר כפרה על הגוף. בשר אוכל, ובשר מתרבה

דמתקנא קמיה דמור לאן איהו אויל, אמר ליה למזומי לרבי אלעזר, אמר ליה ואנא נמי אויל בהדרך, אמר ליה אי תיכול למספר סברא למאי דתשמע זיל ואי לא תוב אבתרך, אמר ליה לא ליזווש מר להאי, דהא אנא שמענא כמה רזי דאורייתא ויכילנא למיקם בהו.

298. פתחו רבי חגאי ואמר, מאי דכתיב, (במדבר כח) את קרבני לזומי לאשי (דף פט ע"ב) וגו'. את קרבני דא קרבן בשרא דאתקרב לכפרא דמא על דמא בשרא על בשרא, בגין דכל קרבנין לאו מתקרבין אלא על בשרא לכפרא על בשרא.

299. והכי שמענא אי בר נש זוטא בהמה מה זוטאת, דקודשא בריך הוא אמר (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן וגו'. אמאי, אלא קודשא בריך הוא עביד ריזו בני נשא וריזו הבהמה, ואפריש דא מן דא. ובגין כך (קהלת ג) ריזו בני האדם העולה היא למעלה וריזו הבהמה וגו' ודאי מתפרש דא מן דא.

300. עד לא זוטא אדם מה פתיב, (בראשית א) ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע וגו' וכתוב לכם יהיה לאכלה ולא יתיר. פיון דזוטא ויצר הרע אשתאיב בגופא דיליה, ובכל אנן תולדין עבד בהו דינא.

301. ולבתר אתא גזו וזומא דהא גופא אתבני מאתרא היצר הרע, אקריב קרבן כמה דאקריב אדם, מה פתיב, (בראשית ח) וירח ה' את ריזו הגיזוזו וגו'. (וכתיב) כי יצר לב האדם רע מנעריו. אמר קודשא בריך הוא מפאן ולהלאה הואיל וגופא אשתאיב מההוא יצר הרע, יתענג גופא כמה דאתזוזו ליה ייכול בשרא. פירק עשב נתתי לכם את כל.

302. כד אכיל בשרא. מההוא בשרא אתענג בשרא דיליה ואתערב דא בדא ואתרבי גופא מניה, ומההוא ענג גופא זוטא בכמה זוטאין. אמר קודשא בריך הוא כפרה על גופא בשרא. בשרא אכיל ובשרא אתרבי

ממנו, ובו חטא. משום כך בשר לכפר על גופו, והבשר שאוכל עושה דם לגוף [משום כך הדם שנשארו מאותו הבשר שאוכל, הבשר עושה לגוף דם]. משום כך, הדם שנשארו מאותו הבשר בחוץ, מתעתד לכפר על הדם שנעשה מאותו הבשר שלו, שכתוב (ויקרא יז) כי הדם הוא בנפש יכפר.

303. כתוב קרבני, וכתוב קרבנכם, שכתוב (שם א) תקריבו את קרבנכם. מה בין זה לזה? אלא קרבני – כמו שלמים שבאים על שלום. קרבנכם – כמו חטאות ואשמות שבאים על חטא ואשם. משום כך, (במדבר כח) את קרבני – בשר. לחמי – לחם ויין. רית – זו הקטרת. נחחי – זו נחת רוח שעושה הכהן ברצון של השם הקדוש, והלויים ברצון של שיר ושבחה.

304. תשמרו להקריב לי במועדו, מה זה במועדו? אם תאמר בכל יום בבקר ובערב, מה זה במועדו? [נ"א מה אומר שהוא מועדו?] אלא המועדו ששולט באותה עת רצון, הרצון שנמצא למעלה בדרגה ידועה. ועל כן כתוב במועדו.

305. בשנקרב הקרבן. הכל נוטלים חלק, ומתפזרות הקלפות לכל צד, והיחוד נקרב ומתחד, והמאורות מאירים, ונמצא רצון בכל העולמות, והקדוש ברוך הוא נמצא בסוד של יחוד אחד בראוי. בא רבי חייא ונשק אותו. אמר לו, נאה אתה, בני, ממני ללכת ולראות את סבר פני הימים. [עוד פתח ואמר דוד המלך, שהוא רביעי, שהוא אבן מאסו הבונים] [נ"א למה דוד המלך ירש המלכות? שהוא הרביעי, שהוא אבן מאסו הבונים].

306. הלוכו. בשהגיעו אליו, ראה אותם יושבים על השער. אמר לו לשמש, לך ואמר להם, הכפא הזה של שלשה עמודים מה הוא כל אחד [הכל אחד]? אמרו לו, לך ואמר לו למר, שלא לחנם אמר דוד המלך, שהוא הרביעי, אבן מאסו הבונים. אמר לו, לך

מיניה וביה זוטא. בגין כך לכפרא על גופיה בשרא. ובשרא דאכיל בשרא עבד דמא לגופא (בגין כך דמא דאשתאר מההוא בשרא דאכיל בשרא עבד דמא לגופא) בגין כך דמא דאשתאר מההוא בשרא לבר אתעתד לכפרא על דמא דאתעבד מההוא בשרא דיליה דכתיב, (ויקרא יז) כי הדם הוא בנפש יכפר.

303. כתיב קרבני, וכתיב קרבנכם דכתיב, (ויקרא א) תקריבו את קרבנכם, מה בין האי להאי, אלא קרבני. כגון שלמים דאתיין על שלום. קרבנכם, כגון זטאות ואשמות דאתיין על זטא ואשם, בגין כך את קרבני בשרא. לזומי נהמא וזמרא. ריזו דא קטורת. מיזוזי דא נזות רוזו דעבד כהנא ברעותא דשמא קדישא, וליאי ברעותא דשיר ושבוזה.

304. תשמרו להקריב לי במועדו. במועדו מאי הוי, אי תימא בכל יומא בבקר ובערב, מאי איהו במועדו (נ"א מאי אריא דאיהו מועדו), אלא מועדו דשלטא בההוא זמנא רענא. רעו דאשתכחו לעילא בדרגא ידיעא. ועל דא כתיב במועדו.

305. כד קרבן אתקריב. כלא נטלין זולקא, ואתבדרין קליפין לכל סטרא, ויזוזודא אתקריב ואתיזוד ובזינין אתנהרין ואשתכחו רענא ורעו בכל עלמין וקודשא בריה הוא אשתכחו ברזא דיזוזודא זודא כדקא זוזי. אתא רבי זוייא ונשקיה, אמר ליה יאות אנת ברי מיני למיהף למזומי ליה לסבר אנפין דיומין. (תו פתח ואמר דוד מלכא דאיהו רביעאה ואיהו אבן מאסו הבונים) (נ"א אמאי דוד מלכא אחסין מלכותא דאיהו רביעאה דאיהו אבן מאסו הבונים).

306. אלוכו, כד מטון לגביה, זומא לון יתבי על תרעא, אמר ליה לשמשא זיל ואימא לון האי פרסייא דתלת קיימין מהו פל אזור (ס"א כלא חד). אמרו ליה זיל ואימא ליה למר דלאו למננא אמר דוד מלכא דאיהו רביעאה אבן מאסו הבונים. אמר ליה זיל ואימא לון דאן זעלו ביה בדוד דאיהו אמר אבן מאסו הבונים.

ואמר להם, שאיפה מאסו בו בדוד שהוא
אמר אבן מאסו הבונים.

307. החזיר רבי חייא את ראשו לרבי חנאי,
ואמר לו, השמעת בזה דבר? אמר, שמעתי
בפסוק הזה שכתוב (שיר א) "בני אמי
'נחרו בי שמוני וגו', שהפסוק הזה אמר אותו
שלמה, ועל דוד המלך הוא נאמר, כשדחו
אותו האחים שלו מהם.

308. ועוד שמעתי, מה ראה הקדוש ברוך
הוא לתת מלכות ליהודה מכל אחיו? אלא
אותיות שמו תקוקות בו, והקדוש ברוך הוא
נתן כבוד לשמו, ומשום כך ירש את
המלכות. ועוד שמעתי, יהודה – הנה אותיות
שמו ודאי. ד' איננה למה? אלא זה דוד המלך
שנקשר בשמו מכל בני העולם,
שכתוב (הושע ג) ובקשו את ה' אלהיהם
ואת דויד מלכם וגו'. הנה דוד קשור בשמו.
ועוד, שהוא קשר של תפלין ודאי, ד' דוד
המלך [ד"א קשר של תפלין ודאי], ומשום כך
דוד נקשר בשמו.

309. נכנסו. כיון שנכנסו, ישבו לפניו. שתק
רבי אלעזר והם שתקו. נכנס רבי אלעזר
לחדרו, ושמע קול אחד שהיה אומר: לך
ואמר להם מה שהם רוצים, שהרי הם כשרים.
חזר אליהם. אמר להם, אם יש מי ששמע
דבר – שיאמר לי. אמרו לו, אנו מחכים
להיות מוארים מתוך הצחות של המאור
העליון, ולהבין ולהשכיל.

310. פתח ואמר, (חבקוק ב) ויהי בהיכל
קדשו הס מפניו כל הארץ. כשרצה הקדוש
ברוך הוא לברא את העולם, הסתכל בתוך
המחשבה סוד התורה ורשם רשומים, ולא
היה יכול לעמד, עד שברא התשובה, שהיא
היכל פנימי עליון וסוד נסתה, ושם נרשמו
והצטירו האותיות בתקיקותיהן.

311. כיון שזה נברא, היה מסתכל בהיכל
הזה, ורושם לפניו ציורים של כל העולם,
שכתוב הס מפניו כל הארץ. רשם לפניו
רשומים וציורים של כל העולם. רצה לברא
שמים, מה עשה? הסתכל באור הראשון

307. אהדר רבי חייא רישיה לגבי רבי חנאי ואמר ליה
שמעת בהאי מידי. אמר שמענא בהאי קרא
דכתיב, (שיר השירים א) "בני אמי 'נחרו בי שמוני וגו'.
דהאי קרא שלמה מלכא אמרו, ועל דוד מלכא
אתמר כד דיוזו ליה אזוהי מנייהו.

308. ותו שמענא מאי זומא קודשא בריה הוא למינהב
מלכותא ליהודה מכל אזוהי, אלא אתון דשביה
זוקיקן ביה, וקודשא בריה הוא יהב יקרא לשביה
ובגין כך אזוסין מלכותא. ותו שמענא יהודה היא אתון
דשביה ודאי, ד' ליתיה אמאי. אלא דא דוד מלכא
דאתקשר בשביה מכל בני עלמא דכתיב, (הושע
ג) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וגו' היא דוד
קשיר בשביה. תו דאיהו קשר של תפלין ודאי ד' דוד
מלכא (ד"א קשר של תפלין ודאי), ובגין כך דוד אתקשר
בשביה.

309. עאלו, כיון דעאלו יתיבו קמיה, אשתיק רבי
אלעזר ואגון אשתיקו. עאל רבי אלעזר לאדריה שמע
זוד קלא דהיה אמר זיל ואימא לון מה דאגון בעיין
דכשרין אגון. אהדר לגבייהו. אמר לון אית מאן
דשמע מלה לימא לי. אמרו ליה אגן מוזכאן לאנהרא
מגו אזוהתא דבושינא עלאה וסברא (דף צ ע"א) גסבר.

310. פתוז ואמר, (חבקוק ב) ויי בהיכל קדשו הס מפניו
כל הארץ. כד בעי קודשא בריה הוא למברי עלמא,
אסתכל גו מוזשבה רזא דאורייתא ורשים רשומין ולא
היה יכול למיקם, עד דברא תשובה דאיהי היכלא
פנימאה עלאה ורזא סתימא ותמן אתרשימו ואתצטירו
אתון בגלופייהו.

311. כיון דאתברי דא היה מסתכל בהאי היכלא
ורשים קמיה ציורין דכל עלמא דכתיב הס מפניו כל
הארץ רשים קמיה רשומין וציורין דכל עלמא. בעי
למברי שמים מה עבד אסתכל באור קדמאה

והתעטף ביה ובָרָא שְׁמַיִם, דְּכַתִּיב, (תהלים קד) עוֹטָה אֹר כַּשְׁלֵמָה וְאֶחָד כֶּךָ נוֹטָה שְׁמַיִם כַּפִּירֵיעָה.

וְאֶתְעַטֵּף בִּיה וּבָרָא שְׁמַיִם. דְּכַתִּיב, (תהלים קד) עוֹטָה אֹר כַּשְׁלֵמָה וְאֶחָד כֶּךָ נוֹטָה שְׁמַיִם כַּפִּירֵיעָה.

312. הַסְתַּבֵּל לַעֲשׂוֹת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, עֲשֵׂה הֵיכַל אַחַר וְנִכְנַס בּוֹ, וּמִמֶּנּוּ הַסְתַּבֵּל וְרָשָׁם לְפָנָיו אֵת כָּל הָעוֹלָמוֹת לְמִטָּה וּבָרָא אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׁכִתּוֹב וְהוּא בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הֵס מִפְּנֵיו כָּל הָאָרֶץ. ה"ס מִפְּנֵיו – ה"ס רָשָׁם לְפָנָיו כָּל הַנִּקְדוּת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, שֶׁהֵם שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ כַּחֲשׁוֹבֵן ה"ס. שְׁשִׁים וְחֲמֵשׁ הֵן. וְכֵלֶן רָשָׁם לְפָנָיו כַּשְׁבָּרָא אֵת הָעוֹלָם. מִשּׁוּם כֶּךָ כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ אֵלָּא לְאוֹתָם שְׂיֻדְעִים דְּרַבְּיוּ וְהוֹלְכִים בְּהֵם בְּדֶרֶךְ אֲמַת כְּרַאוי.

312. אֶסְתַּבֵּל לְמַעַבְד עֲלֵמָה תַּתְּאָה עֲבַד הֵיכְלָא אוֹזוּרָא וְעָאֵל בִּיה וּמִנִּיה אֶסְתַּבֵּל וְרָשִׁים קַמִּיה כָּל עֲלָמִין לְתַתָּא וּבָרָא לוֹ. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב וַיִּי בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הֵס מִפְּנֵיו כָּל הָאָרֶץ. ה"ס מִפְּנֵיו, ה"ס רָשִׁים קַמִּיה כָּל נִקְוֵדִין דְּכָל עֲלָמָה דְּאֵנוּן שְׁתִּין וְזוּמְשִׁי, כְּזוּשְׁבֹן ה"ס, שְׁתִּין אֵנוּן וְזוּמְשִׁי אֵנוּן, וְכִלְהוּ רָשִׁים קַמִּיה כַּד בָּרָא עֲלָמָה. בְּגִין כֶּךָ יְקָרָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָאו אִיהוּ אֵלָּא לְאֵנוּן דִּידְעִין אֶרְזוּזִי וּמְהַכִּין בְּה בְּאוּרוּז קַשׁוּט כְּדָקָא יְאוּת.

313. בִּינַתִּים שְׁהִיָּה מְדַבֵּר עִמָּם, בָּאָה אִשׁ וְהַקִּיפָה אוֹתוֹ, וְהֵם יֹשְׁבוּ בְּחוּץ. שְׁמַעוּ קוֹל אֶחָד שְׁהִיָּה אוֹמֵר: אֵי קְדוֹשׁ, הִבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, בְּכָל אוֹתָם הַחֲדָרִים שֶׁל פְּנֵי הַזְּקוֹן, הָעֵלָם הַקְּדוֹשׁ [הָעֵלְמָה הַקְּדוּשָׁה] שְׁנִמְסְרוּ הַמַּפְתָּחוֹת שֶׁלָּהֶם בְּיָדוֹ, וְכֵלֶם מִתְקַנְיִם לָךְ וּלְאוֹתָם שְׁבִשְׁבִילָךְ. וּבְחִיָּד הַקְּדוֹשִׁים, כָּל צְבָא הַשְּׁמַיִם נִגְלִיה וְנִשְׁמַחָה בְּךָ.

313. אִדְהִכִּי דְהִוָּה מִשְׁתַּעֲלִי בְּהַדִּיָּהוּ, אֵתָא נִוְרָא וְאֶסְזוּר לִיה, וְאֵנוּן יִתְבוּ לְבַר. שְׁמַעוּ זוּד קָלָא דְהִוָּה אָמַר אֵי קְדִישָׁא הִבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ זוּדְרִיו בְּכָל אֵנוּן אִידְרִין דְּסַבָּא דְּאֵנְפִין עוֹלִימָא קְדִישָׁא (נ"א עוֹלִימַתָּא קְדִישַׁתָּא) דְּאֶתְמַסְרוּ מִפְתָּחוֹן דְּלֵהוֹן בִּידֵיהּ, וְכִלְהוּ מִתְקַנְיִן לָךְ וּלְאֵנוּן דְּבִגִּינָה. וּבְזוּמִיה קְדִישָׁא כָּל זוּיֵלָא דְשִׁבְמִיָּה גְּזִילָה וְנִשְׁמַחוּתָה בְּךָ.

314. כְּשֶׁאֵלָּה רָאוּ כֶּךָ, הִזְדַּעְזְעוּ, וּפְחַד רַב נָפַל עֲלֵיהֶם. אָמְרוּ, אֵינְנוּ רְאוּיִים לְזֶה, נִצָּא מִכָּאן וְנִלְךְ לְדַרְבְּנוּ. [הִלְכוּ]. יֹשְׁבוּ שָׁם כָּל אוֹתוֹ יוֹם וְלֹא יִכְלוּ לְרַאוֹת אוֹתוֹ, וְאָמְרוּ, אֵין רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנִשְׁבַּב בָּאן. יִצְאוּ מִשָּׁם וְהִלְכוּ.

314. כַּד זֻמְנוּ אֶלִּין הִכִּי, אִזְדַּעְזְעוּ, וּדְזוּיֵלוּ סִגֵּי גַפְל עֲלֵיהֶוּ, אָמְרוּ, לִית אֵנָן זוּזִין לְהֵאִי, גַּפְקִי מִכָּאן וְנִהַר לְאוּרוּזִין, (אזלו) יִתְבוּ תַמָּן כָּל הֵהוּא יוֹמָא וְלֹא יִכְלוּ לְמוֹזְמִי לִיה, וְאָמְרוּ לִית רַעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְגִיתִיב הִכָּא גַּפְקוּ מִתַּמָּן וְאִזְלִי.

315. בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים, פָּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, (שם קג) בְּרַכּוּ ה' מְלֹאכֵינוּ גְּבַרְי כַּח עֲשִׂי דְבְרוּ וּגו'. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׂאָר הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בְּהֵם מִכָּל שְׂאָר הָעַמִּים וְעָשָׂה אוֹתָם חֵלְקוֹ וְנַחֲלָתוֹ, וְעַל כֵּן נָתַן לָהֶם תּוֹרָה קְדוּשָׁה, מִשּׁוּם שֶׁפִּלְסָם הָיוּ בְּרִצּוֹן אֶחָד עַל הַר סִינַי וְהַקְּדִימוּ עֲשִׂיה לְשִׁמְיעָה.

315. עַד דְּהִוּוּ אִזְלִי פְתַחוּ רַבִּי זוּזִיא וְאָמַר (תהלים קג) בְּרַכּוּ יי מְלֹאכֵינוּ גְּבַרְי כַּח עֲשִׂי דְבְרוּ וּגו'. וְכַאֲזִין אֵנוּן יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׂאָר עַמִּין דְּעֲלָמָה דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בְּהוּ מִכָּל שְׂאָר עַמִּין וְעַבְד לֹון זוּלְקִיָּה וְאִזְזוּסְנִתִּיה, וְעַל דָּא יְהִיב לֹון אוּרִיָּתָא קְדִישָׁא, בְּגִין דְּכִלְהוּ הִוּוּ בְרַעוּתָא זוּדָא עַל טוּרָא דְסִינַי וְאֶקְדִימוּ עֲשִׂיה לְשִׁמְיעָה.

316. כִּיִּן דְּאֶקְדִימוּ עֲשִׂיה לְשִׁמְיעָה קָרָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְפַמְלִיא דִּילִיה אָמַר לֹון עַד הִכָּא אֲתוּן הוּיְתוּן יוּזִידֵין אֵין קַמִּי בְּעֲלָמָה, מִכָּאן וְלְהִלָּאָה הָא בְּזִי בְּאַרְעָא

316. כִּיִּן דְּאֶקְדִימוּ עֲשִׂיה לְשִׁמְיעָה קָרָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְפַמְלִיא דִּילִיה אָמַר לֹון עַד הִכָּא אֲתוּן הוּיְתוּן יוּזִידֵין אֵין קַמִּי בְּעֲלָמָה, מִכָּאן וְלְהִלָּאָה הָא בְּזִי בְּאַרְעָא

מכאן והלאה הנה בני בארץ חברים עמהם בכל. אין לכם רשות לקדש את שמי עד שישראל יתחברו עמכם בארץ, וכלכם תהיו יחד חברים לקדש את שמי, משום שהקדימו עשיה לשמיעה כמו שעושים המלאכים העליונים ברקיע, שפתוב ברכו ה' מלאכיו גברי כח עש"י דברו לשמיע בקול דברו. עשי דברו בהתחלה, ואחר כך לשמע.

317. דבר אחר ברכו ה' מלאכיו – אלו אותם הצדיקים בארץ שהם חשובים לפני הקדוש ברוך הוא כמלאכים העליונים ברקיע, משום שהם גבורי כח שמתגברים על יצרם כגבור טוב שמתגבר על שונאו. לשמע בקול דברו – שאזכים בכל יום לשמע קול מלמעלה בשעה שמצטרפים.

318. בעת מי יכול לעמד עם אותם שהם קדושים עליונים? אשרי אותם שיכולים לעמד לפניהם. אשרי אותם שיכולים [שיוכל] להנצל מלפניהם. השגחתו של הקדוש ברוך הוא עליהם בכל יום. איך אנו יכולים להפנס לפניהם? ועל זה כתוב (שם סה) אשרי תבחר ותקרב, וכתוב (שם פד) אשרי אדם עוז לו בך וגו'. (עד כאן סתרי תורה).

319. ויאמר אברהם אדני יהו"ה מה תתן לי. אדני" – אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. אלהים – יו"ד ה"א וי"ו ה"א [אלהים] הנה בנקוד אלהים. אלא סוד הדבר – חבור של שני עולמות יחד, העולם התחתון והעולם העליון.

320. מה תתן לי ואנכי הולך ערירי, שאין לי בן. ולמדנו, שכל מי שאין לו בן בעולם הזה נקרא ערירי, כמו שנאמר (ויקרא כ) ערירים יהיו. ואברהם, על מה אמר הדבר הזה שאמר מה תתן לי? בבניול לא האמין בקדוש-ברוך-הוא?

321. אלא אמר לו הקדוש ברוך הוא, אנכי מגן לך – בעולם הזה, שכרך הרבה מאד –

וזברים בהדייהו בכלא. לית לכו רשו לקדשא שמי עד דישראל יתזכרון בהדייכו בארעא, וכלהו תהוון כזודא זזברים לקדשא שמי, בגין דאקדימו עשיה לשמיעה כזונא דמלאכי עלאי עבדי ברקיעא דכתיב ברכו יי מלאכיו גבורי כוז עושי דברו לשמוע בקול דברו. עושי דברו בקדמיתא ולבתר לשמע.

317. דבר אחר ברכו יי מלאכיו. אלין אנון צדיקאי בארעא דאנון זזשובין קמי קודשא בריה הוא כמלאכי עלאי ברקיעא, בגין דאנון גבורי כוז דמתגברי על יצריהון כגבר טוב דמתגבר על שונאיה. לשמע בקול דברו. דזכאן בכל יומא למשמע קלא מלעילא בשעתא דאצטריכו.

318. השתא מאן יכול למיקם בהדייהו דאנון קדישין עליונים, זכאין אנון דיכלי למיקם קמיהו, זכאין אנון דיכלי (ד"א ל"ג למאן דייכול) לאשתובא מקמיהו, אשזוזותא דקודשא בריה הוא עלייהו בכל יומא, הך אנון יכולן למיעל קמיהו. ועל דא כתיב, (תהלים סה) אשרי תבזר ותקרב ישכן זזצריה וכתיב (תהלים פד) אשרי אדם עוז לו בך וגו'. (עד כאן סתרי תורה):

319. תא זוזי, אנכי מגן לך. אנכי דא הוא דרזא קדמאה דאתאזיד ביה בקדמיתא: ויאמר אברהם אדני יהו"ה מה תתן לי. אדני" אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. אלהים יו"ד ה"א וי"ו ה"א. (נ"א אלהים יהוה בניקוד אלהים) אלא רזא דמלה, זזבורא דתתין עלמין כזודא עלמא תתאה ועלמא עלאה.

320. מה תתן לי ואנכי הולך ערירי. דלית לי בר, ואוליפנא דכל מאן דלית ליה ברא בהאי עלמא אקרי ערירי כמא דאת אמר, (ויקרא כ) ערירים יהיו. ואברהם על מה אמר מלה דא דאמר מה תתן לי. כביכול כאילו לא האמין ביה בקודשא בריה הוא.

321. אלא אמר ליה קודשא בריה הוא אנכי מגן לך בהאי עלמא. שכרך הרבה מאד בעלמא דאתי. מיד

בעולם הבא. מיד התעורר אברהם בסוד החכמה ואמר מה תתן לי, שהרי ידעתי שלא מקבל שכר להבנים לעולם ההוא אדם שלא מוליד בן. ועל זה אמר מה תתן לי ואנכי הלך עירי. שהרי לא תתן לי, שלא זכיתי בו. מכאן שאדם שלא זוכה בבנים בעולם הזה, לא זוכה בעולם ההוא להבנים לתוך הפרגוד.

322. ואברהם היה רואה באצטגנינות שלו שלא יוליד. מה פתוב? ויוצא אתו החוזה וגו'. [אמר לו הקדוש ברוך הוא, צא מאצטגנינות שלך. אברם אינו מוליד. אברהם מוליד] אמר לו הקדוש ברוך הוא, אל תסתכל בזה, אלא בסוד של שמי יהיה לך בן. זהו שכתוב בה יהיה זרעך. הסוד של השם הקדוש שמשם נקשר לו עם זה [בן] ולא מהצד האחר.

323. בה – שהוא השער לתפלה, בה ימצא ברכה, בה ימצא אדם את בקשתו. בה – אותו הצד שבא מצד הגבורה, שהרי מצד הגבורה בא יצחק. ואותו צד הגבורה נקרא כ"ה, שמשם באים פרות ופרות לעולם, ולא מהצד שלמטה של בוכבים ומזלות.

324. אז והאמן בה. נדבק למעלה ולא נדבק למטה. והאמן בה, ולא בכוכבים ומזלות. והאמן בה – שהבטיח לו שירבה את שכרו לעולם הבא. והאמן בה – באותה הדרגה שנתנה לו, שמשם יבא לו זרע להוליד בעולם.

325. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו – שאף על גב שהיא דין, כאלו היא רחמים ה"כה" הזאת. דבר אחר ויחשבה לו צדקה – שקשר קשר עליון בתחתון לחברים יחד.

326. בא ראה, הנה העירו, אברהם מוליד – אברם אינו מוליד. וכי תאמר שהנה הוליד את ישמעאל בעודו אברם? אלא הבן ההוא שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא, לא הוליד אותו בעודו אברם, שהרי בעודו אברם הוליד למטה. כיון שנקרא אברהם ונכנס בבית,

אתער אברהם ברוח דזכמתא ואמר מה תתן לי, דהא ידענא דלא קביל אגר למיעל ביה בההוא עלמא בר גש דלא אוליד בר, ועל דא אמר מה תתן לי ואנכי הולך עירי, דהא לא תתן לי דלא זכיןא ביה. מכאן דבר גש דלא זכי בבנין בהאי עלמא לא זכי בההוא עלמא לאעלא גו פרגודא.

322. ואברהם הוה זומי באצטגנינות דיליה דלא יוליד. מה פתיב ויוצא אותו (דף צ ע"ב) החוזה וגו'. (אמר ליה קודשא בריך הוא צא מאצטגנינות דילך אברם אינו מוליד אברהם מוליד). אמר ליה קודשא בריך הוא לא תסתכל ביהאי אלא ברוח דשמי יהא לך בר. הדא הוא דכתיב כה יהיה זרעך. רוא דשמיא קדישא דמתמן אתקשר ליה ברא (ברא) ולא מסטרא אזורא.

323. כה דהוא תרעא לעלותא, בה ישכוז ברכה, בה ישכוז בר גש שאלתיה. כה ההוא סטרא דאתיין מסטרא דגבורה, דהא מסטרא דגבורה קא אתא יצווק. וההוא סטרא דגבורה כה אקרי דמתמן אתיין איבין ופירי לעלמא, ולא מסטרא דלתתא דכוכביא ובמזלות.

324. כדון והאמין ביי. אתדבק לעילא ולא אתדבק לתתא. והאמין ביי ולא בכוכביא ומזלי. והאמין ביי, דאבטוז ליה דיסני אגריה לעלמא דאתי. והאמין ביי, בההוא דרעא דאתייהיב ליה דמתמן ייתי ליה זרעא לאולדא בעלמא.

325. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו דאף על גב דאיהי דינא כאלו היא רחמי האי כה. דבר אזור ויחשבה לו צדקה, דקשיר קשרא עלאה בתתאה לזבורא לון כוזדא.

326. תא זומי, תא אתערנו אברהם מוליד אברם אינו מוליד, וכי תימא דהא אוליד ישמעאל בעוד דאיהו אברם. אלא ההוא ברא דאבטוז ליה קודשא בריך הוא לא אוליד בעוד דאיהו אברם, דהא בעוד דאיהו אברם אוליד לתתא, כיון דאתקרי אברהם ועאל

אז הוליד למעלה. ומשום כך אברם אינו מוליד בקשר עליון, אברהם מוליד כמו שאמרנו, ונקשר למעלה ביצחק.

327. ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'. רבי אבא פתח (שמואל ב כב) כי מי אל מבלעדי ה' ומי צור וגו'. דוד המלך אמר את הפסוק הזה, כי מי אל מבלעדי ה' – מי הוא השליט או הממנה שיכול לעשות דבר מבלעדי ה' אלא מי שהצטוה מעם הקדוש ברוך הוא, משום שבלם אין עומדים ברשותם ולא יכולים לעשות דבר. ומי צור – ומי הוא התקיף שיכול לעשות תקף וגבורה מעצמו מבלעדי אלהינו? אלא בלם ביד הקדוש ברוך הוא, ולא יכול לעשות דבר, רק מרשותו.

328. דבר אחר כי מי אל מבלעדי ה' – שהקדוש ברוך הוא הכל ברשותו, ולא כמי שנראה במראה הכוכבים והמזלות, שבלם מראים דבר, והקדוש ברוך הוא מחליפו לגון אחר. ומי צור זולתי אלהינו, הרי פרשנה שאין ציר כמו שהקדוש ברוך הוא, שהוא ציר שלם, עושה ומציר דמות בתוך דמות, ומשלים את אותה הדמות בכל תקונה, ומכניס בו נפש עליונה, שדומה לתקון העליון, משום כך אין ציר כמו הקדוש ברוך הוא.

329. בא ראה, מאותו הזרע של אדם, בשמתעוררת תשיקתו לנקבתו, ונקבתו מתעוררת אליו, אז מתחברים שניהם יחד, ויוצא מהם בן אחד שבלול משתי דמות באחד, משום שהקדוש ברוך הוא ציר אותו בציר שנכלל משניהם. ועל בן ציר אדם לקדש את עצמו בזמן ההוא, כדי שימצא הדמות ההיא בציר שלם כראוי.

330. אמר רבי חייא, בא ראה, כמה גדולים הם מעשיו של הקדוש ברוך הוא, שהרי האמנות והציר של האדם היא כמו העולם, ובכל יום ויום הקדוש ברוך הוא בורא עולמות, ומזוג זוגים כל אחד ואחד כראוי לו, והוא ציר את דמותם טרם בואם לעולם.

בברית פדין אוליד לעילא, ובגין כך אברם אינו מוליד בקשורא עלאה, אברהם מוליד כמה דאמרן, ואתקשר לעילא ביצחק:

327. ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'. רבי אבא פתח (שמואל ב כב) כי מי אל מבלעדי יי ומי צור וגו'. דוד מלכא אמר האי קרא (תהלים י"ח) כי מי אל מבלעדי יי. מאן הוא שליטא או ממנה דיכול למעבד מדי מבלעדי יי, אלא מה דאתפקד מעם קודשא בריה הוא, בגין דכלהו לא ברשותיהו קיימי ולא יכלי למעבד מדי. ומי צור, ומאן איהו תקיף דיכול למעבד תוקפא וגבורה מגרמיה מבלעדי אלהינו. אלא כלהו בידי דקודשא בריה הוא ולא יכל למעבד מדי בר ברשותיה.

328. דבר אחר כי מי אל מבלעדי יי. דקודשא בריה הוא כלא ברשותיה ולא כמאן דאתוויי בזיוו דככביא ומזלי, דכלהו אזוויין מלה, וקודשא בריה הוא אזוכף ליה לזווגא אזורא. ומי צור זולתי אלהינו. הא אוקמוה דלית ציר כמה דקודשא בריה הוא דאיהו ציר שליט עביד וציר דיוקנא זו דיוקנא ואשלים לההוא דיוקנא בכל תקוניה, ואעיל בה נפש עלאה דדמי לתקונא עלאה, בגין כך לית ציר כקודשא בריה הוא.

329. תא זוי, מההוא זרעא דבר זש כד אתער תיאובתיה לזבי נוקביה ונוקביה אתערת לזביה פדין מהזוהרן תרווייהו פודא ונפק מזייהו בר זוד דכליל מתרין דיוקנין פוד. בגין דקודשא בריה הוא ציר ליה בצירא דאתכליל מתרווייהו. ועל דא בעי בר זש לקדשא גרמיה בההוא זמנא בגין דישתכוז ההוא דיוקנא בצירא שליט פדקא זוי.

330. אמר רבי חייא תא זוי, כמה אנון רברבין עובדי דקודשא בריה הוא, דהא אומנותא וצירא דבר זש איהו פזווגא דעלמא, ובכל יומא ויומא קודשא בריה הוא ברי עלמא מזווג זויגין כל זוד וזוד פדקא זוי ליה, והוא ציר דיוקניהון עד לא יתון לעלמא.

331. תא זוזי, דאמר רבי שמעון, כתיב זה ספר תולדות אדם. וכי ספר הזה לוי? אלא הוא אזובי ליה לאדם הראשון דור דור ודורשיו וכי. היאך אזובי ליה, אי תימא דזומא ברזו קודשא דאגין זמינן למייתי לעלמא. כמאן דזומא בזוכמתא מיה דייטי לעלמא. לאו הכי, אלא זומא בעינא פלהו. והוא דיוקנא דזמינן למימא ביה בעלמא פלהו זומא בעינא, מאי טעמא בגין דמיזמא דאתברי עלמא פלהו נפשאן דזמינן למימא בבני נשא פלהו קיימין קמי קודשא בריה הוא ביהוה דיוקנא ממש דזמינן למימא ביה (דף צא ע"א) בעלמא.

332. כזוזנא דא כל אגון צדיקיא בתר דנפקין מיהאי עלמא פלהו נפשאן סלקן, וקודשא בריה הוא אגין לון דיוקנא אזורא לאתלבשא בהו כזוזנא דהו ביהאי עלמא, בגין כך פלהו קיימין קמיה וזומא לון אדם הראשון בעינא.

333. ואם תאמר, שאחר שראה אותם לא עמדו בקימם – בא ותראה, כל דברי הקדוש ברוך הוא הם בקיים ועומדים לפניו עד שיורדים לעולם. כמו זה כתוב (דברים כט) כי את אשר ישנו פה וגו'. הרי פרשוק, שכל בני האדם שעתידיים להיות בעולם, כלם נמצאו שם.

334. כאן יש להסתכל, שהרי כתוב את אשר איננו פה וגו', ומשמע אלו [כלם] שיצאו מאותם שעמדו שם, משום שכתוב עמנו היום, ולא כתוב עמנו עומד היום. אלא ודאי [כאן] כלם עמדו שם, אלא שלא נראו לעין, משום כך כתוב עמנו היום אף על גב שלא נראו.

335. ואם תאמר, מה הטעם לא נראו כאן כמו שנראו לאדם הראשון שראה אותם עין בעין, והרי כאן ראו יותר? אלא כאן, בשנתנה תורה לישראל, מראה אחר ודרגות עליונות. היו רואים ומסתכלים עין בעין, והיו משתוקקים להסתכל ולראות בכבוד רבונם,

331. תא זוזי, דאמר רבי שמעון, כתיב זה ספר תולדות אדם. וכי ספר הזה ליה. אלא אוקמוה דקודשא בריה הוא אזובי ליה לאדם הראשון דור דור ודורשיו וכי. היאך אזובי ליה, אי תימא דזומא ברזו קודשא דאגין זמינן למייתי לעלמא. כמאן דזומא בזוכמתא מיה דייטי לעלמא. לאו הכי, אלא זומא בעינא פלהו. והוא דיוקנא דזמינן למימא ביה בעלמא פלהו זומא בעינא, מאי טעמא בגין דמיזמא דאתברי עלמא פלהו נפשאן דזמינן למימא בבני נשא פלהו קיימין קמי קודשא בריה הוא ביהוה דיוקנא ממש דזמינן למימא ביה (דף צא ע"א) בעלמא.

332. כזוזנא דא כל אגון צדיקיא בתר דנפקין מיהאי עלמא פלהו נפשאן סלקן, וקודשא בריה הוא אגין לון דיוקנא אזורא לאתלבשא בהו כזוזנא דהו ביהאי עלמא, בגין כך פלהו קיימין קמיה וזומא לון אדם הראשון בעינא.

333. ואי תימא בתר דזומא לון לא קיימי בקיימיהו. תא זוזי כל מלוי דקודשא בריה הוא בקיימא אגין וקיימו קמיה עד דזוזתו לעלמא. כזוזנא דא פתיב, (דברים כט) כי את אשר ישנו פה וגו' הא אוקמוה דכלהו בני נשא דזמינן למימא בעלמא פלהו אשתכוזו תמן.

334. הכא אית לאסתכלא דהא פתיב את אשר איננו פה וגו' ומשמע דהו (כלהו) דיפקון מאגון דקיימו תמן, בגין דכתיב עמנו היום ולא פתיב עמנו עומד היום. אלא ודאי (הכא) פלהו קיימו תמן אלא דלא אתזוזו לעינא, בגין כך פתיב עמנו היום אף על גב דלא אתזוזו.

335. ואי תימא מאי טעמא לא אתזוזו הכא פמה דאתזוזו לאדם הראשון דזומא לון עינא בעינא, והא הכא אתזוזי יתיר. אלא הכא פד אתיהיבת אורייתא לישראל זוזו אזורא ודרגין עלאין הו זומאן ומסתכלאן עינא בעינא והו תאיבין לאסתכלא ולמזומי ביקרא

ומשום כך ראו את הכבוד העליון של הקדוש ברוך הוא לבדו ולא מאחר.

336. ועל כן, כל בני האדם שעתידים לעמד בעולם, כלם עומדים לפני הקדוש ברוך הוא באותן הדמיות ממש שעתידים לעמד בהן. זהו שפתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'. גלמי ראו עיניך, מה הטעם? משום שדמיות אחרת עלינוה היתה כזה, ומשום כך פתוב (שם יח) ומי צור זולתי אלהינו, מי הציר הטוב שציר [שכולל] הכל [זה עם זה] כמו הקדוש ברוך הוא?

337. דבר אחר כי מי אלוה – זה סוד הדבר, שהרי אל הוא כלל שנכלל מכל הדרגות. ואם תאמר שאל הנה היא דרגה אחרת, משום שפתוב (שם ז) ואל זעם בכל יום? בא ראה, שהרי אין אל מבלעדי ה' שאינו לבדו, ולא נפרד לעולמים, ועל כן פתוב (שמואל ב כב) כי מי אל מבלעדי ה' וגו'. ומי צור וגו', שהרי צור אינו לבדו, אלא הכל אחד, כפתוב (דברים ז) וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים וגו'.

338. בא ראה, שטרם שנמול אברהם, היה מדבר עמו מתוך מחזה לבדו, כמו שנאמר, שפתוב היה דבר ה' אל אברהם במחזה וגו'. במחזה – באותו המראה, הדרגה שכל הדמיות נראות בה, כמו שנאמר. והמחזה היה הוא סוד הפריה.

339. ואם תאמר שמשום כך נקרא מחזה, משום שהיא הדרגה המראה שכל הדמיות נראות בה ואז נקראת מחזה – הרי אמרת בראשונה, שטרם שנמול אברהם, לא היה מדבר עמו, רק הדרגה הזו שאין שורים עליה הדרגות האחרות, ועכשיו אמרת במחזה – המראה של כל הדרגות העליונות הוא, והרי טרם שנמול פתוב היה דבר ה' אל אברהם במחזה?

דמריהון, ובגין כך זמנו יקרא עלאה הקודשא בריך הוא בלזודוי וכלא מאזרא.

336. ועל דא פלהו בני נשא דזמנין לקיימא בעלמא פלהו קיימי קמי קודשא בריך הוא באנון דיוקנין ממיש דזמנין לקיימא ביה הדא הוא דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'. גלמי ראו עיניך. מאי טעמא בגין דדיוקנא אזרא עלאה הוי פהאי ובגין כך פתיב, (תהלים יח) ומי צור זולתי אלהינו. מאן ציר טב דציר (דכליל) כלא (דא בדא) פקודשא בריך הוא.

337. דבר אזור כי מי אלוה, דא רזא דמלה דהא אל כללא הוא דאתכליל מכלהו דרגין, ואי תימא דהא אל איהו דרגא אזרא בגין דכתיב (תהלים ז) אל זעם בכל יום. תא זוזי, דהא לית אל מבלעדי ה' דלאו איהו בלזודוי וכלא אתפרש לעלמין. ועל דא פתיב, (שמואל ב כב) כי מי אל מבלעדי ה' וגו', ומי צור וגו' דהא צור לאו איהו בלזודוי אלא כלא זוד כדכתיב, (דברים ז) וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים וגו'.

338. תא זוזי, עד לא אתגזר אברהם הוה ממליל עמיה מגו מוזה בלזודוי כמה דאתמר דכתיב היה דבר ה' אל אברהם במחזה וגו'. במחזה. בההוא זיוו דרגא דכל דיוקנין אתזוזין ביה, כמה דאתמר. והאי מוזה איהו רזא דברית.

339. ואי תימא דבגין כך אקרי מוזה בגין דאיהו דרגא זיוו דכל דיוקנין אתזוזין ביה וכדין אקרי מוזה, הא אמרת (פח ב) בקדמיתא דעד לא אתגזר אברהם לא הוה ממליל עמיה בר האי דרגא דלא שראן עלוי דרגין אזוזין, והשתא אמרת במחזה זיוו דכל דרגין עלאין (איהו). והא עד לא אתגזר פתיב היה דבר ה' אל אברהם במחזה.

340. אלא הדרגה הזו היא המראה של כל הדרגות העליונות, ובמראה של הדרגות העליונות נתקנה. ואף על גב שבאותו הזמן אברהם לא היה מהול – הדרגה הזו במראה של הדרגות העליונות היא, ובכל אותם הגונים עומדת, והמראה של אותם הגונים עומד תחתיה. אחד ממין – גון לבן, ואחד משמאל – גון אדם, אחד שפלו מכל הגונים. והוא המראה שכל הגונים העליונים עומדים עליו. ועל זה במראה הזה עמד על אברהם ודבר עמו, ואף על גב שלא נמול. כיון שנמול מה כתוב? וירא ה' אל אברהם.

341. בא ראה, בבלעם [אמר] כתוב מחזה שדי, ובאברהם כתוב מחזה סתם. מה בין זה לזה? אלא מחזה שדי אלו שלמטה [שיצאו] ממנו, והם המראה שלו. מחזה סתם, מחזה זה הוא ה' [של כל מראה] שכל הדמיות העליונות נראות בו. ומשום כך כתוב באברהם מחזה סתם, ובבלעם מחזה שדי.

342. ועל כן, טרם שנמול אברהם, היתה לו הדרגה הזו כפי שאמרנו. כיון שנמול, מיד וירא אליו ה' וגו'. נראו כל [שאר] הדרגות על הדרגה הזו, והדרגה הזו דברה עמו כראוי בשלמות. ואברהם נקשר מדרגה לדרגה, ונכנס לברית הקדש כראוי בשלמות.

343. בא ראה, כיון שנמול אברהם, יצא מהערלה, ונכנס לברית הקדושה, והתעטר בעטרה קדושה, ונכנס בברית שהעולם עומד עליה, ואז התקום העולם בגללו, משום שבתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתני, וכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, בה"א בראם, באברהם, והכל עומד בסוד אחד.

344. ובשעה שהקדוש ברוך הוא הראה לאדם את כל אותם הדורות של העולם, וראה אותם כל אחד ואחד, כל דור ודור, פלם עומדים בגן העדן באותה הדמות

340. אלא האי דרגא זיזו דכל דרגין עלאין איהו ובזיזו דדרגין עלאין אתתקן. ואף על גב דבההוא זמנא דאברהם לא הוה גזיר האי דרגא בזיזו דדרגין עלאין איהו ובכל אנן גזיזין איהו קאים. וזיזו דאנן (קא א, וצ ב) גזיזין קיימי תזוזתיה זוד במינא גזון זזור. זוד משמאלא גזון סומק. זוד דכליל מכל גזיזין, ואיהו זיזו דכל גזיזין עלאין דקיימי עליה. ועל דא בהאי זיזו קאים עליה דאברהם ומכיל עמיה ואף על גב דלא אתגזר. כיון דאתגזר מה כתיב וירא ה' אל אברהם.

341. תא זזוי, מוזה שדי (אמר) כתיב בבלעם. ובאברהם כתיב מוזה סתם, מה בין האי להאי. אלא מוזה שדי אלן דלתתא (דנפקו) מניה ואנן זיזו דיליה. מוזה סתם מוזה דא הוא ה' (דכל חיזו) דכל דיוקנין עלאין אתזיזין ביה, ובגין כך כתיב באברהם מוזה סתם ובבלעם מוזה שדי.

342. ועל דא עד לא אתגזר אברהם הוה ליה האי דרגא כדאמרן. כיון דאתגזר מיד וירא ה' אל אברהם וגו' אתזוזון כלהו (שאר) (דף צא ע"ב) דרגין על האי דרגא, והאי דרגא מכיל עמיה כדקא זזוי בשלימו. ואברהם אתקטר מדרגא לדרגא ועאל בברית קיימא קדישא כדקא זזוי בשלימו.

343. תא זזוי, כיון דאתגזר אברהם, נפק מערלה ועאל בקיימא קדישא ואתעטר בעטרא קדישא ועאל בקיימא דעלמא קאים עליה, וכדין אתקיים עלמא בגיניה. בגין דכתיב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתני. וכתיב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה"א בראם, באברהם. וכלא ברא זודא קאים.

344. ובשעתא דקודשא בריך הוא אזמי ליה לאדם כל אנן דרין דעלמא, וזמא לון כל זוד וזוד כל דרא ודרא כלהו קיימי בגנתא דעדן בההוא דיוקנא דזיזין

שַׁעֲתִידִים לַעֲמֹד בָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּבֵא וּרְאֵה, הָרִי נִתְבָּאָר, בֵּינָן שְׂרָאָה אֶת דְּוֹד שְׂאִין בּו חַיִּים כָּלֵל, תַּמָּה, וְהוּא נִתֵּן לוֹ מִשְׁלוֹ שְׁבַעִים שָׁנִים. מִשּׁוּם כֵּךְ הָיוּ לוֹ לְאָדָם תִּשְׁעַ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שָׁנִים, וְאוֹתָם הַשְּׁבַעִים עָלוּ לוֹ לְדוֹד.

345. וְהִדְבֵּר הַזֶּה הוּא סוּד שֶׁל חֻכְמָה, שֶׁלְדוֹד אֵין [נְמִים] פֶּרֶט לְשִׁבְעִים הַשָּׁנִים מֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן. וְהַכֵּל הוּא סוּד שֶׁל חֻכְמָה. וְכָל מָה שֶׁלְמִטָּה, הַכֵּל הוּא בְּסוּד שֶׁל מַעֲלָה.

346. וּבֵא וּרְאֵה, בְּכָל אוֹתָן הַדְּמִיּוֹת שֶׁל הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, כָּלֵם לְפָנָיו זִגְגוֹת זִגְגוֹת. לְאַחַר מִכּוֹן, כְּשִׁבְאִים לְעוֹלָם הַזֶּה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוּג זִוּגִים. אָמַר רַבִּי [יְהוֹנָה] יִצְחָק, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא [מְזוּג זִוּגִים וְאוֹמֵר] אוֹמֵר בֵּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי.

347. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָה זֶה אוֹמֵר, וְהָרִי כְּתוּב (קַהֲלֵת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ? אָמַר רַבִּי יְהוֹנָה, תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כְּתוּב, שׁוֹנָה לְמַעֲלָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָה כָּאֵן הַכְּרוּז, וְהָרִי אָמַר רַבִּי חֲזַקִּיָּה אָמַר רַבִּי חַיִּיא, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה מִמֶּשׁ שְׁיִיצֵא אָדָם לְעוֹלָם, בֵּת זִוּגוֹ מְזַמְנֵת לוֹ?

348. אָמַר רַבִּי אַבָּא וְכַאֲזֵינָן אֲנִין צְדִיקִיא הַנְּשֻׁמוֹתֵהוֹן מִתְעַטְרִין קַמִּי מְלַכָּא קְדִישָׁא עַד כֹּא יִיתָן לְעַלְמָא, דְּהִכִּי תִנְיֵן בְּהֵיא שְׁעֵתָא דְאַפִּיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַנְּשֻׁמוֹתֵין לְעַלְמָא, כָּל אֲנִין רוּזִין וְנְשֻׁמוֹתֵין כְּלָהוּ כְּלִיכָן דְּכַר וְנִקְבָּא דְמִתְזַבְּרָן כְּזוּדָא.

349. וְנִמְסְרוֹת בִּידֵי אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה הַשְּׁלִיחַ שְׁנַתְמַנָּה עַל הַרְיוֹנוֹת בְּנֵי הָאָדָם, וְשָׁמוּ לִילָה. וּבְשַׁעָה שְׁוִרְדוֹת וְנִמְסְרוֹת בִּידֵי, נִפְרְדוֹת, וְלִפְעָמִים זֶה מִקְדִּים לְפָנָיו זֶה, וּמוֹרִיד אוֹתָם בְּבִנֵי הָאָדָם.

350. וּכְשִׁמְגִיעַ [מִכָּה] זְמַן זִוּגָם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַכִּיר אוֹתָן הַרוּחוֹת וְהַנְּשֻׁמוֹת מִחִבְרָא אוֹתָן כְּבִרְאשׁוֹנָה וּמְכַרְזֵי עֲלֵיהֶם. וּכְשִׁמְתַּחֲבְרִים, נַעֲשִׂים גּוֹף אֶחָד וּנְשֻׁמָה אֶחָת, יְמִין וּשְׂמָאל כְּרָאוּי, וּמִשּׁוּם כֵּךְ אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.

לְקַיִמָּא בְּהָא עַלְמָא. וְתָא זִוּי, הָא אֲתַמַּר בֵּינָן דְּזוּמָא לִיהַ לְדוֹד דְּכָא בִּיהַ זִוּיִים כָּלֵל, תְּוָה, וְאִיהוּ יְהִיב לִיהַ מוֹדִילִיהַ ע' שָׁנִין, בְּגִין כֵּךְ הָיוּ לִיהַ לְאָדָם תִּשְׁעַ מֵאוֹת וְתַלְתֵין שָׁנִין. וְאֲנִין שְׁבַעִין אֲסַתְלָקוּ לִיהַ לְדוֹד.

345. וּמִלָּה דָּא רָזָא דְּזוּכְמָתָא אִיהוּ, דְּדוֹד לִית לִיהַ (יוֹמִין) בְּרַ שְׁבַעִין שָׁנִין מֵאָדָם קְדִמָּאָה, וְכֹלָא רָזָא דְּזוּכְמָתָא אִיהוּ. וְכָל מָה דְּלִתְתָּא כְּלָא אִיהוּ בְּרָזָא דְּלַעֲלָא.

346. וְתָא זִוּי, בְּכָל אֲנִין דְּיוֹקְנֵין דְּנְשֻׁמוֹתֵין דְּעַלְמָא כְּלָהוּ זִוּגִין זִוּגִין קַמִּיהַ. לְבַתֵּר כֹּד אֲתֵיין לְהָא עַלְמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזוּג זִוּגִין. אָמַר רַבִּי (יְהוֹדָה) יִצְחָק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (מְזוּג זִוּגִין וְאוֹמֵר) אָמַר בֵּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי.

347. אָמַר רַבִּי יוֹסִי מֵאִי קָא מִיִּירִי וְהָא כְּתִיב, (קַהֲלֵת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוֹנָה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כְּתִיב, שְׁאֲנִי לְעִילָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי מֵאִי כְּרוּזָא דְּכָא. וְהָא אָמַר רַבִּי זִוּקִיָּה אָמַר רַבִּי זִוּיָּא בְּהֵיא שְׁעֵתָא מִמֶּשׁ דְּנְפִיק בְּרַ זֵשׁ לְעַלְמָא בֵּת זִוּגוֹ אֲוִדְמַנֵּת לוֹ.

348. אָמַר רַבִּי אַבָּא וְכַאֲזֵינָן אֲנִין צְדִיקִיא הַנְּשֻׁמוֹתֵהוֹן מִתְעַטְרִין קַמִּי מְלַכָּא קְדִישָׁא עַד כֹּא יִיתָן לְעַלְמָא, דְּהִכִּי תִנְיֵן בְּהֵיא שְׁעֵתָא דְאַפִּיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַנְּשֻׁמוֹתֵין לְעַלְמָא, כָּל אֲנִין רוּזִין וְנְשֻׁמוֹתֵין כְּלָהוּ כְּלִיכָן דְּכַר וְנִקְבָּא דְמִתְזַבְּרָן כְּזוּדָא.

349. וְאֲתַמְסְרָן בִּידָא דְּהֵיא מִמְנָא שְׁלִיחָא דְאַתְפַּקֵּד עַל עַדוּאִיהוֹן דְּבִנֵי נְשָׂא. וְלִילָה שְׁמִיהַ, וּבְשַׁעֲתָא דְּנְזוֹתֵין וְאֲתַמְסְרָן בִּידוּי מִתְפָּרְשִׁין, וְכֹאֲמֵינָן דָּא אֶקְדִּים מִן דָּא וְאוֹזִית לָהוּ בְּבִנֵי נְשָׂא.

350. וְכֹד (מַחָא) מְטָא עֵידָן דְּזוּגָא דְּלָהוֹן. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּיַדַּע אֲנִין רוּזִין וְנְשֻׁמוֹתֵין מְזוּבְרָן לוֹן כְּדְּבַקְדָּמִיתָא וּמְכַרְזָא עֲלֵיהוּ. וְכֹד אֲתַזְבְּרָן אֲתַעֲבִידוּ זוּד גּוֹפָא זוּד נְשֻׁמוֹתָא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא כְּדָקָא זִוּי, וּבְגִין כֵּךְ אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.

351. ואם תאמר, הרי שנינו שאין זוג אלא לפי מעשי ודרכי האדם – כך זה ודאיו שאם זוכה ומעשיו כשרים, הוא זוכה להתחבר עם אותו שלו כמו שיצא.

352. אמר רבי חייא, מי שמעשיו כשרים, באיזה מקום יבקש [יושב] את זוגו? אמר לו, הרי שנינו, לעולם ימכר אדם וכו' וישא בת תלמיד חכם, [ד"א ובא ראה] שתלמיד חכם פקדון רבונו נפקד בידו.

353. שנינו בסוד המשנה, כל אותם שבאו בגלגול של נשמות, יכולים להקדים ברחמים את זוגם. ועל זה העירו החכמים, אין נושאים נשים במועד, אבל מקדשים, שמא יקדמנו אחר ברחמים. ויפה אמרו אחר בדיק. ועל כן קשים הזוגים לפני הקדוש ברוך הוא. ועל כל פנים ודאי כתוב כי ישרים דרכי ה'.

354. רבי יהודה שלח לרבי אלעזר. אמר, הרי סוד הדבר ידעתי, אותם שבאו בגלגול נשמות – מאיזה מקום להם יש זוג? שלח לו, כתוב (שופטים כא) מה נעשה להם לנותרים לנשים וגו'. וכתוב וחספתם להם וגו'. פרשת בני בנימין מוכיחה, ועל זה שנינו שמא יקדמנו אחר ברחמים. [וכי אותו אחר אין לו בת זוג? אבל תמצא זה כמו אדם שנשא בת זוג ולא היו לו ממנה בנים ומת, יבא אחיו ויבם את אשתו ויולד לו ממנה בן. הבן הזה הוא המת שנשמתו חזרה לעולם, זה הוא האחר שאין לו בת זוג אלא אמו. וזה הוא שמא יקדמנו אחר ברחמים, שיכול להקדים אחר לשא את אשתו של זה ברחמים ובתפלה. ואף על גב שאמרתי לה שיכולים להקדים אחר ברחמים, לא יכול אלא אם (הוא) בעלה הוא רשע והוא צדיק.]

355. אמר רבי יהודה, [כעת] זה הוא ודאי שקשים הזוגים לפני הקדוש ברוך הוא. אשרי חלקם של ישראל שהתורה מלמדת אותם את דרכי הקדוש ברוך הוא, וכל הנסתרות והגנוזים שגנוזים לפניו.

351. ואי תיבא הא תנינן ליה זוגא אלא לפום עובדוי וארוזוי דבר גש. הכי הוא ודאי. דאי זכי ועובדוי אתכשרן, זכי ליהוא דיליה לאתזברא ביה כמה דנפיק.

352. אמר רבי זוייא מאן דאתכשרן עובדוי באן אתר יתבע (ס"א יתבא) ההוא זוגא דיליה. אמר ליה הא תנינן לעולם ימכר אדם כו' וישא בת תלמיד חכם (ד"א ל"ג תא חזי). דתלמיד חכם פקדונא דמאריה אתפקדון בידיה.

353. תאנא ברוך דמתניתא כל אנן דאתו בגלגולא דנשמותין יכלין לאקדמא ברוזמי זוגא דלהון. ועל האי אתערו זברייא. (אין נושאים נשים במועד אבל מקדשין) שמא יקדמנו אזור ברוזמים. ושפיר קאמרו אזור דייקא, ועל כן קשין זוגין קמיה דקודשא בריך הוא. ועל כלא (פנים) ודאי כי ישרים דרכי יי כתיב.

354. רבי יהודה שלחו ליה לרבי אלעזר אמר הא רזא דמלה ידענא, אנן דאתו בגלגולא דנשמותין מאן אתר להו זוגא. שלחו ליה כתיב, (שופטים כא) מה נעשה להם לנותרים לנשים וגו'. וכתוב לכו וזוטפתם להם וגו'. פרשתא דבני בנימין אכוז ועל האי תנינן שמא יקדמנו אזור ברוזמים. (כי אותו אחר אין לו בת זוג, אבל תשכח דא כגון בר נש דנסיב בת זוגיה ולא הווי ליה מנה בנין ומת, ייתי אחוהי ויבם אתתיה ויתיליד ליה (דף צב ע"א) מנה בר. האי בר הוא מיתא דאהדרת נשמתיה לעלמא. דא הוא אחר דאין לו בת זוג אלא אמיה, ודא הוא שמא יקדמנו אחר ברחמים דיכיל לאקדמא אחרא למיסב אתתיה דדא ברחמי ובצלוחא ואף על גב דאמינא לך דיכיל לאקדמא ברחמי לא יכיל אלא אם (הוא) בעלה חייבא איהו ואיהו זכאה)

355. אמר רבי יהודה (השתא) האי הוא ודאי דקשין זוגין קמי קודשא בריך הוא. ופאה זולקהון דישראל דאורייתא אולף להו ארוזוי דקודשא בריך הוא, וכל טמירין ונגזיא דנגזין קמיה.

שפותח [פה] פתחון פה והכל שוקטים. אז מתעוררים הדינים שלמטה, והולכים ומשוטטים בעולם, והלבנה מתחילה להאיר.

362. ובעלי היבבה תוקעים ומיללים. תוקעים שנית. אז מתעוררת שירה ומזמרים לפני רבונם. כמה בעלי מגנים עומדים במקומם ומעוררים דינים בעולם. אז בני האדם ישנים, והנשמה יוצאת ומעידה עדות ומתחייבת בדין. והקדוש ברוך הוא עושה חסד עם אדם, והנשמה שבה למקומה.

363. בחצות הלילה, כשהצפרים מתעוררות, צד הצפון מתעורר ברוח, עומד במקומו השרביט שבצד הדרום, ומכה באותה הרוח ושוקט ומתבסס. אז מתעורר הקדוש ברוך הוא במנהגיו להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן.

364. באותה שעה. אשרי חלקו של אדם שעומד להשתעשע בתורה, שהרי הקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים שבגן עדן, כלם מקשיבים לקולו. זהו שכתוב (שיר ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני.

365. ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט אחד של חס"ד שיהיה [תמיד] שמור בעולם, שהרי עליונים ותחתונים שומרים אותו. זהו שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

366. אמר רבי חזקיה, כל מי שמשתדל בשעה הזו בתורה, ודאי יש לו חלק תמיד בעולם הבא. אמר רבי יוסי, מה הטעם תמיד? אמר לו, כך למדנו, שכל חצות לילה, כשמתעורר הקדוש ברוך הוא בגן עדן, כל הנטיעות של הגן משקים יותר מאותו הנחל שנקרא נחל קדומים, נחל עדנים, שאין פוסקים מימיו לעולמים. כפיכך אותו שעומד ומשתדל בתורה, באלו אותו הנחל מוריק על ראשו ומשקה אותו בתוך אותם הנטיעות שבגן עדן.

כלא משתכסין. כדין דינין דלתתא מתערין ואולין ושאתין בעלמא, וסיהרא שארי לאנהרא.

362. ומארי דיבבא תקעין ומיללין. תקעין תננינות כדין מתערי שירתא ומזמרין קמי מאריהון, כמה מארי תריסין קיימו בקייוביהו ואתערין דינין בעלמא, כדין בני נשא גיימין ונשמתא נפקת ואסהידת סהדיהתא ואתוזייבת בדינא, וקודשא בריך הוא עביד זוסד בבר נש ונשמתא תבת לאתרה.

363. בפלגות ליליא כד צפורין מתערין, סטרא דצפון אתער ברוזא, קם בקייוביה שרביטא דבסטור דרום ובטש בההוא רוזא ושכיף ואתבסם, כדין אתער קודשא בריך הוא בגיבוסי לאשתעשע עם צדיקיא בגנתא דעדן.

364. בההוא שעתא ופאה זולקיה דבר נש דקאים לאשתעשע באורייתא, דהא קודשא בריך הוא וכל צדיקיא בגנתא דעדן פלהו צייתין לקליה דהא הוא דכתיב, (שיר השירים ח) היושבת בגנים וזברים מקשיבים לקולך השמיעני.

365. ולא עוד אלא דקודשא בריך הוא משיף עליה זוד זוטא דוס"ד למהוי (ד"א ל"ג תדיר) נטיר בעלמא, דהא עלאין ותתאין נטרין ליה דהא הוא דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

366. אמר רבי חזקיה כל מאן דאשתדל בהאי שעתא באורייתא ודאי אית ליה זולקא תדיר בעלמא דאתי. אמר רבי יוסי מאי טעמא תדיר. אמר ליה הכי אוליפנא דכל פלגות ליליא כד קודשא בריך הוא אתער בגנתא דעדן כל אנון נטיעין דגניתא אשתקיין יתיר מיההוא נזולא דאקרי (דף צב ע"ב) נזול קדומים נזול עדנים דלא פסקו מימיו לעלמין, כפיכך ההוא דקאים ואשתדל באורייתא כאילו ההוא נזולא אתרק על רישיה ואשקי ליה בגו אנון נטיעין דגניתא דעדן.

367. [אמר רבי יוסי] ולא עוד, אלא הואיל וכל הצדיקים שבתוך גן העדן מקשיבים לו, שמים לו חלק באותה השקאת הנחל. נמצא שיש לו חלק תמיד בעולם הבא.

368. רבי אבא היה בא מטבריה לבי טרונאי דזומוי, ורבי יעקב בריה הוה עמיה, אערעו בכפר טרשא. כד בעו למשכב, אמר רבי אבא לבריה דביתא אית הכא תרנגולא. אמר ליה מארא דביתא, אמאי. אמר ליה בנין דקאימנא בפלגות ליליא מבוש.

369. אמר לו: לא צריף, שהרי סימן יש לי בבית – שהמשקל הזה שלפני מטתי, אני ממלא אותו במים, ומטפטף טפה טפה. ובחצות הלילה ממש מתרוקנים כל המים, ומתגלגל הגלגל [הדבוק] הזה ונוהם, ונשמע קולו בכל הבית. ואז הוא חצות הלילה ממש. וזמן אחד היה לי שהיה קם בכל חצות לילה ומשתדל בתורה, ומשום כך עשה את זה.

370. אמר רבי אבא: ברוך הרחמן ששלחני לכאן. בחצות הלילה נהם אותו הגלגל [הדבוק]. קמו רבי אבא ורבי יעקב, ושמעו את אותו האיש שהיה יושב בירפתי הבית ושני בניו עמו, והיה אומר, כתוב (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקה. מה ראה דוד שהוא אמר חצות לילה ולא בחצות הלילה? אלא חצות לילה – ודאי לקדוש-ברוך-הוא אמר כך.

371. וכי כך נקרא הקדוש ברוך הוא? כן, שהרי חצות לילה ממש הקדוש ברוך הוא נמצא וסיעתו, ואז היא השעה שנכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים.

372. אמר רבי אבא לרבי יעקב, ודאי נשתתף עם השכינה ונתחבר יחד. קרבו וישבו עמו. אמרו לו, אמר דבר פיו, שיפה אמרת, מנין לך זה? אמר להם, דבר זה למדתי מסבי.

367. (אמר רבי יוסי) ולא עוד אלא הואיל וכלהו צדיקיא דבגו גנתא דערן צייתין ליה, זולקא שוין ליה בהווא שקיו דזולא. אשתכוז דאית ליה זולקא תדיר בעלמא דאתי.

368. רבי אבא הוה אתי מטבריה לבי טרונאי דזומוי, ורבי יעקב בריה הוה עמיה, אערעו בכפר טרשא. כד בעו למשכב, אמר רבי אבא לבריה דביתא אית הכא תרנגולא. אמר ליה מארא דביתא, אמאי. אמר ליה בנין דקאימנא בפלגות ליליא מבוש.

369. אמר ליה לא אצטרף, דהא סימנא לי בביתא דהדין טקלא דקמי ערסאי מלינא ליה מנא ונטיוף טיף טיף, בפלגות ליליא מבוש אתרקו פלהו מנא ואתגלגל האי קיטפא, ונהים ואשתמע קלא בכל ביתא, וכדין הוא פלגות ליליא מבוש. וזוד סבא הוה לי, דהוה קם בכל פלגות ליליא, ואשתדל באורייתא, ובגעי כר, עבד האי.

370. אמר ר' אבא, בריך רזומנא דשדרני הכא. בפלגות ליליא נהים, ההוא גלגלא דקיטפא, קמו רבי אבא, ורבי יעקב. שמעו להווא גברא, דהוה יתיב בשכינא ביתא, ותרין בניו עמיה, והוה אומר, כתיב וזעות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקה, מאי קא זומא דוד דאיהו אמר וזעות לילה ולא בזעות לילה. אלא וזעות לילה ודאי, לקודשא בריך הוא אמר הכי.

371. וכי קודשא בריך הוא הכי אקרי. אין, דהא וזעות לילה מבוש קודשא בריך הוא אשתכוז וסיעתא דיליה וכדין היא שיעתא דעייל בגנתא דערן לאשתעשעא עם צדיקיא.

372. אמר רבי אבא לרבי יעקב ודאי נשתתף בשכינתא ונתחבר כזודא, קריבו ויתיבו עמיה, אמרו ליה אימא מלה דפומך דשפיר קאמרת. מנא לך האי. אמר לון מלה דא אוליפנא מסבאי.

373. ותו הוה אמר דתלת (נ"א דתחלת) שעתו קבייתא דליליא כל דינין דלתתא מתערין ואלין ושאיין בעלמא. בפלגות ליליא ממש קודשא בריה הוא אתער בגנתא דערין ודינין דלתתא לא משתכוזין.

373. ועוד היה אומר, שש"ש [שתחלת] השעות הראשונות של הלילה, כל הדינים שלמטה מתעוררים והולכים ומשוטטים בעולם. ובחצות הלילה ממש הקדוש ברוך הוא מתעורר בגן עדן, והדינים שלמטה אין נמצאים.

374. וכל זימוסין דלעילא בליליא לא אשתכוזו אלא בפלגות ליליא ממש. מנלן מאברהם דכתיב ויזלך עליהם לילה. במצרים (שמות יב) ויהי בוצעי הלילה, ובאתרין סגיאין באורייתא הכי אשתכוזו. ודוד הוה ידע.

374. וכל המנהגים שלמעלה בלילה, אין נמצאים אלא בחצות הלילה ממש. מנין לנו? מאברהם, שכתוב (בראשית יד) ויחלק עליהם לילה. במצרים – (שמות יב) ויהי בוצעי הלילה. ובמקומות רבים בתורה כן נמצא. ודוד היה יודע.

375. (ומה) ובמנא הוה ידע. אלא הכי אמר סבא. דמלכותא דיליה בהאי (ליליא) תליא. ועל דא קאים בהאיא שעתא ואמר שירתא, ולהכי קרייה לקודשא בריה הוא וזעות לילה ממש, אקום להודות לך וגו' דהא כל דינין תליין מהכא, ודינין דמלכותא מהכא משתכוזין, והאיא שעתא אתקטיר בה דוד וקם ואמר שירתא. אתא רבי אבא ונשקיה, אמר ליה ודאי הכי הוה בריה רזומנא דשדרני הכא.

375. [ומה] ומנין היה יודע? אלא כן אמר הזקן, שמלכותו תלויה בזה [הלילה], ועל זה עומד בשעה הזו ואומר שירה, ולכן קרא לקדוש-ברוך-הוא לילה [ממש] אקום להודות לך וגו', שהרי כל הדינים תלויים מכאן, ודיני המלכות נמצאים מכאן. ובאותה השעה נקשר דוד בזה, וקם ואמר שירה. בא רבי אבא ונשקו. אמר לו, ודאי כן הוא. ברוך הרחמן ששלחני לכאן.

376. תא זוזי, לילה דינא בכל אתר והא אוקימנא מילי, והכי הוא ודאי, והא אתער קמי דרבי שמעון. אמר דהוא ינוקא בריה דההוא זבא אי הכי אמאי כתיב וזעות לילה. אמר ליה הא אתמר בפלגות ליליא מלכותא דשמיא אתערת. אמר אנא שמענא מלה. אמר ליה רבי אבא, אימא ברי טב דהא מלה דפומך קלא דבושינא להוי.

376. בא ראה, הלילה הוא דין בכל מקום, והרי הקמנו את הדברים, וכך הוא ודאי, והרי הערתי לפני רבי שמעון. אמר אותו הילד בנו של אותו האיש, אם כך, למה כתוב חצות לילה? אמר לו, הרי נאמר שבחצות הלילה מתעוררת מלכות השמים.

377. אמר, אני שמעתי דבר. אמר לו רבי אבא, אמר בני טוב, שהרי דבר פיד יהיה קול המאור. אמר, אני שמעתי, שהרי הלילה הוא דין המלכות, ובכל מקום הוא דין. וזה שאמר חצות, משום שיונקת בשני גונים [חצות] – בדין וחסד. וודאי שהמחצית הראשונה היא דין, שהרי במחצית האחרת היא מאירה פניה בצד החסד, ועל כן חצות לילה כתוב ודאי.

377. אמר, אני שמעתי דבר. אמר לו רבי אבא, אמר בני טוב, שהרי דבר פיד יהיה קול המאור. אמר, אני שמעתי, שהרי הלילה הוא דין המלכות, ובכל מקום הוא דין. וזה שאמר חצות, משום שיונקת בשני גונים [חצות] – בדין וחסד. וודאי שהמחצית הראשונה היא דין, שהרי במחצית האחרת היא מאירה פניה בצד החסד, ועל כן חצות לילה כתוב ודאי.

378. קם רבי אבא ושם ידו בראשו וברך אותו. אמר, ודאי חשבתי שאין נמצאת חכמה, רק באותם הצדיקים שזכו בה. בעת ראייתי שאפילו ילדים בדור של רבי שמעון זכו לחכמה עליונה. אשריך רבי שמעון! או לדור שאתה תסתלק ממנו ישובו עד הבקר והתעסקו בתורה.

379. פתח רבי אבא ואמר, ועמך כלם צדיקים וגו'. הדבר הזה הרי בארוהו החברים, מה הטעם כתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים, וכי כל ישראל הם צדיקים? והרי כמה רשעים יש בישראל, כמה חוטאים וכמה רשעים שעוברים על מצוות התורה.

380. אלא כף שנה בסוד המשניות: אשריהם ישראל שעושים קרבן של רצון לקדוש-ברוך-הוא, שמקריבים את בניהם לשמונה ימים לקרבן, וכשנמולים, נכנסים לחלק הטוב של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. וכיון שנכנסו בחלק הזה של הצדיק, הם נקראים צדיקים. ודאי כלם צדיקים.

381. ועל כן לעולם יירשו ארץ, בכתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא בס, וכתוב זה השער לה צדיקים יבאו בו, אותם שנמולו ונקראים צדיקים. נצר מטעי – נצר מאותם הנטיעות שנטע הקדוש ברוך הוא בגן עדן. הארץ הזו היא אחת מהן, ועל כן יש לישראל חלק טוב לעולם הבא, וכתוב (שם לז) צדיקים יירשו ארץ. (ישעיה ס) לעולם יירשו ארץ, מה זה לעולם? כמו שבארנו במשנתנו, והרי הדבר הזה נתבאר בין החברים.

382. [ולמדנו, מה ראה הכותב שלא נקרא אברהם עד עתה?] [נ"א בא ראה, הקדוש ברוך הוא לא קרא לאברהם אברהם עד עתה, מה הטעם? אלא כף בארנו, שעד עתה לא נמול, וכשנמול, התספרה בו ה"א הזו ושרתה בו.] אלא כף בארנו, שעד עכשו לא נמול, וכשנמול, התחבר לה"א הזו והשכינה שרתה בו, ואז נקרא אברהם.

378. קם רבי אבא ושוי ידוי ברישיה וברכיה, אמר ודאי זשיבנא דזוכמתא לא אשתכוז בר באנון זכאי דזכו בה. השתא זומינא דאפילו ינוקי בדרא דרבי שמעון זכו לזוכמתא עלאה. זכאה אנת רבי שמעון. ווי לדרא דאנת תסתלק בעיה. יתבו עד (דף צג ע"א) צפרא ואשתדלו באורייתא.

379. פתוז רבי אבא ואמר (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים וגו'. מלה דא הא אוקמוה זוכרייא מאי טעמא כתיב ועמך כלם צדיקים, וכי כלאו ישראל צדיקי גינהו. והא כמה זוייבין אית בהו בישראל כמה זוטאין וכמה רשיעין דעברין על פקודי אורייתא.

380. אלא הכי תנא ברזא דמתניתין. זכאין אנון ישראל דעברין קרבנא דרענא לקודשא בריה הוא דמקריבין בגינהו לתמינא יומין לקרבנא, וכד אתגזרו עלאו בהאי זולקא טבא דקודשא בריה הוא דכתיב, (משלי י) וצדיק יסוד עולם. כיון דעאלו בהאי זולקא דצדיק אקרון צדיקים, ודאי כלם צדיקים.

381. ועל כן לעולם יירשו ארץ. כדכתיב, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא בס. וכתוב זה השער לוי צדיקים יבאו בו. אנון דאתגזרו ואקרון צדיקים. נצר מטעי. נצר מאנון נטיעין דנטע קודשא בריה הוא בגנתא דעדן האי ארץ זוד מגייהו, ועל כן אית להו לישראל זולקא טבא בעלמא דאתי וכתבי, (תהלים לז) צדיקים יירשו ארץ. (ישעיה ס) לעולם יירשו ארץ. מהו לעולם. כמה דאוקימנא במתניתא דילן, והא אתמר האי מלה בין זוכרייא.

382. (ותאנא מאי קא חמא קרא דלא אקרי אברהם עד השתא). (נ"א תא חזי, קודשא בריך הוא לא קרא לאברהם אברהם עד השתא מאי טעמא. אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא אתגזר, וכד אתגזר אתחבר ביה האי ה"א ושריא ביה), אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא אתגזר, וכד אתגזר אתוזבר בהאי ה' ושכינתא שריא ביה וכדין אקרי אברהם.

383. והיננו מה שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. וישנה בה בראם, וישנה באברהם. מה אומרים? אלא זה חסד וזו השכינה, והכל יורד יחד, והדבר לא קשה, וזה וזה היה.

384. אמר רבי יעקב לרבי אבא, הה' הוא של הבראם היא קטנה, וה' של הלה' (דברים לב) – גדולה. מה בין זה לזה? אמר לו, זו שמיטה, וזה יובל, [וגיש ששונים שהכל אהד. שפאשר מאירה מהצדיק, אז עומדת בשלמות וה"א גדולה, שהרי מוארת פראוי. ופעמים שלא עומדת בשלמות ויונקת מצד האחר, אז ה"א קטנה.] ומשום כך לפעמים שהלבנה עומדת בשלמותה, ולפעמים בחסרונה, ובפניה נמצא ונודע, והכל יפה, וזה הוא ברור הדבר.

385. אמר רבי אבא, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים ונתן להם את הברית הזו, שכל מי שיש בו את הברית הזו, אין יורד לגיהנם אם הוא שומר אותו פראוי, שאין מכניס אותו לרשות אחרת ולא משקר בשם המלך. שכל מי שמשקר בזה, כמי שמשקר בשמו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (הושע ה) בה' בגדו כי בגים זרים ילדו.

386. עוד אמר רבי אבא, בזמן שהאדם מעלה את בנו להכניסו לברית הזו, קורא הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו ואומר, ראו איזו בריה עשיתי בעולם! באותה השעה מזדמן [לו] אליהו, וטס את העולם בארבע טיסות ומזדמן לשם,

387. ועל זה שנינו שצריך אדם לתקן פסא אחר לכבודו, ויאמר: זה הפסא של אליהו. ואם לא, אינו שורה שם. והוא עולה ומעיד לפני הקדוש ברוך הוא.

388. בא ראה, בראשונה כתוב (מלכים א-יט) מה לך פה אליהו וגו', וכתוב קנא קנאתי לך' אלהי עבאות כי עזבו ברייתך בני ישראל וגו'. אמר לו, חייך, שבכל מקום שהרשם

383. והיננו דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ותאנא בה בראם. ותאנא באברהם. מאי קאמרי אלא דא זוסד ודא שכינתא וכלא זוזית כוזדא, ולא קשיא מלה והאי והאי הוי.

384. אמר רבי יעקב לרבי אבא האי ה' דהבראם ועירא, וה' (דברים ל"ב ו) דהלני רברבא, מה בין האי להאי, אמר ליה דא (שכינתא) שמיטה, ודא יובלא (ואית דמתני דכלא חד, דכד מנהרא מצדיק כדין קיימא באשלמותא וה' רברבא, דהא מתנהרא כדקא יאות, ולזמנין דלא קיימא באשלמותא וינקא מסטרא אחרא כדין ה"א זעירא) ובגין כך זמנין דסיגרא קיימא באשלבמותא וזמנין בפגמיותא, ובאנפחא אשתכוז ואשתמודע וכלא שפיר. והאי איהו ברירא דמלה.

385. אמר רבי אבא זכאין אנון ישראל דקודשא בריך הוא אתרעי בהון מכל שאר עמין, ויהיב לון את קיימא דא, דכל מאן דאית ביה האי את, לא זוזית לזיהנם אי איהו זטיר ליה כדקא יאות דלא עייל ליה ברשיותא אזורא ולא משקר בשמייה דמלכא, דכל מאן דמשקר בהאי, כמאן דמשקר בשמייה דקודשא בריך הוא דכתיב, (הושע ה) בני בגדו כי בגים זרים ילדו.

386. תו אמר רבי אבא בזמנא דבר נש אסיק בריה לאעליה להאי ברית, קרי קודשא בריך הוא לפמליא דיליה ואמר זוזו מאי בריה עבדית בעלמא. ביה שעתא אזדמן (ליה) אליהו וטאס (מו ב) עלמא בד' טאסין ואזדמן תמן.

387. ועל דא תנינן דבעי בר נש לתקנא פרסייא אזורא ליקרא דיליה, ויימא (יג א) דא פרסייא דאליהו, ואי לאו לא שרי תמן. והוא סליק ואסהיד קמי קודשא בריך הוא.

388. תא זוזי, בקדמיתא פתיב, (מלכים א יט) מה לך פה אליהו וגו'. וכתוב קנא קנאתי לני (אלהי עבאות) כי עזבו ברייתך בני ישראל וגו'. אמר ליה זוזיך בכל אתר

הקדוש הזה ירשמו אותו בני בְּשָׂרָם, אֲתָה תִּדְמֶנּוּ לְשֵׁם. וְהָפָה שֶׁהַעֵיד שִׁישְׂרָאֵל עֲזָבוּ, הוּא יַעֲיֵד שִׁישְׂרָאֵל מִקְיָמִים אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת. וְהָרִי שְׁנִינֹה, עַל מָה נֶעֱנַשׂ אֱלֹהֵינוּ לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? עַל שֶׁאָמַר לְשׁוֹן הָרַע עַל בְּנָיו.

389. בִּינְתִים בָּא אֹר הַיּוֹם, וְהָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרֵי תוֹרָה. קָמוּ לְלַכְתָּ, אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ, בְּמָה שֶׁעֲסַקְתָּם בְּלֵילָה הַזֶּה הַשְּׁלִימוּ. אָמְרוּ, מָה הוּא? אָמַר לוֹ, שֶׁתִּרְאוּ לְמַחֵר אֶת פְּנֵי שֶׁל בַּעַל הַבְּרִית, שֶׁהָרִי אֶשְׁתִּי בִקְשָׁה אֶת הַבְּקִשָּׁה הַזֶּה מִכֶּם, וּמִילַת הַבְּרִית שֶׁל בְּנֵי שְׁנוּלָד לִי – לְמַחֵר תִּהְיֶה הַהֲלוּלָא שְׁלוֹ. אָמַר רַבִּי אַבְא, זֶה הוּא בִקְשָׁה שֶׁל מִצְוָה, וְנִשְׁבַּח לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה.

390. חֲבוּ כָל אוֹתוֹ הַיּוֹם. בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה כִּנְסוּ אוֹתוֹ הָאִישׁ אֶת כָּל אוֹהֲבָיו, וְכָל אוֹתוֹ הַלֵּילָה הִתְעַסְקוּ בַתּוֹרָה, וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיִּשֵּׁן. אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ הָאִישׁ, בִּבְקִשָּׁה מִכֶּם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֹאמַר דְּבַר חֲדָשׁ בַּתּוֹרָה.

391. פָּתַח אֶחָד [רַבִּי אַבְא] וְאָמַר, (שׁוֹפְטִים ה) בִּפְרַע פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהַתְּנַדָּב עִם בְּרַכּוֹ ה'. מָה רָאוּ דְבוּרָה וּבְרַק שֶׁפָּתְחוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה? אֵלָּא כִּךְ שְׁנִינֹה, אֵינן הַעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֵלָּא עַל הַבְּרִית הַזֹּאת, שֶׁכְּתוּב (יִרְמִיָּה לֵג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה וְגו'. שֶׁהָרִי שְׁמַיִם וְאָרֶץ עַל זֶה קְיָמִים.

392. מִשׁוּם כֶּה, כָּל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל מִקְיָמִים אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת, חֲקוֹת שְׁמַיִם וְאָרֶץ עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם. וְכָל זְמַן שֶׁחָס וְשָׁלוֹם מִבְּטָלִים אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת, אֵינן שְׁמַיִם וְאָרֶץ מִתְקַיֵּם, וְאֵינן נִמְצְאוֹת בְּרִכּוֹת בְּעוֹלָם.

393. בָּא רָאָה, לֹא שְׁלִטּוֹ שְׂאֵר עַמֵּים עַל יִשְׂרָאֵל אֵלָּא בְּשִׁבְטָלוֹ מֵהֶם אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת. וּמָה בְּטָלוֹ מֵהֶם? שְׁלֹא נִפְרְעוּ וְלֹא נִתְגַּלְגְּלוּ. וְעַל זֶה כְּתוּב (שְׁמוּאֵל א יב) וַיַּעֲזְבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וְגו' וַיִּמְכְּרוּ אֶתְּם בְּיַד סִיסְרָא. וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה' מִמֶּשׁ. עַד שֶׁבָּאָה דְבוּרָה וְנִדְבָּה אֶת

דְּהָא רְשִׁימָא קְדִישָׁא יִרְשְׁמוּן לִיה בְּנֵי בְּשָׂרָהוּן אֲנָתָה תִּדְמֶנּוּ תַמְנָן, וּפּוֹמָא דְאַסְהִיד דִּישְׂרָאֵל עֲזָבוּ, הוּא יַסְהִיד דִּישְׂרָאֵל מִקְיָמִין הָאִי קְיָיְמָא. וְהָא תְנִינָן עַל מָה אֲתַעֲנִשׂ אֱלֹהֵינוּ קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דְאַמַּר דְלִטְוָרָא עַל בְּנָיו.

389. אֲדַהֲכִי הוּה אֲתֵי זְהוּרָא דִיּוֹמָא וְהוּוּ אוֹמְרֵי מְלֵי דְאוּרִייתָא. קָמוּ לְמִיזְלָא. אָמַר לִיה הַהוּא זְבָרָא בְּמָה דְעֲסַקְתִּיהוּ בְּהָאִי לִילָא אֶשְׁלִימוּ. אָמְרֵי מָאִי הוּא. אָמַר לָהוּ דְתַזְמוּנָן לְמוֹזַר אֲנָפוּי דְמַרְיָה דְקִיָּימָא, דְהָא דְבִיתָאִי בְּעֵאתָת בְּעוֹתָא דָא מְנַיִכּוּ. וְגוֹר קְיָימָא דְבְּרִי דְאֲתִיילִיד לִי, לְמוֹזַר לִיהוּי הַכּוֹלָא דִילִיָּה. אָמַר רַבִּי אַבְא הָאִי בְּעוֹתָא דְמִצְוָה אִיהוּ וְלְמוֹזְמֵי אֲפִי שְׂכִינְתָא זִיתִיב.

390. אוּרִיכוּ כָל הַהוּא יוֹמָא, (דָּף צג ע"ב) בְּהַהוּא לִילָא כְּנִשׁ הַהוּא זְבָרָא כָּל אֲנָוִן רוֹזִימוּי, וְכָל הַהוּא לִילָא אֶשְׁתַּדְּלוּ בְּאוּרִייתָא וְכָא הוּה מֵאֵן דְנָאִים, אָמַר לָהוּ הַהוּא זְבָרָא בְּמִטּוֹ מְנַיִכּוּ כָּל זֹד וְזוּד לִימָא מְלָה זוּדְתָא דְאוּרִייתָא:

391. פָּתְחוּ זוּד (רַבִּי אַבְא) וְאָמַר (שׁוֹפְטִים ה) בְּפְרַעוֹת פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהַתְּנַדָּב עִם בְּרַכּוֹ יי. מָאִי קָא זְמוּוֹ דְבוּרָה וּבְרַק דְפָתְחוּ בְּהָאִי קְרָא. אֵלָּא הָכִי תְנִינָן לִית עֲלֵמָא מִתְקַיֵּמָא אֵלָּא עַל הָאִי בְּרִית דְכְּתִיב, (יִרְמִיָּה לֵג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה וְגו' דְהָא שְׁמַיִם וְאָרֶץ עַל דָּא קְיָימִין.

392. בְּזִין כֶּה כָּל זְמַנָּא דִישְׂרָאֵל מִקְיָימִין הָאִי בְּרִית, זְמוּסֵי שְׁמַיִם וְאָרֶץ קְיָימִין בְּקִיּוּמֵיהוּ, וְכָל זְמַנָּא דְחוּס וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל מִבְּטָלִין הָאִי בְּרִית, שְׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא מִתְקַיֵּמִין, וּבְרַכָּאן לֹא מִשְׁתַּכּוֹזִין בְּעֲלָמָא.

393. תָּא זְוִי, לֹא שְׁלִיטּוֹ שְׂאֵר עַמֵּים עַל יִשְׂרָאֵל אֵלָּא כִּד בְּטִילוּ מְנַיִיְהוּ קְיָימָא דָּא. וּמָה בְּטִילוּ מְנַיִיְהוּ. דְלֹא אֲתַפְרַעֵן וְלֹא אֲתַגְלִינָן. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיַּעֲזְבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וְגו' וַיִּמְכְּרוּ אוֹתָם בְּיַד סִיסְרָא, וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה' מִמֶּשׁ.

כָּל יִשְׂרָאֵל לְדַבֵּר הַזֶּה, אִזּוּ נִכְנְעוּ שׁוֹנְאֵיהֶם תַּחֲתֵיהֶם.

עַד דְּאֵתַת דְּבוּרָה וְאֵתְנַדְבַת לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּמִלָּה דָּא, כְּדִין אֲתַכְּנְעוּ שׁוֹנְאֵיהוֹן תְּחוּזְתֵיהוֹן.

394. וְהֵינּוּ מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ, שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַיהוֹשֻׁעַ, וְכִי יִשְׂרָאֵל הִם אֲטוּמִים וְלֹא נִפְרְעוּ וְלֹא הִתְגַּלוּ וְלֹא מִקִּימִים אֶת בְּרִיתִי, וְאֵתָה רוּצָה לְהִכְנִיֵס לְאָרֶץ וּלְהִכְנִיעַ אֶת שׁוֹנְאֵיהֶם? (יהושע ה) שׁוּב מִלְּאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִית. וְעַד שֶׁנִּפְרְעוּ וְנִתְגַּלְתָּה הַבְּרִית הַזֶּה, לֹא נִכְנְסוּ לְאָרֶץ וְלֹא נִכְנְעוּ שׁוֹנְאֵיהֶם. אִם כֵּן, כִּיֵּן שֶׁהִתְנַדְּבוּ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹת הַזֶּה, נִכְנְעוּ שׁוֹנְאֵיהֶם תַּחֲתֵיהֶם וְחִזְרוּ הַבְּרִית לְעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּפָרֶעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עִם בְּרַכּוֹ ה'.

394. וְהֵינּוּ דִתְנִינָן דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַיהוֹשֻׁעַ וְכִי יִשְׂרָאֵל אֲטוּמִין אַזּוֹן וְלֹא (בא מ' א') (ע) אֲתַפְרְעוּ וְלֹא אֲתַנְלִיָּא וְלֹא קִיַּיְמִין קִיַּיְמָא דִּילִי, וְאֵת בְּעֵי לְאֵעֲלָא לְהוּ לְאֲרַעָא וְלֹא כְּנַעָא שׁוֹנְאֵיהוֹן. (יהושע ה) שׁוּב מוֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִית. וְעַד דְּאֲתַפְרְעוּ וְאֲתַנְלִיָּא הָאֵי בְרִית לֹא עָאֵלוּ לְאֲרַעָא וְלֹא אֲתַכְּנְעוּ שׁוֹנְאֵיהוֹן. אוֹף דְּכָא כִּיֵּן דְּאֲתַנְדְּבִין יִשְׂרָאֵל בְּהָאֵי אֵת אֲתַכְּנְעוּ שׁוֹנְאֵיהוֹן תְּחוּזְתֵיהוֹן וּבְרַכָּאן אֲתַחֲזְרוּ לְעֵלְמָא דְּדָא הוּא דְּכְתִיב בְּפָרֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עִם בְּרַכּוֹ יי.

395. קָם אַחַר, פָּתַח וְאָמַר, (שמות ד) וַיְהִי בְּדֶרֶךְ בְּמִלּוֹן וַיִּפְגְּשׂוּהוּ ה' וַיִּבְקֶשׁ הַמִּיתוֹ. אֵת מִי? אֵת מֹשֶׁה. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִי אֲתָה הוֹלֵךְ לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וּלְהִכְנִיעַ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְשָׁלִיט, וְאֲתָה שֹׁכֶחַת מִמֶּךָ אֶת הַבְּרִית, שְׁבַנְךָ לֹא נְמוּלָה? מִיָּד – וַיִּבְקֶשׁ הַמִּיתוֹ.

395. קָם אַזְזָרָא פְתִיז וְאָמַר, (שמות ד) וַיְהִי בְּדֶרֶךְ בְּמִלּוֹן וַיִּפְגְּשׂוּהוּ יי וַיִּבְקֶשׁ הַמִּיתוֹ לְמַאן לְמֹשֶׁה. אָמַר לִיהִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכִי אֵת אֲזִיל לְאֲפַקָא יֵת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְלֹא כְּנַעָא מִלְּפָא רַב וְשָׁלִיטָא, וְאֵת אֲנִישֵׁית מִיָּד קִיַּיְמָא. דְּבִרְךָ לֹא אֲתַגְזֹר, מִיָּד וַיִּבְקֶשׁ הַמִּיתוֹ.

396. לְמַדְנִי, יַרְד גְּבִרְיָאֵל בְּשִׁלְהַבַת שֶׁל אֵשׁ לְשֹׂרֵף אוֹתוֹ, וְנִרְמַז לְנֶחֱשׁ אֶחָד שׁוֹרֵף לְשֹׂאֵף אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ. לְמָה נֶחֱשׁ? אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲתָה הוֹלֵךְ לְהַרְגַּ אֶת הַנֶּחֱשׁ הַגָּדוֹל וְהַחֲזָק, וּבְנֶךָ לֹא נְמוּלָה? מִיָּד נִרְמַז לְנֶחֱשׁ אֶחָד לְהַרְגַּ אוֹתוֹ.

396. תְּאֵנָא נְזוּת גְּבִרְיָאֵל בְּשִׁלְהוּבָא דְּאֵשָׁא לְאֻקְרִיָּה, וְאֲתַרְבִּיזוּ זוּד וְזוּיָא מִתּוּקְדָא לְשֹׂאֵפָא לִיהִי בְּנִיָּה. אֲמַאי זוּיָא, אָמַר לִיהִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵת אֲזִיל לְקַטְלָא זוּיָא רַבְרָבָא וְתַקִּיפָא וּבְרִיךְ לֹא אֲתַגְזֹר. מִיָּד אֲתַרְבִּיזוּ לְזוּד זוּיָא לְקַטְלָא לִיהִי.

397. עַד שֶׁרְאֵתָה צְפוּרָה וּמְלָה אֵת בְּנָה וְנִצּוּל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְתַקַּח צְפוּרָה צַר. מַה זֶה צַר? אֵלָּא רְפוּאָה. וּמָה הַרְפוּאָה? שֶׁכָּתוּב וְתַכְרַת אֵת עַרְלַת בְּנָה. שְׁנַעְנַעָה בַּה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

397. עַד דְּזוּמַת צְפוּרָה וְנִזְרַת לְבָרָה וְאֲשֵׁתוּיב דְּדָא הוּא דְּכְתִיב וְתַקַּח צְפוּרָה צַר. מַהוּ צַר, אֵלָּא אֲסוּוּתָא. וּמַאי אֲסוּוּתָא דְּכְתִיב וְתַכְרַת אֵת עַרְלַת בְּנָה. דְּנַעְנַעָא בַּה רוּז קוּדְשָׁא.

398. קָם אַחַר וְאָמַר, (בראשית מה) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָזְוִי גִשּׁוֹ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר וְגו'. וְכִי לְמָה קָרָא לְהֶם, וְהָרִי הֵם הָיוּ קְרוּבִים אֵלָיו? אֵלָּא בְּשַׁעָה שְׁאָמַר לְהֶם אֲנִי יוֹסֵף אַחִיכֶם, תִּמְהוּ שְׂרָאוֹ אוֹתוֹ בְּמַלְכוּת עֲלִיזָה. אָמַר יוֹסֵף, הַמַּלְכוּת הַזֶּה, מִשּׁוּם זֶה הַרוּחַתִּי אוֹתָהּ. גִּשּׁוֹ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ, שֶׁהִרְאָה לְהֶם אֵת בְּרִית הַמִּלְחָה. אָמַר, זוֹ גְּרַמָּה לִי אֵת הַמַּלְכוּת הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁשְׁמַרְתִּי אוֹתָהּ.

398. קָם אַזְזָרָא וְאָמַר (בראשית מה) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָזְוִי גִשּׁוֹ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר וְגו'. וְכִי אֲמַאי קָרִי לְהוּ וְהָא קָרִיבִין הָיוּ גְבִיָּה. אֵלָּא בְּשַׁעָתָא דְּאָמַר לֹון אֲנִי יוֹסֵף אַזְוִיכֶם. תְּוֹהוּ דְּזוּמוֹ לִיהִי בְּמַלְכוּת עֲלִיזָה. אָמַר יוֹסֵף מַלְכוּת דָּא בְּגִין דָּא רוּוּזָנָא לִיהִי, גִּשּׁוֹ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ דְּאֲזוּזוּי לְהוּ הָאֵי קִיַּיְמָא דְּמִילָה, אָמַר דָּא גְּרַמַת לִי מַלְכוּת דָּא בְּגִין דְּנִסְרִית לְהִי.

399. מכאן אוליפנא מאן דנטיר להאי את קיימא מלכו אתגטר ליה. מנלן מבעו דכתיב, (רות ג) וזי יי שכבי עד הבקר דהוה מקטרג ליה יצריה עד ראומי אומאה ונטיר להאי ברית, בגין כף זכה דנפקו מניה מלכין שליטין על כל שאר מלכין, ומלכא משיזא דאתקרי בשמא דקודשא בריה הוא:

399. מכאן אוליפנא מאן דנטיר להאי את קיימא מלכו אתגטר ליה. מנלן מבעו דכתיב, (רות ג) וזי יי שכבי עד הבקר דהוה מקטרג ליה יצריה עד ראומי אומאה ונטיר להאי ברית, בגין כף זכה דנפקו מניה מלכין שליטין על כל שאר מלכין, ומלכא משיזא דאתקרי בשמא דקודשא בריה הוא:

400. פתוז אידך ואמר כתיב, (תהלים כז) אם תזונה עלי מוונה וגו'. הכי תאנא בזאת אני בוטון, מהו בזאת, דא את קיימא דזמינא תדיר גבי פר נש ואתרמיזא לעילא, ובגני כף אתמר בזאת כמה דכתיב זאת אות הברית. זאת בריתי. וכלא בוזד דרנא. ותאנא זה וזאת בוזד דרנא אנן ולא מתפרשין.

400. פתוז אידך ואמר כתיב, (תהלים כז) אם תזונה עלי מוונה וגו'. הכי תאנא בזאת אני בוטון, מהו בזאת, דא את קיימא דזמינא תדיר גבי פר נש ואתרמיזא לעילא, ובגני כף אתמר בזאת כמה דכתיב זאת אות הברית. זאת בריתי. וכלא בוזד דרנא. ותאנא זה וזאת בוזד דרנא אנן ולא מתפרשין.

401. ואם תאמר, אם כף, הרי שאר בני האדם כף, למה דוד בלבדו ולא אחר? אלא משום שהיא אחוזה בו ונרמזה בו, והיא פתר המלכות.

401. ואם תאמר, אם כף, הרי שאר בני האדם כף, למה דוד בלבדו ולא אחר? אלא משום שהיא אחוזה בו ונרמזה בו, והיא פתר המלכות.

402. בא ראה, משום שאת הזאת הוא לא שמר אותה דוד המלך בראוי, המלכות העברה ממנו כל אותו הזמן. וכף למדנו, הזאת הוא נרמזה במלכות שלמעלה, ונרמזה בירושלים, הקריה הקדושה.

402. תא וזוי, בגין דהאי זאת לא נטר ליה דוד מלכא כדקא וזוי, מלכותא (דף צד ע"א) אתעדי מניה כל הווא זמנא. והכי אוליפנא האי זאת אתרמיזא במלכותא דלעילא, ואתרמיזא בירושלם ם קרתא קדישא.

403. באותה השעה שדוד עבר עליה, יצא קול ואמר: דוד, כמה שנקשרת תותר. אותך טורדים מירושלים, והמלכות תוסר ממך. מנין לנו? שכתוב (שמואל ב יב) הנני מקים עליך רעה מביתך. מביתך במדיק. וכף היה. כמה שעבר עליו נענש. ומה דוד המלך כף – שאר בני העולם על אחת כמה וכמה.

403. בהווא שעתא דדוד עבר עליה, נפק קלא ואמר דוד במה דאתקטרת תשתרי. לך טרדין מירושלם ם ומלכותא אתעדי מינך. מנא לן דכתיב, (שמואל ב יב) הנני מקים עליך רעה מביתך. מביתך דייקא והכי הוה במה דעבר ביה אתענש, ומה דוד מלכא הכי שאר בני עלמא על אזות כמה וכמה.

404. פתח אחר ואמר, (תהלים צד) לולי ה' כמעט שכנה דומה נפשי. למדנו, כמה זוכים ישראל שאינם יורדים לגיהנם כמו שאר העמים עובדי עבודה זרה, ואין נמסרים בידי דומה? [אלא] באת הוא.

404. פתוז אידך ואמר (תהלים צד) לולי יי עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. תאנא במה זכאן ישראל דלא נזותי לגיהנם כשאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות ולא אתמסרן בידוי דדומה, (אלא) בהאי את.

405. שָׁכַךְ לְמַדְנִי, בְּשַׁעַה שְׁאֲדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כַּמָּה קְבוּצוֹת שֶׁל (מְלָאכִי חֲבֵלָה) מְחַבְּלִים נִפְקָדִים עָלָיו. מְרִימִים עֵינַיִם וְרוֹאִים אֶת הָאוֹת הַזֶּה, שֶׁהִיא בְּרִית הַקְּדוֹשׁ, וְנִפְקָדִים מִמֶּנּוּ, וְאִינוּ נֹתֵן בְּיַדִּי דוּמָה לְרִדְתָּ לְגִיחָנָם. שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּמְסָר בְּיָדוֹ, וְדָאֵי יוֹרֵד לְגִיחָנָם.

406. וּמֵהָאוֹת הַזֶּה פּוֹחֲדִים עֲלוֹנוֹיִם וְתַחְתּוֹנִיִּם, וְהַדִּינִים הָרַעִים אֵין שׁוֹלְטִים בּוֹ בְּאֲדָם אִם הוּא זֹכֵה לְשָׁמֵר אֶת הַבְּרִית הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נֶאֱחָז בְּשִׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

407. בֵּינָן שְׁדוּד הַמְּלָךְ לֹא שָׁמַר אֶת אוֹת הַבְּרִית הַזֶּה בְּרָאוּי, הֶעֱבְרָה מִמֶּנּוּ הַמְּלָכוּת, וְנִטְרַד מִירוּשָׁלַיִם. מִיָּד פָּחַד, כִּי סָבַר שִׁוְרִידוֹ אוֹתוֹ מִיָּד, וְיִמְסְרוּ אוֹתוֹ בְּיַד הַדּוּמָה וְיָמוּת בְּעוֹלָם הַהוּא, עַד שֶׁהַתְּבַשֵּׁר עָלָיו, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוּאֵל ב ב) גַּם ה' הֶעֱבִיר חֲטָאתְךָ לֹא תָמוּת. בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַה פָּתַח וְאָמַר, לוֹאִי ה' עֲזָרְתָה לִי כַּמַּעֲטָה שֶׁכְּנָה דוּמָה נִפְשִׁי.

408. פָּתַח אַחֲרָי וְאָמַר, מֵה זֶה [שֶׁכְּתוּב] שְׁאֲמַר דָּוִד (שֵׁם טו) וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת נִוְהוֹ? [מֵהוּ וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֲחֵר כֶּךָ וְאֵת נִוְהוֹ?] מִי יָכוֹל לְרַאֲוֹת אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלֶּא כֶּךָ שְׁנִינֵנוּ, בְּשַׁעַה הַהִיא שֶׁגָּזַר עָלָיו אוֹתוֹ הַעֲנֵשׁ, וְדָוִד יָדַע שֶׁעַל שְׁלֹא שָׁמַר הָאוֹת הַזֶּה בְּרָאוּי נֶעֱנֵשׁ בְּזֶה, שֶׁהִכָּל יַחַד אַחֲוֵי, וְהִכָּל בְּרָמֵז בְּאוֹת הַזֶּה, וְלֹא נִקְרָא צְדִיק מִי שֶׁאִינוּ שׁוֹמְרֵי אוֹתוֹ בְּרָאוּי – הִזְהָ מִבְּקֵשׁ בְּקִשְׁתּוֹ וְאוֹמֵר, וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת נִוְהוֹ.

409. מֵה זֶה אֲתוֹ? [הָאוֹת שְׁלוֹ, אוֹת הַבְּרִית, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ שֶׁל הַקְּב"ה הָאוֹת שְׁלוֹ] זוֹ אוֹת הַבְּרִית [שְׁלוֹ] הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהָרִי אֲנִי פּוֹחֵד שֶׁאֲבָדָה מִמֶּנִּי. מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשְׁנֵי אֵלוֹ – הַמְּלָכוּת וִירוּשָׁלַיִם – אַחֲוֹזוֹת בְּזֶה. וּמִשּׁוּם כֶּךָ תִּלְהָ בְּבִקְשְׁתּוֹ אוֹתוֹ וְאֵת נִוְהוֹ, שֶׁתַּחֲזוֹד הַמְּלָכוּת שֶׁל הָאוֹת הַזֶּה לְמִקּוּמָהּ, וְהִכָּל דְּבַר אֶחָד.

405. דְּהִכִּי תֵאָנָא בְּשַׁעַתָּא דְּבַר נֵשׁ נְפִיק מִעֲלָמָא כַּמָּה זְוִבְלִי (מְלָאכִי חֲבֵלָה) טְהִירִין אֲתַפְקְדִין עֲלֵיהּ. זְהִפִּין עֵינָא וְזְוִמָּן הָאֵי אֶת דְּהוּא קְיִימָא דְּקוּדְשָׁא, אֲתַפְרִשֵׁן בְּנִיחָה, וְלֹא אֲתִיחֵיב בִּידוּי דְּדוּמָה לְנִזְוִתָא לְגִיחָנָם, דְּכָל מָאן דְּאֲתַמְסֵר בִּידוּי נְזוּיָת לְגִיחָנָם וְדָאֵי.

406. וּמֵהָאֵי אֶת דְּזוּלִין עֲלָאִין וְתַתְּאִין, וְדִינִין בִּישִׁין לֹא שֶׁלְטִין בֵּיהּ בְּבַר נֵשׁ אֵי אִיהוּ זְכִי לְנִטְרוּרִי לִיהּ לְהָאֵי אֶת, בְּגִין דְּהוּא אֲתַאזוּרִד בְּשִׁמְא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

407. בֵּינָן דְּדוּד מִלְכָּא לֹא נָטַר אֶת קְיִימָא דָּא כְּדָקָא זְוִי, אֲתַעֲדִי בְּנִיחָה מִלְכוּתָא וְאֲתַטְרִיד מִירוּשָׁלַם. מִיָּד דְּזוּיִל דְּסָבַר דְּיִיזוּתוֹן לִיהּ מִיָּד וְיִמְסְרוֹן לִיהּ בִּידוּי דְּדוּמָה וְיָמוּת בְּהָהוּא עֲלָמָא, עַד דְּאֲתַבְּשֵׁר בֵּיהּ דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל ב ב) גַּם י' הֶעֱבִיר זֹפְתָתְךָ לֹא תָמוּת. בֵּיהּ שַׁעַתָּא פָּתַח וְאָמַר לוֹאִי י' עֲזָרְתָה לִי כַּמַּעֲטָה שֶׁכְּנָה דוּמָה נִפְשִׁי.

408. פָּתַח אִיךְ וְאָמַר מֵאֵי הָאֵי (דְּכַתִּיב) דְּאָמַר דָּוִד וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת נִוְהוֹ. (מֵאֵי וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֲחֵר כֶּךָ וְאֵת נִוְהוֹ), מָאן יָכִיל לְמַזְוִמִי לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֵלֶּא הִכִּי תִנְיִן בְּהִיא שַׁעַתָּא דְּאֲתַגְזֹר עֲלֵיהּ הַהוּא עוֹנֵשָׁא, וְדָוִד יָדַע דְּעַל דְּלֹא נָטַר הָאֵי אֶת כְּדָקָא יָאוּת אֲתַעֲנֵשׁ בְּהָאֵי, דְּכָלֶּא כְּזוּדָא אֲזוּרִדָּא, וְכָלֶּא מוֹתְרִמִּין בְּהָאֵי אֶת, וְלֹא אֶקְרִי צְדִיק מָאן דְּלֹא נָטַר לִיהּ כְּדָקָא יָאוּת, הָזֶה בְּעֵי בְּעוֹתִיָּה וְאָמַר (שְׁמוּאֵל ב טו) וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת נִוְהוֹ.

409. מֵאֵי אוֹתוֹ, (אוֹת דִּילִיָּה אוֹת הַבְּרִית דְּהָא אוֹתוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶת דִּילִיָּה) דָּא אֶת קְיִימָא (דִּילִיָּה) קְדִישָׁא דְּהָא דְּזוּיִלְנָא דְּאֲתַאבִּיד מִנְּאֵי. מֵאֵי טַעַמָּא בְּגִין דְּתַרִּין אֵלִין מִלְכוּתָא וִירוּשָׁלַם בְּהָאֵי אֲזוּרִדָּן, וּבְגִין כֶּךָ תְּלִי בְּבַעוֹתִיָּה אוֹתוֹ וְאֵת נִוְהוֹ דְּיִתְהַדֵּר מִלְכוּתָא דְּהָאֵי אֶת לְאֲתַרִּיָּה. וְכָלֶּא זְוִד מְלָה.

410. פתח אחר ואמר, (איוב יט) ומבשרי אחזה אלוהי. מה זה ומבשרי? הנה צריך להיות ומעצמי! אלא מבשרי ממש, ומה היא? שבתוב (ירמיה יא) ובשר קדש יעברו מעליך, וכתוב (בראשית יז) והיתה בריתי בבשרכם. ששנינו, בכל זמן שנרשם אדם ברשם הקדוש של האות הזו, ממנה רואה את הקדוש ברוך הוא, ממנו ממש, והנשמה הקדושה נאחזת בו.

411. ואם לא זוכה, שאינו שומר את האות הזו, מה כתוב? (איוב ד) מנשמת אלוהי יאבדו, שהרי הרשם של הקדוש ברוך הוא לא נשמר. ואם זוכה ושומר אותו, אין השכינה נפרדת ממנו.

412. מתי מתקיים בו? כפי אשר הוא נשא, והאות הזו נכנסת למקומה [ששנינו, מה הטעם וא"ו ה"א הולכות יחד? אלא אחת זכר ואחת נקבה]. משתתפים יחד, ונקרא שם אחד, אז שורה עליהם החסד העליון. באיזה מקום שורה? בצד הנזכר. ומי החסד? חס"ד א"ל שבא ויוצא מהחכמה העליונה ומתעטר בנזכר. ומשום כך נתבשמת הנקבה. [נ"א ששנינו, הסוד של נ"ו ה"א הולכים יחד כמו שזכר ונקבה משתתפים יחד והם אחד, אז שורה עליהם החסד העליון, ומתעטר בנזכר ונתבשמת הנקבה.]

413. עוד שנינו, אלוהי בך הוא. א"ל, אור החכמה. ו' זכר, ה' נקבה. בשמשותתפים יחד נקרא אלוהי. והנשמה הקדושה מהמקום הזה נאחזת, והכל תלוי באות הזו.

414. ועל בן כתוב ומבשרי אחזה אלוהי. זו היא שלמות הכל, מבשרי ממש, מהאות הזו ממש. ועל בן אשריהם ישראל קדושים שאחוזים בקדוש ברוך הוא, אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' וגו', ומשום כך חיים בלכם הימים.

415. אמר רבי אבא, ומה בכל בך אתם חכמים, ואתם יושבים כאן? אמרו לו, אם

410. פתחו אידך ואמר (איוב יט) ומבשרי אחזה אלוהי, מאי ומבשרי, ומעצמי מבועי ליה. אלא מבשרי ממש. ובאי היא. דכתיב, (ירמיה יא) ובשר קדש יעברו מעליך. וכתוב (בראשית יז) והיתה בריתי בבשרכם. דתניא בכל זמנא דאתרשים בר נש בהאי רשימא קדישא דהאי את, מנייה זומי לקודשא בריה הוא. מנייה ממש. ונשמתא קדישא אתאזיזת ביה.

411. ואי לא זכי. דלא נטיר האי את. מה כתיב, (איוב ד) מנשמת אלוהי יאבדו. דהא רשימו דקודשא בריה הוא לא אתנטיר. ואי זכי ונטיר ליה, שכינתא לא אתפרש מניה.

412. אימתי מתקיימא ביה כד אתנסיב והאי את עייל באתריה, (מצוין דתניא מאי טעמא וא"ו ה"א אזלין כחדא, אלא חד דכר וחד נוקבא) אשתתפו כוזרא ואקרי זוד שומא, כדין זוסד עלאה שרייא עליהו. באן אתר שרייא בסטרא דדכורא. ומאן זוס"ד זוס"ד א"ל דאתי ונפק מוזכמה עלאה ואתעטר בדכורא ובגין כך אתבסמת זוקבא. (נ"א דתנן רזא דוי"ו ה"א אזלין כחדא כגונא דדכר ונוקבא אשתתפו כחדא ואנון חד, כדין חסד עלאה שרייא עליהו ואתעטר בדכורא ואתבסמת נוקבא).

413. תו תנינן אלוהי הכי הוא אמר ליה נהירו דזוכמתא. ו' דכר ה' זוקבא. אשתתפו כוזרא אלוהי אקרי. ונשמתא קדישא מהאי אתר אתאזיזת, וכלא תליא בהאי את.

414. ועל דא כתיב ומבשרי אחזה אלוהי. דא שלימותא דכלא, מבשרי ממש, מהאי את ממש, ועל דא זכאין אנון ישראל קדישין דאזיזין ביה בקודשא בריה הוא, זכאין אנון בעלמא דין ובעלמא דאתי, עליהו כתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בני וגו', ובגין כך זייתם פלכם הימים.

415. אמר רבי אבא ומה בכל בך אתון זוכימין ואתון יתבין חכא, אמרו ליה אי צפוראה יתעקרו

הצפרים יעקרו ממקומם, לא יודעים לאן טסות. זהו שבתוב (משלי כז) כצפור נודדת מן קנה בן איש נודד ממקומו.

416. והמקום הזה זכה אותנו לתורה, והדרך הוא שלנו. בכל לילה, חצי אנו ישנים, וחצי אנו עוסקים בתורה. וכשאנו עומדים בבקר, ריחות השדה ונהרות מים מאירים לנו את התורה, והיא מתישבת בלבנו.

417. ואת המקום הזה הרי דנו אותו למעלה פעם אחת, וכמה שרי מגנים הסתלקו באותו הדין על ענש התורה, ואז ההשתדלות שלנו יזמם ולילה היא בתורה, והמקום הזה מסייע לנו, ומי שנפרד מפאן, כמי שנפרד מחיי העולם.

418. הרים ידו רבי אבא וברך אותם. ישבו עד שהאיר היום. אחר שהאיר היום, אמרו לאותם התינוקות שלפניהם: צאו וראו אם האיר היום, וכל אחד יאמר דבר חדש בתורה לאיש הגדול הזה.

419. יצאו וראו שהאיר היום. אמר אחד מהם, מזמנת ביום הזה אש מלמעלה. אמר אחר, ובבית הזה. אמר אחר, זקן אחד פאן שעתיד ביום הזה להשרף באש הוא. אמר רבי אבא, הרחמן יצילנו.

420. תמה ולא יכל לדבר. אמר, עשן המלכות נתפס בארץ. וכך היה, שהיום הוא ראו החברים את פני השכינה והקפו באש, ורבי אבא להטו פניו באש משמחת התורה.

421. שנינו, כל אותו היום לא יצאו כלם מן הבית, והבית נקשר בעשן, והיו מחדשים דברים בתוכם כאלו קבלו היום ההוא תורה מהר סיני. אחר שהסתלקו, לא היו יודעים אם הוא יום ואם לילה. אמר רבי אבא, בעודנו עומדים, יאמר כל אחד מעמנו דבר חדש של חכמה לקשר חסד לבעל הבית, בעל ההלולא.

מאתרייהו (דף צד ע"ב) לא ידעין לאן טאסן הדא הוא דכתיב, (משלי כז) כצפור נודדת מן קנה בן איש נודד ממקומו.

416. ואתרא דא זכי לן לאורייתא, והאי אורזא דילן. בכל ליליא פלגותא אגן זיימין, ופלגותא אגן עסקין באורייתא. וכד אגן קיימין בצפרא ריזוי זוקלא ונהרי מיא נהרין לן אורייתא, ואתיישבת בלבן.

417. ואתר דא, דא דיינוה לעילא זמנא זודא. וכמה סרכי תריסין אסתלקו בההוא דינא על עונשא (עה, קא ב) דאורייתא, וכדין אשתדלותא דילן יממא ולייליא באורייתא הוא, ואתרא דא קא מסייעא לן, ומאן דאתפרש מפאן, כמאן דאתפרש מוויי עלמא.

418. זקיף ידוי רבי אבא ובריה לון. יתבו עד דנהר יממא. בתר דנהר יממא אמרו לאגון דרדקי דקבייהו פוקו וזמו אי נהר יממא, וכל זוד לימא מלה זודתא דאורייתא להאי זבגרא רבא.

419. זפקו וזמו דנהר יממא. אמר זוד מנייהו זמין האי יומא אשא מלעילא. אמר אזורא ובהה ביתא. אמר אזורא זוד סבא הכא דזמין האי יומא לאתוקדא בזורא דא, אמר רבי אבא רזמנא לישזבן.

420. תווה ולא יכיל למללא, אמר קוטרא דהורמנא בארעא אתתפסת. וכך הוה, דההוא יומא זמו זובריא אפי שכינתא ואסתזרו באשא. ורבי אבא אתלהיטו אנפוי פזורא מזודותא דאורייתא.

421. תאנא כל ההוא יומא לא זפקו כלהו מביתא וביתא אתקטר בקיטרא, והו זודתאן מלי בזווייהו, פאלו קבלו ההוא יומא אורייתא מטורא דסיני. בתר דאסתלקו לא הו ידעי אי הוא יממא ואי ליליא. אמר רבי אבא בעוד דאגן קיימין לימא כל זוד מינן מלה זודתא דזוכמתא לאקשרא טיבו למאריה דביתא מריה דהלולא:

422. פתחו זוד ואמר (תהלים סה) אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך וגו'. בתחלה חצריך, לאחר מכן ביתך, ולאחר מכן היכלך. זה פנימי מזה, וזה [נ"א לתוך] למעלה מזה. ישכן חצריך בתחלה, כמו שנאמר (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו.

423. נשבעה בטוב ביתך לאחר מכן, כמו שנאמר (משלי כד) בחכמה יבנה בית. לא כתוב החכמה יבנה בית. שאם היה כתוב כך, משמע שחכמה נקראת בית. אלא כתוב בחכמה יבנה בית, הינו מה שכתוב (בראשית ב) ונחר יצא מעדן להשקות את הגן וגו'.

424. קדוש היכלך לאחר זה הוא שלמות הכל. שפך שנינו, מה זה היכל? כלומר היי כ"ל, זה וזה, והכל נשלם יחד.

425. מה מוכיח ראש הפתוח שכתוב אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך? זה מי שמקריב את בנו קרבן לפני הקדוש ברוך הוא, רצונו של הקדוש ברוך הוא בקרבן ההוא, ומתרצה בו ומקרב אותו, ושם את מדורו בשני חדרים, ואוחז את זה ואת זה, שאותם השנים נקשרו יחד, שכתוב ישכן חצריך, ודאי שני חצריך.

426. משום כך החסידים הראשונים, זקנינו של באן, בשמקריבים את בנייהם לקרבן הזה, פותחים ואומרים: אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. אותם שעומדים עליהם אומרים: נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. אחר כך מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. ואותם שעומדים עליהם אומרים: בשם שהכנסתו לברית וכו'.

427. ושנינו, בתחלה יבקש אדם רחמים עליו, ואחר כך על האחר, שכתוב (ויקרא טז) וכפר בעדו – בתחלה, ואחר כך – ובעד כל קהל ישראל. ואנו לקחנו את הדרך הזו, וכך יפה וראוי לפנינו.

422. פתחו זוד ואמר (תהלים סה) אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך וגו'. בקדמיתא וזצריך לבתר ביתך ולביתר היכלך. דא פנימאה מן דא, ודא לעילא [נ"א לגו] מן דא. ישכן חצריך בקדמיתא, כמא דאת אמר (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו.

423. נשבעה בטוב ביתך לבתר כמא דאת אמר, (משלי כד) בזוכמה יבנה בית. הזוכמה יבנה בית לא פתיב, דאי פתיב הכי, הוה משמע דזוכמה בית אקרי, אלא פתיב בזוכמה יבנה בית, היינו דכתיב, (בראשית ב) ונחר יצא מעדן להשקות את הגן וגו'.

424. קדוש היכלך לבתר דא הוא שלימו דכלא, דהכי תנין מהו היכל. כלומר היי כ"ל, האי והאי. וכלא אשתלים כוודא.

425. רישא דקרא מה מוכחו דכתיב אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. האי מאן דאקריב בריה קרבנא קמי קודשא ברוך הוא, רענא דקודשא ברוך הוא ביהוה קרבנא ואתרעי ביה וקריב ליה ושוי מדוריה בתרין אדרין ואזויד להאי ולהאי דאנון תרין אתקשרו כוודא. דכתיב ישכן חצריך. וזצריך ודאי תרי.

426. בגיני כך זוסידוי קדמאי סבאן דהכא כד מקריבין בגייהו לקרבנא דא. פתווי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. אנון דקיימי עלייהו אמרי נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. לבתר מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. ואנון דקיימי עלייהו אמרי בשם שהכנסתו לברית וכו'.

427. ותנין בקדמיתא לבעי בר נש רזומין עליה ולביתר על אזורא דכתיב, (ויקרא טז) וכפר בעדו בקדמיתא ולביתר ובעד כל קהל ישראל. ואנו אורזא דא נקטינן והכי שפיר וזווי לקמאן.

428. אמר רבי אבא, ודאי כף הוא ונאה הדבר. ומי שלא אומר כף, הוא מוציא את עצמו מעשרה חפות שעתידי לעשות הקדוש ברוך הוא לצדיקים בעולם הבא. וכלם נקשרים בזה. ומשום כף עשרה דברים של האמונה יש בפסוק הזה אשרי תבחר ותקרב וגו', ומכל דבר ודבר נעשית חפה אחת ממנה.

429. אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי התורה נקשרת בלבבכם כאלו עמדתם בגופכם בהר סיני בשעה שנתנה תורה לישראל.

430. פתח אחר ואמר, (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עלי את עלתיך ואת שלמיך וגו'. שנינו, כל מי שמקריב את בנו לקרבן הזה, כאלו הקריב את כל הקרבנות של העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וכאלו בנה מזבח שלם לפניו.

431. משום כף צריך לסדר מזבח עם בלי אחד מלא עפר למול עליו את הברית הקדוש הזה, ונחשב לפני הקדוש ברוך הוא כאלו זבח עליו עולות וקרבנות, צאן ובקר.

432. ונוח לו יותר מכלם, שכתוב וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. בכל המקום אשר אזכיר את שמי, מהו אזכיר את שמי? [את] זו המילה, שכתוב בה (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם.

433. מזבח האדמה הזה ודאי כמו שאמרנו, מה כתוב אחריו? ואם מזבח אדמה תעשה לי. רמז לגר באשר מתגיר, שהם מעם קשה ערף וקשה לב. זה נקרא מזבח אבנים.

434. לא תבנה אתהן גזית, מה זה? שצריך להכניסו לעבודת הקדוש ברוך הוא, [כדי] ולא ימול אותו, עד שישכח עבודה האחרת שעבד עד עתה, ויסיר ממנו אותו קשי הלב.

428. אמר רבי אבא ודאי כף הוא ונאות מלה, ומאן דלא אמר הכי אפיק גרמיה מעשרה זופות דזמין קודשא בריה הוא למעבד לצדיקיא בעלמא דאתי, וכלהו מתקשרן בהאי. ובגני כף עשרה מיילי דמהיבנותא אית בהאי קרא אשרי תבחר ותקרב וגו'. וכל מלה ומלה זוד וזפה אתעביד מנה.

429. זפאה זולקיון בעלמא דא ובעלמא דאתי, דהא אורייתא מתקשרא בלבביו כאלו קיימיתו (דף זה ע"א) בגופיכו בטורא דסיני בשעתא דאתיהיבת אורייתא לישראל:

430. פתוז אידך ואמר (שמות כ) מזבוח אדמה תעשה לי וזבוחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. תאנא כל מאן דקריב בריה לקרבנא דא, כאלו הקריב כל קרבנין דעלמא לקמיה דקודשא בריה הוא, וכאילו בני מדבזא שלימתא קמיה.

431. בגני כף בעי לסדרא מדבזא במאנא זוד מלייא ארעא למגזר עליה האי קיימא קדישא, ואתוזשיב קמי קודשא בריה הוא כאלו אדבזו עליה עליון וקרבנין עאנא ותורי.

432. וניזא ליה יתיר מפלהו דכתיב וזבוחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. בכל המקום אשר אזכיר את שמי, מהו אזכיר את שמי (את) דא מילה דכתיב בה (תהלים כה) סוד יי ליראיו ובריתו להודיעם.

433. האי מזבוח אדמה ודאי כמא דאמינא. בתריה מה כתיב ואם מזבוח אבנים תעשה לי. רמז לגזירא כד אתגזיר דאיהו מעם קשי קדל וקשי לבא, האי אקרי מזבוח אבנים.

434. לא תבנה אתהן גזית. מה הוא, דבעי לאעלא ליה בפולזנא דקודשא בריה הוא (בגין) ולא יגזר יתיה עד דינשי פולזנא אזורא דעבד עד הכא ויעדי מניה ההוא קשיו דלבא.

435. ואם נמול ולא הוסר ממנו אותו קשי הלב להכנס לעבודת הקדש של הקדוש ברוך הוא, הרי הוא כפסל האבן הזה שגזורים אותו מהצד הזה ומן הצד הזה, ונשאר אבן כבראשונה. משום כך לא תבנה אתהן גזית. שאם הוא נשאר בקשיותו – כי חרבך הנפת עליה ותחללה. כלומר, אותה המילה שנמול אינה מועילה לו.

436. משום כך, אשרי חלקו של מי שמקריב את הקרבן הזה בשמחה וברצון לפני הקדוש ברוך הוא. וצריך לשמח בחלק הזה כל היום [ההוא], שכתוב (שם ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם וירגו ותסוף עלימו ויעלצו בך אהבי שמך.

437. פתח אחר ואמר, (בראשית יז) ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא ה' וגו', אני אל שדי התהלך לפני וגו'. בפסוק הזה יש לעין בו, וקשה בכמה דרכים. וכי עד עתה לא התגלה הקדוש ברוך הוא לאברהם אלא [עד] בעת, בשהגיע לימים האלה, וירא ה' אליו ולא קדם? והרי כתוב ויאמר ה' אל אברם. וה' אמר אל אברם. ויאמר לאברם ידוע תדע וגו', וכעת מונה את חשבון הימים, וכשמונה אותם, כתוב וירא ה' אל אברם, נשמע שעד עתה לא התגלה עליו ועוד, שכתוב בן תשעים שנה ותשע שנים. בתחלה שנה, ואחר כך שנים.

438. אלא כך שנינו, כל אותם הימים לא כתוב וירא. מה הטעם? אלא כל מה שהיה אטום וסתום, [כך] לא התגלה עליו הקדוש ברוך הוא כראוי. בעת התגלה אליו, שכתוב וירא. מה הטעם? משום שרצה לגלות בו האות הזה, הכתר הקדוש.

439. ועוד, בשרצה הקדוש ברוך הוא להוציא ממנו זרע קדוש, וקדוש לא יהיה בשעדין הוא בבשר אטום, אלא אמר, בעת שהוא בן תשעים ותשע שנים ולזמן קרוב הוא שיצא ממנו זרע קדוש, שיהיה הוא קדוש בהתחלה, ואחר כך יצא ממנו זרע קדוש.

435. ואי אתגזר ולא אעדי מניה ההוא קשיא דלכא למיעל בפולחנא קדישא דקודשא בריה הוא, הרי הוא כהאי פסילא דאבנא דגזרי ליה מהאי גיסא ומהאי גיסא ואשתאר אבנא כדבבדמיתא. בגין כך לא תבנה אתהן גזית. דאי אשתאר בקשיותיה, כי זורבך הנפת עליה ותחללה, כלומר ההוא גזירו דאתגזר לא מהניא ליה.

436. בגיני כך זכאה זולקיה דמאן דאקריב האי קרבנא בזודותא ברעוא קמי קודשא בריה הוא, ובני למזודי בהאי זולקא כל (ד"א ל"ג ההוא) יומא דכתיב, (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם וירגו ותסוף עלימו ויעלצו בך אהבי שמך:

437. פתוז אידך ואמר ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא יי וגו' אני אל שדי התהלך לפני וגו'. האי קרא אית לעינא ביה וקשיא בכמה אורזין, וכי עד השתא לא אתגלי ליה קודשא בריה הוא לאברהם אלא (עד) האידנא כד מטא להני יומין וירא יי אל אברם ולא קדם. והכתיב ויאמר יי אל אברם. ויי אמר אל אברם. ויאמר לאברם ידוע תדע וגו'. והאידנא מני זושבן יומין, וכד מני להו כתיב וירא יי אל אברם, אשתמע דעד השתא לא אתגלי עלוי. ועוד דכתיב בן תשעים שנה ותשע שנים, בבדמיתא שנה ולבסוף שנים.

438. אלא הכי תאנא, כל אנון יומין לא כתיב וירא, מאי טעמא, אלא כל כמה דהוה אטום וסתום (כך) קודשא בריה הוא לא אתגלי עליה כדקוזי. האידנא אתגלי עליה דכתיב וירא. מאי טעמא. משום דבעא לגלי ביה האי את כתר קדישא.

439. ועוד דבעא קודשא בריה הוא לאפקא מניה זרעא קדישא, וקדישא לא להוי בעוד דאיהו אטום בשרא, אלא אמר השתא דהוה בן תשעים שנה ותשע שנים וזמן קריב הוא דיעפוק מניה זרעא קדישא, להוי הוא קדישא בבדמיתא ולבבתר ינפוק מניה זרעא

משום כך מנה את ימיו בזה, ולא בכל הזמנים הללו שבהתחלה.

440. עוד, תשעים שנה – שכל ימיו הראשונים לא היו שנים, אלא בשנה אחת, שלא היו ימיו ימים. עכשו שהגיע לזה, הם שנים ולא שנה.

441. ויאמר אליו אני אל שדי. מה משמיע שעד עכשו לא אמר אני אל שדי? אלא כך שנינו, עשה הקדוש ברוך הוא בתרים תחתונים שאינם קדושים למטה, וכל אותם שלא נמולים, נטמאים בהם.

442. ורשומים בהם. ומה הרשום שיש בהם? שגראה בהם שיין דל"ת ולא יותר, ומשום כך נטמאים בהם ונדבקים בהם. אחר שנמולים יוצאים מאלו, ונכנסים לכנפי השכינה, ומתגלה בהם יו"ד, הרשם הקדוש, אות הברית השלם, ונרשם בהם שדי, ונשלמים בקיום שלם, ועל בן בתוב בזה אני אל שדי.

443. התהלך לפני והיה תמים. שלם. שבעת אות חסרה ברשם של שיין ודל"ת. מול את עצמו, והיה שלם ברשם של יו"ד. ומי שהוא ברשם הזה, ראוי להתברך בשם הזה, שבתוב (בראשית כח) ואל שדי יברך אותך.

444. מה זה אל שדי? ההוא שממנו יוצאות הברכות, הוא ששולט על כל הבררים התחתונים, והכל פוחדים מיראתו ומזדעזעים. משום כך, מי שנמול, כל אותם שאינם קדושים מתרחקים ממנו ולא שולטים בו, ולא עוד, אלא שלא יורד לגיהנם, שבתוב (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים וגו'. [כל אותם שנמולו נקראים צדיקים, ומשום כך לעולם ירשו ארץ, שאין יורש את הארץ הזו אלא ההוא שנקרא צדיק. אף כך, ועמד כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו']

445. אמר רבי אבא, אשריכם בעולם הזה ובעולם הבא, אשרי חלקי שבאתי לשמע את הדברים הללו מפיהם. כלכם קדושים,

קדישא. בגין כך מני יומיו בהאי ולא בכל הני זמני קדמיתא.

440. תו תשעים שנה, דכל יומיו קדמאי לא הוו שנים אלא כוזד שנה דלא הוו יומיו יומין, השתא דמטא ליהאי שנים, אנון ולא שנה:

441. ויאמר אליו אני אל שדי. מאי משמע דעד השתא לא קאמר אני אל שדי. אלא הכי תאנא, עבד קודשא בריה הוא בתרין תתאין דלא קדישין לתתא. וכל אנון דלא אתגזרו יסתאבון בהון.

442. ורשימין בהון, ומאי רשומא אית בהון, דאתוזוי בהו שיין דל"ת ולא יתיר, ובגין כך אסתאבון בהו ואתדבקון בהו. בתר דאתגזרו נפקין מאלין ועאלין בגדפוי דשכינתא ואתגלוי בהו יו"ד רשימא קדישא את קיימא שלים (דף צה ע"ב) ואתרשים בהו שדי ואתתלים בקיימא שלים, ועל דא כתיב בהאי אני אל שדי.

443. התהלך לפני והיה תמים, שלים, דהשתא את זוסר ברשימא דשיין ודל"ת, גזר גרמך והוי שלים ברשימא דיו"ד. ומאן דאיהו ברשומא דא אתוזוי לאתברכא בשמא דא דכתיב, (בראשית כח) ואל שדי יברך אותך.

444. מהו אל שדי. ההוא דברכאן נפקן מניה, הוא דשליט על בתרין תתאין, וכלא מדזולתיה דזולין ומזדעזעין, בגין כך מאן דאתגזר, כל אנון דלא קדישין אתרוקן מניה ולא שלטין ביה. ולא עוד אלא דלא גזיית לגיהנם דכתיב, (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים וגו'. (כל אנון צג א) דאתגזרו אקרון צדיקים, ובגין כך לעולם ירשו ארץ, דלא ירית האי ארץ אלא ההוא דאקרי צדיק, אוף הכי ועמד כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו')

445. אמר רבי אבא ופאין אתון בעלמא דין ובעלמא דאתי, ופאה זולקיי דאתינא למושמע מלין אלין

בְּלִבְכֶם בְּנֵי הָאֱלוֹהִים הַקְדוּשׁ. עֲלֵיכֶם כְּתוּב (שם מד) זֶה יֹאמֵר לְה' אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יְדוֹ לְה' וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה. כָּל אֶחָד מֵכֶם אֲחֻז וְקָשׁוּר בְּמִלְךָ הַקְדוּשׁ הָעֲלִיּוֹן, וְאַתֶּם גְּדוּלִים מִמֶּנִּים מְגַנִּים מֵאוֹתָהּ הָאָרֶץ שֶׁנִּקְרָאת אֶרֶץ הַחַיִּים, שֶׁגְדוּלְיָהּ אוֹכְלִים מִן הַמֶּן שֶׁל הַטֵּל הַקְדוּשׁ.

446. פֶּתַח אַחֵר וְאָמַר, (קֹהֶלֶת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׂמֵלֶכְךָ בֵּן חוֹרִים וְשֶׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ. וְכְתוּב (שם) אִי לָךְ אֶרֶץ שְׂמֵלֶכְךָ נָעַר וְשֶׁרִיף בְּבִקְרָא יֹאכְלוּ. הַפְּסוּקִים הֵלְלוּ קָשִׁים הִדְדִית, וְלֹא קָשִׁים. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ – זו הָאָרֶץ שֶׁלֹּמְעֵלָה שְׁשׁוּלֶטֶת עַל כָּל אוֹתָם הַחַיִּים שֶׁלֹּמְעֵלָה, וּמִשׁוֹם כֶּף נִקְרָאת אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעֲלִיָּהּ כְּתוּב (דְּבָרִים יא) אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דָּדַשׁ אֶתָּה תְּמִיד. וְכְתוּב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנְתָּ תֹאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תִחְסַר כָּל בָּהּ. לֹא תִחְסַר כָּל בָּהּ, בְּמִדְיָק. וְכָל כֶּף לְמָה? מִשׁוֹם שְׂכֵתוֹב שְׂמֵלֶכְךָ בֵּן חוֹרִים, זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל.

447. בֵּן חוֹרִים, מַה זֶה בֵּן חוֹרִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (וִיקְרָא כה) יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְכֶם. וְכְתוּב וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ, שְׁהָרֵי כָּל הַחֲרוּת בָּאָה מִן הַיּוֹבֵל, וּמִשׁוֹם כֶּף בֵּן חוֹרִין. וְאִם תֵּאמַר, בֵּן חוֹרִין, וְלֹא כְּתוּב בֵּן חֲרוּת – כֶּף זֶה בְּוֹדָאֵי. בֵּן חֲרוּת הִיא צְרִיף לְהִיּוֹתוֹ.

448. אֵלָּא בְּמִשְׁנֵתָנוּ הַסְתוּמָה לְמִדְנָה, כְּשֶׁמִּתְחַבְּרוֹת יו"ד בָּהּ, אִז כְּתוּב וְנָהַר יִצְאָ מִעֲדוֹן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. וְאֵל תֵּאמַר כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים, אֵלָּא וְדָאֵי מִתְחַבְּרִים, וּמִשׁוֹם כֶּף כְּתוּב בֵּן חוֹרִים. וְעַל כֵּן אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׂמֵלֶכְךָ בֵּן חוֹרִים, וְשֶׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ – בְּשִׁמְחָה, בְּשִׁלְמוֹת וּבְרִצּוֹן.

449. אִי לָךְ אֶרֶץ שְׂמֵלֶכְךָ נָעַר – זו הָאָרֶץ שֶׁלֹּמְעֵלָה. שְׁלֹמְדָנָה, כָּל שְׂאֵר אֲרֻצוֹת שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, נִתְּנוּ לְגְדוּלִים מְגַנִּים שְׂמֵמָנִים עֲלֵיהֶם. וּמִעַל לְכֹלֶם הַהוּא שְׂכֵתוֹב בּוֹ (תְּהִלִּים לז) נָעַר הִיּוֹתִי גַם זְקַנְתִּי. וְלִמְדָנָה, הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שָׂרוֹ שֶׁל

מִפּוֹמִיכּוֹן, כָּלְכוּ קְדִישִׁין, כָּלְכוּ בְּנֵי אֱלֹהִים קְדִישִׁים, עֲלֵיכֶם כְּתוּב, (יִשְׁעִיָּה מַה) זֶה יֹאמֵר לִי אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יְדוֹ לִי וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה. כָּל זוֹד מִנְּכוֹן אֲזוּיָד וְאַתְקִשֵׁר בְּמִלְכָּא קְדִישִׁים עֲלֵיָּהּ, וְאַתּוֹן רַבְרַבֵּן מִמֶּנִּין תְּרִיסִין מֵהֵיָּא אֶרֶץ דְּאֶקְרִי אֶרֶץ הַחַיִּים דְּרַבְרַבְּנֵיהּ אֶכְלִין מִמֶּנָּא דְּטִלָּא קְדִישִׁים:

446. פֶּתַח אֵיךָ וְאָמַר (קֹהֶלֶת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׂמֵלֶכְךָ בֵּן חוֹרִין וְשֶׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ. וְכְתוּב אִי לָךְ אֶרֶץ שְׂמֵלֶכְךָ נָעַר וְשֶׁרִיף בְּבִקְרָא יֹאכְלוּ. הַנִּי קְרָאִי קְשִׁיין אֲהַדְדִּי. וְלֹא קְשִׁיין, הֵיא דְכְּתוּב אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ דְּלַעֲיָלָא דְשִׁלְטָא עַל כָּל אַנְוִן זַיִין דְּלַעֲיָלָא. וּבְגִין כֶּף אֶקְרִי אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעֲלֵהּ כְּתוּב, (דְּבָרִים יא) אֶרֶץ אֲשֶׁר י' אֱלֹהֶיךָ הוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תְּמִיד. וְכְתוּב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנְתָּ תֹאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תִחְסַר כָּל בָּהּ. לֹא תִחְסַר כָּל בָּהּ דִּיִּיקָא. וְכָל כֶּף לְמָה, מִשׁוֹם דְּכְּתוּב שְׂמֵלֶכְךָ בֵּן חוֹרִין דָּא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמוֹ דְּאֵתְּ אָמַר, (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל.

447. בֵּן חוֹרִין, מַהוּ בֵּן חוֹרִין כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (וִיקְרָא כה) יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְכֶם. וְכְתוּב וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ דְּהָא כָּל זַיִרוֹ מִיּוֹבֵלָא קָא אֶתִּי. בְּגִין כֶּף בֵּן חוֹרִין. וְאִי תֵימָא בֵּן חוֹרִין וְלֹא כְּתוּב בֵּן חֲרוּת. הַכִּי הוּא וְדָאֵי בֵּן חֲרוּת מִבְּעֵי לֵיהּ.

448. אֵלָּא בְּמִתְנִיתָא סְתִימָאָה דִּילָן תְּנִינָא. כֹּד מִתְּנוּבְרָן יו"ד בָּהּ כְּדִין כְּתוּב, (בְּרֵאשִׁית ב) וְנָהַר יִצְאָ מִעֲדוֹן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. וְלֹא תֵימָא כֹּד מִתְּנוּבְרָן, אֵלָּא מִתְּנוּבְרָן וְדָאֵי. וּבְגִין כֶּף בֵּן חוֹרִין כְּתוּב, וְעַל דָּא אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׂמֵלֶכְךָ בֵּן חוֹרִין, וְשֶׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ בְּזוּדוֹתָא בְּשִׁלְמוֹ בְּרַעְוָא.

449. אִי לָךְ אֶרֶץ שְׂמֵלֶכְךָ נָעַר, הֵיא אֶרֶץ דְּלִתְתָּא, דְּתִנְיָא כָּל שְׂאֵר אֲרַעֵי דְשְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָת כּוֹכָבִים וּמִזְכוֹת אֲתִיְהִיבוּ לְרַבְרַבֵּין תְּרִיסִין דְּמִמֶּנִּין עֲלֵיהוּ, וְעֵילָא מִפְּלֵהוּ הַהוּא דְכְּתוּב בֵּיהּ (תְּהִלִּים לז) נָעַר הִיּוֹתִי גַם זְקַנְתִּי. וְעַל הַיּוֹתִי גַם זְקַנְתִּי.

עולם, ועל בן פתוב אי לך ארץ שמלכך נער. אוי לעולם שיונק מהצד הזה. וכשישראל בגלות, יונקים במי שיונק מרשות אחרת.

450. ושריף בבקר יאכלו – ולא בכל היום. בבקר – ולא בזמן אחר של היום. ששנינו, בשעה שהחמה זורחת ובאים וסוגדים לשמש, הרגו תלוי בעולם. בשעת המנחה הרגו תלוי בעולם. מי גרס את זה? משום שמלכך נער, ההוא שנקרא נער.

451. ואתם צדיקי האמת, קדושים עליונים, בני המלך הקדוש, אין יונקים מן הצד הזה, אלא מאותו המקום הקדוש שלמעלה. עליכם פתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים בלכם היום.

452. פתח רבי אבא ואמר (ישעיה ה) אשירה נא לידידי (ה) אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו וגו', ויעזקהו ויסקלהו וגו'. בפסוקים הללו יש להתבונן, למה פתוב שירה? הנה צריך להיות תוכחה לידידי? הנה צריך להיות לדודי, כמו שכתוב שירת דודי. כרם הנה לידידי בקרן בן שמן? הסתבלתי בכל התורה ולא מצאתי מקום שנקרא בן שמן.

453. אלא את הפסוקים הללו בארו החברים בכמה צורות, והכל יפה וכף זה. אבל אשירה נא לידידי – זה יצחק, שהיה ידו, ונקרא ידו טרם שיצא לעולם.

454. למה ידו? ששנינו, אהבה רבה היתה לקדוש-ברוך-הוא בו שלא נעשה טרם שנמול אברהם אביו, ונקרא שלם, ונוספה לו ה"א להשלימו, ובן לשרה הרי נתנה לה ה"א הוואת.

455. כן יש להתבונן, ה' לשרה זה יפה, אבל לאברהם למה ה"א ולא יו"ד? יו"ד הנה צריך לכתב, שהרי הוא היה זכר. אלא סוד עליון הנה [הוא] סתום אצלנו אברהם עלה למעלה, ונטל סוד מה"א העליונה שהיא העולם של הזכר. ה"א העליונה וה"א התחתונה, זו תלויה בזכר וזו ודאי בנקבה.

עולם אמרו. ועל דא פתיב אי לך ארץ שמלכך נער. ווי לעלמא דמסטרא דא ינקה, וכד ישראל בגלותא ינקין כמאן דיעיק מרשותא אורא.

450. ושריף בבקר יאכלו ולא בכולי יומא. בבקר ולא בזמנא אורא דיומא. דתניא בשעתא דזמחה זורחת ואתין וסגדין ליה לשמישא רוגזא תלי בעלמא, בשעתא דמנחה רוגזא תליא בעלמא. מאן גרים האי, משום דמלכך נער ההוא דאקרי נער.

451. ואתון זכאי קשוט קדישי עליון בני מלכא קדישא לא ינקין מהאי סטרא, אלא מההוא אתר קדישא דלעילא. עליכו פתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בני אלהיכם וזיים פלכם היום:

452. פתח רבי אבא ואמר (ישעיה ה) אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו וגו'. ויעזקהו ויסקלהו וגו'. הנה קראי אית לאסתכלא בהו. אמאי פתיב שירה, תוכחה מבעי ליה. לידידי, לדודי מבעי ליה. כמה דכתיב שירת דודי. כרם הנה לידידי בקרן בן שמן. אסתכלנא בכל אורייתא ולא אשכונא אתרא דאקרי (דף צו ע"א) קרן שמן.

453. אלא הנה קראי הא אוקמוה זכרייא בכמה גוונין וכלהו שפיר והכי הוא, אבל אשירה נא לידידי, דא יצוק דהנה ידו, ואקרי ידו עד לא יפוק לעלמא.

454. אמאי ידו, דתנין רזיבו סגי הנה ליה לקודשא ברין הוא ביה דלא אתעביד עד דלא אתגור אברהם אביו ואקרי שלים ואתוסף ליה ה"א לאשלבותא. וכן לשרה האי ה"א אתיהיבת לה.

455. הכא אית לאסתכלא, ה' לשרה שפיר, אבל לאברהם אמאי ה"א ולא יו"ד, י מבעי ליה דהא הוא דכר הנה. אלא רזא עלאה הנה (ד"א הוא) סתים בגוון אברהם סליק לעילא ונטיל רזא (קו א) מה"א עלאה דאיהו עלמא דדכורא. ה"א עלאה וה"א תתאה, האי

ומשום כך אברהם עלה בה"א שלמעלה, ושרה ירדה בה"א שלמטה.

456. עוד, שכתוב בה יהיה זרעך, ולמדנו זרעך – זרעך ממש, שהיה מתחיל להפנס בברית הזו. ומי שמתחיל להפנס בברית הזו – נכנס. ומשום כך הגר שמתגיר נקרא גר צדק, משום שלא בא מגזע קדוש שנמולו. ועל כן, מי שנכנס בזה – שמו בזה:

457. אברהם. משום כך כתוב בו בה יהיה זרעך, זרעך ממש, ונמסר לו ה"א. ואם לא נמסרה ה"א לשרה, היה לו לאברהם להוליד למטה, כמו שהכה הוא מולידה למטה. אחר שנמסרה לשרה ה"א, התחברו שתי ההי"ן יחד והולידו למעלה, ומה שיצא מהם הוא יו"ד. משום כך יו"ד אות הראש של יצחק, זכר. מכאן מתחיל הזכר להתפשט, ועל כן כתוב (בראשית כא) כי ביצחק יקרא לך זרע. ביצחק ולא בך. יצחק הוליד למעלה, שכתוב (מיכה ז) תתן אמת ליצקב, ויעקב השלים הכל.

458. ואם תאמר, וכי אברהם בזה נאחו ולא יותר, והרי כתוב חסד לאברהם? אלא חלקו כך הוא, משום שעשה חסד עם בני העולם. אבל להוליד – כאן הוא אחוז ומכאן מתחיל, ועל כן לא נמול אברהם אלא בן תשעים ותשע שנה, וסוד הדבר הרי ידוע, ובארנוהו במשנתנו.

459. ומשום כך יצחק, הדין הקשה, יצא לאחו לחלקו ולהוליד, ונקרא חסד, ועל כן יעקב השלים הכל מהצד הזה ומהצד הזה. מצד האחיה אברהם ויצחק לחלקם למעלה היא השלמות. מהצד שנתן להם להוליד מלמטה למעלה היא שלמות. ועל כן כתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בו נאחו הגונים ממעלה וממטה.

תליא בדכורא, והאי בנזקבא ודאי. ובגין כך אברהם סליק בה"א דעילא, ושרה גזזתא בה"א דלתתא. תו

456. דכתיב בה יהיה זרעך. ותנא זרעך, זרעך ממש, דהוה שארי למיעל בהאי קיים, ומאן דשארי למיעל בהאי קיים עאל. ובגין כך גזזתא דאתגזר (שלה לך קסה) גר צדק אקרי בגין דלא אתא מגזעא קדישא דאתגזרו, ועל דא מאן דעאל בהאי שמייה כהאי

457. אברהם, בגין כך כתיב ביה בה יהיה זרעך, זרעך ממש. ואתמסר ליה ה"א. ואי לאו דאתמסר ה"א לשרה הוה ליה לאברהם לאוליד לתתא כמה דהאי כ"ה אולידת לתתא. בטר דאתמסרת ה"א לשרה אתגזרו תרין ההי"ן כזוזא ואולידו לעילא, ומאי דנפק מנייהו הוא יו"ד, בגין כך יו"ד את רישא דיצחק דכר. מכאן שארי דכורא לאתפשטא, ועל דא כתיב, (בראשית כא) כי ביצחק יקרא לך זרע. ביצחק ולא בך. יצחק אוליד לעילא דכתיב, (מיכה ז) תתן אמת ליצקב. יעקב השלים כלא.

458. ואי תימא וכי אברהם בהאי אתאזייד וכלא יתיר, והא כתיב וחסד לאברהם. אלא זוזלקא דיליה כך הוא בגין דעביד חסד עם בני עולם. אבל לאוליד הכא אזייד ומכא שארי. ועל דא לא אתגזר אברהם אלא בן תשעים ותשע שנה. ורוא דמלה הא אתיידע ואוקימנא במתניתא דילן.

459. ובגין כך יצחק דינא קשיא נפק לאזודא לזוזלקיה, ולאולידא וחסד אקרי, ועל דא יעקב השלים כלא מדהאי סטרא ומדהאי סטרא, מסטרא דאזיידו אברהם ויצחק לזוזלקיהון לעילא הוא שלימותא. מסטרא דאתייהב להו לאולידא בותתא לעילא הוא שלמותא. ועל דא כתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. ביה אתאזיידו גזזתא מעילא ומתתא.

460. ועל בן פתוב כאן שירה, שכתוב (שם ה) אשירה נא לידדי. שירה ודאי. שזה נקרא להוליד זכר, שהרי נקרא ידדי טרם שיבא לעולם.

461. ויש אומרים, [זה] אשירה נא לידדי – זה אברהם, שנאמר (ירמיה יא) מה לידדי בביתי. ואברהם ירש ירשה של נחלת החלק הזה. אבל [על] מה שאמרנו שזה יצחק – כך זה.

462. שירת דודי לכרמו – זה הקדוש ברוך הוא שנקרא דודי, שכתוב (שיר ה) דודי צח ואדום. ידדי – אחוז בדודי, זכר, וממנו נטע כרם, שכתוב כרם הזה לידדי.

463. בקרן בן שמן, מה זה בקרן בן שמן? אלא במה יצא הכרם הזה ובמה נטע? חזר ואמר בקרן, מה זה קרן? שכתוב (יהושע ו) בקרן היובל. בקרן היובל מתחיל. והקרן הוא אחוזה באתו הזכר שנקרא בן שמן.

464. מה זה בן שמן? כמו שנאמר בן חורים, ושניהם דבר אחד. שמן, שמשם שופע שמן וגדלה להדליק המאורות, ומשם כך בן שמן. והשמן והמשחה הללו שופעים ויוצאים ומדליקים מאורות, עד שנטל אותו וכונס אותו הקרן הזה. וזה נקרא קרן היובל. משום כך אין משיחת המלכות אלא בקרן, ועל בן נמשכה מלכות דוד, שנמשח בקרן ונאחז בו.

465. ועזקהו ויסלקהו – כשבעת הוא שמקיפה את כל הצדדים. ויסלקהו – שהסיר ממנו ומחלקו את כל אותם שרים גדולים, כל אותם המגנים, כל אותם הכתרים המתחוננים. והוא לקח לו את [הקרן] הכרם הזה לחלקו, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

466. ויטעהו שורק – כמו שנאמר (ירמיה ב) ואנכי נטעתיה שורק בלה זרע אמת. בל"ה כתוב בה"א. מכאן התחיל אברהם להוליד למעלה, ומזה יצא זרע אמת. בלה זרע אמת ודאי. הינו שכתוב כה יהיה זרעך,

460. ועל דא פתיב הכא שירה דכתיב, (ישעיה ה) אשירה נא לידדי. שירה ודאי, דהא אקרי לאולדא דכר, דהא אקרי ידדי עד לא יפוק לעלמא.

461. ואית דאמרי (דא) אשירה נא לידדי דא אברהם כמא דאת אמר, (ירמיה יא) מה לידדי בביתי. ואברהם ירית ירותא דאחוסנת זולקא דא, אבל (על) מה דאמינא דדא יעזוק הכי הוא.

462. שירת דודי לכרמו. דא קודשא בריך הוא דאקרי דודי דכתיב, (שיר השירים ה) דודי צח ואדום. ידדי, אחוזה בדודי דכר ומניה אתנטע כרם, דכתיב כרם הזה לידדי.

463. בקרן בן שמן. מאי בקרן בן שמן. אלא במה נפיק האי כרם ובמה אתנטע, חזר ואמר בקרן. מאי קרן דכתיב, (יהושע ו) בקרן היובל. בקרן היובל. שארי. והאי קרן אתאחוזי בההוא דכר דאקרי בן שמן.

464. מהו בן שמן כמא דאת אמר בן חורין. ותרווייהו זור מלה, שמן דמתמן נגיד משווא ורבו לאדלקא בוצינין, ובגין כך בן שמן. ודא שמן ורבו נגיד ונפיק ואדליק בוצינין עד דנטיל ליה וכניש ליה האי קרן, ודא אקרי קרן היובל. בגיני כך לית משיוזותא דמלכותא אלא בקרן, ועל דא אתמשך מלכותא דדוד דאתמשו בקרן ואתאחוזי ביה.

465. ועזקהו, (ויסקלהו) כהאי עזקה דאסתוזר לכל סטרין. (דף צו ע"ב) ויסקלהו, דאעדי מניה ומוזולקהיה כל אנון רברבין כל אנון תריסין כל אנון כתרין תתאין, והוא נסיב ליה להאי (קרן) כרם לזולקהיה, דכתיב, (דברים לב) פי זולק יי עמו יעקב זולקתו.

466. ויטעהו שורק, כמא דאת אמר, (ירמיה ב) ואנכי נטעתיה שורק, בלה זרע אמת. כל"ה כתיב בה"א. מכאן שארי אברהם לאולדא לעילא, ומיהאי נפק זרע אמת. בלה זרע אמת ודאי, היינו דכתיב כה יהיה

והכל דבר אחד. אשרי חלקם של ישראל שירשו את הירשה הקדושה הזו.

467. סוף הפסוק (ישעיה ה) – ויבן מגדל בתוכו. מה זה מגדל? כמו שנאמר (משלי יח) מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב. בו ירוץ צדיק ודאי.

468. וגם יקב וזעב בו – זה השער של הצדק, כמו שנאמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. מה משמיענו? שכל בן ישראל שנמול, נכנס בשניהם וזכה לשניהם.

469. ומי שמקריב את בנו לקרבן הזה, מכניס אותו לשם הקדוש. ועל האות הוא מתקיימים שמים וארץ, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ובעל ההלולא הזה זכה לכל, לראות את הקדוש ברוך הוא פנים בפנים ביום הזה.

470. אשרי חלקנו שזכינו ליום הזה, ואשרי חלקך עמנו. והבן הזה שנולד לך, קראנו עליו (ישעיה מג) כל הנקרא בשמי וגו', יצרתיו אף עשיתיו. וכתוב (שם נד) וכל בניך למודי ה' וגו'. לזו את רבי אבא שלשה מילין.

471. אמרו לו, בעל ההלולא הזה המארח שלף זכה לכל זה משום שקיים את קיום המצוה. אמר, מה היא? אמר אותו האיש, אשתי, אשת אחי היתה, והוא מת בלי בנים, ונשאתי אותה, וזה הבן הראשון שהיה לי ממנה, וקראתי לו בשם אחי שנפטר. אמר לו, מכאן והלאה קרא לו אידי, וזה הוא אידי בר יעקב. ברך אותם רבי אבא והלך לדרך.

472. באשר בא, סדר הדברים לפני רבי אלעזר, ופחד לומר לרבי שמעון. יום אחד היה לפני רבי שמעון, ואמר רבי שמעון, מהו שכתוב ויפל אברם על פניו וידבר אתו אלהים לאמר אני הנה בריתי אתך? משמע שערך שלא נמול, היה נופל על פניו ומדבר

ורעה, וכלא זוד מלה. ופאה זולקהון הישראל דירתוי רותא קדישא דא.

467. סופיה דקרא (ישעיה ה) ויבן מגדל בתוכו. מהו מגדל כמא דאת אמר, (משלי יח) מגדל עז שם יי, ונשגב. בו ירוץ צדיק ודאי.

468. וגם יקב וזעב בו דא תרעא דצדק כמא דאת אמר, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. מאי משמע, דכל בר ישראל דאתגור, עייל בתרווייהו וזכי לתרווייהו.

469. ומאן דקריב בריה לקרבנא דא עייל ליה בשמא קדישא, ועל את דא מתקיימין שמיא וארעא דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. והאי מאריה דהלולא דא זכה לכלא למוזוי קודשא בריה הוא אנפין באנפין בהאי יומא.

470. ופאה זולקהנא דזכינא להאי יומא ופאה זולקה עמנא, והאי ברא דאתייליד לך קרינא עליה כל דנקרא בשמי וכו' יצרתיו אף עשיתיו. וכתוב, (ישעיה נד) וכל בניך למודי יי וגו'. אויפוה לרבי אבא תלת מילין.

471. אמרו ליה האי מריה דהלולא, אושפיצה, זכה לכולי האי בגין דקיים קיימא דמצוה. אמר מאי היא. אמר ההוא זברא, דביתאי אתת אזוי הוות, ומית בלא בגין, ונסיבנא לה, ודא הוא ברא דקמאה דהיה לי מנה וקרינא ליה בשמא דאזוי דאתפטר. אמר ליה מוכאן ולדלקאה קרי ליה אידי, והיינו אידי בר יעקב. בריה לון רבי אבא ואזיל לארזיה.

472. כד אתא סדר מלין קמיה דרבי אלעזר, ודזויל למימר לרבי שמעון. יומא זוד הוה (קאים) קמיה דרבי שמעון. ואמר רבי שמעון מאי דכתיב ויפל אברם על פניו וידבר אתו אלהים לאמר אני הנה בריתי אתך. משמע דערך דכלא אתגור הוה נפיל על אנפוי ומכיל

עמו. אחר שנמול, עמד בקיומו ולא פחד. אני הנה בריתי אתך, שמצא את עצמו מהול.

עמיה. בַּתֵּר דַּאֲתַגְזֹר קָאִים בְּקִיּוּמִיהּ וְכֹא דְזוּלָּה. אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ דַּאֲשִׁפּוּז גְּרַמִּיהּ זָוִיר.

473. אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, אִם נוֹחַ לִפְנֵי מַר שְׂאֵמֵר לִפְנֵי מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים הַמַּעֲלִים שְׂשִׁמְעֵתִי בְּזֶה? אָמַר לוֹ, אָמַר. אָמַר לוֹ, אֲנִי פוֹחֵד שְׂלֵא יַעֲנִישׁוּ עַל יְדִי. אָמַר לוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, (תְּהִלִּים קִיב) מִשְׁמוּעָה רַעָה לֹא יִירָא נְכוֹן לְבִי בְּטוֹחַ בְּה'. סִפֵּר לוֹ הַמַּעֲשִׂיהַּ, וְסִדֵּר לִפְנֵי אֶת כָּל אוֹתָם הַדְּבָרִים.

473. אָמַר לִיהּ רַבִּי אַבָּא אִי נִיזָּזָא קַמִּיהּ דְּמַר דְּלִימָא קַמִּיהּ מֵאַנּוֹן מְכִי מַעֲלִייתָא דְשִׁמְעֵנָא בְּהֵאִי, אָמַר לִיהּ אִימָא. אָמַר לִיהּ דְּזוּלָּנָא דְכֹא יַתְעֲנִישׁוּ עַל יְדֵאִי. אָמַר לִיהּ זֹס וְשְׁלוֹם (תְּהִלִּים קִיב) מִשְׁמוּעָה רַעָה לֹא יִירָא נְכוֹן לְבִי בְּטוֹחַ בְּיִי. סִזּוּ לִיהּ עוֹבְדָא וְסִדֵּר קַמִּיהּ כָּל אַנּוֹן מְכִי.

474. אָמַר לוֹ, וְכִי כָּל הַדְּבָרִים הַמַּעֲלִים הִלְלוּ הֵיוּ טְמוּנִים אֲצִלְךָ וְלֹא אִמְרַת אוֹתָם? גּוֹזְרֵי עֲלִיף שְׁכַל שְׁלִשִׁים הַיָּמִים הִלְלוּ תְּלִמְדוֹ וְתִשְׁכַּח, וְלֹא כְּתוּב (מִשְׁלִי ג) אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעֲלִיו בְּהִיּוֹת לֹאֵל יָדָךְ לַעֲשׂוֹת? וְכַף הִיָּה. אָמַר, גּוֹזְרֵי שְׁבַתְוָה הֵיוּ יָגְלוּ לְבַבְל [וַיִּגְלוּ בְּבַבְל] בֵּין הַחֲבָרִים.

474. אָמַר לִיהּ וְכִי כָּל הַנְּזִי מְכִי מַעֲלִייתָא הֵיוּ טְמוּרִין גְּבַרְךָ וְכֹא אִמְרַת לְהוֹ. גּוֹזְרָא עֲלִיף דְּכָל תְּלִתִין יוֹמִין אֲלִין תְּלַעִי וְתַנְשִׁי. וְכֹא כְּתִיב, (מִשְׁלִי ג) אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעֲלִיו בְּהִיּוֹת לֹאֵל יָדָךְ לַעֲשׂוֹת. וְכַף הִוָּה. אָמַר גּוֹזְרָא דְּבְּאוֹרִיתָא דֵּא יָגְלוֹן לְבַבְל (וַיִּגְלוּן בְּבַבְל) בְּיֵי זוֹבְרֵיא.

475. חֲלִשָּׁה דַּעֲתוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּא. יוֹם אֶחָד רָאָה אוֹתוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ, דְּפוּס לְבָבְךָ מִצַּוִּי בְּפִנְיָךְ. אָמַר לוֹ, לֹא עַל שְׁלִי הוּא, אֲלֵא עַל שְׁלָהֶם! אָמַר לוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם שְׁנַעֲנִישׁוּ, אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁדָבְרִים הַתְּגַלּוּ בִּינֵיהֶם כָּל כַּף. יָגְלוּ לְבִין הַחֲבָרִים, וַיִּלְמְדוּ אוֹתָם הַדְּרָכִים, (וּמִתְמַתְקִים) וַיִּתְבַּסּוּ הַדְּבָרִים בְּתוֹכָם, שְׁחָרִי אִין הַדְּבָרִים מִתְּגַלִּים אֲלֵא בִּינֵינוּ, שְׁחָרִי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַסְּבִים עִמָּנוּ, וְעַל יְדִינוּ מִתְּגַלִּים הַדְּבָרִים.

475. זִוְלַשׁ דַּעֲתִיהּ דְּרַבִּי אַבָּא, יוֹמָא זֹד זֹמָא לִיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר לִיהּ טוֹפְסָרָא דְּלְבָבְךָ בְּאַנְפְּךָ שְׂכִיזוּ. אָמַר לִיהּ לֹא עַל דִּידִי הוּא אֲלֵא עַל דִּידָהּ. אָמַר לִיהּ זֹס וְשְׁלוֹם דַּאֲתַעֲנִישׁוּ, אֲלֵא בְּגִין דְּמְכִי אֲתַגְלִין בִּינֵיהוּ כָּל כַּף. יָגְלוֹן בְּיֵי זוֹבְרֵיא יְלָפוֹן אַנּוֹן אַרְזוּין (וַאֲתַבְסָמוֹן) וַאֲתַכְסִּין מְכִי בְּזוּיִיהוּ. דֵּהֵא מְכִי לֹא אֲתַגְלִין אֲלֵא בִּינָנָא דֵּהֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲסַתְכִים עִמָּנָא וְעַל יְדֵנָא אֲתַגְלִין מְכִי.

476. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (ישעיה נח) אִזּוּ יִבְקַע כְּשׂוֹזַר אוּרְךָ וְגו'. זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרֹא עַל בְּנֵי וַיִּבָּא, אִזּוּ יִבְקַע כְּשׂוֹזַר אוּרְךָ וְאֲרַכְתָּהּ מִהֲרָה תַּעֲמֹזוּ וְהִלְךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה' יִאֲסָפָה.

476. אָמַר רַבִּי יוֹסִי כְּתִיב, (ישעיה נח) אִזּוּ יִבְקַע כְּשׂוֹזַר אוּרְךָ וְגו'. זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרֹא עַל בְּנֵי וַיִּבָּא, אִזּוּ יִבְקַע כְּשׂוֹזַר אוּרְךָ וְאֲרַכְתָּהּ מִהֲרָה תַּעֲמֹזוּ וְהִלְךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה וְכְבוֹד ה' יִאֲסָפָה.

בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יְמִלּוּהּ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

